Radu Tudoran
Ferma „Coţofana veselă”.
şi
Un porc mizantrop
Două povestiri vesele pentru cei mici, cu tâlcuri triste pentru cei mari
— EDIŢIE REVĂZUTĂ – Editura Ion Creangă – Bucureşti, 1991

Aceste două povestiri-fabulă, apărute în iarna anilor 1945 – 46, sunt scrise pe un ton de glumă, într-un moment când nu era timp de glumit, de aceea, sub aspectul lor vesel se ascunde multă amărăciune. Dar azi, când se retipăresc, după patruzeci şi patru de ani, cu toate îngrijorările, care există, cu toate dezamăgirile, avem dreptul şi la speranţă, deci tâlcul lor trist să nu-l punem la inimă, ci doar să-l ţinem minte.

1991

Ferma
„Coţofana veselă”.

CAPITOLUL I

Ferma „Coţofana veselă”.
şi stăpânii ei

Dacă ieşi din Bucureşti pe bariera dinspre miazănoapte, puţin după ce treci de aeroport, din şoseaua asfaltată se desparte un drum, la stânga, tăind câmpul şi pierzându-se curând într-o linie de salcâmi. Dincolo de această plantaţie se află ferma domnului Ionescu, botezată de vecini „Coţofana veselă”, nume cam neobişnuit, dar ales nu fără motive; fiindcă în unul din cei doi ulmi mari de la poartă şi-a făcut cuibul, împreună cu perechea ei, o coţofană zglobie şi guralivă, întotdeauna bine dispusă. Ea însă nu are nicio legătură cu întâmplările care se vor povesti mai departe.

Prin urmare, dincolo de salcâmi se află ferma

domnului Ionescu. Acesta este un ins mărunţel, oacheş, cu părul albit pe la tâmple iar în creştet rărit, cu o fărâmă de mustaţă, sură, zbârlită, şi cu o pereche de ochelari în ramă neagră, care, nu ştiu cum, îi dau o privire poznaşă. De dimineaţă până seara, stăpânul fermei se plimbă pe proprietatea sa, cu o unealtă în mână: ba un cuţitaş de altoit, ba o foarfecă de tăiat iarba, ba o greblă, ori o stropitoare. Într-un cuvânt, înfăţişare şi apucături de om la locul lui. În istoria împrejurimilor, nu se cunoaşte vreo gâlceavă, vreo nemulţumire sau vreo încurcătură provocată de el.

Ferma „Coţofana veselă” se învecinează cu alte ferme, mai mici sau mai mari, proprietăţile unor oameni muncitori şi potoliţi. Nu departe, înspre apus, se poate vedea satul Ghiftuiţi, de ale cărui autorităţi ţin aceste ferme.

Locuitorii lui se ocupă cu aprovizionarea oraşului, unde duc lapte, ouă, păsări, legume şi fructe, de ale lor sau cumpărate de la alţii, sunt adică şi precupeţi. După cum arată chiar numele satului, treburile oamenilor merg în plin. De altfel, ne găsim într-o regiune binecuvântată de Dumnezeu.

Prin aceste locuri nu i s-a întâmplat nimănui nimic rău; nu s-a auzit de cineva să scapete, cum nu s-a auzit de vreun furt, cu atât mai puţin de vreun omor. Folosindu-se de binefacerile progresului, de clocitori, de îngrăşăminte, de irigaţii sistematice, oamenii n-au avut să se plângă nici măcar de neplăcerile obişnuite în îndeletnicirea lor, molime, secete şi altele. Copacii lor au dat totdeauna rod mult şi bun, vacile au dat lapte mult şi gras, stupii au dat miere, viile nu s-au mănat în niciun an.

— Totul, în sfârşit, cum nu se poate mai bine şi mai norocos.

Veţi crede că aşa, neîntâmplându-li-se nimic deosebit, oamenii s-or fi săturat de belşug şi se vor fi plictisit de

atâta trai bun. Câtuşi de puţin! Toţi erau fericiţi de starea lor, şi n-ar fi dorit să se schimbe nimic. Au trebuit să se plictisească animalele, în primul rând catârul afurisit de la ferma „Coţofana veselă11, ca să se întâmple faptele nemaipomenite pe care le voi povesti.

Domnul Ionescu locuia la fermă împreună cu familia, compusă astfel:

Doamna Matilda, soţia, o femeie cu figură de lăptăreasă olandeză, aşa cum o puteţi vedea, în cărţile de geografie de altă dată, cu scufa de pânză scrobită. Asemănarea nu vine numai din înfăţişare, ci şi de la îndeletnicire, fiindcă doamna Ionescu se ocupa cu supravegherea vacilor şi cu prepararea laptelui în diferite feluri: smântână, iaurt, unt şi brânză. Ea era mai mare peste staulul cu cele patru vaci de rasă, peste femeile care le mulgeau, peste cele zece ciubere, peste strecurători, puţineiuri şi peste toate accesoriile lăptăritului. În fiecare zi, îşi îndeplinea îndatoririle cu sârguinţă, ba poate mai mult decât atât, totul după ceasornic, acelaşi program în fiecare zi. Vacile chiar făceau haz pe socoteala punctualităţii ei exagerate. Joiana, cea mai bătrână, dar şi cea mai»

şugubeaţă, găsea ades prilejuri de ironie.

— Ştiţi, fetelor, zicea, ştergându-se cu limba ei aspră prin nări, dacă n-ar fi coana Matilda, Dumnezeu n-ar mai şti după ce să potrivească răsăritul şi apusul soarelui.

— Hă-hă-hă! râdea gros taurul Pamfil, din fundul staulului.

Celelalte vaci, mai tinere, se înfiorau de râsul lui. Numai Joiana rămânea indiferentă, fiindcă avusese cândva o dezamăgire din dragoste şi nu mai dădea niciun ban pe tauri.

— Nu, zău, fetelor, îşi relua Joiana gândul şugubăţ, eu cred că şi anotimpurile se iau tot după coana Matilda;

primăvara după pardesiul doamnei, iarna după

palton…

— Dar vara? se amesteca în vorbă Pamfil, ridicând capul şi încercând să privească peste parapetul care îl separa de restul staulului.

— Tu ţine-ţi botul acasă! Nu mă face să cred că te interesează măcar cât o cofă de apă cele ce spun eu!

Lasă că ştiu la ce ţi-e gândul şi la ce te uiţi, pezevenghiule!

Pamfil îşi lăsa capul în jos, roşu până la albul ochilor, atins în locul cel mai sensibil al fiinţei lui. Fiindcă, întocmai cum spunea Joiana, nu vorbele ei îl atrăgeau, ci juncana din partea cealaltă a staulului, Elvira…

Dar era vorba să vedem ce persoane trăiau la ferma domnului Ionescu, de lângă satul Ghiftuiţi.

A treia persoană ca importanţă era cucoana Miţa, verişoară bună cu stăpânul casei. Rămasă fără bărbat de mult timp, singură pe lume, se refugiase aici, unde se ocupa de pisicile fermei, în afara timpului când se ţinea de clevetiri. Numai cu atâtea spuse, cred că v-o şi închipuiţi: înaltă, slabă, cu nasul ascuţit, cu ochii cenuşii, bănuitori şi prefăcuţi.

Mai trăiau la „Coţofana veselă11 şi alţi oameni: domnişoara Amalia, fiica proprietarilor, care folosea parfum franţuzesc şi aştepta un prinţ; domnişorul Bebeluş, supranumit „Repetenţilă”, fratele ei mai mic, niţel cam sâsâit şi prostănac, dar care, după cum credeau părinţii, promitea să ajungă departe; apoi madam Cucurigu, guvernanta copiilor, al cărei nume, în afară de porecla de mai sus, a rămas pentru totdeauna necunoscut; în sfârşit.

Stana, bucătăreasa, şi Anton, şoferul. Despre toţi aceştia, pomeniţi în treacăt, şi despre unii nici măcar pomeniţi, de pildă argaţii, nu va fi de vorbit prea mult în cursul povestirii, rolul jucat de ei fiind cu totul neînsemnat.

Ar trebui acum să cercetăm aşezarea fermei, dar, ca

să nu se îngrămădească prea multe descrieri plictisitoare, vom face treaba pe măsură ce vom înainta în subiect.

Aşadar, după cum spuneam mai înainte, totul a pornit de la catâr. A fost în stare dobitocul acesta urecheat să provoace o atât de mare zăpăceală în rânduielile fermei, încât de pe urma isprăvii lui, altminteri plină de haz, cei de la „Coţofana veselă” nu şi-au revenit nici până azi.

CAPITOLUL II

Vi se prezintă eroul principal şi încă un personaj la fel de important

Catâr! De ce catâr, când, ca să-i spunem pe numele cuvenit, era măgar sadea, şi nimic mai mult? Nici măcar unul ieşit din comun. Poate, în îngâmfarea lui de fermier admirat de vecini, un măgar i s-o fi părut domnului Ionescu nedemn de el, aşa încât, din chiar ziua când îl cumpărase a găsit nimerit să-l înnobileze măcar puţin, botezându-l Cristofor. Iată un nume care se poate da cel mult unui catâr, şi nicidecum unui măgar.

La vremea când s-au întâmplat acestea, Cristofor intra în al şaptelea an al vieţii, era, după cum se deduce, un măgar cu mintea destul de coaptă. Dar, ce-i drept, prea multă minte nu poţi cere niciodată unui asemenea patruped.

Într-o zi, când se plimba printre răzoare, în repausul de la prânz, măgarul oftă:

„Of, tare mă plictisesc!”

L-aţi auzit? Ce-ar fi vrut, mă rog, domnul Cristofor?

Mai merse ce mai merse pe răzor, pe sub piersicii înmuguriţi, căci se desprimăvăra, apoi, oprindu-se cu ochii la cerul albastru, curat, oftă iar:

„Ah! Tare mă plictisesc!

Asupra oftatului îl ajunse din urmă Grigorescu, ţapul, care se plimba pe acelaşi răzor.

— Bună ziua, domnule Cristofor!

— Bună ziua! răspunse măgarul, la fel de plictisit ca mai înainte.

Ţapul continuă convorbirea, foarte cuviincios, întrucât numele măgarului impunea respect tuturor animalelor mai mici:

— Îmi păreţi cam abătut. O fi din cauza anotimpului?

— Naiba să ştie! Văd numai că mă plictisesc.

Grigorescu îl privi curios, dintr-o parte; el nu se plictisea niciodată, şi vorba măgarului i se păru mai mult o izmeneală. Totuşi, nu îndrăzni să-şi dea gândul pe faţă.

— Poate ar fi mai bine să schimbaţi regimul, continuă, prevenitor. Acum iese iarba verde; va fi o plăcere să trăieşti.

— Aşi! Nu mi-e de iarbă, nici de altceva; n-am chef de nimic.

— Poate că, domnule Cristofor, mă iertaţi, nu vreau să fiu indiscret, poate să fie din dragoste? Cunosc o măgăriţă, la ferma vecină…

Cristofor ciuli urechile lui mari; dar numai o clipă.

Pe urmă le lăsă blegi în jos, şi îşi luă vechiul aer posomorât.

— Nu-i vorba de ce gândeşti, domnule Grigorescu.

Ţi-am spus că mă plictisesc, şi asta-i tot! Mă plictisesc cu viaţa asta, care nu se schimbă defel. Gândeşte-te şi dumneata: scularea la ora cinci, în fiecare zi; pe urmă micul dejun o mână de paie, pe urmă hamul şi căruciorul…

— Totuşi, după câte ştiu, nu faceţi mereu acelaşi drum.

— E adevărat. Însă nu mai pot să sufăr hamul şi căruciorul. M-am săturat, domnule Grigorescu, uite, până aici în gât, să mă îmboldească mereu ticălosul de argat: Dii, dii, dii, boală! Parcă nu mi-ar putea vorbi şi altfel?… Apoi, biciul! Am devenit atât de nervos, că îmi vine să dau cu copitele când îl simt pe spinare.

— Na, na* na, Cristofor, treci la ham! se auzi, dinspre grajduri, vocea argatului.

— Ai văzut? mormăi măgarul, făcându-se că n-a auzit şi continuându-şi plimbarea.

Argatul se apropie cu biciul în mână.

— Na, Cristofor, treci la ham, nu face pe prostul!

— Eu cred c-ar fi bine s-o şterg! zise ţapul. Vă salut, domnuţe Cristofor! Spor la lucru!

Şi zicând, făcu o săritură în lături, după care o luă la fugă, zbenguindu-se printre piersicii înmuguriţi, nu înainte de a face o strâmbătură comică spre argat.

— Stai, Cristofor! striga acesta, acum pe deplin înfuriat.

După un pas, măgarul se opri, plictisit, cu botul în pământ. Omul se apropie, îi trecu hamul peste cap, i-l potrivi pe spinare, apoi îl atinse cu biciul, îndemnându-l spre gţa jjşih *ui ha o i* 1 iulinsafi n echov i

— Hai, mişcă la căruţ!

— Behehe! Behehe! făcea ţapul din fundul grădinii, strâmbându-se la argat.

Dar, cu toate supărările lui Cristofor, viaţa la fermă îşi urma cursul netulburată. La cinci dimineaţa, doamna

Matilda deschidea uşa casei şi se îndrepta spre staul.

Joiana îi auzea de departe papucii lipăind.

— Vedeţi?! Dacă ar fi întârziat, întârzia şi soarele să răsară.

— Hă, hă, hă! râdea dincolo de parapet Pamfil, cu ochii după Elvira.

Juncana îi arunca priviri sfioase cu coada ochilor ei mari şi înlăcrimaţi de frumuseţe.

După doamna Matilda ieşea şi domnul Ionescu, făcând gălăgie ca să-i trezească pe toţi. Îndată uşile începeau să scârţâie, capacele lăzilor din hambare se pocneau, păsările năvăleau afară din coteţe, roata puţului scârţâia, apa curgea în jgheaburi.

— Behehe! Behehe! făcea ţapul, sărind nebunatic de jur-împrejurul curţii, cu bărbuţa în vânt.

— Haide, haide, Grigorescule! îl certa stăpânul fermei.

La garaj, se auzea motorul camionetei pornind. Anton şoferul se pregătea să plece la oraş, după cumpărături.

— Dii, Cristofor, di! Treci la ham! striga argatul.

„Ah! Tare mă plictisesc! ofta Cristofor. De s-ar mai întâmpla într-o zi şi altfel!…”

rfi i; CAPITOLUL III 3”.

Cum a început idila între Elvira juncana şi taurul Pamfil în ziua aceea de aprilie, când s-a întâmplat marea dandana, Elvira juncana scăpase din staul şi o luase singură, de capul ei, pe pârâu în sus. Pamfil nu aşteptase mult; fuga după ea!

De mirare, Joiana, de obicei atentă la toate, nu băgase de seamă. Mai ciudat, nu observaseră tărăşenia nici

Miercana, nici Domnica, juncanele, care îi făceau şi ele ochi dulci lui Pamfil, motiv să-i urmărească toate mişcările.

Pe hotarul de apus al fermei curgea pârâul Turbata, care se varsă în Dâmboviţa, dincolo de Bucureşti. Turbata este un pârâiaş frumos şi limpede, în ciuda numelui.

El se strecoară printre plantaţii şi livezi, ocoleşte copaci bătrâni, susură pe sub zidurile numeroaselor ferme din împrejurimi, ca apoi să se piardă între două rânduri de sălcii plângătoare, care dau locului multă poezie. Pe sub sălcii iarba creşte înaltă şi atât de grasă că ai putea face din ea salată fără să torni untdelemn.

Într-acolo se îndreptase Elvira. Nu c-ar fi poftit la iarbă verde; numai primăvara o îndemna să umble haihui. Curând, Pamfil o ajunse din urmă. Văzând-o, taurul fermei se prefăcu mirat, de parcă numai întâmplarea l-ar fi adus

aici:

— Ah, ce surpriză, domnişoară Elvira! Singurică, aşa departe de casă? Cum de v-a lăsat doamna Joiana?

Juncana simţi că se sfârşeşte de plăcere; Pamfil avea un glas profund şi plin, muzical, ca de bariton.

„Tare e mândru şi frumos!” se gândi ea, privindu-l cu ochi înlăcrimaţi.

Apoi, potolindu-şi emoţia, răspunse, cu o sfiiciune care îi înmulţea înmiit farmecul:

— Oh! dânsa nu-mi ţine socoteală de ce fac. Ştie. că

Poate avea deplină încredere în mine.

„Oare să fie adevărat? se întrebă Pamfil, puţin dezamăgit. Să se ascundă sub coarnele ei drăgălaşe atâta virtute? Atunci, poate ar fi mai bine să-mi văd de alta!”

Între timp, Elvira descoperise în iarbă o frumoasă floare galbenă. O smulse cu gura şi, sub stăpânirea unui impuls de neînfrânt, i-o întinse lui Pamfil, şoptind:

— Sper că ai s-o presezi şi s-o păstrezi ca amintire!

Apoi, speriată de atâta îndrăzneală, o luă la fugă pe sub sălcii, cu coada pe spinare.

— Domnişoară Elvira, domnişoară Elvira! începu s-o strige Pamfil, alergând emoţionat pe urma ei.

La cotul pârâului, juncana se opri scurt, gata să vină în bot.

— Sst, linişte! îi şopti taurului, arătându-i ceva în crâng.

Dincolo de pârâu, pe o pajişte presărată cu flori, domnişoara Amalia, fiica fermierului, stătea întinsă pe iarbă, într-o poziţie poetică, visând, cu capul sprijinit în arătătorul mâinii drepte pus la tâmplă, cum îl ţin gânditorii la fotograf.

În faţa ei, un tânăr, necunoscut, aşezat în genunchi, cu pumnii împreunaţi strâns, pe piept, îi vorbea fierbinte.

— Uite, uite, mironosiţa! făcu Pamfil, intrigat.

— Ah! exclamă juncana. Ce frumos îi stă rochia albă!

Taurul strâmbă din bot:

— Hm! Am văzut altele mai frumoase.

— Of! când vă aud aşa! Parcă vă pricepeţi la rochii!

În crâng, tânărul, înfierbântându-se tot mai tare, dăduse drumul la glas:

— Scumpa mea Amalia! Am să te duc într-un palat de cleştar, singurul loc care se potriveşte cu făptura ta dumnezeiască!…

— Încântător! făcu Elvira, în extaz.

Pamfil mormăi, înciudat:

— Fleacuri! Parcă nu ştiu eu ce promit şi ce fao aceşti domnişori! Dacă ar fi să ne mulţumim numai cu vorbe, dragă domnişoară Elvira…

— Iha, iha, iha!… se auzi de la fermă glasul spart al măgarului Cristofor.

CAPITOLUL IV

Cristofor dă dovadă că este un mare măgar

Acestea se întâmplau, cum am spus, prin aprilie, şi, mai exact, era chiar sâmbătă în ajun de Paşti.

Doamna Matilda, în bucătărie, supraveghea pe Safta, care cocea cozonacii. În casă, Miţa, uscătura, se uita în coşul de sub scrin, să vadă dacă pisoii cei mici au făcut ochi. Madam Cucurigu acorda pianul; a doua zi, în faţa întregului personal al fermei, precum şi a mai multor vecini invitaţi, elevii săi, Amalia şi Repetenţilă, urmau să dea tradiţionalul concert de sărbători. Ce făcea Amalia, am văzut. Cât despre Repetenţilă, el înălţa zmeul peste drum, împreună cu câţiva de seama lui, din a patra de liceu. Iar stăpânul fermei, împreună cu Anton şoferul, împodobeau cu covoare platforma camionetei, pentru a merge a doua zi, cu toţi ai săi, la biserica din Ghiftuiţi, pentru slujba de sfintele Paşte.

— Iha, iha, iha! se auzi deodată glasul lui Cristofor.

În prima clipă, domnul Ionescu îşi văzu de treabă, fiindcă zbieretul măgarului era unul din zgomotele obişnuite ale fermei.

— Iha, iha, iha! se auzi din nou.

Abia acum, cei doi oameni de la camionetă ridicară capetele, miraţi.

— Asta nu-i catârul nostru? întrebă domnul Ionescu.

— Dacă-i catâr, nu ştiu; s-ar putea să fie şi măgar.

Dar că-i Cristofor, nu încape îndoială, îl recunosc.

Glasul măgarului nu contenea.

Doamna Matilda scosese capul pe uşa bucătăriei. Din casă se auzea pianul, sunând fals: do-re-mi-mi… Iar din altă odaie glasul Miţei: „Pisicuţii mamei, pis, pis, pis!…”

„Iha, iha, iha!”

— Ionescule, ce stai?

— Dar unde-i, frate, dobitocul ăsta? întrebă stăpânul fermei, nedumerit.

Zbieretele măgarului nu veneau nici din grădină, nici de la grajduri, ci de undeva, ca din adânc.

Deodată, Anton rămase cu ochii holbaţi.

— Uite-l!

O ureche sură se ivise la intrarea beciului, şi după o clipă dispăruse în jos.

În sfârşit, i se întâmpla şi lui Cristofor ceva afară din program. Prezenţa lui în pivniţă nu era un accident.

Pentru a înţelege mai bine întâmplarea, să vedem cum era alcătuită ferma „Coţofana veselă”. Clădirea principală, cuprinzând locuinţa proprietarului cu dependinţele, se afla pe dreapta aleii pietruite care venea de la poartă.

Era o clădire mai mult sănătoasă decât elegantă, simplă, fără ornamentaţii, cu zidurile albe şi cu acoperişul roşu, de ţiglă, ca al tuturor fermelor din împrejurimi. Între cele două intrări, una principală, pentru stăpâni, alta pentru servitori, se afla gura pivniţei.

Asupra acesteia se cade să ne oprim mai mult. O gură de pivniţă, ca multe altele: un dreptunghi zidit, un capac de tablă, iar apoi trepte de scândură, oblice, ducând vreo trei metri sub pământ. De acolo pornea un coridor, în prelungirea treptelor, deci perpendicular pe faţada casei. În fundul coridorului se afla încăperea cea mai mare a pivniţei, acoperită cu nisip pentru păstrarea legumelor.

La data aceasta, fireşte, legume vechi nu se mai găseau; nisipul curăţat şi greblat forma straturi geometrice. O uşă grea de stejar, cu zăvor pe partea din afară, închidea această încăpere subterană. De o parte şi de alta a coridorului, nişte uşi, mai mici, dădeau în felurite *boxe*, despărţituri ale pivniţei, fiecare cu întrebuinţarea ei. Despre ele nu va fi însă nevoie să vorbim.

„Iha, iha, iha!” se auzea Cristofor zbierând.

Domnul Ionescu se îndreptă curios spre gura beciului şi privi înăuntru. Blestematul de măgar nu se mai vedea, se ferise în umbra unei firide adânci. De acolo, după o clipă, auzi cum stăpână-su cobora scările; stătu neclintit. Ajuns jos, domnul Ionescu privi în toate părţile, se cruci, pe urmă o apucă pe coridor spre uşa din fund, pe care o dete de perete.

— Cristofor! Cristofor! Unde te-ai băgat? Ei, fir-ai să…

Glasul i se opri în gât. Măgarul se apropiase încet cu spatele şi, de la un pas, îşi proptise picioarele de dindărăt drept în spinarea bietului său stăpân, care se pomeni zburând prin aer; în clipa următoare, buşindu-se în nisip, rămase ameţit, cu capul pe un strat proaspăt greblat, moale ca o pernă de puf.

Cristofor îl cercetă cu atenţie, văzu că nu mişcă, apoi se îndreptă spre uşa pivniţei şi începu să zbiere, ca la

început.

De la camionetă, Anton ridică ochii, mirat. Doamna

Matilda reveni în uşa bucătăriei.

— Cine zbiară?

— Măgarul, coniţă, răspunse şoferul.

— Ionescule, Ionescule! strigă coana Matilda. De ce zbiară măgarul?

Nevenind niciun răspuns, Anton se îndreptă spre pivniţă, mai mirat decât fusese stăpânul său.

Paşii i se auziră coborând treptele. Curând după aceea urmă o izbitură înfundată, apoi măgarul reîncepu să zbiere.

Argatul venea fuga din grădină, unde îl căutase zadarnic pe Cristofor.

— Paraschive! îl întâmpină doamna Matilda, cu un cozonac în mână, aşa cum îl scosese din cuptor. Ia vezi.

Paraschive, ce se întâmplă în pivniţă!

Între timp, alarmat de zbieretele măgarului, întreg personalul fermei se ivise în curte. Paraschiv coborî în pivniţă. După câteva clipe izbucni iar zbieretul lui Cristofor.

— A! îşi bate joc un măgar de trei oameni în toată firea! izbucni doamna Matilda.

Şi, lăsând cozonacul în mâna Saftei, dădu fuga la pivniţă. Pe coridor era întuneric. Nu-l văzu pe Cristofor ascuns în firidă; înaintă până în fund, unde rămase cu ochii zgâiţi la cele trei umbre întinse pe nisip.

— Ionescule, Antoane, Paraschive, ce faceţi aici? V-aţi îmbătat?… Văleu!

Copitele lui Cristofor i se înfipseră în spinare. Doamna

Matilda se pomeni plutind, ca în vis, apoi, în timp ce cădea buşind lângă bărbată-su, ameţi.

Afurisitul de măgar îi privi pe toţi din nou, să vadă dacă nu-şi reveneau, apoi se îndreptă spre scară, unde

începu să zbiere.

Nu târziu, zări picioarele bucătăresei, coborând. O lăsă rât drept în spinarea bietului său stăpân, care se pomeni zburând prin aer; în clipa următoare, buşindu-se în nisip, rămase ameţit, cu capul pe un strat proaspăt greblat, moale ca o pernă de puf.

Cristofor îl cercetă cu atenţie, văzu că nu mişcă, apoi se îndreptă spre uşa pivniţei şi începu să zbiere, ca la început.

De la camionetă, Anton ridică ochii, mirat. Doamna

Matilda reveni în uşa bucătăriei.

— Cine zbiară?

— Măgarul, coniţă, răspunse şoferul.

— Ionescule, Ionescule! strigă coana Matilda. De ce zbiară măgarul?

Nevenind niciun răspuns, Anton se îndreptă spre pivniţă, mai mirat decât fusese stăpânul său.

Paşii i se auziră coborând treptele. Curând după aceea urmă o izbitură înfundată, apoi măgarul reîncepu să zbiere.

Argatul venea fuga din grădină, unde îl căutase zadarnic pe Cristofor.

— Paraschive! îl întâmpină doamna Matilda, cu un cozonac în mână, aşa cum îl scosese din cuptor. Ia vezi.

Paraschive, ce se întâmplă în pivniţă!

Între timp, alarmat de zbieretele măgarului, întreg personalul fermei se ivise în curte. Paraschiv coborî în pivniţă. După câteva clipe izbucni iar zbieretul lui Cristofor.

— A! îşi bate joc un măgar de trei oameni în toată firea! izbucni doamna Matilda.

Şi, lăsând cozonacul în mâna Saftei, dădu fuga la pivniţă. Pe coridor era întuneric, Nu-l văzu pe Cristofor ascuns în firidă; înaintă până în fund, unde rămase cu ochii zgâiţi la cele trei umbre întinse pe nisip.

— Ionescule, Antoane, Paraschive, ce faceţi aici? V-aţi îmbătat?… Văleu!

Copitele lui Cristofor i se înfipseră în spinare. Doamna

Matilda se pomeni plutind, ca în vis, apoi, în timp ce cădea buşind lângă bărbată-su, ameţi.

Afurisitul de măgar îi privi pe toţi din nou, să vadă dacă nu-şi reveneau, apoi se îndreptă spre scară, unde începu să zbiere.

Nu târziu, zări picioarele bucătăresei, coborând. O lăsă să treacă, apoi îi făcu vânt din spate. După bucătăreasă veni coana Miţa, cu cotoiul cenuşiu pe umăr. Acesta îl simţi pe Cristofor şi începu să scuipe speriat.

— Au! avu timp să ţipe coana Miţa, înainte de a zbura prin aer.

În zbor, cotoiul sări de pe umerii ei şi se ascunse în fundul pivniţei, unde i se vedeau ochii lucind.

— Cu tine n-am nimic! îl linişti Cristofor. Poţi să ieşi, numai pe stăpânii tăi am să-i ţin închişi!

— Dar ce ţi-au făcut?

— Nu mi-au făcut nimic, numai că mă plictiseam.

Cotoiul îi ţâşni printre picioare şi-o zbughi afară, tocmai în clipa când madam Cucurigu cobora scările. În curte se adunaseră mai toate vietăţile fermei, atrase de zbieretele măgarului.

Evadatul încălecă burlanul de tablă şi, rupându-şi ghearele, zbătându-se ca încolţit de turci, nu se opri decât pe acoperiş.

— Cristofor a înnebunit! strigă către dobitoacele adunate în faţa casei.

Izbucni un zgomot confuz, diferite glasuri scoteau exclamaţii mirate. Erau mugetele vacilor, nechezaturile cailor, măcăiturile raţelor…

— De unde ştii? întrebă neîncrezător Grigorescu, ţapul.

— Du-te în pivniţă şi ai să vezi!

În clipa aceea, se auzi iarăşi măgarul, zbierând.

— Ăsta nu-i glas de măgar nebun! declară Joiana, decana vacilor, care după părerea tuturor era animalul cel mai înţelept din ţinut.

— Tată, mamă! Antoane, Paraschive! Unde v-aţi băgat? strigă Repetenţilă, venind repede pe poartă, cu ghemul de sfoară şi cu coada zmeului în mână, cum alergase alarmat de măgar.

— Iha, iha, iha! zbiera Cristofor.

— Mamă, Safto, tanti Miţo, unde sunteţi?

Dinspre grădină venea Amalia, cu tânărul care îi declarase dragoste în crâng.

Repetenţilă coborî scările pivniţei. Îndată se auzi o buşitură, urmată de zbieretul măgarului.

Amalia porni fuga spre casă. Văzu uşile deschise, vraişte, şi nici urmă de om; numai animalele, strânse în cerc, pe jumătate gânditoare, pe jumătate speriate. Cotoiul se potolise; acolo, pe acoperiş, nu se mai temea de nimic, şi îşi lingea o lăbuţă, cu mişcări unduioase, de parcă ar fi cântat la mandolină.

Urechile lui Cristofor se văzură o clipă în gura pivniţei.

— Pare-se acolo se întâmplă ceva! observă Amalia.

Tânărul o apucă de braţ:

— Stai! Mă duc eu!

— Nu! Nu te las singur! Dacă ţi se întâmplă ceva?

— N-are să mi se întâmple nimic.

— Atunci mergem amândoi!

Cei doi îndrăgostiţi coborâră scările, ţinându-se de mână.

Din firida lui, Cristofor îi privi încurcat. Până atunci totul mersese bine, dar acum oare avea să-i reuşească dintr-odată două lovituri?

Amalia şi tânărul îndrăgostit se opriră în uşa din

fund.

Nenumăratele victime ale lui Cristofor zăceau nemişcate pe nisip.

— Vai de mine! ţipă fata.

Apoi nu mai înţelese nimic. Tânărul ei însoţitor, la fel. Măgarul le pusese câte un picior în spinare, la amândoi în acelaşi timp. Straşnică lovitură!

După ce căzură la pământ şi aceşti doi ultimi veniţi, dobitocul îi privi pe toţi mulţumit, apoi trase uşa cu coada;

nu-i mai rămase decât să împingă cu şalele zăvorul mare de fier.

— Cu îngăduinţa dumneavoastră, domnilor stăpâni, zise batjocoritor, de acum înainte ne mutăm noi în apartamentele de sus!

Şi porni spre ieşire, râzând satisfăcut.

CAPITOLUL V

Cristofor se proclamă împărat

Celelalte animale aşteptau nedumerite, la locurile lor vechi. Numai Elvira şi taurul Pamfil lipseau, dar în zăpăceala generală, nimeni nu băgă de seamă lipsa lor.

Deodată, izbucni un strigăt de uimire: Cristofor apăruse în gura pivniţei, obosit, gâfâind, ştergându-şi sudoarea de pe frunte cu mişcări dibace ale urechilor.

— Fraţilor! grăi măgarul, îmbrăţişându-i pe toţi într-o privire protectoare. De astăzi înainte eu sunt mai mare peste voi! împărat!

Între ascultători se auziră câteva murmure de protest.

Cristofor le înfruntă, cutezător:

— Are cineva ceva de zis? Aud?

— După câte ştiu, vorbi Joiana, mai îndrăzneaţă decât toţi, noi avem Rege, nu împărat, şi acesta este Leul.

— Adevărat! Adevărat! aprobară ceilalţi, prinzând curaj.

Măgarul începu să râdă, în batjocură:

— Aşa? Atunci aflaţi că ultimul leu, cel de la circul Kludsky, a murit de foame, încă de acum câţiva ani.

— Vai, sărmanul de el! îngăimară animalele.

— Dumnezeu să-l ierte! zise un cal, care fusese în slujbă la dricar şi cunoştea obiceiurile la mort.

În vârful porumbarului, hulubii, mai simţitori, începură să plângă cu sughiţuri: Hulubau, hulubau…

— Aşa încât vă veţi supune! strigă măgarul, profitând de înduioşarea obştească.

Joiana, însă, nu se lăsă:

— Oricum, zise, că o fi leul mort sau nemort, măgari mai mari peste animale n-am auzit până azi.

Câţiva din asistenţă izbucniră în râs. Lui Cristofor îi veni sângele în ochi.

— Iha, iha! zbieră. Să tăceţi şi să vă supuneţi, că de nu…

Dar nu trebui să-şi sfârşească ameninţarea, că animalele, cu mândria ştirbită de îndelungata lor robie, îşi lăsară speriate capetele în jos, în semn de supunere.

— Aşa, vedeţi! făcu măgarul, mulţumit. Acum veţi primi Decrete-Legi!

Şi aşezându-se pe scara casei ca pe un tron, ţinându-şi coada cu copita dreaptă din faţă, ca pe un sceptru, începu:

— Vaca Joiana, fiindcă s-a împotrivit stăpânirii mele, se pedepseşte cu o săptămână arest la grajd, numai cu paie şi apă!

— Îndurare, stăpâne! se rugă pentru ea toată obştea.

— Dar Elvira unde este? întrebă Cristofor, băgând de seamă; că juncana lipsea.

— Nu ştim!… Lipseşte şi taurul Pamfil.

Animalele începură să-şi dea coate, chicotind cu înţeles. Cele mai tinere îşi aplecau capetele, ruşinate.

Măgarul tuşi, ca să-şi recâştige autoritatea. Cu Pamfil avea o socoteală mai veche, de când acesta îl împunsese cu

coarnele în burtă, de era să-l dea gata. Se mai temea şi acum de el, se gândise tot timpul că taurul i se va împotrivi cu tărie; faptul că lipsea tocmai acum pica foarte bine, până la înapoierea lui avea timp să se aşeze cu nădejde pe tron.

— Grigorescule! strigă.

— Da, Măria Ta! behăi ţapul, făcând un pas înainte.

— Vino şi stai lângă mine! Ai să fii aghiotantul meu!

— O! Ce mare cinste! murmurară dobitoacele, unele cu admiraţie, altele cu invidie.

Grigorescu, roşu până în vârful urechilor, se apropie de măgar, îi sărută smerit copita dreaptă, apoi rămase cu fruntea la pământ. Dar nu era prost, ci şiret.

— Îţi mulţumesc pentru bunăvoinţă, Sire!

Cristofor îl mângâie pe spinare, mărinimos.

„D-apoi ştiu că are greutate în copite! se gândi Grigorescu. Doamne fereşte să te pui cu el!”

Apoi, la îndemnul stăpânului, se aşează pe scară, cu o treaptă mai jos, unde rămase ascultător.

— Vreau ca nimic din viaţa fermei să nu se schimbe!

Îşi reluă Cristofor proclamaţia. Vă voi împărţi îndatoririle, prin Decret-Lege, după priceperea fiecăruia dintre voi.

Cum te cheamă pe tine?

Întrebarea se adresa uneia dintre vaci.

— Miercana.

— Eşti rudă cu încăpăţânata pe care am băgat-o la arest?

Vaca se lepădă grabnic:

— Doamne fereşte, stăpâne! Ne tragem din tauri diferiţi. Tatăl meu era selecţionat la ferma Statului; n-am avut părinţi de rând.

— Tot ce pot să-ţi recomand, este mai multă modestie, deşi nu pot nega că mă bucur să am supuşi atât de distinşi. Acum tu vei merge la bucătărie şi te vei îngriji

mai departe de cozonaci. Te pricepi?

— Fără îndoială, stăpâne! Doar sunt făcuţi cu lapte de-al meu!

— Cucurigu! strigă cocoşul, Daimfl am-ripl îi toi *1*!

— Tu ce vrei?

— Măria Ta, găinile cer să trimitem şi noi o delegaţie, la cozonaci, întrucât ouăle puse în aluat sunt din producţia noastră.

Cristofor încuviinţă:

— Foarte bine! Numeşte-ţi delegaţia!

Cocoşul îşi umflă pieptul şi se roti prin faţa găinilor, căutându-le pe cele mai moţate. Găinile tremurau de emoţie şi se îndesau unele în altele, voind să iasă mai în faţă.

Între timp, Cristofor împărţea mai departe însărcinările.

— Tu te pricepi la camionetă, dacă nu mă înşel! se adresă armăsarului.

— Fireşte, Măria Ta, doar nu degeaba se măsoară forţa motorului în cai putere.

— Atunci ai să fii şofer şi mecanic. Vezi că mâine camionetatrebuie să fie gata de plecare.

— Foarte bine, Măria Ta. Te rog numai dă ordin curcanului să umfle cauciucurile.

— De ce curcanul?

— Fiindcă se pricepe; toată ziua se umflă în guşă.

Armăsarul şi curcanul plecară spre camionetă, care, de la dispariţia oamenilor, rămăsese părăsită în uşa garajului.

— Eu personal, continuă Cristofor, am să organizez cu voi un cor, pe mai multe voci. Ştiţi că sunt muzicant din fire.

— O! O! mă rog, mă rog, Măria Ta! se linguşiră animalele, deşi abia îşi puteau stăpâni râsul, căci vocea măgarului era socotită drept cea mai urâtă dintre toate.

— Fiindcă eu sunt ocupat cu treburile domniei, am să însărcinez pe altcineva cu acordatul pianului. Cine dintre voi se simte în stare?

Porcul făcu un pas înainte.

— Eu, stăpâne!

— Păi tu habar n-ai de muzică, nene Nicolae!

— E adevărat, Măria Ta. Dar fă-mi, te rog, această favoare. Vreau să cânt şi eu o dată la pianul stăpânilor.

— Porcul tot porc! murmurară celelalte vieţuitoare.

— Nu se poate, nene Nicolae! hotărî măgarul. Îmi pare rău! Am să-ţi fac alt hatâr, pianul nu-i de nasul tău!

Porcul se îndepărtă spre cocină, bombănind:

— Asta-i dreptate, va să zică! Să nu-mi pot face un gust? De ce nu-i de nasul meu pianul? Nu avem toate animalele drepturi egale?

Ajungând în fundul curţii, dădu nas în nas cu Pamfil şi cu Elvira, care, profitând de penumbra amurgului, căutau să se strecoare neobservaţi spre staul.

— Nu vă mai ascundeţi degeaba! grohăi nenea Nicolae.

Acum vă ştie toată lumea!

Juncana îşi ţinea ochii în jos, foarte tulburată. În schimb, Pamfil nu-şi ascundea nici îngâmfarea, nici furia.

— Măsoară-ţi vorbele, porcule, că-ţi sfârtec osânza cu coarnele! mugi în surdină, să n-audă animalele. Ce vrei să spui pe seama noastră? Elvira e o domnişoară onorabilă.

Nenea Nicolae o băgase pe mânecă. Începu să se bâlbâie, cu osânza tremurând ca piftia:

— Vai de mine, domnule Pamfil! Dar repede vă mai supăraţi! Şi măcar dacă aţi avea motiv. N-am vrut să spun nimic supărător. Am atât pentru dumneavoastră, cât şi pentru domnişoara, o stimă la fel de mare.

— Atunci cere-ţi scuze şi şterge-o la cocină!

— Scuzaţi-mi vorba necugetată, domnule Pamfil şi

domnişoară Elviro! Acum fug la cocină!

— Ia stai! Ce-i adunarea de colo?

— Cristofor, măgarul… vreau să spun, împăratul nostru, a chemat animalele şi împarte porunci la toată lumea.

Pamfil văzu roşu.

— Măgarul împărat peste mine?

Juncana începu să tremure de spaimă, prevăzând că se va face vărsare de sânge. Nu-i plăceau scenele violente, se trăgea dintr-o familie blajină de vaci elveţiene. Pamfil, în schimb, descindea dintr-un taur care murise luptând la coridă, în Spania.

— Muu! făcu Pamfil, proptindu-şi picioarele în pământ, ca să-şi ia avânt. Până azi i-a fost scris măgarului să trăiască!

Palidă, înspăimântată, Elvira izbuti să-l reţină.

— Dragul meu, şopti, nu-mi da emoţii! în situaţia în care mă găsesc ar putea să se întâmple o nenorocire.

Furia taurului se topi, ca prin farmec; o undă de duioşie îi trecu pe chipul până atunci negru de furie.

— Ah! Scumpa mea, să nu mă amăgeşti!! Vom avea… vom avea un viţel?

Juncana lăsă capul în jos, ruşinată.

— Da, scumpul meu, cu siguranţă!

Porcul începu să sară în patru picioare, veselindu-se:

— Vom avea lapte covăsit. Ce bucurie! Domnişoara

El vira face viţel! Domnişoara Elvira…

Dar se opri încurcat, cu vorba în gât.

— Domnişoara? se întrebă, scăzând glasul. E cu putinţă, domnişoară cu copil?

Pamfil, care totuşi îl auzi, îşi umflă pieptul, cu mândrie.

— Te înşeli, Nicolae! spuse hotărât. Nu domnişoara, ci doamna! Elvira va fi soţia mea, chiar acum. Scumpa mea, hai la măgarul ăla de împărat, să ne cununăm! Pentru

alte merite nu, dar pentru nunta noastră am să-l recunosc!

Porcul începu să strige în urma lor, entuziasmat:

— Bravo, domnule Pamfil! Eşti un adevărat cavaler; un cavaler cum nu se mai găseşte astăzi!

Apoi îşi aduse din nou aminte de pian şi începu iar să bombănească posomorât.

— Auzi, cică asta e egalitate, să n-am voie la pian?

— Ei, cine acordează pianul? întrebă de dincolo Cristofor.

Niciunul din animale nu avea o îndrăzneală atât de mare; ştiau că pentru astfel de treabă se cere multă pricepere.

În sfârşit, capra îşi făcu loc în faţă şi se oferi:

— Am să încerc eu, Măria Ta!

— Ai mai făcut vreodată aşa ceva?

— Eu personal nu, dar bunica mea, aceea care a murit acum doi ani, o ştiţi, mi-a spus că în viaţa ei, scăpând odată într-un palat, a dormit o noapte întreagă pe pian; nouă, caprelor, ne place să ne cocoţăm…

— Atunci, e minunat! Dacă vei fi moştenit ceva de la ea, desigur ai să reuşeşti.

— Îmi voi da toată silinţa!

— Vezi, caută în caietele cu note muzicale un marş frumos şi învaţă-l!

— Marşul nupţial! mugi Pamfil, în spatele adunării.

Toate capetele se întoarseră mirate. Taurul tocmai sosise, cu logodnica de braţ, şi era foarte radios.

— Ce-ai spus? Ce-ai spus? întrebară cele două juncane, Miercana şi Domnica, venind fuga de la bucătărie, urmate de Joiana, care însă nu intră în vorbă, nepăsându-i de taur.

Grija cozonacilor rămăsese în seama găinilor.

— Marşul nupţial! repetă Pamfil la întrebarea juncanelor.

— Şi de ce, mă rog? făcu Miercana, bănuitoare.

— Fiindcă mă însor!

— Şi pe care dintre noi o iei, dacă am voie să întreb?

— Iat-o! zise Pamfil, arătând-o pe Elvira, cu un gest admirativ.

Celelalte două juncane începură să-l blesteme pe rând:

— Berbantule! Ne-ai zdrobit inimile şi acum ne părăseşti. Vedea-te-aş la abator!

— Vedea-te-aş talpă de ghete! Nu ţi-ar ajuta Dumnezeu de escroc sentimental!

— M-ai amăgit c-ai să-mi faci dar de nuntă un sac de trifoi, staţi-ar trifoiul în gât, pehlivanule!

— Vedea-te-aş umflat de lucernă, cu burta făcută cimpoi!

— Şi tu, mironosiţo, care l-ai fermecat, să ai parte de el, tot cum am avut şi noi.

— Să-ţi dea Dumnezeu viţei cu două capete, să ţi-i ducă la panoramă!

— Vedea-te-aş în cârlige de măcelar, că ni l-ai luat pe

Pamfil, să rămânem fete bătrâne!

— Destul! tună taurul, cu răbdarea la capăt. N-o să rămâneţi fete bătrâne, o să vă am în grijă şi pe voi.

De pe tronul său, Cristofor interveni:

— Îmi pare rău, domnule Pamfil, dar în împărăţia mea nu admit poligamia!

Armăsarul, ocupat să repare camioneta, ridică repede capul de deasupra motorului.

— Şi de ce, mă rog? mormăi, nemulţumit de acest decret, care îl lovea direct, ca şi pe taur.

Cocoşul nu era nici el mulţumit:

— Cum adică să am dreptul doar la o găină?

— Cotcodac, cotcodac! se auziră, de la bucătărie, găinile, chemând ajutor. Săriţi, cozonacii se ard!

De pe uşa cuptorului ieşea un nor gros de fum. Joiana şi juncanele o luară la fugă într-acolo, speriate, a lor fiind

răspunderea. În acest fel, Pamfil şi Elvira scăpară de blestemele lor.

— Dacă vrei să te recunosc împărat, cu toate că n-ai niciun drept, începu taurul adresându-se lui Cristofor, ai să oficiezi chiar acum căsătoria noastră!

Toate animalele aplaudară, bucuroase că vor lua parte la un ospăţ de nuntă.

— Bine! încuviinţă măgarul. *Donant-donant*! (adică îmi dai – îţi dau, pe franţuzeşte). Dacă-i aşa, vă declar soţ şi soţie.

— Să fie într-un ceas bun! Noroc să vă dea Dumnezeu! strigară cei dimprejur.

Berbecul făcu câţiva paşi înainte, cu mişcări berbante, ca un tânăr cuceritor care şi-ar fi răsucit mustăcioara din mers.

— Coană Elviro, îi ură miresei, îţi doresc viţei mulţi şi că te două vedre de lapte pe zi!

— O! O! făcu oaia. Frumoasă urare! Nu vorbeşte el des, berbecul, dar când spune câte una, apoi ştiu că o nimereşte!

Tânăra mireasă îşi simţea până şi coarnele roşii de emoţie. Atâţia ochi care o priveau, atâtea vorbe frumoase…

Şi pe deasupra, începu şi capra să cânte, din casă, cu glasul ei nazal, de dascăl, acompaniindu-se la pian:

Vino din Liban mireasă…

Armăsarul necheza, entuziasmat. Grigorescu, ţapul, se întoarse respectuos spre măgar:

— Poate Maria Voastră îngăduie, cu ocazia acestui fericit eveniment, să le dăm supuşilor ceva de-ale gurii şi ceva de băut.

— Fie! aprobă Cristofor.

Uşile cămării fură deschise, se deschiseră, de asemenea, hambarele. Păsările năvăliră la grăunţe, caprele şi oile la tărâţe, caii la ovăz. Dopurile sticlelor de şampanie

începură să pocnească. Armăsarul necheza la fiecare pocnet.

— Să fie într-un ceas bun! îi urau animalele tinerei perechi.

Pamfil şi Elvira stăteau în mijlocul ogrăzii, fericiţi, primind felicitările. Dinăuntru se auzea pianul zdrăngănind fals, şi capra cânta pe nas acelaşi verset:

Vino din Liban mireasă.

— Aprindeţi toate luminile! porunci Cristofor.

Într-o clipă, ferestrele casei şi ale dependinţelor se iluminară, dând fermei o înfăţişare sărbătorească. Toată lumea petrecea, cum nu se petrecuse niciodată sub stăpânirea oamenilor.

Numai juncanele, la bucătărie, îşi plângeau soarta înşelată; Joiana plângea cozonacii. Iar la cocină, porcul grohăia, nemulţumit:

— Şi adică de ce capra, şi nu eu? Ce dacă o fi făcut vreo ispravă bunică-sa? Bunică-mea nu s-a urcat şi mai sus, în copac? auzi egalitate, n-am voie să cÂnt la pian!

CAPITOLUL VI

Părintele Pomană din satul Ghiftuiţi, la slujba de Paşti

Părintele Pomană din satul Ghiftuiţi tocmai coborâse din pat şi se pregătea să meargă la biserică. În alte zile ale anului credincioşii nu prea se înghesuiau să-i asculte predicile, dar acum, de Paşti, nu era unul, în tot satul, care să lipsească. Părintele îşi făcea de pe acuma socoteala bănuţilor strânşi în taler şi se necăjea, ca întotdeauna, la gândul că dascălul va şterpeli o bună parte din ei.

„Doamne, rogu-mă Ţie fierbinte, cu toată fierbinţeala inimii mele nedreptăţite şi cu toată puterea harului meu preoţesc, fă să i se zgârcească degetele pe gologani, ca la

Paralitici, dacă s-o atinge de ei!…”

Preoteasa ciocăni la uşă:

— E voie, Sfinţia Ta?

Preotul îşi luă un aer cucernic şi, cu ochii la cer, adică în tavan, încuviinţă:

— Intră, cu voia lui Dumnezeu!

În zilele de lucru mai puţin, dar la sărbători preoteasa îşi credea într-adevăr soţul în legătură cu Dumnezeu, aşa încât abia îndrăznea să se arate în faţa lui, cu chipul ei pământesc.

— Poftim metrul, Sfinţia Ta!

Era o panglică gradată în centimetri, din acelea folosite de croitori.

Apoi preoteasa ieşi la fel de smerită cum intrase.

După ce rămase singur, părintele Pomană îşi trecu metrul peste pântece.

— Unu şaptezeci şi cinci! ceti pe gradaţie.

Şi dintr-odată se posomorî. Seara, la măsurătoare, pântecul, de jur-împrejur, avusese doi metri în cap.

— Am slăbit! constată îngrijorat. Pesemne e mâna lui

Scaraoschi, care mă chinuieşte în somn. Hm! Hm! I-ar plăcea împielităţatului un preot mai puţin! Dar stai, că nici eu nu mă las!

Zicând, îşi trase anteriul peste cap, îşi încălţă ghetele cu gumilastic, îşi pieptănă părul şi barba, cu ochii la răsărit, apoi bătu din palme într-un anumit fel, cunoscut.

Îndată, fără altă poruncă, uşa se deschise şi preoteasa, urmată de două servitoare, intrară, aducând micul dejun.

Micul dejun era de fapt mare de tot. Pe o tavă de patru coţi, se înşirau tot felul de bunătăţi: două hartane de miel fript, ouă roşii, salată de lăptuci cu untdelemn Sasso

(nu se mai găseşte azi), o pască întreagă, cât o baniţă, şi un cozonac cât două baniţe.

— Cam puţin, cam puţin! mormăi părintele, aşezându-se la masă.

Apoi îşi încercui pântecele cu metrul şi se apucă să înfulece, uitându-se din când în când la centimetru. Cu

fiecare dumicat, cifrele creşteau. După prima bucată de miel, de la un metru şaptezeci şi cinci, pântecul se urcă la unu şi nouăzeci. Veni apoi al doilea hartan, apoi ouăle;

măsurătoarea se urcă la doi metri şi zece.

— Bun! Bun! zise Sfinţia Sa, începând să se liniştească.

Dar salata, în loc să ridice cifra, o făcu să coboare. E

ştiut că salatele slăbesc, de aceea le şi recomandă domnul doctor Voina[1], doamnelor care ţin să-şi păstreze silueta.

Necunoscând cauza pierderii, fiindcă se pricepea mai puţin la cele lumeşti, părintele Pomană se posomorî iar.

— Scaraoschi, ticălosul! Piei, drace, din pântecele meu!

Şi începu să se lupte cu pasca. Pântecele o luă iar în sus, trecu peste cifra atinsă mai înainte. Odată cu cozonacul, ajunse la doi metri şi cincizeci. Pentru un mic dejun, era poate de ajuns. Oricum, părintele se arătă mulţumit, bătu din palme, să se ridice resturile ospăţului;

resturi, adică farfuriile goale, din mâncare nu mai rămăsese nimic.

— A fost bună pasca, Sfinţia Ta? întrebă preoteasa, smerită.

— Bună, bună, numai că prea mică. Dar haide, mila lui Dumnezeu să se abată asupra mâinii care a frământat aluatul! O

Preoteasa se închină şi ieşi, mulţumită de binecuvântare.

În urma ei, preotul îşi trase peste pântece două chingi late, fără de care nu pleca niciodată la drum, altminteri burdihanul i-ar fi dat de pământ, şi n-ar fi fost cuviincios pentru o faţă bisericească să umble aşa pe drum. Chingile şi le încheie în faţă, după ce le trecuse

1 cunoscut în epocă.

peste umeri, ca pe nişte bretele de paraşutist. Apoi pe deasupra îşi trase al doilea anteriu, şi deschise uşa.

Afară era lumină multă, aşa cum se cuvine într-o sfântă zi de Paşti. Soarele se ridica vesel pe cer, iar în copacii proaspăt înfloriţi ciripeau păsărelele, dând slavă pământului şi lui Dumnezeu.

— Sărutăm dreapta, părinte! se ploconiră slugile, aşezate la rând pe pridvor.

— Domnul cu voi!

Câteva păsări scormoneau ţărâna pe lângă gard.

— P-aia moţată! hotărî Sfinţia Sa, arătând o găină care abia se mai mişca de grasă.

Bucătăreasa şi-o însemnă din ochi şi întrebă:

— Supă, sau ciorbă?

Preotul se simţi străbătut de pofte şi de îndoieli. I-ar fi plăcut şi supa şi ciorba.

„Luminează-mă, Doamne!” se rugă.

Dar, cu toată invocarea lui Dumnezeu, stăruiau amândouă dorinţele. „Înseamnă că prea bunul nostru stăpân mă dezleagă şi la o poftă şi la alta; cată să mă folosesc de îngăduinţa lui!”

Drept care îşi puse. ochii pe un răţoi atât de gras că dădea cu burta de pământ.

— Găina supă, şi raţa ciorbă! îi porunci bucătăresei.

— Facă-se voia ta, părinte!

Părintele Pomană deveni mustrător:

— Voia lui Dumnezeu, femeie, voia lui Dumnezeu, nu a mea! Vezi să nu le laşi tuleie, şi ciorba să n-o afumi, ca rândul trecut. Eu am să mă rog Domnului să alunge pe Scaraoschi de lângă bucătăria mea, dar trebuie ca şi tu să veghezi!

Zicând, părintele Pomană se închină şi porni la drum cu chingile de peste pântece pârâind.

„Trebuie să-mi fac o garnitură nouă, se gândea. Asta

n-are să mai ţină mult”.

Oamenii din porţi îşi scoteau căciulile (la Ghiftuiţi căciula nu se părăsea până la Rusalii) şi îl salutau cucernici:

— Sărutăm dreapta, Sfinţia Ta!

— Şi dreapta şi stânga, fiii mei! Aşa o să fiţi mai siguri de mila lui Dumnezeu. Dar aţi cam întârziat. Haide, haide, luaţi-o fuga la biserică, să ajungeţi înaintea mea!

La drept vorbind, întârziaţii nici nu erau mulţi; îndeobşte oamenii aveau grijă să ajungă la timp, ca să nu supere pe Sfinţia Sa. Câte unul, rămas în urmă cu treburile, dădea să se strecoare neobservat pe lângă gard.

— Fuga, fuga, Stane! striga părintele după el.

— Ia, să fie cu iertare, Sfinţia ta, dar am avut de jupuit un miel, că aseară ne-am întors târziu de la oraş.

Că, de am fost şi eu, ca oamenii, după cumpărături de

Sfintele Paşti!

Sfinţia Sa simţea un nod de poftă în gât.

— Ai jupuit mielul, zici? Hm! hm! Şi acum l-ai pus la cuptor?

— Da, părinte. Până la sfârşitul slujbei, tocmai bine s-a fript.

— Şi cum e mielul tău, Stane?

— Gras, Sfinţia Ta.

— Hm! Hm! Atunci Dumnezeu o să te ierte c-ai întârziat. Dar ai grijă să ne trimiţi şi nouă o pulpă!

Biserica era plină când ajunse acolo omul lui Dumnezeu. Credincioşii se feriră cuviincioşi în lături, lăsând drum liber prin mijloc, ca să poată trece pântecul Sfinţiei

Sale.

Din mers, în timp ce dascălul aprindea luminările, cântând pe nas un psalm atât de molfăit că nu se

desluşeau cuvintele, preotul mai întreba pe câte un om:

— Ce-ţi face purcelul, Marine?

— Bine, Sfinţia Ta.

— Bine, dar numai cu voia Domnului, fiul meu, nu uita! Când ai de gând să-l tai?

— Păi ziceam să-l mai ţin!

— Hm! Hm! Vezi să nu dea vreo molimă în el. Şi preoteasa a cam terminat untura. Ia vezi, poate împlineşti voia Domnului şi-l tai după Sfintele Paşti.

— Bine, părinte, om vedea.

— Eu am să mă rog pentru tine şi pentru porc, să vă ţină sănătoşi. Dar nu întârzia!

Mai departe, întreba pe alt credincios:

— Ce-ţi fac oile, Ioane?

— Ce să facă, părinte, mănâncă şi mă păgubesc.

— Ţine-ţi gura, păcătosule, că mânii pe Dumnezeu.

Cum te păgubesc dacă iei bani de pe urma lor?

— Păi, de părinte, zic şi eu aşa, ca orice negustor.

— Ceva brânză mai faceţi voi?

— Facem, de…

— Ascultă, Ioane, nu te codi în casa celui mai mare peste noi! Vezi de o putinică, a veche a ajuns la fund, şi biata preuteasă râvneşte şi ea!

Aşa, tot schimbând o vorbă ici, alta colo, despre o dublă de mălai, despre una de porumb, despre nişte ouă, nişte pui, părintele Pomană ajunse la altar, unde dispăru după sfintele uşi. Înainte de a-şi trece patrafirul peste cap, scoase metrul din buzunar şi se măsură.

Pe drum, pântecul scăzuse cu zece centimetri.

— Doamne, dă-ne puteri!

CAPITOLUL VII

Animalele se duc la biserică

În acest timp, la ferma „Coţofana veselă”, armăsarul se chinuia din greu să pornească motorul camionetei.

— Are patruzeci de cai în el, şi eu sunt unul singur!

Cum naiba să-i pun la ham?!

Ţapul Grigorescu se apropie de el, îngrijorat.

— E ora să pornim. Dacă mai întârziem mult pierdem Sfânta Slujbă şi Măria Sa o să se supere rău.

Armăsarul îi dădu curaj, căutând să se încurajeze el însuşi:

— Uite-acum, uite-acum! Urcă-te tu la volan şi ţine apăsată acceleraţia.

De astă dată motorul porni, atât de vijelios că se zgâlţâia nu doar camioneta, ci chiar pereţii garajului.

— Mai încet, să nu explodeze! îi strigă armăsarul ţapului.

Apoi îşi şterse năduşeala de pe frunte, îşi îndreptă mijlocul obosit, se urcă la volan, trase camioneta în faţa casei şi începu să dea semnal cu claxonul.

Animalele ieşiră de prin grajduri şi coteţe, care de care mai gătite. Prima se urcă, pe platforma împodobită cu covoare, vaca Joiana, urmată de juncanele Domnica şi Miercana. Toate trei aveau părul de pe frunte netezit lins, făcând între coarne un „acroche coeur” ca al cucoanei. După ele veni berbecul, tot răsucindu-şi din mers mustaţa închipuită.

— Bună dimineaţa, madam Joiana şi domnişoarelor!

salută ceremonios, legănându-şi coarnele la picioarele lor, ca pe o pălărie de trubadur. Măi, măi, măi, dar frumoase v-aţi făcut!

— Mulţumim, domnule Berbec! sunteţi foarte gentil! răspunseră tustrele, îmbujorându-se de plăcere.

Armăsarul suna mereu din claxon. Curcanul se apropie şi trecu pe la fiecare roată a camionetei, să vadă cauciucurile, dacă erau bine umflate.

— Ce, vin şi păsările cu noi? întrebă nemulţumită Joiana.

Berbecul mişcă din coarne a semn de nedumerire.

Vaca urmă:

— Nu-mi place amestecul între clase. De ce să stăm la un loc cu orătăniile? Au să se găinăţeze în automobil, pardon de expresie!

După ce inspectase cauciucurile, curcanul sări pe capota motorului, unde se instală ca la el acasă.

— Slavă Domnului! făcu liniştită Joiana. Aşa mai merge! Credeam că are să se bage printre noi.

Cocoşul cercetă camioneta de jur-împrejur, se uită cu un ochi la vaci şi la berbec, aruncă o privire dispreţuitoare curcanului, îşi scutură aripile şi, dintr-un salt, sări sus pe cabina şoferului.

— Cucurigu! strigă de acolo, chemându-şi găinile.

Într-o clipă, găinile ieşiră din coteţe şi se cocoţară lângă el.

— Să staţi cuminţi şi să nu vă găinăţaţi aici! le porunci cocoşul.

Tocmai atunci ieşi şi capra din casă, unde tot exersa la pian. Dintr-o săritură, fu pe platforma camionetei, între vacă şi berbec.

— Cu apă, sau cu fierul? o întrebă pe Joiana, curioasă ca orice femeie, referindu-se la coafură.

— Aşi, draga mea! Cu bale! ne-am ajutat între noi.

— Bună idee! V-aţi făcut o ondulaţie foarte reuşită!

— Madam Joiana, observă berbecul, păcat că nu v-aţi ondulat şi părul din vârful cozii; ar fi fost foarte distins.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule Berbec, n-a fost din neglijenţă, numai graba e cauza; am avut atâtea de făcut! Toată noaptea a trebuit să-i dau sfaturi Elvirei, cum să se poarte, înţelegeţi, ca tânără căsătorită…

Oaia veni şi ea din fundul curţii şi, cu mişcări greoaie, izbuti să se suie lângă primii sosiţi.

— Totdeauna întârzii! o mustră berbecul.

— Lasă şi dumneata acum, nu-mi mai face observaţie faţă de lume. Am întârziat, că l-am căutat pe Azor; cred că

s-a întâmplat ceva cu el, nu l-am găsit nicăieri.

Toate celelalte animale ridicară capul, intrigate.

— Aşa e, unde o fi?

Adevărul era că din ajun nu-l mai văzuse nimeni.

— O fi căzut în puţ! îşi dete cu părerea capra.

— Cum să cadă, că doar nu-i orb!

— L-aţi căutat în coteţ, frate?

— L-am căutat eu, nu auziţi? zise oaia. Aşa am şi întârziat.

— Şi?

— Nu e. Încă şi oasele de ieri au rămas pe jumătate neroase.

— Asta-i bună! Ce-o fi păţit, bietul de el?

— Mie nu mi-ar părea rău să fi păţit ceva, zise Joiana, că prea se gudura în faţa stăpânilor.

— Da, madam Joiana! sări şi oaia. Aţi văzut cum tot dădea din coadă? Poţi să admiţi atâta linguşire? Că doar şi noi avem cozi, şi nu ne-a văzut nimeni făcând una ca asta. Ah, uite tânăra pereche!

Elvira cu Pamfil tocmai coborau scările casei, unde fuseseră să se îmbrace. Juncana îşi alesese o rochie albastră, cu volane, de-a doamnei Matilda. La gât, în loc de orice bijuterie, avea un clopoţel de argint, care scotea sunete muzicale.

— Doamne, tare e frumoasă? exclamă Joiana. Îţi vine s-o mănânci, nu alta!

Berbecul era superstiţios, de-aceea interveni repede:

— Bate în lemn, madam Joiana, să nu fi spus într-un ceas rău! Doamne fereşte, să nu ajungă mâine-poimâine la abator!

Şi berbecul dădu de trei ori cu cornul în oblonul camionetei. Celelalte animale făcură asemeni.

— Mie, una, zise capra, mi-ar fi plăcut o rochie verde, ceva, aşa, care să-mi aducă aminte de lăptuci, sau de varză nouă.

— Adevărat, aprobă Miercana. O rochie verde ar fi fost mai adecvată. Dar să nu credeţi că-i port pică, n-am nimic cu ea, să fie fericită!

— Pe dumnealui cum îl găsiţi? întrebă berbecul.

— E superb! exclamă oaia.

Berbecul îi aruncă o privire piezişă.

— Mie nu-mi place! zise Domnica.

— E cam mitocan! adaugă Miercana.

Joiana le contrazise:

— Nu-i adevărat! Socotesc că Elvira a făcut o partidă strălucită. Ia uitaţi-vă ce mândru taur!

Pamfil îmbrăcase fracul domnului Ionescu, sub reverele căruia strălucea vesta albă. În picioarele de dinapoi îşi pusese pantofi de lac, iar în cele dinainte mănuşi „glacé”.

proaspăt spălate cu benzină.

Când tânăra pereche începu să coboare scările, animalele aplaudară.

— Ce fel de căsătorie este? se întrebau unele. Din interes, sau din dragoste?

— Ce întrebare! Uită-te la ei ca să-ţi dai seama! Dragoste, poate să vadă oricine.

— Adevărat! Ah, ce fericiţi au să fie!

— Din partea mea, zise capra, eu prefer căsătoriile socotite, sunt totdeauna mai durabile, fiindcă nu se sprijină pe pasiune, ci pe raţiune. Eu cu ţapul meu, fie-i ţărâna uşoară, ne-am căsătorit fără să ne fi cunoscut mai dinainte, şi, slavă Domnului, am dus o viaţă fericită!

Dar iată că aducerile aminte o întristară atât de tare, că începu deodată să plângă în hohote.

— Ajunge! o îmbărbătă Joiana. Nu-ţi mai face inimă rea; cei vii cu viii, cei morţi cu morţii! Nu se cade să plângi la nuntă.

Pamfil şi logodnica sa ajunseseră la scara camionetei, în aplauzele animalelor. Toată lumea se dădu în lături şi le

făcu loc în mijlocul platformei. Două gâşte, cu penele din coadă multicolore, ţineau în plisc trena miresei; Elvira se simţea cam stânjenită de aceste văluri şi încerca să le dea din când în când la o parte, cu coada, dar n-avea încotro, trebuia să le poarte, ca toate miresele.

Doi iezi, mergând în două picioare, duceau luminările de nuntă. Ei se aşezară, cuminţi şi frumoşi, de o parte şi

e alta a însurăţeilor.

3 – Fiii dumneavoastră? întrebă Joiana pe capră.

— Nu; nepoţi! Ai mei au murit, săracii, la nunta de argint a stăpânilor.

v şi iar începu să plângă, tocmai când ţapul, lovind cu bastonul de ceremonie în treapta de sus a scării, anunţa sosirea împăratului.

Pe loc se făcu linişte adâncă; nu se mai auzea decât motorul, rotindu-se, cam nesigur; de teamă să nu se oprească, armăsarul apăsa din când în când pe acceleraţie, şi atunci părea că automobilul vrea să necheze.

— Bună dimineaţa, supuşilor! strigă Cristofor, apărut în cadrul uşii, cu sceptrul.

— Dar să ştii că e impunător! murmură berbecul, cu admiraţie.

— Impunător, bine zici! aprobă Joiana.

Măgarul stătuse toată noaptea să-şi compună costu-I

nul. Din draperiile roşii de la ferestre îşi croise o peleină, pe care o căptuşise cu blană de oaie. Cum blana

— Avea mici pete negre, de departe căpătase o strălucire de hlamidă împărătească. În picioarele de dindărăt încălţase

cizmele de vânătoare ale domnului Ionescu, înalte până deasupra genunchilor. Ţapul, care ţinea să-şi îndatoreze stăpânul, îi croise din cartoane colorate o coroană cu şapte colţuri, pe care le împodobise cu paiete, luate de prin dulapurile cucoanelor.

— Sunteţi gata? întrebă Cristofor.

— Gata, stăpâne!

— Nu lipseşte nimeni?

— Lipseşte numai Azor, zise oaia.

— Taci, proasto! o mustră berbecul. O să întârziem acum, din cauza unui câine!

— Unde-i câinele?

— Nu ştiu, Măria Ta… L-am căutat pretutindeni.

— Ei bine, de azi înainte, javra asta nu mai are ce căuta la fermă, dacă n-a binevoit să se prezinte spre ascultarea poruncilor mele!

Zicând, măgarul se urcă în cabină, la dreapta armăsarului. Ţapul se agaţă de scara camionetei, care porni huruind şi smucindu-se.

— Parcă miroase a fript! băgă de seamă şoferul. Nu ţi se pare, Măria Ta?

Cristofor, ciuli urechile, de parcă simţul mirosului i-ar fi fost înrudit cu auzul.

— Într-adevăr! răspunse, respirând adânc. Miroase a friptură! Şi, dacă nu mă înşel, a friptură de pasăre.

— Vai de mine! Să ştiţi că-i curcanul nostru. îl prăjeşte motorul.

Lunga aşteptare făcuse motorul să se încingă atât de tare, încât capota sfârâia ca o tingire. Ameţit de ţăcănitul supapelor şi de exploziile din eşapament, bietul curcan nu simţea nicio neplăcere. Închisese ochii şi părea că doarme, în timp ce penele începeau să fumege.

— Opreşte! porunci Cristofor. Săriţi şi scăpaţi curcanul!

Capra trecu pe deasupra cabinei, de unde îşi dădu drumul pe capota motorului.

— Văleau! Dar ştii că frige! behăi, sărind de pe un picior pe altul. Haide, că te faci scrum, curcane!

Curcanul însă, ameţit, nu voia să se mişte. Cu multă greutate îl împinse capra sus, pe acoperişul cabinei, între celelalte orătănii.

— Lăsaţi-mă la căldură! De ce m-aţi adus aici? Vreau înapoi! bolborosea curcanul.

— E intoxicat cu benzină! socoti ţapul. Faceţi-i respiraţie artificială.

Cocoşul, împreună cu una din găini, începură să mişte aripile curcanului în sus şi în jos, silindu-l să înghită aer.

— Smintită pasăre! zise Cristofor.

— Măria Ta, să nu te miri, aşa ceva s-a văzut şi] a oamenii care au respirat benzină arsă; se împotrivesc să fie salvaţi, cer să fie lăsaţi în pace.

— Dar multe mai ştii tu! făcu admirativ măgarul.

Nu-mi pare rău că te-am ales aghiotant. Dacă ai să fii ascultător, la moartea mea îţi las, tronul!

— O! Măria Ta, nu te gândi la lucruri macabre!

Când automobilul ieşi pe poartă, oaia sări alarmată:

— Na, că proastă mai sunt! Lipseşte şi porcul! Cum de n-am observat până acuma?

— Ce-ţi pasă ţie cine lipseşte? o certă berbecul. Ţi-a spus cineva să faci apelul?

— Nu, dar aş vrea să ştiu unde o fi nenea Nicolae.

— Ciudată oaie! îşi şoptiră la ureche cele două juncane. N-am mai pomenit vreuna aşa de curioasă!

Când camioneta se îndepărtase şi zgomotul motorului se stinsese, porcul se ivi de după cocină. După ce privi bănuitor ograda şi se încredinţă că nu mai rămăsese nimeni, nenea Nicolae porni uşurel spre casă, călcând în vârful copitelor. Abia pusese piciorul pe prima treaptă a scării, când Azor sări din pivniţă şi-i ţinu calea.

— Unde te duci? îl întrebă, arătându-şi colţii.

În prima clipă porcul se sperie, apoi revenindu-şi răspunse cu îndrăzneală:

— În casă mă duc! Vreau să cânt la pian. Ce-ţi pasă ţie?

Dintr-o săritură, Azor fu deasupra lui, îi înfipse colţii

în ceafă şi-l rostogoli în mijlocul ogrăzii.

— Ascultă, porcule! mârâi, continuând să-l scuture. Ai să cânţi la pian, când n-am să mai fiu eu aici. Acum şterge-o la cocină, dacă vrei să nu-ţi sfârtec şoriciul!

Nenea Nicolae nu aşteptă o nouă ameninţare; o luă fuga spre fundul curţii, simţind încă şi acum colţii dulăului în spinare.

„Afurisit animal! îl blestemă în gând. N-am mai îndurat până acum asemenea chelfăneală!”

Ajuns în cocină şi văzându-se în afară de orice primejdie, îi trecu spaima, iar în locul ei, izbucni ciuda.

— Auzi, al dracului câine! bombăni. Ce se crede el aici? Să nu pot cânta şi eu la pian măcar o dată?

Azor îl urmări până îl văzu intrând pe uşa cocinii.

Atunci se întoarse spre pivniţă. De jos se auzeau bătăi înfundate în uşă.

— Ajutor! Ajutor! strigau nişte glasuri înăbuşite.

„Bieţii mei stăpâni!” îi căină câinele, amărât că nu putea să le dea drumul.

Coborî şi merse abătut la uşa zăvorâtă, în faţa căreia se aşeză, cu botul pe prag, scheunând încetişor, de ai fi zis că plânge. Sau poate plângea de-a binelea.

CAPITOLUL VIII

Se mărită vaca, şi plătesc găinile

În biserică toţi credincioşii stăteau îngenuncheaţi cu fruntea la pământ, când sosi camioneta cu animalele.

— Ce face curcanul? fu primul gând al lui Cristofor, cum coborî din cabină.

— Măria Ta, şi-a revenit! anunţară cocoşul şi găina, care îşi dăduseră toată silinţa să-l reanimeze.

— Atunci formaţi alaiul, să intrăm în biserică!

Animalele coborâră repede şi se înşirară în ordine, fiecare la rândul lui, cum era stabilit dinainte. În frunte era, bineînţeles, Cristofor, cu coroana strălucind în soare.

La un pas în urmă; ţinându-i coada în semn de stimă,

venea Grigorescu, ţapul. După el, cei doi iezi, cu luminările de nuntă în mână. Apoi mirii, braţ la braţ, fericiţi nevoie mare.

Capra, foarte emotivă, se pomeni bocind.

— De ce plângi, soro? o întrebă oaia.

— Mi-aduc aminte de nunta mea! Ah! Tare era frumos!

După gâştele cu trena se aşezară Joiana şi juncanele, ca rude mai apropiate ale miresei. După ele, capra şi oaia, apoi berbecul, după care urmau orătăniile, amestecate. Armăsarul trase camioneta la umbra unui ulm, opri motorul şi coborî să-şi ia locul în şir.

Când alaiul intră în biserică, popa Pomană terminase slujba.

Paşii copitelor de diferite mărimi începură să sune pe lespezi.

Capetele credincioşilor se întorceau mirate spre ciudatele apariţii.

— N-aud orga, îi şopti Elvira, Joianei.

— De unde orgă, dragă mea? Aici este o biserică ortodoxă.

Mireasa se opri, palidă, dezamăgită, dacă nu chiar înspăimântată.

— Haide, scumpo! o îndemnă mirele. Trebuie să mergem până în faţa altarului, după cum ţi-am promis în livadă.

— Nu pot! gemu Elvira. Eu sunt catolică! De ce nu mi-aţi spus? Nu vreau să-mi pângăriţi credinţa!

— Adevărat, cum de uitasem? aprobă Joiana, cam fâstâcită. Ca elveţiancă, a rămas la credinţa ei strămoşească.

— Dar şi dumneavoastră sunteţi tot elveţiancă! observă berbecul.

— E adevărat, însă la vârsta mea, am văzut multe…

În altar, părintele Pomană îşi trecuse din nou metrul peste pântece.

— Un metru şi nouăzeci! Sfinte Doamne, tare te slăbeşte slujba. Să nu mor înainte de a o duce până la capăt.

Dascălul îşi băgă capul pe uşă:

— Părinte, părinte!

— Ce-i, diavole? Porneşti cu talerul? Să nu te prind că pui mâna!

— Altceva, părinte. A venit o nuntă de… de… o nuntă de dobitoace!

— Piei, drace!

— Să-mi sară ochii dacă mint, părinte! Dobitoace, cum vă văd şi mă vedeţi!

În acest timp, alaiul înainta spre naos. Animalele mai mari stăteau la locul lor, în rând. Orătăniile însă, curcanul, curcile, cocoşul, găinile, raţele şi celelalte se răspândiseră prin biserică, măcăind, cotcodăcind, căutând ceva de ciugulit. Pe treptele altarului, cocoşul găsise o bucată de anaforă; numaidecât găinile se strânseră în jurul lui, cârâind galeş, uitându-se la el cu dragoste.

De la balcon, numit *cafas*, ca să afle şi cei neduşi la biserică, se auzi glasul caprei. În calitatea ei de muzicântă, începu să cânte, ca în ajun, cântarea obişnuită la celebrarea căsătoriei:

Vino din Liban mireasă…

Mireasa smiorcăia:

— Vreau la catolici! Vreau cu orgă. Nu-mi pângăriţi credinţa!

— Dar, draga mea, fii înţelegătoare! dădea s-o îmbuneze Pamfil. Unde să găsim un preot catolic?

— La Bucureşti, la catedrală. Dacă ţii la mine, du-mă acolo!

Taurul îşi pierdu răbdarea:

— Uite ce este: dacă mai faci mofturi, plec şi te las

aici. Nu vreau să mă însor cu o năzuroasă!

Elvira începu să scâncească, înmuiată:

— Să nu pleci! Să nu pleci, că nu mai spun nimic.

Iartă-mă dacă te-am supărat! Mă fac ortodoxă, de dragul tău!

— Dascăle, nu visezi? întrebă părintele Pomană în altar. O nuntă de dobitoace, ai zis?

— Aşa am zis şi aşa este: dobitoace şi nimic altceva!

— Ia cheamă-l încoace pe naş!

După câteva clipe, măgarul intră în altar. Ţapul rămase la uşă, ţinându-i coroana, pe care împăratul animalelor şi-o scosese, cucernic.

— Sărut dreapta, părinte! zise, înaintând şi apucând cu smerenie mâna popii, între copite.

— Ia te uită! se minună popa. Măgar să vorbească!

Şi întocmai ca un drept credincios! N-am mai pomenit aşa ceva!

— Sfinţia Ta, începu Cristofor, avem aici o tânără pereche pe care trebuie să o cununăm: taurul Pamfil şi juncana Elvira. Poate vei fi auzit de ei.

— Dar cum vrei, măi creştine, să cunun nişte dobitoace? Ai căpiat?

— Doamne fereşte, părinte! Dar şi noi suntem fiinţele lui Dumnezeu.

— Asta aşa e, fiul meu… zise părintele Pomană, cam încurcat. Iată, am să-ţi cunun finii. (Apoi mai încet, ca să nu-l audă dascălul): Dar gândesc c-ai să-mi trimiţi acasă vreo două-trei perechi de păsări şi ceva mălai.

N-am altă răsplată pentru cât ostenesc.

— Păsările poţi să ţi le alegi de pe acum, părinte; sunt în biserică, mi se pare că aşteaptă să le spovedeşti.

— Aşa? apoi atunci să ne grăbim cu nunta, ca să-mi rămână timp şi pentru spovedanie! făcu bucuros părintele

Pomană, cu gândul la păsările pe care avea să le încredinţeze pântecului său, pentru izbăvirea lor veşnică.

Slujba nunţii începu, cu acompaniamentul caprei, care dădea răspunsurile de sus, din cafas.

Credincioşii ceilalţi se cruceau:

— Părintele Pomană a înnebunit!

Sfinţia Sa slujea taina nunţii, după tipic, dar ochii îi fugeau după orătănii.

— Uite şi p-aia! îi şoptea în pauze măgarului, şi p-ailaltă, care ciuguleşte pe colo. Şi curca aia, de sub strană… Isaiia dănţuieşteee.

— Dănţuieşte, dănţuieşte!… zbiera capra, de sus.

După slujbă, preotul ţinu o cuvântare, scurtă, pentru că pântecul îi scăzuse la un metru şaptezeci şi chingile îi atârnau slobode pe sub anteriu. Niciodată nu se ostenise

Sfinţia Sa atât de mult la o cununie. Într-un cuvânt, îi spuse juncanei să-i dea ascultare lui Pamfil, să-l urmeze pretutindenea şi să nu părăsească staulul conjugal.

Taurului îi recomandă să nu se uite la alte vaci, şi s-o proteguiască pe aleasa inimii lui. Apoi o luă fuga spre casă, cu gândul la supa de găină şi la ciorba de răţoi.

„Cu voia Ta, Doamne, se gândea, am să mănânc din fiecare câte un castron întreg. Ţine-mă în putere până mi-oi pune pântecele la loc!”

Dascălul îl urmă, cu orătăniile înghesuite într-un sac.

Între timp, nunta se urcase în camionetă, care porni la drum. Toată lumea era veselă, afară de cocoş; dintre toţi nuntaşii, el singur băgase de seamă câte găini lipseau din alai. Ba încă lipseau tocmai cele mai arătoase; nunta, la care nu câştigase nimic, decât o bucăţică de anafură, îl costa prea scump.

„Viaţa nu-i pusă pe temelii drepte! îşi spunea. Se mărită vaca, şi plătesc găinile!…”

La fel spun şi eu, cel care povesteşte, numai că merg cu gândul mult mai departe; prea mulţi plătesc foloasele şi bucuriile altora!

CAPITOLUL IX

Petreceri şi iar petreceri

Petrecerea la ferma „Coţofana Veselă” dură şi a doua zi, şi a treia zi de Paşti. Tot ce fusese prin hambare, prin pod, prin cămări, se scosese afară şi se pusese, slobod, la dispoziţia tuturor. Din porunca măgarului, ctle. r din arest li se dădea câte o jumătate de pâine pe zi, de om.

şi o găleată cu apă pentru toţi.

— Dar câinelui să-i dăm şi lui ceva, Măria Ta? întrebă ţapul.

— Păi, de ce nu? Nu-i animal, ca şi noi?

— Mi se pare că ne-a trădat, nu intră în vorbă cu nimeni de-ai noştri. Nici la întrebări nu vrea să răspundă;

şade la uşa pivniţei şi îşi jeleşte stăpânii.

— Adevărat, seamănă a trădare! zise măgarul, scărpinându-se gânditor cu copita în fundul urechii.

Piciorul îi intra în ureche până la genunchi; ştie oricine cum e urechea măgarului.

— Totuşi, spuse, după ce termină de gândit şi de scărpinat, e unul ca noi, gândeşte-te că umblă în patru picioare. Duceţi-i jos tot ce-o pofti. Ca să-l atragem de partea noastră, sunt de părere să tai o găină în cinstea lui.

Iar găinile? Mereu ele?

Ţapul se miră:

— Cum, sacrificăm pe cineva dintre ai noştri? Mi se pare nedrept. Oare găinile nu trebuie să se bucure de acelaşi tratament ca toţi supuşii Mariei Tale?

— Tu să taci din gură! Pentru motive diplomatice sacrific pe cine cred de cuviinţă…

Măgarul privi pătrunzător în ochii ţapului, apoi adăugă:

— Şi chiar pe tine!

— Îţi cer iertare, Măria Ta. N-am să mai greşesc.

— Vezi cum te porţi. Nu mai lua apărarea altora, că poţi să ispăşeşti pentru ei!

Din ordinul lui Cristofor şi prin îngrijirea ţapului, se tăie o găină, pe ascuns, bineînţeles, şi i se duse lui Azor.

Dar câinele nici n-o mirosi; rămase nemişcat cu botul pe labe, la uşa înapoia căreia se aflau închişi stăpânii săi.

Aşa stătu, şi a doua, şi a treia zi de Paşti, în timp ce afară animalele petreceau fără întrerupere.

A patra zi, văzând că găina neatinsă trebuia aruncată la gunoi, sau cel mult dată porcului, ţapul sacrifică alta, mai grasă, dar Azor n-o vru nici pe aceasta. Atunci îl lăsară în plata Domnului şi animalele îşi văzură de petrecerile lor.

Erau zile frumoase, netulburate de niciun vis rău.

Elvira şi Pamfil îşi petreceau luna de miere plimbându-se prin crâng şi prin livezi. Ca să-i facă plăcere tinerei şi mofturoasei sale soţii, taurul rupea crengi de măr înflorit şi i le aducea de-a dreptul sub bot. Vaca nici măcar pe acestea nu le mânca la rând, ci numai pe ales. Apoi începu să facă nazuri din ce în ce mai mari.

— Dar ce-ţi pofteşte inima, scumpa mea? o întreba îngrijorat, bietul consort.

— Vreau petale de trandafir!

Slavă Domnului, în grădina fermei erau şi câţiva trandafiri timpurii. Taurul culese petalele una câte una, altminteri, dacă i-ar fi dus floarea întreagă, se temea să nu-şi înţepe Elvira scumpu-i bot, în vreun ghimpe ascuns.

— Ah! Trandafiri roşii! făcea mofturoasa, strâmbând din naş. Astăzi voiam albi!

Bietul Pamfil se ducea şi smulgea alte petale, pe gustul ei, oftând în ascuns. Dintr-un taur mândru şi impunător, ajunsese jucăria unei juncane. Nu vă miraţi, o mai păţesc la fel şi oamenii!

Celelalte animale, care n-aveau belelele noului însurăţel, trăiau ca în rai. Primeau mâncare din belşug, aşa încât puteau s-o risipească prin curte, după atât de frumosul lor obicei, neîngăduit de oameni până atunci. Pe vaci nu le mai mulgea nimeni, până ce ugerele li se

micşorară că păreau domnişoare, pe boi nu-i mai trimitea la corvezi, caii trândăveau, oile, netunse de mult timp, stăteau cu burta la soare, bucurându-se de căldură, capra cânta în voie cât era ziua de mare, păsările umblau libere prin straturile de zarzavat, scurmând la rădăcini, căutând tot trufandale, seminţe încă neîncolţite şi răsaduri fragede, până atunci păzite cu străşnicie de fermier. Nimeni nu le ţinea seama când se culcă şi când se scoală; găinile, atât de ordonate în trecut, care se culcau odată cu amurgul şi se trezeau în zori, luaseră obiceiul să facă sindrofii până târziu, sau să se plimbe la lumina lunii, căutând licurici. Dimineaţa moţăiau în coteţe, unele nu ieşeau până la ceasurile zece; ba altele, mai leneşe, se trezeau tocmai la prânz, ca unele cocoane de la oraş. Cât despre cocoş, îşi pierduse până şi măsura ceasurilor, habar nu mai avea de timp; cânta şi el ca să se afle în treabă, la ore atât de trăsnite, încât, pe o rază de câţiva kilometri, la toate fermele, i se dusese vestea de zăpăcit.

Dintre toţi, singurul care se gândea la o treabă serioasă, trebuie mărturisit, era Cristofor. Aşezat la biroul domnului Ionescu, în halatul acestuia, cu papuci în picioare, cu scufia pe cap, petrecută peste urechi, şi cu ochelarii pe nas, măgarul răsfoia prin dosare şi hârtii, ca să se pună la curent cu administraţia fermei. Ştia că sunt de făcut anumite socoteli, dar încă nu le putea veni de hac.

Până una-alta, găsise o carte de aritmetică, de-a lui

Repetenţilă şi, într-ascuns, ca să nu-l simtă ţapul, învăţa de zor cele patru operaţiuni. Cu adunarea şi cu scăderea era mai uşor, îşi punea coada pe masă şi o folosea ca pe o maşină de calculat. Spunea: „Avem o dată trei”.

Şi număra trei fire din coadă, după care le lega cu o fundiţă roz, luată dintre moaţele doamnei Matilda.

„Şi cu cinci…”, urma, luând cinci fire, ca să le lege cu altă funduliţă, lângă cele dintâi.

Pe urmă număra firele din amândouă smocurile.

— Trei, şi cu cinci fac opt! constata mulţumit.

Pentru scădere, făcea pe de-andoaselea, şi socotelile îi ieşeau la ţanc, afară de cazurile când se întâmpla să se mai încâlcească firele cozii şi să greşească la numărat.

Într-o zi, cam la vreo săptămână după instaurarea noii domnii, o trăsură se opri în drum; vizitiul coborî şi începu să bată la poartă.

Animalele se ascunseră speriate prin diferite colţuri ale ogrăzii. După un timp, văzând că vizitiul nu are de gând să plece, Cristofor îi dădu poruncă ţapului să vadă cine e. Ţapul se cam codea, dar nu avu încotro, aşa că se duse la poartă şi, făcându-se mic după stâlp, întrebă tremurând:

— Pe cine căutaţi dumneavoastră?

— Pe domnul Ionescu. I-auzi întrebare?! izbucni zgomotos un domn din trăsură. Că doar n-am să-l caut pe Hogea!

— Domnul Ionescu nu este acasă! minţi Ţapul, cu neruşinare.

— Dar unde este? După câte ştiu, nu avea de gând să plece nicăieri.

— Ba da, domnule, a plecat, n-aş avea niciun interes să vă mint.

— Dar doamna Matilda e acasă, nu-i aşa?

— Dumneaei este… Adică nu, nu, cum să fie?!

— Este, sau nu este? răcni domnul din trăsură.

Ţapul se dezmetici şi răspunse hotărât:

— Nu este, stimate domnule.

— Dar domnişoara?

— Nici dumneaei. Nu e nimeni în toată casa. Au încuiat şi au plecat. Au ocupat un autobuz întreg, că dumnealor sunt mulţi, ştiţi.

— Şi undă au plecat?

— În pivniţă… Aaa… Nu, nu! Au plecat la… Paris. Da, cu siguranţă, la Paris mi-au spus că se duc!

— Parcă ai spus ceva de pivniţă.

— Vi s-a părut, domnule, vă înşelaţi.

Domnul din trăsură răcni, înfuriat:

— Eu nu mă înşel niciodată, mă, obraznicule. Eu sunt judecător! Acum ştii?

„Judecătorul! gândi ţapul, tremurând. Vai de mine!

Când s-o afla isprava măgarului o să ne condamne la spânzurătoare!”

Era gata-gata să mărturisească totul, pentru a lua o pedeapsă mai uşoară, când măgarul apăru în uşă, în ţinuta de casă a stăpânului.

— Cine face atâta gălăgie?

Judecătorul îl văzu pe deasupra gardului şi făcu ochii mari:

— Un măgar, un măgar? bolborosi, zăpăcit. În halatul domnului Ionescu? Dumnezeule, şi cu scufa lui în cap? Dar e nemaipomenit, mi se pare că visez.

— Cine eşti dumneata şi ce vrei? întrebă Cristofor, semeţ.

Faţă de atâta îndrăzneală, domnul din trăsură, oricât era el de judecător, o lăsă mai moale:

— Eu sunt omul legii. Şi-l căutam pe prietenul meu, domnul Ionescu.

— Domnul Ionescu e plecat pentru mai multă vreme.

— Dar dumneata, dumneata cine eşti?

— Sunt procuristul lui.

— Ce? Ce-ai spus? Procurist? Un măgar procurist? Haidade!

— Ce te miri aşa? răcni măgarul, simţindu-se tare. Ai spus că eşti omul legii. Atunci arată-mi în ce lege scrie că eu, aşa cum mă vezi, nu pot fi procuristul unui fermier?

Judecătorul tăcu. „Aşa e, are dreptate! se gândi. M-am făcut de râs, nu scrie în nicio lege!”

— Iertaţi-mă, n-am vrut să vă supăr, domnule… domnule procurist. Nu ştiţi când va veni prietenul meu?

— Nu ştiu!

— Atunci n-am să vă mai reţin.

— Bine faci! Bună ziua.

— Mână! porunci judecătorul, vizitiului.

Pocnind de îngâmfare, Cristofor se întoarse la birou, unde îşi reluă socotelile: „Patrusprezece, minus şase.

Din când în când se mai auzeau, înfundat, din pivniţă, bătăi în uşă sau în ziduri; măgarul îşi vedea de ale lui.

La trei-patru zile, ţapul poruncea să se taie câte o găină, pe furiş, şi să i se ducă lui Azor, doar – doar l-o câştiga, dar câinele nu se atingea de mâncare.

Cât despre cocoş, acesta era din ce în ce mai neliniştit. Bănuia ceva, dar nu era sigur, nu mai ştia ce să creadă.

— Domnule Grigorescu, îl întreba pe ţap, o ţii minte pe Cosânzeana?

— Cosânzeana? Găina aia gălbuie? Cum să nu! răspundea ţapul, roşu până în albul ochilor. O cunosc, fiindcă eram prieteni.

— Da? îmi pare rău pentru dumneata, am să-ţi dau o veste tristă…

— Stai! Să nu spui dintr-odată; am bătăi de inimă.

— Regret sincer, nu ştiu cum să ocolesc… N-am avut niciun diplomat în familie. Noi, cocoşii, ne cam repezim: ţinte bine, domnule Grigorescu: Cosânzeana a dispărut!

— Vai de mine! Dar sunteţi sigur? Poate o fi ascunsă pe undeva.

— Am căutat-o peste tot.

— Poate o fi răpit-o uliul!

— Auzi vorbă! Doar ştii prea bine că am înfiinţat un serviciu de pândă, şi sună alarma ori de câte ori se vede venind uliul. Ai auzit dumneata sunând sirena în ultima săptămână?

— E drept că nu… Dar, de nu ştiu cum să spun ca să nu te jignesc, aaa… nu vreau să mă înţelegi greşit, mă

gândesc, aaa… de poate, cine ştie, aaa…

dacă ăă, dacă şi-o fi găsit pe undeva… vreun alt cocoş?

Cocoşul se umflă în pene şi-l privi cu dispreţ.

— Atunci se vede că nu mă cunoşti! Zece poşte, de jur-împrejur, nu-i altul ca mine. Nici la ferma Statului, unde cresc păsările în puf şi le hrănesc cu întăritoare, cum scrie prin cărţi.

— Nu mă îndoiesc, iartă-mă, am vorbit fără să ştiu!

S-o mai căutăm, poate om găsi-o pe undeva. Acum mă duc niţel în cameră, îmi vine să plâng…

Ţapul nu era mincinos din fire, dimpotrivă! Ca unul deprins să se repeadă cu corniţele înainte, spunea totdeauna adevărul, indiferent pe cine ar fi avut în faţă, indiferent cu ce riscuri. Slujba de aghiotant îl făcuse prefăcut, linguşitor, nerecunoscător, cu desăvârşire lipsit de caracter. Nu era însă sortit cu totul pierzaniei, îi mai rămăsese ceva: era conştient, îşi recunoştea greşelile, ceea ce lasă deschis un drum de întoarcere la calea cea bună pentru orice păcătos.

La drept vorbind, doar ţapul, dintre toate celelalte dobitoace, îşi punea acum probleme de conştiinţă. Restul voiau să petreacă, fără întrerupere, cât mai plăcut şi cât mai mult. Zaiafeturile se ţineau lanţ, la sindrofiile orătăniilor se risipeau saci întregi de grăunţe, saci cu tărâţe şi bulgări imenşi de sare grunjoasă la sindrofiile vacilor, saci cu ovăz la cele ale cailor. Totul se irosea fără nicio măsură… Aşa ar fi continuat multă vreme petrecerea nesăbuită, dacă într-o noapte nu s-ar fi întâmplat ceva care să-i zgâlţâie rău şi să le bage spaima în oase.

Într-o noapte au venit hoţii la „Coţofana veselă”.

CAPITOLUL X

Noaptea când au venit hoţii la găini

Era trecut de miezul nopţii; ultimele găini întârziate

se duseseră, în sfârşit, la culcare.

Nu trecuse mult timp, când deodată cocoşul începu să cucurigească, dar nu prosteşte, cum se crezu la început.

— Cât să fie ceasul? se întrebară, deschizând câte un ochi, găinile de la ferma vecină.

— Dormiţi înainte, proastelor! le mustră cocoşul lor.

Vă luaţi după toţi zăpăciţii? E cocoşul de la „Coţofana veselă”, anunţă orele aiurea, cred că i s-a stricat ceasul, îi lipseşte o rotiţă.

În limba cocoşilor, se spune aşa despre cineva care e cam într-o ureche.

Vacile avuseseră şi ele o sindrofie, abia se terminase.

Capra tocmai ieşise din casă, unde exersase la pian, ca în fiecare seară; avea îngăduinţa specială a măgarului.

De fiecare dată când se întorcea de la studiu, porcul îi ţinea calea.

— Ah! Spune-mi! Spune-mi, o ruga, cum sunt clapele pianului? Am auzit că sunt albe ca brânza. Ah, dacă m-ar lăsa şi pe mine o dată! Numai o dată aş vrea să văd cum se cântă la pian, n-am altă dorinţă!…

Capra stătuse ce stătuse de vorbă cu porcul, apoi îşi ceruse iertare şi se retrăsese în micul ei apartament de lângă staul. Porcul se mai plimbase câteva minute prin curte, fredonând… Fredonând sau grohăind, e greu de spus care cuvânt se potriveşte mai bine. Pe urmă se culcase şi el, în toată ograda nu mai mişca nimeni. Numai în casă, la birou, Cristofor, cu bigudiurile doamnei

Matilda, şi cu coada pe masă, făcută smocuri, căuta să dea de rostul socotelilor.

— Cincisprezece adunat cu douăzeci şi şase…

Ajunsese la numere din ce în ce mai mari, în curând spera să treacă la cele cu trei cifre.

După încă două-trei exerciţii, Cristofor îşi scoase ochelarii, se frecă la ochi, îşi întinse spinarea, apoi suflă în lampă şi trecu în dormitor, unde căzu frânt de oboseală pe

patul confortabil al stăpânului. O clipă mai târziu, sforăia din adâncul plămânilor.

La ora aceea, nimeni, în toată ferma, nu mai stătea de veghe.

Era o noapte de mai, plină de fantasme, de adieri parfumate şi de mister. De cu seara fusese lună nouă; pe la ceasurile zece apusese şi de-atunci întunericul creştea parcă la fiecare oră. Căzuse o linişte adâncă, arar se auzea câte o frunză foşnind. Ceasul bisericii din Ghiftuiţi sună o dată, prelung, poate jumătate după miezul nopţii, poate unu, o singură lovitură grea, parcă prevestind nenorocire. Undeva, în depărtare, se auzi pierdut un huruit de tren şi un ţipăt sinistru de locomotivă. Apoi liniştea fu iar adâncă.

În pivniţă, oamenii adormiseră trudiţi, cu movile de nisip la căpătâi, drept pernă. La uşă, Azor scheuna neputincios.

Deodată, ridică botul şi ciuli urechile; auzise un zgomot ciudat la poartă, cineva, care venise tiptil, încerca, încuietoarea.

Slăbit de îndelungata înfometare, câinele se târî cu greu până la picioarele scării, urcă încet, treaptă cu treaptă şi, ajuns sus, ascultă cu luare-aminte. Într-adevăr, lapoartă era cineva şi umbla s-o descuie. Dar mai era unul „care încălecase gardul, în spate, lângă grajduri; îi vedea silueta neagră, sus, gata să-şi dea drumul în curte.

În lunga lui carieră de paznic, Azor învăţase să nu se.

pripească. Demult, în timpurile uceniciei, i se întâmplasesă dea alarme false, şi se făcuse de râsul câinilor. Acum;

Însă ştia să deosebească până şi mersul hoţului de al omului cumsecade. Nu-i fu greu să înţeleagă, fără putinţă de îndoială, intenţiile vizitatorilor de noapte.

O clipă mai târziu, omul de pe gard îşi dădu drumul în curte. În mână ducea un sac mare. Azor îi cunoştea, rostul.

„Vin la găini!” îşi zise.

Bietele găini! Ele trebuiau să plătească mereu? Şi acum se mai afla jos una, sacrificată de pomană.

Hoţul înainta tiptil, de-a lungul grajdului, spre coteţe.

Curând se auzi o uşă scârţâind subţire.

— Cucurigu! făcu cocoşul trezit din somn. Găinile începură să cârâie.

Acum Azor nu mai avea de ce să aştepte; se repezi, în mijlocul curţii, aşa cum îl ţineau puterile, şi începu să latre:

— Săriţi! Săriţi! Hoţii la găini!

Omul de la poartă, care pesemne nu avea altă însărcinare decât să stea de pază (la încuietoarea porţii umblase doar ca să se exerseze), îi aruncă pe deasupra gardului o bucată de carne.

Câinele zâmbi, cu ironie.

„Nu mă prindeţi voi eu d-alde astea. Am jos, în pivniţă, o găină întreagă, şi tot nu mi se înmoaie inima”.

Apoi începu iar să latre:

— Săriţi! Hoţii la găini!

În staul. Pamfil deschise ochii. Văzu alături, în paie, capul frumos al Elvirei. O sărută cu dragoste. Ea zâmbi prin somn, alintându-se.

— De ce latră câinele? întrebă, adormită.

— Cică-s hoţii la găini.

— Treaba lor! Ce ne pasă nouă! Vino de te culcă, scumpul meu Pamfilică.

Se trezi, de asemenea, şi capra. În loc să ia vreo măsură, să dea o mână de ajutor, după puterile ei, se apucă să cânte un cântec netot, care nu se termina niciodată, rotindu-se în jurul aceloraşi versuri caraghioase:

La un popă a fost un câine
«Şti *pe câine l-a iubit*
Şi-a-nghiţit un os de peşte
Şi pe urmă a murit…

— Săriţi! Hoţii la găini! scâncea neputincios câinele, în mijlocul ogrăzii.

În casă, ţapul, care se trezise de la prima lătrătură.

alergă la uşa măgarului.

— Maria, Ta, Măria Ta! Hoţii!

Cristofor sări în mijlocul odăii.

— Ce-ce-ce-ai spus? se bâlbâi, în timp ce-şi îmbrăca halatul, abia izbutind să găsească mânecile.

— Hoţii, Măria Ta! Pune mâna pe carabină!

În odaia de zi, deasupra bufetului, era o panoplie cu o puşcă veche şi un pistol puse de-a curmezişul; amintiri din tinereţea domnului Ionescu.

Măgarul se urcă pe un scaun, desprinse pistolul, apoi puşca şi, înarmat cu amândouă, ieşi în uşa principală.

— Care eşti acolo? răcni măgăreşte! Stai că trag!

O clipă de linişte; se auzea doar capra cântând, netulburată, cântecul ei fără capăt:

Şi-a-nghiţit un os de peşte
Şi pe urmă a murit
Şi pe crucea lui s-a scris
Că:
La un popă a fost un câine…

— Care eşti acolo, mă, hoţilor? Staţi că vin la voi cu puşca încărcată!

Hoţul nu voia să fugă cu mâna goală. În grabă şi înspăimântat, aduna găinile, fără să le mai aleagă, nădăjduind să scape şi cu sacul plin, şi cu viaţă. Cocoşul, cocoţat în vârful coteţului, protesta zadarnic.

— Mă hoţule, lasă găinile! striga Cristofor, agitând armele în aer.

Ţapul tremura în spatele lui, ascuns după uşă, şi-l îndemna printre clănţăniturile dinţilor:

— Trage, Măria Ta! Găureşte-le pielea!

În staul, cu ochii pe jumătate închişi, Elvira îngâna şăgalnic:

— Tot nu s-a terminat cu găinile?

— Dormi, draga mea, nu-ţi strica somnul pentru ele?

Iar capra îşi continua, ca o flaşnetă, cântecul fără capăt:

Şi pe crucea lui s-a scris
Că:
La un popă a fost *un câine*
Şi pe cline l-a iubit…

În sfârşit, hoţul, cu sacul plin, o luă la fugă spre gard, în cârâitul găinilor.

— Trage, Măria Ta, trage! Să-l înveţi minte! stăruia ţapul!

— Zău că trag! Uite că trag! răcnea amenințător măgarul, agitând armele pe sus.

Deodată, fără să înţeleagă cauza, o străfulgerare îi luă ochii, în timp ce braţul drept i se smucea din umăr.

Puşca detunase, bubuitura se duse în gard, din gard se întoarse, plesni în zidul casei, de unde ricoşă drept în sus, făcând să ţiuie cerul.

Se auzi căzând la pământ sacul cu găini, care cârâiau tot mai stins, înăbuşite.

— Văleleu! urla hoţul, în timp ce sărea peste gard, părăsindu-şi prada.

Hoţul celălalt, de la poartă, o lua şi el la fugă.

— Bravo, Măria Ta! Acum n-o să le mai ardă de găinile noastre!

Cristofor se rezemase palid de uşă. Arma îi fumega încă în mână, în nări avea miros de pulbere arsă, urechile îl dureau de bubuitură, aproape că nu-şi mai simţea umărul, şi tot nu ştia cum se întâmplase. Cum să se întâmple, decât că, tot agitând puşca, apăsase pe trăgaci, fără să-şi dea seama?!

— Au plecat? bâigui, năucit, gata să leşine.

Ţapul era în culmea fericirii:

— Au plecat, împărate, cu pielea găurită, să se înveţe

minte!

Celelalte animale, speriate de bubuitură, se ascunseseră care pe unde apucase. Numai cocoşul din vârful coteţului făcea gălăgie, cerând ca să fie dezlegat sacul şi eliberate captivele.

— Du-te şi dă-le drumul! îi porunci măgarul ţapului.

Acesta o băgase pe mânecă:

— Eu, eu, Măria Ta? P-p-păi eu n-am atâta putere!

Să chemăm pe cineva mai voinic decât mine.

— Hei! răcni măgarul. Să vină cineva, să dea drumul găinilor.

În toate dependinţele fermei, nu se simţea nicio mişcare. Doar capra cânta, netulburată, cu atâta nepăsare, încât îţi venea s-o strângi de gât ca să tacă:

Şi-a-nghiţit un os de peşte

Şi pe urmă a murit...

— Hei! să vină. cineva să le dea drumul găinilor!

— Dar ce-i, frate, ce-i atâta gălăgie? se auzi porcul, grohăind cu nedumerire.

Venea agale de la cocină, căscând somnoros; părea picat din lună.

— Tu unde ai fost? întrebă măgarul.

— Eu? Am dormit! Slavă Domnului că am somnul uşor, altfel puteaţi să strigaţi aici până mâine.

— Dar pe hoţi nu i-ai auzit?

— Ce hoţi?

— Hoţii la găini.

— Se vede că glumiţi!

— N-ai auzit nici când a bubuit puşca?

— Ce puşcă? N-am auzit nimic, şi doar am somnul uşor!

— Bine, nene Nicolae, norocul tău! Acum, dacă vrei să mă îndatorezi, du-te şi dă-le drumul găinilor; sunt în sac, colo lângă gard.

— Mă duc, dacă mă lăsaţi să cânt la pian.

— Asta nu se poate!

— Atunci nici eu nu vreau!

Porcul plecă bombănind spre cocină: „Auzi, să le dau drumul găinilor, le-ar plăcea! Dar să cânt la pian, nu!

Mari şmecheri! Să stea găinile în sac până le-oi scoate eu!”

Se opri, atras de glasul caprei, care-şi tot cânta cântecul ei stupid:

Şi pe urmă a murit

Şi pe crucea lui s-a scris…

— Fals! Fals, coană capră! îi strigă furios. Nu mai face pe muzicanta cu noi!

În urma lui, Cristofor rămase în acelaşi loc, încă speriat.

— Ce facem cu găinile, Măria Ta? întrebă ţapul.

— Ce să facem?! Până mâine le lăsăm în sac.

— Imposibil, se înăbuşă!

— Atunci du-te şi dă-le drumul tu!

— Nu, nu găgăsim pe altcineva?

— Pe nimeni.

— Atunci, Măria Ta, să le lăsăm! În sac o să le fie tocmai bine, nici frig, nici cald.

— Mi se pare că ţi-e cam frică! zise măgarul, privindu-l pieziş.

— Frică? Mie? Hm! Atunci nu mă ştiţi, sunt în stare să mă lupt singur cu zece hoţi. Mai demult, în tinereţea mea, am încolţit într-o noapte o bandă întreagă. Şi n-aveam puşcă, nici pistol, ca Măria Ta. Dacă au să mai vină vreodată hoţii, am să vă dovedesc!

— Cred că n-au să mai vină! i-o tăie măgarul. I-a învăţat minte împuşcătura mea!… Acum hai să ne culcăm!

— Cucurigu! cucurigu! protesta cocoşul de pe coteţ.

Ce faceţi cu găinile? Nu le eliberaţi?

Nimeni în toată ferma nu se gândea la găini. Unii dormeau, alţii se prefăceau adormiţi. Doar capra, în odaia

ei, cânta:

Şi pe crucea lui s-a scris…

— Taci, cucoană, taci! Nu simţi că e fals? grohăia porcul, pus pe ceartă.

CAPITOLUL XI

Hoţii cer despăgubiri

Fusese într-o miercuri noaptea. Ziua de joi trecu în linişte, la fel şi vineri. În schimb, sâmbătă, pe la prânz, un om ciudat se opri la poarta fermei şi ciocăni.

— Cine e? întrebă ţapul.

— Poşta!

— Poşta? Umblă sănătos; nu aşteptăm scrisori.

— Păi am o telegramă!

— Pentru cine?

— Pentru boier.

E adevărat că, aşa cum nu aştepta scrisori, ţapul nu aştepta nici telegrame, dar o telegramă face curios pe oricine, deci merse şi deschise poarta, numai că rămase ţeapăn: în faţa lui stătea un om care nici pe departe nu semăna a poştaş. Era un ins înalt şi slab, negricios, fără un ochi, cu ţepi negri pe obraz, cu o pălărie pleoştită, care-i acoperea fruntea până în sprâncene.

— Ţine! zise el, ameninţător.

Era o hârtie vânătă, împăturitgrosolan.

— Asta nu-i telegramă!

Străinul şuieră printre dinţi:

— Dacă mai spui ceva, bag cuţitu-n tine!

Ţapul o luă ia fugă spre casă, urcă treptele şi se prăbuşi pe duşumea în odaia măgarului:

— Măria Ta, sări! Ia puşca din cui şi vino să-l înveţi minte!

— Pe cine? Ce intri aşa? Uiţi unde te afli?

— E afară unu, Măria Ta, care vrea să mă înjunghie.

— Daa? Atunci stai că-i arăt eu!

Măgarul puse mâna pe puşcă şi ieşi în prag.

— Care vrei să-l în unghii pe domnul Grigorescu? Arată-te, dacă ai curaj!

Dar străinul se dusese, încă de mult, cu tot, cu umbra lui.

— N-a avut curaj să dea ochii că Măria Ta! zise ţapul, linguşitor.

— Păi, te cred! Ia să văd cine ar îndrăzni să dea piept cu mine!

— Măria Ta, uite ce-a adus; zicea că-i o telegramă.

Cristofor trecu în birou, se aşeză tacticos pe scaun, îşi puse ochelarii, apoi despături hârtia grosolană şi începu să citească. Îndată păli, îl cuprinse gâfâiala şi tremuriciul.

— Aoleu! Aoleu! făcea, clănţănind ca de friguri.

Pe hârtie scria:

„Oamenii din pădure către cei de la fermă.

Aţi avut îndrăzneala să ridicaţi arma împotriva noastră. Puţin a lipsit să răpuneţi viaţa unuia de-ai noştri. Norocul vostru că glonţul a trecut pe dealături”.

Cristofor îşi trecu batista pe frunte.

— Aşa e! Ce noroc! bâigui, înmărmurit.

— Ba mai bine ar fi fost să-l răpuneţi! spuse ţapul. Acum n-ar mai fi îndrăznit să ne ameninţe!

Mai departe scrisoarea cuprindea, într-adevăr, ameninţări înspăimântătoare:

„Dacă până mâine, duminică, la prânz, nu veţi depune în scorbura stejarului noduros de lângă icoană, la răspântia Ştreangului, suma de un milion, împreună cu sacul uitat, atunci, duminică seara praful se alege şi de voi, şi de fermă”.

„P.S. Sacul, înţelegem să-l aduceţi plin cu găini, altfel vă fierbem de vii”.

Mai jos era încă un post scriptum, pe care Cristofor îl citi mai mult mort decât viu:

„Găinile, înţelegem să fie grase, nu încercaţi să ne

păcăliţi cu cine ştie ce mortăciuni, că, înainte de a vă pune la fiert, vă jupuim”.

— Grigorescule!

— Poruncă, Măria Ta.

— Pune repede douăzeci de găini la îngrăşat. Dar vezi, caută-le pe cele mai frumoase, altfel mâine seară ai să vezi în oglindă un ţap mort.

— Douăzeci de găini? Ne vin musafiri?

— Ai să vezi tu ce musafiri ne vin! Acum aleargă şi fă ce ţi-am poruncit.

În timp ce ţapul lua măsuri pentru supraalimentarea găinilor, măgarul dădu frâu liber spaimei din el, care crescu de zece ori.

— Un milion de lei! Doamne Iisuse Cristoase, de unde să-i iau? Şi dacă i-oi găsi, cine o să se ducă la răspântia

Ştreangului? Doamne Maică-Precistă, ai îndurare de noi!

— S-a făcut, Măria Ta! raportă ţapul, revenind. Toate cele douăzeci de găini sunt la îngrăşat; după felul cum mănâncă, până mâine n-o să le mai recunoaştem.

— Grigorescule! Ai curaj să te duci în inima pădurii?

— Dar de ce, Măria Ta?

— Să duci hoţilor sacul uitat, împreună cu un milion de lei despăgubiri.

— Au cerut ei aşa ceva?

— Uite, scrie negru pe alb.

— Asta e curată îndrăzneală!

— Nu-i aşa? Acum spune: te duci?

— Merge şi Măria Ta cu mine?

— Eu? Treburile domniei nu-mi îngăduie. Şi la urma urmei, ce să mai văd în pădure? Nu uita că mi-am petrecut tinereţea la un ţigan lingurar, care tot umbla după copaci pentru făcut copăi şi linguri.

— Ai dreptate, Măria Ta! în pădure nu-i nimic de văzut, mai bine să stăm acasă.

— Dar găinile cine le duce?

— Nimeni!

— Păi ce facem?

— Nimic!

— Mâine seară praful şi pulberea se alege de noi, uite, scrie colea!

— Dar Măria Ta nu ai puşcă? Şi revolver? O să ne apărăm.

— Crezi c-o să se poată?

— Am deplină încredere în Măria Ta.

— Atunci, cu Dumnezeu înainte! Grigorescule, pregăteşte ferma pentru asediu!

CAPITOLUL XII

Pregătiri de luptă

O oră mai târziu, la ferma „Coţofana veselă” era decretată stare de asediu. Pe zidurile casei, la hambare, la coteţe, grajduri, staule şi cocini se lipise următoarea:

PROCLAMAŢIE

Către toate vieţuitoarele fermei, mari şi mici, cavaline şi cornute, către păsări, precum şi către toţi ceilalţi aflaţi sub oblăduirea noastră:

CETĂŢENI ŞI CETĂŢENE.

O *bandă de duşmani ne ameninţă cu moartea*.

Dacă Dumnezeu vrea să ne piardă, atunci să pierim eroic. Războiul e pornit, împotriva hoţilor din pădure, asupritorii noştri. Baricadaţi toate porţile, astupaţi toate găurile din garduri, pregătiţi-vă de luptă şi de moarte. Pentru gloria noastră veşnică, vom şti să rezistăm până la unul. Aşa să ne ajute

Dumnezeu!!!

CRISTOFOR ÎNTÂIUL

Împăratul animalelor îndată ce animalele citiră, sau cei care nu ştiau carte ascultară de la alţii proclamaţia, în toată ferma începu o mare fierbere. Unii erau pentru luptă, alţii, mai fricoşi, optau pentru diplomaţie: să li se ceară

scuze, să li se dea milionul, să se dea şi găinile.

— Nici mort! Nici mort! striga cocoşul, de pe acoperişul coteţului. Până când să suportăm sacrificiile? Vrem război, vrem să curgă sânge, să ne uşurăm inimile!

— Bravo! îl aprobau găinile, înflăcărate de aerul lui marţial. Bravo, cocoşule! Dacă tot trebuie să murim, barem să ştim că n-am murit degeaba. Porunceşte-ne, şi te vom urma!

— Dar ce se întâmplă pe aici, frăţioare? întrebă porcul, venind tacticos dinspre cocină.

— Ce, dumneata n-ai ochi? Ori pe uşa dumitale nu-i pusă proclamaţia?

— Nu ştiu, frăţioare, că am dormit până acum. Ia spuneţi-mi despre ce-i vorba?

— Este vorba să facem război!

— Şi cu cine?

— Cu oamenii din pădure.

— Aşa? Atunci, să-l facem!

Zicând, porcul o luă spre casa stăpânilor.

— Anunţă-mă măgarului! îi porunci ţapului Grigorescu.

Acesta se făcu roşu la faţă.

— Întâi învaţă să vorbeşti cuviincios despre Măria Sa!

— Bine! Mă anunţi, sau plec? Mie nu-mi place să-mi pierd vremea.

— Ce-i, nene Nicolae? întrebă Cristofor, care auzise vorba şi apăruse în uşă.

— Este că p-afară scrie de război.

— Foarte adevărat! N-ai văzut pregătirile?

— Tocmai de-aia am venit. Înseamnă c-o să moară unii şi alţii.

— Nu încape vorbă!

— Poate o să mor şi eu.

— Atunci vei fi declarat erou şi amintirea ta va fi

nemuritoare.

— Măria Ta, mai mult decât durează şuncile, nu poate dăinui amintirea noastră; incit, nu-mi fac nicio iluzie.

Dar fiindcă s-ar putea să mor, am venit să-mi exprim o ultimă dorinţă: lăsaţi-mă şi pe mine să cânt la pian, măcar o dată, înainte de moarte!

— Nene Nicolae, cere-mi orice altceva, dar asta nu!

Porcul plecă înfuriat.

— Eu n-am să lupt! strigă, întâlnind un grup mare de animale. Nu înţeleg să-mi sacrific viaţa pentru o societate care nu e pusă pe principii de egalitate. Adică de ce să aibă voie capra, şi eu nu?

Cineva îl întrerupse, dispreţuitor:

— Laşule! N-ai să lupţi fiindcă ţi-e frică să nu-ţi curgă grăsimea prin găurile făcute de gloanţe! Altminteri, ai şti să pui interesele societăţii noastre înaintea intereselor tale.

Mulţimea începu să-l huiduiască.

— Defetistule! striga cocoşul…

În sfârşit, cu entuziasmul unora, cu îndoiala altora, care înclinau să dea dreptate porcului, ferma se pregătea de luptă. Găinile scormoneau prin curte şi adunau pietre în chip de proiectile. Oile acceptară să fie tunse, ca din lina lor să se facă scamă pentru pansamente, din cearşafuri se făceau fese; toată lumea era la treabă, chiar şi cei cu inima îndoită. Numai porcul nu voia să ajute cu nimic; rupsese proclamaţia de pe cocină şi stătea în uşă, întins la soare, privind nepăsător la ceilalţi.

Noaptea de sâmbătă spre duminică o petrecură întărind baricadele şi desăvârşind pregătirile de bătălie. Duminică dimineaţa se făcu o rugăciune, în mijlocul curţii.

Animalele erau adunate în careu, cu faţa la intrarea casei. Cristofor apăru în mantia de purpură, cu blana ca de hermină, cu coroana pe cap şi cu cele două arme în mână. Însă armele le puse jos şi zise:

— Primul nostru gând paşnic se îndreaptă către Dumnezeu!…

Urmă rugăciunea după tipic.

— Iar acum, strigă măgarul, să punem mâna pe arme!

Zicând acestea, se aplecă să ia puşca şi pistolul. Când să se ridice, atinse trăgaciul puştii, cum i se mai întâmplase odată, desigur din neîndemânare, căci nu avea niciun pic de instrucţie. Îndată după bubuitură se auzi un tropot prelung, ca o cutremurare a pământului. Când fumul împuşcăturii se risipi, curtea apăru goală, dintr-un gard până-n celălalt; animalele dispăruseră, ascunse care cum putuse mai bine. Într-un târziu, văzând că se făcuse linişte, începură să apară, unul câte unul.

În acest timp, în staul, vaca Elvira îşi lua rămas bun de la Pamfil.

— Te aştept să vii victorios! îi spunea, cu lacrimi în ochi. Dar mai stai, mai stai cu mine un pic! Lupta încă nu a început! Ce îngrijorată am să fiu, scumpul meu erou!

Taurul se simţea în stare de fapte glorioase, ca să merite atâta dragoste şi admiraţie.

Când scăpă de îmbrăţişări şi ieşi din staul, măgarul tocmai terminase de dat instrucţiunile.

— Te duci la bătălie, domnu’ Pamfil? întrebă porcul din uşa cocinii.

— Fireşte că mă duc! Dumneata nu?

— Eu nu vreau să lupt, sunt pacifist. A, aş înţelege să-mi calc principiile, dacă şi le-ar călca şi ei: să-mi dea voie la pian. Nu iei loc niţel, să mai tăifăsuim?

— Mulţumesc, nu stau de vorbă cu ambuscaţii!

„Măi, măi, măi, tare vi s-a înfierbântat capul!” se gândea Nicolae.

Pentru duminică după-amiază se rânduiră stării, câte două la fiecare colţ al gardului. Cocoşul se urcă în vârful casei, ca să poată vedea mai departe. Cei care nu erau de

serviciu fură îndemnaţi să se odihnească, pentru a fi în stare să lupte când va veni clipa.

La căderea serii, totul era pregătit.

CAPITOLUL XIII

Atacul

Aţa, cul începu pe la orele unsprezece. Întâi se auzi doar o împuşcătură, cam dinspre miazăzi. Poate fusese un semnal. Glonţul trecu pe deasupra casei şi se pierdu în întuneric, ţiuind subţire.

— Toată lumea la posturi! porunci Cristofor. Toţi cu capul la pământ! Nu vă ridicaţi până la ordinul meu!

Câteva minute după prima împuşcătură, minute care părură foarte lungi, se auzi o a doua, mai aproape; apoi încă două, la rând, dar tot din alte direcţii.

— Ne încercuiesc! îşi dete cu părerea ţapul.

Se pricepea oarecum la război, străbunicul lui fusese mascotă de regiment, în campania de la 1877.

— Noi nu tragem? întrebă berbecul, care se cuibărise la postul de comandă, unde se aflau ţapul şi măgarul.

Postul de comandă era în fundul puţului, pe o platformă îngustă, fixată între ghizduri, într-o vreme când se curăţase izvorul. În afară de ţap, ceilalţi doi coborâseră cu multă greutate, agăţaţi de găleata prea mică pentru mărimea lor. Odată ajunşi jos, aveau avantajul că nu-i putea descoperi nimeni, deci pe lângă putinţa de a conduce bătălia cu cinste, mai erau asiguraţi că nu vor păţi nimic, chiar în caz de înfrângere deplină.

Se auzi al cincilea glonţ şuierând pe deasupra.

— Vai lor, celor ce sunt afară! oftă ţapul.

— De ce îi căinezi?! se miră Cristofor. Au să moară ca nişte eroi!

— Brr! Mi se zbârleşte părul numai când mă gândesc ce ascuţit trebuie să fie vârful glonţului.

În acest timp, împuşcăturile se înteţiseră. Nu se înţelegea ce tactică aveau atacatorii, dar era limpede că nu

făceau economie de muniţii; poate urmăreau ca nimeni să nu mai fie viu la fermă în momentul asaltului.

Animalele stăteau pitite pe sub garduri, prin gropi, pe după ziduri, pe lângă stivele de lemne, aşteptând să intervină. Neavând arme de foc, erau instruite să stea nemişcate, până când începea lupta corp la corp, şi când puteau folosi propriile mijloace de apărare şi de atac, coarnele, colţii, copitele.

În bucătărie, vacile aşteptau să apară primii răniţi.

La fiecare împuşcătură tresăreau:

— Asta-i! Acum au să vină cu târgile!

Dar, din fericire, gloanţele nu nimeriseră pe nimeni până acum, ceea ce făcea % să le crească şi curajul, şi speranţa.

— Nu vor avea îndrăzneala să înainteze până la gard!

spuse armăsarul, care se aţinea după un stâlp, gata să-i tragă o copită la mir primului venit.

Liniştea care domnea la fermă le dădea de gândit hoţilor. Se aşteptaseră la o rezistenţă organizată, cu poliţie şi cu jandarmi, cu puşti şi mitraliere, cu grenade şi poate chiar cu tunuri, şi când colo, în faţa lor nu mişca nimic, ceea ce îi făcea să se simtă nesiguri. Li se părea că pericolul în loc să fie în faţă, era în spate, şi neliniştiţi, tot întorceau capul.

Totuşi, înaintau, pas cu pas, după planul bine ticluit de căpetenia bandei. Veneau din patru părţi, cu mişcarea sincronizată, aşa încât să ajungă la garduri şi să asalteze ferma, elteşipatru grupele în aceeaşi secundă.

Din când în când, mai trăgeau un foc, ca să ştie unii de alţii.

I Căpetenia era un om încercat în rele, care nu putea să se sperie nici de mutra diavolului, dacă i-ar fi apărut în faţă, pe negândite. Odată ajuns la gard, pândi câteva clipe să simtă ce se întâmplă dincolo.

„Te pomeneşti că or fi fugit cu toţii de frică. Păi

atunci putem prăda ferma în liniște”.

Totuşi, pentru mai multă siguranţă, nu se avântă în neştire. Mai ascultă odată cu atenţie, apoi se căţără sus, de unde scoase un şuier, semnalul convenit ca bandiţii să-l urmeze, şi îşi dădu drumul, uşurel, pe un stâlp al gardului.

După o alunecare de câteva şchioape, simţi deodată că se întâmplă ceva de neînţeles, parcă pământul ieşise din nemişcare şi pornise să galopeze. Nu-şi dădea seama ce forţă îl duce, dar se vedea gonind spre mijlocul curţii.

„Asta e lucrătura diavolului!” îşi spuse.

Ar fi vrut să deschidă gura, să strige după ajutor, chit că nimeni n-ar fi putut să-l salveze, dar groaza îi încleştase fălcile, măselele de jos păreau sudate cu cele de deasupra.

Ce se întâmplase? Stâlpul pe care îşi dăduse drumul era acela după care stătea pitit armăsarul. Cu urechea atentă la împuşcături, acesta nu mai auzea alte zgomote, când se pomenise cu o greutate căzându-i în spinare. De spaimă, o luase la goană, fără să ştie încotro, gândind, la fel cu banditul, că intrase în stăpânirea lui Scaraoschi.

„Da, e însuşi diavolul, acum iadul mă aşteaptă!”

Armăsarul galopa smintit prin ograda acoperită de întuneric, fără să aleagă drumul, sigur fiind că mai rău decât era acum nu putea să i se întâmple.

Deodată, o barieră neagră îi apăru în faţă. Până s-o ocolească, se poticni şi veni în brânci, cu grumazul pe marginea puţului.

„Iată gura de iad!” îşi zise. Mai mult decât atât nu putea să judece; nu-l frigea nimic, dar nu avea nicio îndoială că picase în cazanul cu smoală încinsă.

Din izbitură, omul din spinarea armăsarului se prăvălise în faţă şi căzuse în puţ, ca o piatră. Măgarul, ţapul şi berbecul auziră o vâjâitură, o umbră neagră zbură pe dinaintea lor. O clipă mai târziu, apa plescăi în adâncul puţului, trimiţând stropi mari până sus. Platforma se

cutremură.

— Asta a fost o bombă! socoti ţapul. Acum va exploda! Să ne luăm rămas bun de la viaţă.

Măgarul se repezi la găleată:

— Eu nu vreau să mor! Ma urc sus şi mă predau.

— Merg şi eu! se repezi berbecul.

— Zadarnic! zise ţapul, cu un calm diabolic. N-o să mai ajungeţi până sus. Bomba va exploda acuş-acuş. Mai bine faceţi-vă cruce şi gândiţi-vă la Dumnezeu.

— Ajutor! Ajutor! auziră atunci un glas, strigând de Sos.

Toţi trei rămaseră încremeniţi. Hoţul se lupta cu apa, care îi trecea peste cap.

— Ajutor, oameni buni, mă înec!

Animalele îşi reveniră cu greu din spaimă, iar din uimire îşi reveneau şi mai greu.

— N-a fost bombă! bâigui măgarul.

Îi era peste putinţă să-şi închipuie de unde venea o voce omenească:

— Săriţi, oameni buni! Daţi-mi o mână de ajutor, altfel mă înec!

După câteva clipe, ţapul se dezmetici puţin, se aplecă şi încercă să vadă ceva, sub platformă. Jos, ochii hoţului luceau din când în când, apoi apa îi acoperea din nou şi se stingeau.

— Cine eşti tu? întrebă Grigorescu.

— Sunt capul bandei.

Cu un strigăt de spaimă, toţi trei aflaţi acolo, Cristofor, ţapul şi berbecul se repeziră, apucară prăjina, căci era un puţ cu cumpănă, şi dădură să se caţere pe ea ca să iasă din puţ; dar sub greutatea lor, prăjina veni în jos şi găleata pocni în capul hoţului.

— Oameni buni, nu mă omorâţi! strigă acesta. Lăsaţi-mi viaţa şi voi ispăşi tot răul pe care l-am făcut!

Cei trei prinseră curaj; omul de jos nu-i ameninţa, ci le cerea îndurare.

— Să-l salvăm! zise berbecul.

— Să-l salvăm! fu de părere şi măgarul.

Ţapul se împotrivi:

— Ca apoi să ne omoare pe toţi?!

Apoi către hoţ:

— Hei, frăţioare, nu merge aşa! Am tremurat noi de frica ta, dar acum s-a terminat, o să scăpăm lumea de un răufăcător.

— Banda mea o să mă răzbune!

Berbecul începu să tremure:

— Să… să… să-i dăm drumul. S-or îndura de noi, altfel au să ne jupoaie de vii.

Şi plângea, behăind:

— Din pielea mea au să facă cimpoi, din a Mariei

Tale, bocanci, din a ţapului mănuşi…

Acesta din urmă ripostă cu dispreţ:

— Sunteţi nişte fricoşi, să mă ierte Măria Ta dacă vorbesc aşa! Am eu un mijloc să scăpăm cu obrazul curat. Ei, hoţule, mă auzi?

— Da! Da! Ajutor!

— LAtunci ţine găleata, apucă-te de ea, şi noi o să te tragem afară cât să nu te îneci. Dar strigă-le oamenilor tăi să se împrăştie, dacă vor să te mai vadă viu.

— Strig! Strig, numai daţi-mi ajutor!

Ţapul trase cumpăna fântânii în jos, până ce hoţul o prinse cu mâinile.

— Acum ţine-te de ea, şi dă-le porunca!

Hoţul se cam codea, căuta un şiretlic, să-i păcălească.

Ţapul se aplecă şi-l lovi cu picioarele în cap.

— Au! Nu mă omorî!

— Strigi la ei?

— Strig! Aveţi îndurare, că strig.

Căpetenia bandiţilor începu să-şi strige locotenenţii, pe nume:

— Barabuleo, Carapanceo, Sgaberceo!…

Hoţii, între timp, săriseră peste gard şi acum aşteptau. Animalele aşteptau şi ele semnalul de luptă, cum fusese stabilit: trei răgete ale măgarului, două scurte şi unul prelung.

Măgarul însă, după cum s-a văzut, nu se gândea la atac.

— Barabuleo, Carapanceo, Sgaberceo! se auzi din fundul puţului, pierdută, vocea bine cunoscută de hoţi.

Aceştia ciuliră urechile, nedumeriţi şi neîncrezători.

Nu-şi dădeau seama de ce îi striga şeful, din ce loc, şi mai ales de ce le spunea pe nume, în gura mare, ceea ce, după înţelegerea de totdeauna, nu era admis.

— Mă, Carapanceo, mă, şi Barabuleo, veniţi aci, mă!

Am căzut în puţ.

Acum, în sfârşit, hoţii se dumiriră şi alergară în ajutor. Auzind tropote deasupra, ţapul lovi cu picioarele în capul hoţului.

— Bagă de seamă ce le porunceşti! îl ameninţă. Nu care cumva să încerci vreo şmecherie, că puţul ţi-e mormânt!

— Nu fac nicio şmecherie. Aveţi încredere şi nu mă mai doviţi în cap, că-mi pierd minţile, câte mi-au mai rămas. Carapanceo!

— Ce-i, barosane? Ce faci acolo? întrebă Carapancea, ivindu-se sus, în gura puţului.

Ceilalţi hoţi se îngrămădiseră în jurul lui.

— Aveţi grijă să nu păţiţi ca mine, că-i tare rău aici!

— Stai că venim noi cu funia şi te scoatem!

Ţapul lovi cu copitele în capul căpeteniei şi scrâşni la el, necruţător:

— Spune-le să plece cât mai e timp!

— Carapanceo!

— Da, barosane.

— Acum plecaţi!

— Să plecăm şi să te lăsăm acolo? Ba nici gând!

— Au! Nu mai da, domnule! Plecaţi, mă, plecaţi dacă vă poruncesc, şi nu mai întrebaţi, că îmi curg creierii în puţ.

— Când să venim?

Hoţul ridică ochii spre ţap.

— Când să vină?

— Niciodată! răspunse ţapul, pocnindu-l din nou.

— Au! Plecaţi şi nu mai veniţi niciodată!

— Spune-le să risipească banda! continuă ţapul.

— S-o risipească? Păi din ce să trăiască bieţii oameni, că nu cunosc altă meserie? Au!... Nu mai da, că le spun!

Carapanceo!

— Da, barosane.

— Plecaţi şi spargeţi banda!

— Aşa porunceşti dumneata?

— Au! Aşa poruncesc eu!

Ţapul se aplecă şi-i şopti:

— Spune-le să se facă oameni de treabă.

— Faceţi-vă oameni de treabă, mă!

— Să se ducă la biserică.

— Aoleu! La biserică? îţi baţi joc de sufletul nostru.

Au! nu mai da! La biserică! Am înţeles. Carapanceo!

— Da, barosane!

— Duceţi-vă la biserică, mă!

— Să se spovedească, să se căiască şi să jure că n-au să mai fure în viaţa lor!

— Au! Au! Nu mai da, c-am înţeles. Carapanceo!

— Da, barosane! Ce mai porunceşti? întrebă Carapancea, abătut şi dezorientat.

— Poruncesc să vă spovediţi şi să juraţi că n-o să mai furaţi.

— Bine, barosane, o să le facem pe toate, şi căitul şi spoveditul, şi jurământul. Dar de furat, se poate?

— Au!… Capul meu! Mă, Carapanceo, nu glumesc, mă! Să nu, mai furaţi, mă, că mă lăsaţi fără cap!

— Acum spune-le să plece, dar să plece glonţ.

— Acum plecaţi, mă! Duceţi-vă cu Dumnezeu!

— Păi, noroc bun, barosane!

Hoţul de jos oftă:

— O fi noroc, mă, dar noroc rău! Au!… nu mai da!

Hoţii se răsuciră pe călcâie şi plecară fără să mai întoarcă privirile în urmă. În curând, paşii li se pierdură pe drum.

Cerul începea să se albească la orizont. Animalele, încordate de aşteptarea îndelungată, picoteau, când ţapul se ivi deasupra puţului, căţărându-se pe ghizduri.

— Drepţi! strigă. Ce-aţi adormit?

Animalele săriră în picioare şi luară poziţia militărească, tremurând de frică; ţapul câştigase autoritate, nimeni n-ar mai fi îndrăznit să-l înfrunte. De fapt, el conducea toate treburile. O fi fost măgarul împărat, dar în curând avea să domnească numai cu numele.

— Domnule Grigorescu, întrebă Joiana, scoţând capul pe uşa bucătăriei. Ce faceţi, frate, nu mai începeţi războiul? Când ne trimiteţi răniţii?

— N-au să mai fie răniţi; spuneţi la toată lumea că am câştigat bătălia.

— Cucurigu! Cucurigu! Victorie! începu să trâmbiţeze cocoşul de pe acoperişul casei.

Taurul Pamfil, care-şi avusese postul lângă poarta principală, îşi puse coada pe spinare şi, mugind de bucurie, se năpusti spre staul.

— Scumpa mea, s-a terminat! Am învins! strigă din uşă.

Dar rămase cu strigătul în gât: staulul era gol, se cunoştea locul unde dormise vaca Elvira. Unde plecase, şi

de când, şi mai ales din ce motiv, nu putea să-şi închipuie.

„Poate s-o fi dus să dea o mână de ajutor”, se gândi Pamfil, îndreptându-se spre bucătărie.

— Nu ştiţi unde s-o fi dus? le întrebă pe celelalte vaci.

Acestea găsiră prilejul să-şi verse veninul.

— De, s-o fi plictisit! zise Miercana. Dacă dumneata o neglijezi, aşa îţi trebuie!

Taurul văzu roşu în faţă.

— Ce vrei să spui? întrebă, gata să se repeadă.

— Nimic, vai de mine! se apără juncana. Am scăpat aşa, o vorbă; dacă nu e în staul, atunci cu siguranţă o găseşti în grădină. Despre Elvira nu se poate spune nimic rău. Nu, zău, nu te înfuria, Pamfile!

După plecarea taurului, vacile îşi strânseră capetele laolaltă şi începură să chicotească.

Pamfil se îndreptă spre grădină; era din ce în ce mai neliniştit. În acest timp, ţapul, cocoţat pe parapetul puţului, striga după ajutor:

— Fuga, aduceţi frânghii! Capul bandei e aici, l-am prins!

În câteva clipe, se strânse un maldăr de lanţuri, de curele şi de frânghii; fiecare animal adusese câte ceva din zestrea lor, căpestrele, hamurile, oprâtorile, mai mult decât ar fi fost nevoie.

— Ţine-te de găleată, că te tragem în sus! îi porunci ţapul Grigorescu tâlharului.

Animalele începură să tragă de prăjină, care atârna greu; cu multă trudă, aduseră găleata până sus. Hoţul părea cu totul pierdut; apa înghiţită, spaima şi loviturile ţapului îl zăpăciseră până la pierderea minţilor; îndată ce-l scoaseră din puţ, se prăbuşi la pământ, leşinat.

La vederea lui, animalele o rupseră la fugă şi se ascunseră care pe unde nimeri.

— Veniţi înapoi, fricoşilor! ţipa ţapul. Nu vedeţi că e înţepenit?

Bietul hoţ nu mai mişca deloc. Se apropiară de el, şi când se încredinţară că nu poate face nimic rău, curajul le reveni.

Cocoşul se urcă triumfător pe pieptul lui.

— Cucurigu! Găinile sunt răzbunate!

Apoi începură să-l lege. Îl legară, încercuindu-l cu lanţuri şi frânghii de la cap până la picioare. După ce se încredinţară că nu-i mai lăsaseră nicio putinţă de scăpare, îl traseră prin ţărână până la stâlpul din mijlocul ogrăzii, lângă care îl trântiră ca pe un stârv.

— Cine-i mai bun la caligrafie? întrebă ţapul.

Raţele înaintară măcăind.

— Noi! răspunseră într-un glas.

Gâştele nu se lăsară mai prejos:

— Ba noi, domnule aghiotant.

— Duceţi-vă în casă, în biroul măga… Măriei Sale şi scrieţi: „Cine o face ca mine, ca mine să păţească!”

Gâştele şi raţele se repeziră pe scări în sus, intrară în biroul lui Cristofor, răsturnară totul cu josul în sus, gâgâind şi măcănind, scotociră sertarele, până găsiră o coală mare de carton. Pe urmă îşi băgară labele în cerneală şi, tăbărând toate, claie peste grămadă, asupra hârtiei, începură să scrie de zor:

„*Cine o face ca mine*.

Odată gata pancarta, o ţintuiră deasupra hoţului, pe care între timp îl ridicaseră în picioare şi îl legaseră de stâlp. Animalele erau în culmea fericirii triumfale, aveau prilejul să înceapă un nou ospăţ. Când deodată auziră răgetele măgarului din puţ:

— Iha! Iha! Nu mă lăsaţi aşa! striga bietul Cristofor.

Iar berbecul, după el:

— Behehe! Ce-i asta, bre?

— Împăratul! Am uitat de el!

Tuturor le trecu acelaşi gând prin cap. Măgarul nu le mai plăcea, îl priviră pe ţap, acesta avea cu adevărat

pricepere de conducător.

O vorbă numai să fi spus ţapul atunci!

Dar nu! Ţapul ştia mai multe, ştia că din umbră putea conduce mai bine decât de pe tron. Că nemulţumirile şi ura supuşilor se revarsă asupra celui cu coroana pe cap, iar celălalt, ascuns, trage foloase, netulburat.

Încât, se prefăcu, şiret, că nu înţelege nimic, şi porunci:

— Vai de mine, l-am. uitat pe Măria Sa! Fuga, trăgeţi-l sus!

1 Câtă trudă să scoţi un măgar din puţ! Şi era mult mai greu decât se aşteptau.

— Zdravăn măgar! făceau, trăgând.

În sfârşit, Cristofor se ivi sus. Abia atunci văzură că de coada lui se ţinea scai berbecul. Se ţinea, nu e bine spus, fiindcă, de fapt, şi-o trecuse pe după coarne, de două ori, apoi o înnodase strâns.

— Bună dimineaţa, Măria Ta! strigară animalele (Se luminase de-a binelea între timp). Ne pare bine că te vedem sănătos!

— Sănătos? Mi-e teamă că m-a tras curentul acolo, jos, dar ia să-mi spuneţi, cum s-a întâmplat? Cine l-a trântit pe hoţ în puţ?

Armăsarul înaintă un pas.

— Eu, Măria Ta!

Era speriat: făcuse bine, sau rău?

— Te declar erou şi te decorez! Ne-ai scăpat de hoţi!

Tot aşa au apărut mulţi eroi, de la Austerlitz până la

Waterloo, ca să nu mă duc mai departe în trecut. Ţapul îşi zâmbea în bărbuţă.

„Prostul! îşi zicea, gândindu-se la Cristofor. Crede că armăsarul este erou, când, la drept vorbind, eroul sunt eu. Dar ce-mi trebuie mie tinichele pe piept? Parcă recunoaşterea altora înseamnă mai mult decât aceea pe care mi-o acord eu însumi?”

Iată o vorbă necunoscută multor oameni, din multe timpuri!

— Acum, hotărî măgarul, fiindcă am petrecut o noapte grea, propun să ne culcăm, iar serbarea victoriei s-o amânăm pe după-amiază.

Porcul venea dinspre cocină.

— Ce-i pe aici, bre? Ce v-aţi sculat aşa, cu noaptea în cap?

— Noi încă nu ne-am culcat, nene Nicolae, răspunse

Cristofor. Am. stat până acum să apărăm ferma de răufăcători. Uite-l colea pe şeful lor. Ai să faci bine acum să-l păzeşti, până ne odihnim noi.

— Ba nu-l păzesc, frăţioare, că eu sunt pacifist!

Şi zicând acestea, porcul o luă spre cocină, grohăind, ca să se culce din nou. Pe drum se întâlni cu Pamfil, care venea dinspre grădină, agitat.

— Bună dimineaţa, nene Pamfil! îl salută linguşitor.

Dintre toţi, numai de taur îi era frică, nu-şi punea mintea cu coarnele lui, cu el nu putea vorbi niciodată în doi peri, cum vorbea cu Cristofor şi cu ceilalţi.

Pamfil nu-i răspunse, trecu înainte, îngândurat. Numai după ce făcu câţiva paşi, se opri, parcă trezindu-se din vis.

— Ai spus ceva, Nicolae? întrebă, rătăcit.

— Ţi-am spus bună dimineaţa, şi nici n-ai răspuns.

— Iartă-mă, dar nu ştiu unde mi-e gândul: Elvira a dispărut.

Porcul păru dintr-odată interesat. Se apropie repede şi îşi ridică urechea, curios:

— Ia uite! Ce vorbeşti? A dispărut cocoana Elvira?

Asta-i bună!

— Cum e bună? Ce vrei să spui?

— Ah! iartă-mă, nu mi-am dat seama de vorbe, voiam să spun că sunt nenorocit de cele ce s-au întâmplat!

Dar poate o fi pe aci, pe undeva. Să nu disperăm, mai caut-o. Eu, unul, mă duc să mă culc!

Zicând acestea, porcul porni; după câţiva paşi se opri, întoarse capul şi, văzând că taurul ajunsese departe, începu să râdă cu poftă:

„Ha, ha, ha! trebuie să aflu cu cine o fi fugit. Ha, ha, ha! Taur încornorat! Cine-a mai auzit? Ha, ha, ha!

Ce-am să mai râd!”

CAPITOLUL XIV

Vaca Elvira trimite veşti

*

La câteva zile după aceea, într-o după-amiază frumoasă, la sfârşitul primăverii, un ied de la ferma vecină se strecură pe sub gard şi înaintă în curtea plină de soare; la stâlpul de care era legat hoţul, se opri şi citi:

Cine o face ca mâne, ca mine să păţească

— De, îi zise omului, cine te-a pus!? Acum mănâncă-ţi pedeapsa!

Hoţul îl fulgeră cu privirea:

— N-oi scăpa eu de aici! Am să te frig haiduceşte, pe cărbuni, cu piele cu tot!

Bietul ied o băgase pe mânecă. Dracul îl pusese să se amestece unde nu-i fierbea oala?

— Îmi pare rău, domnule! zise, apropiindu-se linguşitor. Îmi cer iertare, n-am vrut să vă supăr. Vă pot fi de vreun ajutor?

— Dezleagă-mă!

— Chiar aşa? Staţi numai puţin, am o treabă aici, pe urmă fug până acasă, şi-o întreb pe mama dacă e bine să fac ce-mi cereţi.

Ţapul se ivi la geam:

— Ce vrei, piciule?

— Îl caut pe domnul Pamfil, taurul. Unde îl pot găsi?

tân staul, dar e suferind. Ce vrei cu el?

— Am o scrisoare de la cucoana Elvira.

— Ce vorbeşti? Cucoana Elvira?!

— Da, e la ferma „Ghionoaia şchioapă”, de unde sunt şi eu.

— Când vine înapoi?

— Păi eu cred că nu mai vine!

Gâştele, care nu auziseră ultima replică, se repeziră

4 a staul, măcănind bucuroase, sigure că o ştire de la Elvira îl va bucura foarte mult pe taur.

Pamfil se ridică de pe paie, cu ochii roşii, cu faţa udă de lacrimi. Se schimbase mult în ultimele zile, cu greu ai fi putut recunoaşte în el pe taurul semeţ care era la începutul povestirii.

— Ce este? întrebă stins, de parcă şi-ar fi dat duhul.

Iedul îl privi cu milă.

— Dumneavoastră sunteţi domnul Pamfil? îmi pare foarte rău că sunteţi atât de trist. În viaţa mea n-am văzut un aer atât de jalnic la un taur. Ţineţi-vă firea, ce Dumnezeu, şi fiţi curajos!

Pamfil se şterse la ochi.

— Ce treabă aveai cu mine? întrebă, încercând să-şi ia un aer mai bărbătesc.

— Am o scrisoare. Poftim!

Taurul se repezi să ia scrisoarea; nu avea cum să recunoască scrisul de pe plic, fiindcă nu corespondase niciodată cu Elvira, dar parfumul hârtiei nu-i era străin.

— De la cine e? întrebă, nerăbdător.

— De la ea.

Ea nu putea fi decât una. Simţi că i se înmoaie picioarele, se trase câţiva paşi în lături, ca să se rezeme de un stâlp. După un timp izbuti să citească:

„Dragul meu Pamfil, în clipa când vei primi aceste rânduri, drumurile noastre vor fi pentru totdeauna despărţite

Era imposibil să nu mugească. Rândurile îi jucau în

faţă, capul îi vâjâia, pământul se clătina, cu greu citi mai departe:

„Recunosc, scria Elvira, *că lângă tine am trăit clipe de fericire. N-am să uit niciodată prima noastră seară în crâng. Ah! dragul meu Pamfil, lucerna mirosea atât de frumos!… Dar vezi, odată şi odată te saturi, şi de lucernă, şi de toate. Aşa că m-am hotărât să plec. La ferma «Ghionoaia şchioapă» am găsit un taur mai puţin războinic, mai de casă, care mă iubeşte mult, şi pe care sper să-l iubesc până la moarte. Scrisoarea aceasta va fi, cred, destulă dovadă ca să poţi începe procesul de divorţ. Aici avem un iepure care se pricepe la legi, fiindcă a stat mult timp în casă la un judecător, unde a ros toate cărţile din bibliotecă. Acum e tobă de legi; el spune că niciun avocat de la oraş n-a înghiţit mai multe coduri şi jurisprudenţe ca el, deci mă încred în ştiinţa lui. Nu pretind pensie alimentară, ca să-ţi arăt astfel generozitatea mea. Deoarece, datorită faptului că eu am părăsit domiciliul conjugal, procesul se va pronunţa în favoarea ta, tribunalul îţi va încredinţa, desigur, viitorul nostru viţel. Din partea mea, nu mă opun. Dar cum ştiu că îţi va fi greu să-i găseşti o doică, mă ofer să-l cresc până la înţărcare, dacă o avea zile atât de lungi. Nu ştiu ce intenţii au stăpânii noştri, dar aud că la târg se caută foarte mult viţeii de lapte…* S-*ar putea să scapi de grija lui, mai repede decât ai bănui.*

Îmi pare rău, dragul meu Pamfil, dacă plecarea mea te-a mâhnit. Îmbărbătează-te cu gândul că eşti încă foarte tânăr şi că se găsesc destule vaci care s-ar simţi fericite să te aibă de soţ. Eu îmi amintesc cu plăcere zilele petrecute la «Coţofana veselă». Salută din partea mea pe doamna Joiana ca şi pe domnişoarele Miercana şi Domnica. Sper să-mi facă tustrele o vizită, cât de curând; de altminteri, dacă şi pe voi vă pa da la izlazul comunal, ca pe noi, ne vom întâlni destul de des. Salută-i, de asemenea, pe toţi

cei de la voi şi spune-le cât de rău îmi pare că i-am părăsit. Acum te las, fiindcă al meu se întoarce de la apă, şi nu vreau să-l fac gelos.

Cu multă greutate ajunse Pamfil la sfârşitul scrisorii.

(După ultimul rând, mugi o dată prelung, apoi căzu la pământ, leşinat.

Iedul străin începu să ţipe subţire, chemând ajutor.

Animalele se strânseră în jur.

— Ce este? întrebă măgarul.

— Domnului Taur i-a venit rău.

— Şi din ce cauză?

— A citit scrisoarea adusă de mine.

Scrisoarea se vedea, mototolită, sub copita lui Pamfil. Ţapul se aplecă după ea, o netezi, apoi i-o întinse lui

Cristofor:

— Citeşte, Măria Ta!

— Du-te în casă şi adu-mi ochelarii.

Aghiotantul se repezi şi într-o clipă fu înapoi. Măgarul îşi puse ochelarii pe nas, apoi citi:

„Dragul meu Pamfil…”

Toate urechile se ciuliră spre el. Nimeni nu se gândea să-i dea bietului taur o mână de ajutor.

Când lectura scrisorii se termină, toţi păreau foarte impresionaţi.

— Bietul Pamfil! să păţească tocmai el un asemenea necaz!

— Dar şi coana Elvira, o fi avut motivele ei. Că altminteri, vedeţi cu ce delicateţe a scris, şi ne-a trimis salutări tuturor!

În uşa cocinii, porcul râdea:

— Haaa! Taur încornorat! Cine-a mai auzit?

— Ţine-ţi gura, neruşinatule! îl ameninţă un cal. Vrei să-ţi trimit o copită în rât?

Porcul se trase înăuntrul cocinii, la adăpost, de unde

începu să râdă iar:

— Haaa! S-a şi găsit cine să-i ia apărarea lui Pamfil!

Tocmai calul, care, n-a avut nevastă în viaţa lui! Vezi-ţi de tine, neisprăvitule!

— Hei, gura! Gura! Nu vă e ruşine să vă certaţi aşa?

Îi mustră măgarul, sincer îndurerat., *v*:

Calul se potoli, aplecându-şi capul, spăsit, de parcă el ar fi fost vinovatul. Cât despre porc, continuă să râdă, cu neruşinare, în fundul cocinii:

— Haaa! Taur încornorat! Cine-a mai auzit!

— Dar de ce? De ce? Ce-o fi avut coana Elvira, de o fi plecat? se întrebă ţapul, privindu-l compătimitor pe

Pamfil.

— Domnule, dacă îmi daţi voie, zise iedul, înaintând un pas, eu cred că bănuiesc ceva.

— Ce anume, ce anume? făcură animalele curioase.

— Vedeţi, zise iedul, luându-şi un aer înţelept şi mângâindu-şi bărbuţa, ca oamenii care se pregătesc să ţină un discurs. Din câte am observat şi auzit, eu cred că doamna vacă a plecat din motive religioase.

— Cum aşa?

— Da! Avea, se pare, mustrări de conştiinţă că îşi părăsise credinţa părintească. Am auzit crâmpeie de convorbire între ea şi soacră-sa, mama taurului nostru. Poate aţi auzit de ea; e o elveţiancă veritabilă.

— Da, am cunoscut-o cândva, zise Joiana. Nu are cumva o pată albă după urechea stângă?

— Exact. Şi cum vă spun, am auzit crâmpeie de convorbire între bătrână şi noră-sa. Cucoana Elvira povestea că într-o noapte i-a apărut bunicul în vis şi i-a spus: „Nenorocite! Ţi-ai trădat biserica pentru ochii frumoşi ai unui ţigan”.

— Vai de mine, l-a făcut ţigan pe domnul Pamfil?!

Şi animalele întoarseră capul spre taurul leşinat. Da, aşa cum era el, brunet, de!…

— Şi cum spun, urmă iedul, i-a apărut bătrânul în vis.

De atunci cucoana Elvira avea coşmaruri, dar dragostea o ajuta să le învingă. Până într-o noapte nenorocoasă; bătrânul iar a apărut, ameninţând-o cu cornul stâng, că iarăşi, după câte am înţeles, cornul drept îl avea ciuntit.

J – Lasă amănuntele! interveni ţapul, nerăbdător.

— Da, domnule! Şi după cum spuneam, bătrânul s-a repezit la ea, cu cornul stâng. „Nenorocite! i-a strigat.

Scoală-te şi părăseşte imediat acest staul nelegiuit”. Cucoana Elvira a deschis ochii speriată. „Pamfil! Pamfil! a strigat. Strânge-mă în braţe şi apără-mă, Pamfil!” Dar

Domnul Pamfil, după câte am înţeles, în noaptea aceea lipsea…

— Apăra ferma de hoţi.

— Se poate! Şi după cum vă spun, cucoana Elvira atunci a plecat peste câmp, rătăcind, până…

— Dar taurul vostru, cel puţin, e catolic sadea? întrebă măgarul. Nu-i protestant?

— Nuuu! Catolic, din tată în fiu!

— Atunci faptele se explică. Ne pare rău de bietul

Pamfil, dar cucoana Elvira avea motive temeinice. Piciule, să-i transmiţi salutări din partea noastră.

Un zgomot de coarne lovite îl opri pe măgar cu vorba în gât. Toate capetele se întoarseră spre fundul curţii. Cu mirare, le văzură pe cele două juncane, Miercana şi Domnica, luptându-se cu înverşunare. Capetele lor, lovindu-se îndesat, scoteau pocnete surde.

— Nu mă las nici moartă! zicea Miercana, gâfâind.

— Nici eu nu mă las! zicea cealaltă, spumegând. Ţine-te bine, cumătră! Na!

De mirare că nu cădeau amândouă răpuse, ca la abator.

— De ce vă bateţi, neruşinatelor? zbieră măgarul, indignat. Nu vedeţi că taurul e bolnav? În loc să-i daţi o

mână de ajutor…

— Pentru el ne batem! gâfâi Miercana, buşind-o, în cap pe Domnica.

Dar nici aceasta nu se lăsa mai prejos, riposta cu înverşunare:

— Acum o să se aleagă: al ei, sau al meu! Ţine-o şi p-asta, surată!…

În cocină, porcul se prăpădea de râs: „Haaa! Se bat pentru un taur încornorat! Cine-a mai pomenit?!”

În toiul luptei, se auzi o trăsură oprindu-se la poartă, apoi cineva ciocăni, stăruitor. Într-o clipă, animalele dispărură, rămaseră numai vacile, bătându-se mai departe, şi Pamfil leşinat sub copac.

— Hei, nu deschide nimeni? strigă cineva de afară.

Ţapul se apropie tiptil şi privi printr-o crăpătură a porţii. Recunoscu trăsura judecătorului, prietenul domnului

Ionescu, iar în trăsură chiar pe judecător. Cel care continua să bată în poartă era vizitiul.

— I Hei, „Coţofana veselă”! Nu aude nimeni?

În fundul curţii, coarnele vacilor se pocneau tot mai tare. De după dependinţe, capra, curioasă să ştie a cui va fi victoria, cânta un marş războinic, cu vocea ei de ţârcovnic:

Haideţi vacilor ’nainte
Pentru taur vă luptaţi!
Daţi cu coarne şi copite…

— Fals, coană capro, fals! striga porcul, din cocină.

— Hei, deschideţi! se auzea la poartă.

Ţapul îşi prefăcu glasul şi întrebă, mieros:

— Dar pe cine căutaţi dumneavoastră?

— Pe prietenul meu bun, domnul Ionescu! răspunse judecătorul, din trăsură.

— Îmi pare rău, dar domnul Ionescu încă nu s-a întors din voiaj.

— Păi lipseşte de două luni.

— Întocmai! Şi va mai lipsi mult timp. Să nu-i purtaţi nicio grijă, e sănătos, împreună cu toată familia dumnealui, îi trimitem demâncare în fiecare zi.

Judecătorul tresări, surprins:

— Cum îi trimiteţi demâncare? Unde, dacă este în voiaj?

Ţapul o băgă pe mânecă, îl luase gura pe dinainte. Dar îşi reveni repede:

— Bineînţeles că le trimitem: aşa am primit poruncă, să trimitem mâncarea după dânşii, în oraşele pe unde trec.

— Asta parcă e cusută cu aţă albă. Mi se pare ceva suspect aici. Vreau să vizitez casa.

— Nu se poate. Stăpânii ne-au poruncit să nu lăsăm pe nimeni înăuntru.

— Intru să fac percheziţie!

Iedul de la ferma „Ghionoaia şchioapă1, care auzise convorbirea, alergă la poartă şi-i şopti ţapului:

— Domnule Grigorescu, împotriveşte-te! Nu are voie să intre, ştiu de la prietenul meu iepurele, cunoscătorul de legi. I

— Stop! strigă ţapul. Să nu te apropii, că o păţeşti. Nu ai voie să intri!

— Eu sunt judecător!

— Nu te speria! şopti iedul. N-are importanţă că e judecător, ca să intre trebuie să aibă mandat de la Parchet.

— Bine că mi-ai spus, piciule! şopti la rândul lui ţapul.

Apoi se îmbăţoşă:

— Vreţi să intraţi? Foarte bine! Dar arătaţi-rtii…

arătaţi-mi asta, cum se cheamă…?

— Mandat. Mandat de la Parchet!

— Arătaţi-mi mandatul de la Parchet!

I – Aşa? Vrei mandat? Bine!

Judecătorul se întoarse pe călcâie, se urcă în trăsură

furios şi-i porunci vizitiului să pornească.

Ţapul începu să se zbenguie:

— N-are mandat, n-are mandat! Ai văzut cum ş-a dus?

Îţi mulţumesc pentru sfatul bun, piciule. Stai să-ţi dau un coş cu lăptuci, să le duci iepurelui, din partea mea.

— A, nu-i nevoie! Nu ştiţi ce iepure este el; se hrăneşte cu cărţi, nu cu verdeţuri. Dacă aveţi ceva, vreun volum interesant, puteţi să mi-l daţi.

— Haide în bibliotecă, să-ţi alegi!

În acest timp, vacile continuau să se bată, iar capra răguşise cântând:

Haideţi vaaacilor 'nainte.

Taurul să-l câştigaţi.

Ţapul tocmai intra în casă, urmat de micul lui sfetnic, când din pivniţă se auzi un behăit jalnic.

— Ce este? Ce s-a întâmplat?

Era oaia care urca scara greoi, jelind.

— Ce-i, cucoană, ce-ai păţit de boceşti aşa?

Oaia avea un chip jalnic, lacrimile îi curgeau şiroaie.

— Of, of, of! Câinele Azor… Of, of! Sărmanul, a murit! …

Deşi câinele nu-i era simpatic, pentru că se conducea după capul său, refuzând să se supună poruncilor date de împărat, ţapul fu cutremurat de moartea lui. Se opri în uşă, palid.

— Azor? Azor a murit?

— Da, a murit, vai, a murit bietul de el!

Oaia plângea cu lacrimi nesecate.

— Condoleanţele mele, domnule Grigorescu! zise iedul, închinându-se cu tristeţea cuvenită.

Bine crescut ied, dar ţapul nu mai era atent la ceremonii.

— Bietul Azor! murmura, lovit până în fundul sufletului.

Poate se simţea vinovat, deşi ar fi fost greu să precizeze de unde începea răspunderea sa. Fireşte, că măgarul, care răsturnase orânduirea fermei, atrăsese şi nenorocirea aceasta asupra lor... Dar ţapul era prea cavaler ca să-l facă răspunzător numai pe el.

— Bietul Azor! Bietul Azor! murmura.

— Fusese aşa de bun cu mine! behăia oaia. Acum doi ani, când a dat lupul să mă ia, el, săracul, m-a scăpat; nu eram decât o mioară neştiutoare.

Între timp, se strângeau şi celelalte animale, impresionate de moartea lui Azor. Chiar juncanele, auzind vestea în timpul luptei, conteniră şi se apropiară ruşinate, cu capetele în jos. Zadarnic cânta capra, în urma lor, ca să le întărite:

Daţi cu coarne şi copite...

— Taci, nenorocito! îi strigă Joiana. Îţi mai arde să cânţi?

— Dar ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat că a murit Azor...

— Madam Joiana, nu pot să cred. Spune-mi că nu-i adevărat, altfel leşin.

— Atunci leşină!

Sub copac, Pamfil auzi vorba ca prin vis. Deschise un ochi, privi frunzele, apoi cerul senin.

— Ce-ai spus? întrebă.

— Azor a murit!

Taurul sări, ars, de parcă n-ar fi avut nicio suferinţă.

— Azor? mugi. Cine l-a omorât? Spune-mi, să-i bag cornul în burtă!

— Vai, sărmanul! A murit fiindcă aşa a vrut!

— Adică s-a sinucis?

— Da. Precum îţi spun.

— Şi de ce, madam Joiana?

— De durere, că stăpânii lui stau închişi. Două luni de zile n-a mâncat nimic, până s-a prăpădit!

Într-adevăr, aşa se şi întâmplase. Sărmanul câine murise de amărăciune, la uşa înapoia căreia domnul Ionescu şi familia aşteptau să fie salvaţi. Credinciosul animal, zăcea pe pământul gol, cu botul întins pe prag, de parcă şi acum i-ar fi aşteptat pe ai săi.

Câine nepreţuit! Cine va înţelege şi va răsplăti vreodată credinţa ta? Când vor înceta să te prigonească oamenii pe care îi iubeşti atât, şi pentru care eşti gata să mori? Când vei avea culcuşul tău cald şi bun, şi hrană pe săturate?

Când: vor înceta suferinţele tale? Pe tine te chinuiesc de când eşti mic, întâi te chinuiesc copiii, în neştiinţa lor, apoi te chinuiesc oamenii, deşi ei ar trebui să ştie cine eşti tu.

Când le stai în cale, îţi dau cu piciorul în pântecele supt.

Tu le stai în cale fiindcă îi iubeşti, şi ei te bat, fiindcă nu ştiu ce înseamnă a iubi cu adevărat. Te ţin la uşa lor ca ca pe un străin, şi tu nu încetezi să le aperi casă, ca şi cum ar fi a ta. Uneori ajung să te urască pe tine, care nu-i urăşti nici când te lovesc. Dacă s-ar opri, să te privească în ochi!

Ochii tăi, care ţintesc totdeauna într-ai lor, neocolindu-le niciodată privirea, cum adesea fac ei.

Sărmane Azor! Tu rămâi adevăratul şi singurul prieten credincios, întotdeauna nerăsplătit.

Toate animalele erau triste. Oaia plângea. Plângeau toţi.

Până şi hoţul legat la stâlp… Numai că nimeni nu mai putea să-l aducă înapoi pe Azor, câinele credincios.

CAPITOLUL XV

Înmormântarea lui Azor în fundul livezii, sub un tei bătrân care îşi deschidea larg braţele înflorite, cădelniţând parfumul lui suav şi trist, săpară groapa, toate animalele, pe rând. Loveau odată cu sapa, apoi se opreau să-şi

şteargă ochii uzi… Treaba era grea, fiindcă niciunul dintre ei n-avea deprinderea acestei munci. Singurul care se pricepea cu adevărat, porcul, refuzase să ia parte la doliul obştesc, şi nu se simţea dator să dea o mână de ajutor. În câteva ceasuri, ar fi putut să râme atât pământ, cât nu izbutiseră să sape ceilalţi toţi, într-o zi, din zori până la apus. Şi încă, seara lucrul nu era terminat. Oaia, capra şi berbecul, împreună cu o parte din găini care scurmau pământul cu ghearele, uşurându-le treaba celorlalţi, că nu le mai rămânea decât să-l dea la o parte, rămaseră să lucreze chiar după ce se înnoptase. Porcul se plimba prin livadă, ca un boier, numai trabucul îi mai lipsea!

— Pune şi dumneata râtul un pic, domnule Nicolae! îl rugau ceilalţi, năduşiţi.

— Nu, că nu m-a lăsat să cânt la pian!

Înmormântarea fu a doua zi, îndată după prânz. Armăsarul se dusese cu camioneta în sat, la Ghiftuiţi, să-l aducă pe părintele Pomană; se gândeau că Azor crezuse în Dumnezeu, dacă avusese tăria să moară din dragoste pentru stăpânii săi. Sfinţia Sa se urnise greu, după ce i se făgăduise un sac cu păsări, pe ales. Găinile pătimesc şi la nunţi, şi la botezuri, şi la morţi!

Părintele Pomană sosi pe la ceasurile trei, cu pântecele de doi metri patruzeci şi cinci. Îşi mai cumpărase un rând de chingi, dar, cu dimensiunea mereu în creştere, în curând chingile n-aveau cum să-i mai fie de folos. Se gândea să-şi confecţioneze un fel de căruţ cu două roţi de bicicletă pentru a-şi propti burdihanul în timpul mersului.

Chiar cumpărase roţile, şi se tocmea cu potcovarul, să facă restul.

Vaca Joiana, care se ocupase cu rânduiala tristei ceremonii, îi ieşi înainte şi, după ce-i sărută dreapta, îi arătă drumul spre livadă, unde fusese dus sărmanul Azor.

— Negrijit, nespovedit, Sfinţia Ta! îi spunea pe drum.

Roagă-te lui Dumnezeu să-i ierte păcatele pe care n-a avut când să le mărturisească.

Azor se afla întins alături de groapă, sub teiul bătrân, pe un catafalc acoperit cu flori; fiecare animal şi pasăre culesese câte un buchet. În noianul de petale, i se vedea numai capul şi labele de dinainte, încrucişate pe piept. Era slab, dar nu se cunoştea cât suferise, moartea îi făcuse un chip senin, împăcat, ai fi crezut că bietul câine murise fericit. Dar poate că era chiar aşa, fiindcă murise din dragoste pentru oameni. Deasupra lui cădea, când şi când, câte o floare întârziată de tei… Se auzea uneori suspinând câte cineva. Numai porcul stătea ca un nesimţit, privindu-i pe ceilalţi cu batjocură.

I „Cât tămbălău pentru un câine!” îşi zicea, şi dispreţuitor şi invidios, gândindu-se că la moartea porcului nu se aduna niciodată atâta mulţime. Se înşela pizmaşul, nu ştia că, dimpotrivă, dădea năvală toată casa, ba chiar şi vecinii, ca să capete o bucată de şorici trecută prin flacără.

Părintele Pomană îşi petrecu patrafirul peste cap, luă luminarea pe care i-o întinse Joiana, împreună cu şervetul de datină, apoi dădu drumul la glas.

Suspinele animalelor se înteţeau, pe măsură ce înainta slujba.

Veşnica pomenire…

Aici nimeni nu-şi mai putu stăpâni plânsul; lacrimile curgeau şiroaie din ochii tuturor, în timp ce coliva se legăna odată cu ramurile teiului, parcă şi ele îndurerate.

— Dumnezeu să-l ierte! zise popa, la urmă. Ei, taică, acum unde-i sacul meu?

— Poftim după mine, părinte! îl chemă Joiana.

— Dar cel puţin sunt grase, sunt grase? întrebă Sfinţia

Să gândindu-se cum să fie gătite păsările, ce poruncă să-i dea preotesei.

Avea şi motiv să se gândească la mâncare, pântecele

îi dădea înapoi rău de tot, un rând de chingi îi atârnau acum până la genunchi.

„Mi se pare că n-o să mai fie nevoie de cărucior 1, gândi.

Îngrijorat.

După plecarea lui, animalele rămaseră descumpănite.

„Ce Dumnezeu! îşi ziseră, toate în acelaşi timp, n-a putut să stea nici măcar până să-l vadă în pământ?”

Ţapul făcu un pas înainte, scoase de la subţioară un sul de hârtie şi începu să citească discursul:

— Întristată adunare, în numele Măriei Sale, care este prea emoţionat ca să poată veni la înmormântare, îmi revine trista misiune de a omagia amintirea celui dispărut…

În timp ce vorbea, îl văzu pe porc luând-o uşurel spre casă, dar nu-şi putea întrerupe discursul, ca să-l oprească.

Porcul aşteptase acest moment de emoţie, ca s-o şteargă neobservat. Până la poarta grădinii merse tiptil, tot trăgând cu ochiul înapoi. Odată ajuns dincolo, la adăpost, o luă la picior, străbătu curtea în fugă, urcă treptele casei, două câte două, şi nu se opri decât în odaia din faţă, la pian, unde i se înfioră tot şoriciul de satisfacţie…

— Întristată adunare, îşi continuă ţapul discursul funebru. De când li se ştie istoria, câinii au sfârşit totdeauna jertfindu-se pentru câte un ideal. Vreau să vă amintesc de câinele soldatului, a cărui tristă moarte o cunoaşteţi:

Rănit în războaie soldatul căzuse, şi-n puţine zile chinuit muri Departe de-o mumă care îl crescuse şi care-l iubi…

— Ah! Doamneee! izbucni deodată Miercana, nemaiputându-şi stăpâni jalea.

— Ssst! Ssst! linişte! şoptiră animalele de primprejur, zguduite de povestea câinelui, care printr-o coincidenţă

emoţionantă se numea tot Azor.

— Câinele Azor a rămas de strajă neclintit, la mormântul soldatului, stăpânul său. Răsărea soarele, apunea, răsărea luna, bătea vântul, bătea ploaia, dar el nu pleca…

— Nu mai poociu, nu mai pociu! hohoti Miercana.

Domnica ar fi vrut s-o îmbărbăteze, dar şi ea greu îşi stăpânea bocetul. Un nod greoi oprit în gât îi dădea spasmuri în tot greabănul, făcând să sune clopotul pe care îl poartă vacile, şi animalele se închinau, ca la biserică.

— Nu mai pociu! Nu mai pociu! se jelea Miercana.

Taurul Pamfil *a* privea cu un interes în creştere.

„Ce inimă simţitoare are fata asta! se gândea. Până acum n-aş fi crezut”.

— Scumpii şi în vecii vecilor triştii mei prieteni, continua ţapul, dacă vreţi să ştiţi sfârşit’ul acelei întâmplări triste, aşa au trecut zilele, una după alta, până când, într-o dimineaţă, la vremea când se deşteaptă omul muncitor, zăcea mort de întristare, la mormântul soldatului, câinele

Azor! Câinele Azor, acela care a murit acolo, era, după cum am aflat chiar astăzi, era bunicul lui Azor al nostru.

Fie-i ţărâna uşoară!

Adevărul este că măgarul nu venise la înmormântare, fiindcă Azor nu-l recunoscuse drept împărat al animalelor.

Dar ce deşertăciuni! Preot, discurs, lacrimi, tămâie şi flori cu grămada! De nici unele n-avea nevoie credinciosul Azor, şi puţin i-ar fi păsat de lipsa măgarului. Stătea senin, cu fruntea la cer, cu labele pe piept, împăcat cu viaţa care nu-i dăduse alt bun decât pe acela de a muri pentru stăpânii săi. Petale parfumate se scuturau de pe ramurile teiului şi cădeau asupra-i, ca din cădelniţă.

— Drum bun, Azor. Niciodată nu te vom uita…

CAPITOLUL XVI

Sfârşitul împărăţiei

Când bulgării începură să cadă peste sicriu, vaca Joiana, care strângea găinile pentru Sfinţia Sa, ridicând ochii, deteun strigăt prelung.

— Ce-ţi veni, cucoană Joiană? întrebă părintele, îngrijorat de soarta ploconului său.

Vaca tremura din coarne până în vârful cozii.

— A fugit hoţul, părinte!

Stâlpul din mijlocul ogrăzii era înconjurat de frânghii şi lanţuri, care zăceau la pământ. Încet, cu trudă, tot smucindu-se noapte de noapte, răufăcătorul izbutise să rupă sau să dezlege legăturile, una după alta.

— Vai de mine! se sperie preotul. Acum are să se întoarcă să fure găinile mele. Umple-mi sacul mai repede.

În clipa aceea se auzi bătând cineva la poartă.

— Iată-l c-a şi sosit. Dă-mi sacul, că fug.

După ce spuse aceste cuvinte, părintele Pomană, cu găinile la spinare, sări peste gardul din fundul curţii şi o luă la picior, pe un drumeag dosnic.

Joiana ştia, însă, că hoţii, când vin, nu ciocănesc; era altcineva. Trebuia să-l vestească pe ţap, aşa că porni în galop spre livadă.

Acolo tocmai se aruncau pe mormânt ultimele lopeţi de ţărână. Calul înfigea crucea la căpătâi. Pe ea era scris:

Aici odihneşte

CÂINELE AZOR

mort pentru stăpânii lui

Vaca Miercana plângea încet, privind în neştire la mormânt. Pamfil veni lângă ea şi o mângâie cu coada pe spinare.

— Haide, draga mea! Ai să te ofileşti plângând aici şi e păcat de frumuseţea ta!

— Zău? zâmbi Miercana, printre lacrimi. Găseşti că sunt frumoasă?

Măgarul venea şi el dinspre casă, la spartul târgului.

Dar era sincer îndurerat şi acum regreta că lipsise de la înmormântare.

— Lasă, Măria Ta, lasă! îl încuraja aghiotantul.

— Neînţeles lucru moartea, Grigorescule! O, Doamne, mă cutremur, dar nu de moarte, ci de veşnicia ei!

— Bate cineva la poartă, şi hoţul a fugit! îi vesti vaca Joiana, ieşindu-le înainte.

Ţapul înaintă, înfipt:

— Cum a fugit? Şi cine bate?

— Poliţia! Deschideţi!

Cât ai înghiţi o boabă de porumb, în curte nu mai rămase nimeni. Fiecare animal şi pasăre erau ascunse în staul, în grajduri, în coteţe sau în vârful copacilor. O clipă, două, se auzise un ropot, parcă trecea o armată în pas alergător. În clipa următoare în aer rămase un nor de praf îşi o linişte de mormânt.

— Deschideţi! strigau cei de la poartă.

— Vai de noi! se lamenta măgarul, ascuns sub iesle.

Ţapul tremura, ceva mai încolo; cocoşul o băgase şi el pe mânecă, şi nici ceilalţi nu erau mai liniştiţi. Numai Pamfil părea că nu-şi da seama de ce se întâmplă, se plimba încântat cu Miercana, prin livadă.

— Inima mea mai este încă puţin rănită, spunea, dar în ai s-o vindeci.

Dragoste, apă schimbătoare! Oare nu tot pe aci se plimba acum câteva luni, împreună cu mica juncană care-l părăsise apoi?

— În numele legii, numărăm până la trei, şi dacă nu deschideţi, sunteţi pierduţi. Una…

— Naiba ne-a luat, Grigorescule! se bâlbâia Cristofor.

— Pe mine mai puţin, Măria Ta. Nu eu am dat cu copita…

— Deschideţi! Două…

— Şi nici împărat nu m-am făcut, cu de la mine

putere! Acum cată să plăteşti, Măria Ta. Dar vezi, barem nu ne băga pe toţi în bucluc!

— Deschideţi! Trei…

Începură să se audă buşituri în poartă, care curând sări în lături. Judecătorul, urmat de Procuror şi de vreo zece jandarmi, se năpustiră în curte.

— Domnule Procuror, sunt sigur de ceea ce afirm! spunea Judecătorul, foarte agitat. Aici este ceva cu totul neobişnuit. Mi-e teamă de soarta prietenului meu, Ionescu.

— Hei, nu e nimeni la fermă? strigă Procurorul.

— Ba suntem noi! behăi ţapul, din fundul grajdului.

Dar numai măgarul este vinovat!

Taci din gură, nenorocitule! scrâşni Cristofor.

Noroc că, fiind departe, noii veniţi nu auziră.

— Pivniţa mi se pare suspectă! continuă Judecătorul.

Procurorul se întoarse spre jandarmi, cărora le ordonă:

— Coborâţi şi deschideţi!

Jandarmii înaintară temători, cu armele în mână. Ceilalţi doi, oamenii legii, veneau după ei, şi mai temători.

Din fundul pivniţei parcă răzbea un glas înăbuşit:

— Ajutor, ajutor!

— E prietenul meu, Ionescu! strigă Judecătorul. Vedeţi că am avut dreptate, domnule Procuror?

Zăvorul fu tras, uşa dată în lături.

Victimele, îngrămădite unele peste altele, se repeziră spre scară.

— Suntem salvaţi, suntem salvaţi! strigau, nerăbdători să ajungă sus şi să tragă în plămâni aerul libertăţii.

— Nu vă grăbiţi, mai staţi puţin, aerul proaspăt şi soarele pot să vă facă rău! îi povăţui Judecătorul.

Apoi se întoarse spre prietenul său:

— Dragul meu Ionescu, cine a săvârşit agresiunea?

Trebuie să punem mâna pe vinovaţi.

Domnul Ionescu ridică din umeri.

— Îţi spun drept, mărturisi, nu-mi amintesc. Şederea noastră îndelungată în pivniţă a făcut să mi se încâlcească amintirile în cap, şi nu doar mie. Parcă aş şti ceva, şi parcă nu. Ia spune, Matildo, tu ştii cum s-a întâmplat?

— Nu tocmai bine. A fost ca un vis rău. Parcă striga cineva…

— Aşa-i! interveni şoferul. Domnule Judecător şi domnule Procuror, eu cu domnul Ionescu pregăteam camioneta, fiindcă a doua zi trebuia să mergem la biserică.

Acum domnul Ionescu îşi aminti:

— Exact! Exact! Eram amândoi în curte. Eu am plecat în pivniţă, nu mai ştiu pentru ce.

— Parcă striga cineva!

— *F* Striga, dar nu ştiu ce, şi ce voia. Cred că am leşinat… O forţă ciudată m-a aruncat în fundul pivniţei. Când mi-am revenit în simţiri, toţi ai mei erau închişi. De atunci înainte n-am mai înţeles nimic. Venea în fiecare zi cineva şi ne dădea câte o jumătate de pâine şi apă de băut, prin ferestruica din uşă, dar, fiind întuneric, niciodată n-am putut să văd cine era.

— Să mergem sus! hotărî Procurorul. Ce va fi mai departe, vom vedea. Am însă siguranţa că-l voi prinde pe vinovat.

Ieşiră cu toţi în curtea luminată de soare. Pe cei care stătuseră închişi, cerul strălucitor îi orbea. Judecătorul avusese dreptate. Închiseră ochii, surprinşi.

„Ce-or fi făcând cozonacii mei?” se întreba cucoana Matilda, îndreptându-se spre bucătărie.

— Staţi! Nu intră nimeni! porunci Procurorul. Trebuie să facem cercetări. Nu vă atingeţi de niciun obiect!

— Unde o fi Iudache al meu? Iudache, Iudache, pis, pis, pis; unde te-ai ascuns?

Mătuşa Miţa îşi căuta cotoiul.

Amalia şi logodnicul ei se ţineau strâns de mână; ei doi suferiseră cel mai puţin, fiindcă petrecuseră prizonieratul împreună. Madam Cucurigu îi privea cu ciudă.

„Ah! Neobrăzat şi grăbit e tineretul în ziua de azi!

Ehei, pe vremea mea.

Cât despre ceilalţi, Stana bucătăreasa, Anton şoferul.

Repetenţilă, Paraschiv argatul nu făceau nimic deosebit, ca să-i mai amintim aici. Ei sporeau doar numărul celor salvaţi, ajutând ca momentul să devină mai spectaculos.

— Vom cerceta casă, odaie cu odaie! hotărî Procurorul, pornind cu întreg cortegiul după el.

Înăuntru, toate arătau că locuise cineva acolo, până în ultimul moment. În dormitor, patul era desfăcut, halatul domnului Ionescu aruncat jos, papucii prăpădiţi.

— Papucii mei! Uite papucii mei! Neruşinaţii, în ce stare i-au adus!

Fuseseră făcuţi pentru un picior omenesc, nu pentru

O: copită de măgar!

— Uite halatul pe care îl avea procuristul tău, pe care l-ai lăsat să păzească ferma, observă Judecătorul.

— N-am lăsat niciun procurist. Te-a păcălit şi-ai fost în stare să-l crezi, în loc să-l fi cercetat.

I în birou, la masa de lucru a stăpânului, găsiră maşina de calculat, imaginată de Cristofor.

— Uite bigudiurile mele! sări coana Matilda. Cine Le-a adus aici?

— Şi ochelarii mei! strigă domnul Ionescu.

— Mergem mai departe! porunci Procurorul. Ce-i în odaia următoare?

— Salonul.

Procurorul puse mâna pe uşă şi o deschise, curajos, în prag rămase înmărmurit.

— Sfinte Dumnezeule! Ce-i asta? bâigui.

Cei din spatele lui rămaseră la fel de împietriţi ca el.

— Uite porcul nostru! exclamă Safta, bucătăreasa.

Era cu adevărat porcul fermei, Nicolae, cocoţat pe scaunul de la pian, privind în extaz clapele albe, care luceau înaintea lui. Nu auzise nimic din ceea ce se petrecuse afară, nici când fugiseră animalele, nici când veniseră oamenii, cum nu auzea nimic nici acum; părea dus pe altă lume, fiinţa lui iradia o fericire fără seamăn. Aşa cum stătea pe scaun, în faţa clapelor de sidef, ar fi stat toată viaţa, fără nevoie de aer şi hrană; toată făptura lui, extaziată şi purificată, era acum numai spirit.

— El este ticălosul! strigă stăpânul fermei.

— Da, da, el! întări şoferul. Acum îmi aduc aminte, ca prin vis, că am văzut o ureche în gura pivniţei. Cred că era urechea lui!

— Şi strigătul, nu-i aşa? reluă domnul Ionescu. Nu făcea guiţ-guiţ?

— Parcă, guiţ-guiţ, sau, ştiu eu, altfel… Doamne, cum de nu-mi amintesc?! Oricum, însă, vinovatul este el.

— El mi-a luat bigudiurile, neruşinatul!

— Şi mie papucii!

— Şi s-a culcat în patul nostru!

— Iar acum murdăreşte pianul!

Porcul, însă, nu auzea nimic, privea pierdut clapele albe şi negre. Apoi, încet, parcă împins de o forţă hipnotică, zâmbind cu ochii închişi, unei puteri dinlăuntrul său, ridică picioarele din faţă şi le întinse spre clape, pregătindu-se să cânte.

— În numele legii, eşti arestat! strigă Judecătorul.

Jandarmii se repeziră şi puseră mâna pe el.

— La arest! Să-l păziţi bine!

Toţi erau agitaţi, contrariaţi, zăpăciţi. Numai porcul, aşa cum îl duceau pe sus, ca la tăiere, zâmbea, cu ochii la pian, transfigurat de simţăminte pe care oamenii nu le

înţelegeau.

CAPITOLUL XVII

…şi porcul se dovedeşte a fi un mare muzicant

Animalele stătură ascunse toată ziua, neîndrăznind să mişte, de teamă să nu atragă atenţia oamenilor. Îndeosebi măgarul, care mai înainte trezea întreaga fermă cu zbieretele lui, acum aproape că nu mai respira, înghesuit sub iesle, în fundul grajdului.

— Să te spun? Să te spun? îl ameninţa ţapul, răutăcios.

Apoi se întorcea către capră:

— Ei, cucoană, ţi-ai pierdut glasul? Nu mai cânţi?

În casă, Procurorul cu Judecătorul discutau despre pedeapsa cuvenită vinovatului.

— Moartea!

— Fireşte!

În ce fel?

— Cred că prin spânzurătoare e cel mai nimerit.

— De acord.

Îndată, jandarmii primiră ordin să înalţe spânzurătoarea în mijlocul curţii; aduseră stâlpi, grinzi, cuie şi începură să ciocănească. Din adăposturile lor, animalele văzură, auziră şi se înfricoşară.

— Doamne Sfinte!… Pe care din noi l-or spânzura?

Ţapul îl necăjea pe Cristofor:

— Ei, pregăteşte-te: uite ce tron înalt îţi ridică!

Măgarul dârdâia de frică.

— Nu face glume macabre, te rog!

A doua zi, în zori, trimiseră camioneta după părintele Pomană.

— E o osteneală zadarnică, spuse domnul Ionescu.

Procurorul şi Judecătorul, însă, voiau să facă totul după tipic.

— Legea ne obligă să dăm condamnatului asistenţă religioasă.

Părintele Pomană veni, foarte înfometat; primul drum îl făcu la bucătărie.

— Safto, dacă vrei să câştigi împărăţia Cerului, ai grijă de burta mea; solemnitatea o să mă secătuiască, să-mi frigi pe puţin o găină şi-o gâscă!

Odată preotul venit, Judecătorul şi Procurorul, împreună cu cei ai casei, ieşiră în prag.

— 7 – Putem începe! le porunci Judecătorul jandarmilor.

Aduceţi-l pe condamnat.

Jandarmii coborâră în pivniţă, de unde se întoarseră cu bietul Nicolae. Dar porcul părea că nu ştie ce-l aşteaptă, păstra aceeaşi figură senină, transfigurată, din ajun, de parcă ar fi stat mână în mână cu Dumnezeu. În uşa pivniţei se opri, privi cerul curat, pe care soarele abia răsărit urca radios, privi spânzurătoarea, sinistră, cu ştreangul atârnând, şi zâmbi.

— Se ţine bine! observă Judecătorul.

— E curajos, într-adevăr!

La picioarele spânzurătorii, aştepta părintele Pomană, cu patrafirul peste anteriu.

— Fiule, curaj!

Porcul îl privi, de parcă n-ar fi înţeles nimic din ceea ce se întâmpla.

— Ştii pentru ce fapte vei muri? întrebă Procurorul.

— L-Au mă interesează! răspunse Nicolae, şi zâmbi, privind în zare, departe, către ceva de neînţeles, darcare îi dădea puterea să zâmbească, senin, sub ştreangul care se legăna de vânt.

— Sunt gata! fură singurele lui vorbe, şi iarăşi zâmbi.

— Spune, ce ultimă dorinţă ai? i se adresă Procurorul.

Ochii condamnatului se deschiseră, mari. Întreaga lui fiinţă se schimbă, pe faţă i se citea o bucurie inspirată.

— Să cânt o dată la pian! şopti, transportat.

Oamenii îl priviră, fără să înţeleagă.

— Ei poftim! exclamă domnul Ionescu. Altceva nu voia! Nu-i e de ajuns că mi-a stricat papucii?

— Să cânt la pian, repetă porcul.

— E o datorie umană să îndeplinim dorinţa condamnatului, oricare ar fi ea! fu părerea Procurorului.

Judecătorul socoti la fel, deci ordonă:

— Duceţi-l la pian!!

— Uite îndrăzneală! scrâşni stăpânul fermei. Vezi, porcule, să nu murdăreşti clapele!

Dar porcul nu-l mai auzea, cum nu mai auzea nimic din ce se vorbea în jurul său. Mergea spre salon, cum ar fi mers pe un nor, plutind, visând. O parte din oameni îl urmară, alţii rămaseră afară, aşteptând plictisiţi. Funia spânzurătorii continua să se mişte uşor, bătută de vânt. Şi, deodată, vântul se opri; se opri şi funia. Frunzele copacilor încremeniră. O înfiorare trecu prin aer. Pe ferestrele salonului se revărsa o. muzică dumnezeiască: porcul cânta la pian!

Cânta, cu ochii închişi, aplecat asupra clapelor, ca un vrăjitor, şi pianul scotea sunete pe care niciodată nu le scosese sub o mână de om.

Jandarmii care îl păzeau rămaseră stane de piatră. Judecătorul şi Procurorul se priveau, buimăciţi. Domnul Ionescu gâfâia. Ceilalţi se opriseră în uşă, cu ochii mari, cu inima bătând repede, cu respiraţia gâtuită. Cei din curte se porniră înaintând spre ferestrele salonului, fără voia lor, parcă hipnotizaţi. Safta, care gătea pentru Sfinţia Sa, lăsă găina şi gâsca pe foc, şi se apropie de grupul lor, fermecată.

Pe uşa staulului, vaca Joiana scoase capul, întrebătoare, apoi se pomeni şi ea, înaintând. Capra o urma, după ea veneau celelalte animale, pe rând, fără să mai ţină seama că trebuiau să stea ascunse. Miercana şi Pamfil sosiră din livadă, galopând. Până şi măgarul

Cristofor, în dispreţul oricărei prudenţe, ieşi de sub iesle, ca să se apropie de salon.

Numai părintele Pomană nu simţea nimic, afară de foamea care îi chinuia pântecele slăbit în chingi.

Aşezat pe un scăunel, lângă maşina de gătit, se ruga lui Dumnezeu:

— Ajută, Doamne, mâna roabei tale Safta, să facă borşul bun, şi pilaful la fel, uitând că dorise friptură, şi din gâscă, şi din găină. Ai îndurare, Doamne, de biet robul tău, şi fă să fie găina grasă şi gâsca la fel, acum şi în vecii vecilor, Amin!

Iar porcul, în acest timp, cânta; cântă un „Preludiu" de

Rahmaninov, pe urmă „Apassionata" de Beethov/en, pe urmă o rapsodie de Liszt; cântă un repertoriu nesfârşit, cântă din toţi muzicanţii lumii, de la cei mai mari, până la cei mai mici, şi sub mâinile lui toţi păreau uriaşi! Cântă din

Palestrina, ca şi din Ravel, din Glück ca şi din Debussy, de la cei mai vechi până la cei mai noi. Cântă apoi compoziţii proprii, care le întreceau în măreţie pe cele ale tuturor celorlalţi.

— Ne găsim în faţa unui mare artist! şopti Procurorul, cu gâtul strâns de emoţie.

— Am fi făcut o crimă, dacă îl spânzuram!

— Dumnezeu ne-a deschis ochii la timp, fie numele lui binecuvântat!

— Ajunge! Ajunge! strigă domnul Ionescu.

— Te cunoaştem îndeajuns! Îţi cerem iertare şi te preamărim!

Dar porcul cânta înainte, străin de cei din jur, care îl ascultau fascinaţi. Aşa cântă până pe înserat. Gâsca şi găina se făcuseră scrum. Sfinţia Sa leşinase de foame, lângă foc.

Apoi porcul se opri din cântat, închise ochii, îşi lăsă capul pe clape şi căzu într-un somn adânc.

— Ssst, linişte! Nu-l tulburaţi!

— Aduceţi halatul meu şi puneţi-i-l în spinare, să nu-i fie frig.

— Aduceţi şi papucii!

— Stai, sunt rupţi, scoate alţii noi, din dulap; cei de lac negru, căptuşiţi cu mătase roz.

În curte, animalele, revenindu-şi, se îndreptau spre adăposturi, vorbind în şoaptă:

— Acum n-au să-l mai spânzure!

— Fireşte că nu!

— Iată ce înseamnă noroc porcesc!

CAPITOLUL XVIII

Încheiere fericită

Pe Sfinţia Sa îl readuseră cu greu în simţiri. Trebui să se taie altă găină, altă gâscă. Ba se mai tăie şi un curcan, şi toate aceste orătănii fură puse la foc, de-a valma. Când fiertura fu gata, doi oameni luară cazanul şi i-l trecură părintelui Pomană pe sub nas. Îndată, nasul începu să crească, să se mişte, adulmecând, crescu, aproape ca o trompă de elefant.

— Mi-e foame! i se auzi glasul, stins.

— Iacă, mâncarea e gata, Sfinţia Ta!

Părintele deschise ochii, pe un sfert. Începură să-i dea ciorbă, cu două linguri deodată. După vreo douăzeci de înghiţituri, ochii se mai deschiseră un pic.

— Mâncare! Mi-e foame! gemu.

Când ajunse la fundul cazanului, Părintele Pomană deschise ochii mari şi-i privi pe cei din jur.

— Acum putem să ne aşezăm la masă!

A fost o masă mare, întinsă în curte, căci în casă n-ar fi avut loc. Se sărbătoreau prea multe deodată ca să nu fie un ospăţ împărătesc! Se sărbătorea şi revenirea stăpânilor, şi căsătoria Ameliei, dar mai ales minunea săvârşită de

Dumnezeu: porcul muzicant.

I Acesta fu aşezat la locul cel mai de cinste, între Judecător şi Procuror şi faţă în faţă cu Sfinţia Sa. Apoi începură. Toţi mâncau zdravăn, căci după atâtea emoţii erau tare flămânzi. Afară de porc: el visa, cu ochii pe jumătate închişi, fără să-i vadă, fără să-i audă pe cei din jur; şi parcă şoriciul lui iradia note muzicale, pline de armonii.

Animalele fuseseră şi ele poftite, la o masă mare, aşezată alături de cea a stăpânilor. Spaima le trecuse tuturor, fiindcă oamenii, cuceriţi de muzicant, nu se mai gândeau la trecut. Măgarul avu chiar îndrăzneala să se ridice şi să ţină un discurs:

— Cinstite feţe, zise, adresându-se stăpânilor şi oaspeţilor, închin acest pahar în cinstea lui nenea Nicolae, datorită căruia am scăpat de streang…

Ţapul îl trase de coadă şi şuieră la el printre dinţi:

— Sst! Ţine-ţi gura! Ce vrei să spui?

Măgarul se înroşi, se bâlbâi de câteva ori, apoi îşi reveni:

— Da, vreau să spun că am scăpat de streang, nu că am fi fost vreunul dintre noi în pericol. Doamne fereşte!

Dar că am scăpat de prezenţa lui macabră în mijlocul acestei ogrăzi paşnice…

— Ei, ai întors-o bine! Dar vezi, mai bine taci, să nu spui iar prostii! îi şopti ţapul.

Urecheatul prinsese curaj, ridică al doilea pahar:

— Cinstite feţe…

Judecătorul îl privea într-un fel ciudat.

— Nu ştiu de ce-mi aduce aminte acest glas, îi spuse domnului Ionescu, aplecându-se prin spatele porcului. Dacă ar avea halatul şi scufa pe cap, ar semăna leit… Ascultă, nu cumva pe el l-ai lăsat procurist în lipsa ta?

— N-am lăsat, frate, niciun procurist! Nu înţelegi?

— Aşa? Atunci se vede că mă înşel.

În faţa lor, părintele Pomană mânca, nesăţios: găini,

raţe, gâşte, curcani, hartane întregi, cu oase cu tot, ca un căpcăun.

— Mai adă, Safto „mai adă! Să mă întremez.

Îşi dăduse drumul chingilor, şi pântecul i se lăsase slobod pe genunchi, de pe genunchi coborâse în jos, până la pământ, unde, găsind sprijin solid, începu să se umfle, pornind iar în sus.

— Aaa! gâfâia Sfinţia Sa, uns de grăsimi până lajieafă.

Aaa! Aşa mai simt că trăiesc!

De dincolo, cocoşul îl privea, indignat.

„Deci tot găinile! se gândea. Ele au să fie sacrificate mereu!”

— Mai adă, Safto, mai adă, dacă vrei să dai ochii cu Cel de Sus!

— Mi se pare că se mişcă masa! observă Procurorul.

Într-adevăr, mijlocul mesei începuse să se arcuiască în sus. Pântecele popii se umfla, ridica masa, cu paharele pline.

— Aaa! gâfâia părintele Pomană. Încep să simt că învii!

— Ajunge, Sfinţia Ta! îl rugă domnul Ionescu. O să se răstoarne masa!

— Aaa! Tare mi-e bine, dar mai e până să mă satur. Mai adă, Safto, mai adă!

Toţi băgaseră de seamă ce se întâmplă şi-l priveau curioşi, cum înfuleca înainte, cu poftă crescândă, bucăţi din ce în ce mai mari. Unse cu grăsime, mustăţile îi intrară în gură; le reteză cu dinţii şi le înghiţi, odată cu un picior de curcan. Barba păţi la fel; popa rămase spân şi masa se ridica mereu. Farfuriile-începură să alunece… Apoi, deodată, săriră în sus, în timp ce o detunătură îi aruncă pe conmeseni la pământ. Masa zbură în aer, după farfurii. Nimeni – oamenii, animalele – nu înţelegeau ce se

întâmplă.

Popa Pomană zăcea pe spate, cu anteriul făcut ferfeniţă şi cu pântecele crăpat. Iar din pântecele lui ieşi un spiriduş, chicotind. Era un fel de drăcuşor hazliu, cu faţa cât un boţ, îmbrăcat cu redingotă şi având nu pălărie, ci joben.

Eu tocmai treceam pe drum, plimbându-mă singur, afară din oraş, ca să uit nişte amărăciuni. Spiriduşul mă văzu, îmi zâmbi, mă salută, cu jobenul până la pământ, şi mă pofti:

— Vino să-ţi arăt un popă crăpat! (

— Poftim, poftim! zise şi Coţofana veselă, aplecându-se din cuibul ei, aflat într-unul din cei doi ulmi de la poartă.

Bietul popă, nimic nu mai rămăsese din pântecele lui!

Apoi, în timp ce oamenii îşi reveneau, spiriduşul mă luă de mână, ca pe un vechi cunoscut, şi pornirăm împreună, pe câmp.

— Plimbare plăcută! ne ură Coţofana veselă.

Astăzi sunt prieten bun cu spiriduşul. El mi-a povestit cele de mai sus. Nu ştiu dacă faptele s-au petrecut aşa cu adevărat; poate le-a scornit, ca să mă înveselească puţin, căci în anul acela, primul după război, eram descurajat, aveam nelinişti şi amărăciuni; multă lume murise pe front, mulţi căzuseră prizonieri, şi nu ne era bine nici nouă, cei care rămăsesem în viaţă, fără să ştim ce ne aşteaptă.

Decembrie, *1945*

Un porc mizantrop

PARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL I

Câteva date despre copilăria şi tinereţea domnului Costică, din care se vor vedea motivele fugii sale

La începutul vieţii lui, domnul Costică fusese un purcel ca toţi ceilalţi. El crescuse, în tovărăşia a vreo zece fraţiori, în ograda unui oarecare Nea Grigore Inimă-Acră. Trebuie să mai spun că domnul Costică nu avea prea multe

amintiri din copilărie. Dar nu putea uita, de pildă, revărsatul acela de zori, când godacii fuseseră sculaţi din somn de guiţături înspăimântătoare.

— Guiţ-guiţ! Ajutor, porci-buni! se auzea în curte.

— Ţine, nu te lăsa! Ţine bine, ţine bine! răzbea, pe deasupra, vocea lui Grigore Inimă-Acră.

Purceluşii, necunoscând vorbirea omenească, nu înţelegeau ce spune.

— Oare ce-o fi asta? se întrebau, tremurând de spaimă, strânşi unii în alţii în mijlocul cocinii.

Numai celui mai mic dintre fraţi, lui Guiţică, părea să nu-i pese. El dete fuga la uşă şi privi curios prin crăpătura dintre două scânduri.

— Tata şi mama pleacă la plimbare! strigă subţire, bârligându-şi codiţa de bucurie.

— Atunci de ce cheamă ajutor? întrebă domnul Costică.

Aici trebuie să mă opresc şi să spun că numele acesta nu este ales de mine. Pe domnul Costică îl numeau aşa toţi ceilalţi godaci din familie, pentru apucăturile lui alese. Încă de mic, el dovedise multe deosebiri faţă de ceilalţi fraţi. De altfel, nu va trece mult timp şi le vor vedea chiar cititorii.

— Prostule, răspunse Guiţică din uşă, tot răsucindu-şi codiţa trandafirie şi subţire ca de şoricel. Cheamă ajutor ca să-i urce în căruţă!

— Adevărat! Are dreptate! făcură ceilalţi purcei, răsuflând uşuraţi.

— Nu v-aţi gândit? urmă Guiţică. La vârsta lor, cum au să se urce singuri într-o codârlă aşa de înaltă?

Îndată, voia bună se răspândi în cocină. Câţiva din godaci începură chiar să se zbenguie, guiţând de bucurie:

Foaie verde arţar aş.
Pleacă tata la oraş.
Puneţi caii la trăsură

Şi daţi-i o piatră-n gură…

Numai domnul Costică stătea într-o margine, pe gânduri, fără să ia parte la bucuria obştească. Pocnetul biciului şi huruitul căruţei care pornea la drumâl făcură să-şi simtă inima înjunghiată de presimţiri negre.

„Plecarea asta nu-i a bună!” îşi zise, posomorându-se.

Într-adevăr, seara căruţa se întoarse cu altă încărcătură, în locul porcilor, oamenii cumpăraseră de-ale casei…

Astfel, sărmanii godaci rămăseseră orfani, dar nu bănuiau nenorocirea. Şi tot aşteptând să li se întoarcă părinţii din călătorie, se hârjoneau prin ogradă, cât e ziua de mare, cântând:

Zorile când s-au ivit

Porcii s-au călătorit…

Până ce rămaseră doar cu cântecul, pe bătrâni îi uitară.

Numai domnul Costică nu putea să-i uite. El nu lua niciodată parte la zbenguiala celorlalţi, se plimba tăcut de la un gard la altul. Anumite bănuieli începeau să se nască în capul lui muncit de gânduri…

Într-o seară, după ce-şi privi fraţii cu milă, zise:

— Odată au să ne ducă şi pe noi în căruţă.

Guiţică sări în picioare, cu şoricul înfiorat de plăcere.

— Eu vreau mai întâi! Eu vreau mai întâi!

Fratele mai mare îl privi dispreţuitor.

— Nenorocitule! zise, căinându-l.

— De ce mă face nenorocit? seinei purceluşul.

— Aşa-i, de ce? mormăiră ceilalţi, sâcâiţi de aerele celui mare.

— Ţine-ţi gura, filosofule! strigă unul.

Vorba stârni un amestec de guiţături vesele. Guiţică începu să sară în patru labe în jurul fratelui mai mare, batjocorindu-l:

— Dom Costică, fi-lo-soful! Dom Costică, fi-lo-soful!…

Domnul Costică se trase de-a-ndărătelea spre locul lui obişnuit, colţul cel mai ascuns al cocinii, se aşeză pe paie şi rămase gânditor, cuprins de amărăciune.

Guiţică se zbenguia mai departe, continuând să-l zădărească:

— Dom Costică, fi-loso-ful!

*

Nu cred că trecuse mai mult de o săptămână de la această întâmplare. Se înnoptase… Domnul Costică stătea tot la locul lui, gânditor, întins pe paiele murdare. Ceva mai înainte, dând o raită pe sub zidurile casei, simţise la bucătărie o zarvă neobişnuită. Afară, Nea Grigore Inimă-Acră, cu Mutulică, fiu-su mai mare, numit aşa fiindcă se născuse fără darul vorbirii, şi cu Mână-Lungă, ginere-su, se chinuiau să bage un butoi pe gura pivniţei. Era dovadă că se punea la cale o petrecere.

Gândindu-se la toate acestea, cum stătea acum întins pe paie, domnul Costică îşi aminti deodată că în curând trebuia să fie ziua lui Nea Grigore, pe care acesta o serbase îmbelşugat şi anul trecut, cu toată inima lui acră.

Ajungând aici cu gândurile, domnul Costică se întristă mai tare. Fiindcă anul trecut, tocmai cu ocazia petrecerii, dispăruse Manolache, cel mai frumos dintre toţi fraţii.

„Bietul Manolache! îl plânse în gând. Cine ştie pe unde i-or fi putrezind oasele!”

Şi, cu dosul piciorului din faţă, îşi şterse o lacrimă care, fără voie, îi umezea ochii.

Ceilalţi fraţi, între timp, se pregăteau de culcare. Domnul Costică îi urmărea cu ochii, înduioşat. Deşi nu arăta pe faţă, îi iubea la fel de mult pe toţi fraţii. Deodată, inima încetă să-i bată.

— Unde-i Vasile? strigă, sărind în picioare!

Ceilalţi purcei se răsuciră pe o rână, nemulţumiţi că le strică odihna.

— Lasă-ne în pace cu năzărelile tale, filosufule! ţipă supărat Guiţică.

Însă, din nenorocire, nu era o năzăreală: Vasile lipsea din cocină. Şi n-ar fi fost greu să se bage de seamă lipsa lui, încă mai din vreme, fiindcă el ocupa mai mult loc decât oricare. În ultima vreme prinsese multă osânză, stăpânul îi arătase o grijă mai mare decât celorlalţi. Anumite găleţi cu lături din cele bune, anumite turte de sfeclă amestecată cu tărâţe, precum şi alte mâncăruri alese i le dăduse lui, într-o despărţitură a cocinii, ca să nu-l tulbure ceilalţi.

În vremea când se întâmplau acestea, Vasile arăta cum nu cred să mai fi arătat mulţi porci în lume; părerea de rău a domnului Costică era cu atât mai întemeiată.

— Lasă c-o să vină el! făcu unul dintre fraţi, cu nepăsare.

— Dar unde ar putea să fie? se nelinişti, totuşi, un altul.

— Stăpânul l-o fi luat în casă, să-l gâdile sub gât! zise Guiţică, înfiorându-se de plăcere.

Ce-i drept, câteodată, când se găsea în toane bune, Inimă-Acră avea obiceiul să cheme pe câte unul din godaci la dânsul, să-l întindă pe genunchi, cu burta în sus, şi să-l gâdile sub maxilare.

— Ce bine de el! făcură pizmaşi toţi godacii deodată.

— Vreau şi eu să mă gâdile! Vreau şi eu! începu să smiorcăie Guiţică.

— Nenorocitule! se auzi din colţul cocinii glasul amar al domnului Costică.

Toţi amuţiră. Fiindcă glasul fratelui mai mare fusese străbătut de un tremur, care făcea să li se înfioare şoriciul pe spinare.

Cu toate acestea, a doua zi întâmplarea nu mai neliniştea pe nimeni. Godacii se răspândiră prin ogradă, grohăind încetişor, cu râtul prin gunoaie.

„Repede ne uităm unii pe alţii!” îşi zise domnul

Costică, singurul din toţi rămas pe gânduri.

În clipa aceea, Guiţică se rostogoli spre dânşii, ca o minge trandafirie, cu glasul subţire înecat de emoţie.

— Ghiciţi pe cine am văzut? făcu, oprindu-se în mijlocul ogrăzii, cu picioruşul dinainte apăsat pe piept, ca să-şi potolească bătăile inimii.

Purceluşii îl înconjurară, care de care mai curioşi să afle despre ce era vorba.

Guiţică însă ştia cum să-şi dea importanţă. O veste ca a lui nu se spune dintr-odată; trebuia să-şi fiarbă puţin ascultătorii.

— Ia ghiciţi!

Purceii guiţară:

— Hai, spune, ce-ai văzut!

— Ghiciţi, dacă sunteţi în stare!

— Eu ştiu! Coji de pepene, o găleată plină, o să ni le dea la prânz.

— Aşi!

— Şi tărâţe din borş. Am văzut când a deşertat borcanul. i

— Tărâţe din borş? Hm! Hm! se bucurară cu toţii, lingându-se pe rituri.

— Aşi! Ce tărâţe?!

— Atunci vorbeşte, nu ne mai chinui.

Guiţică îi privi pe toţi, îndelung, ca să le mărească nerăbdarea, apoi spuse, plesnind de îngâmfare:

— Pe nenea Vasile l-am văzut!

— Ce spui? Unde? În bucătărie?

— Da, în bucătărie. Era aşa de frumos şi de mândru, că nici n-a vrut să se uite la mine. Stătea pe o tavă, în uşa cuptorului, cu un smoc de mărar în gură.

— Ce noroc pe el! făcură purceii.

— Vreau şi eu pe tavă! se puse să scâncească unul.

— Şi eu! Şi eu! începură alţii.

— Ba eu vreau mai întâi!

Îndată, guiţăturile, ridicându-se din toate părţile, făcură peste putinţă să se mai înţeleagă vreo vorbă. Numai vocea lui Guiţică, fiind mai subţire decât celelalte, izbutea din când în când să răzbată deasupra:

— Vreau şi eu! Vreau şi eu pe tavă!

Domnul Costică stătea în uşa cocinii, posomorât, privindu-şi milos fraţii rătăciţi de îngâmfare.

*

Rând pe rând, fraţii plecară, cum era de aşteptat. Plecară, care pe tavă, în bucătărie, care cu căruţa la oraş. Cei rămaşi jinduiau soarta celorlalţi, dar pe de altă parte se bucurau, fiindcă aşa, lăturile se împărţeau la mai puţine guri.

Plecară, unul câte unul, şi domnul Costică, pe măsură ce le scădea numărul, în loc să se îngraşe, cum ar fi fost firesc, mai dădea jos un kilogram de carne.

Am spus carne, şi nu din greşeală, căci de slănină nici nu putea fi vorba! Bietul de el avea să rămână în curând numai şorici şi oase.

— Măi Mutulică, ce-o fi, mă, cu porcul ăsta? se întreba nemulţumit Inimă-Acră.

Mutulică ridica din umeri, deschidea gura, ai fi spus că vorbeşte, dar nu se auzea nimic.

— E soi rău! îşi dădea cu părerea Mană-Lungă, ginerele.

— Ia, de mâine să mi-l puneţi la îngrăşat! hotărî într-o zi stăpânul casei.

La vremea aceea, domnul Costică rămăsese singur în toată cocina.

„Care va să zică, mi-a venit şi mie rândul!” se gândi.

Într-adevăr, nu ar fi fost greu, nici chiar pentru un porc mai puţin deştept, să bănuiască planurile oamenilor.

Căuşe cu porumb auriu, din ultima recoltă, cu bobul dulce şi moale, coji de cartofi, ba chiar şi cartofi întregi, abia scoşi din cuib, sfecle roşii, mari cât doniţa, mălai fiert

şi alte nenumărate bunătăţi îi fură aduse în cocină.

„Ce păcat că n-am darul lăcomiei! îşi spunea cu amărăciune. Aş avea de ce să mă bucur înainte de moarte”.

— Tot nu se-ngraşă, mă? întreba mâniat Inimă-Acră.

Mutulică ridica din umeri.

— Soi rău, soi rău! repeta ginerele, dându-i porcului cu piciorul în burtă.

În ajunul Ignatului, domnul Costică auzi vorbă în curte:

— Gras, slab, eu tot îl tai! Uite aşa, numai de necaz! zicea stăpânul casei.

Mutulică nu zicea nimic.

— Să-l tăiem, să i se piardă neamul! încuviinţă Mână-Lungă.

Apoi, careva dintre ei se apucă să ascută cuţitul pe piatră, poate Mutulică, aşa, ca să facă şi el o treabă, dacă nu putea spune o vorbă.

Domnul Costică se gândea cu mâhnire, în timp ce cuţitul hârşâia afară:

„De ce m-o fi lăsat Dumnezeu netrebnic? Bieţii oameni, ce dezamăgiţi au să fie, după ce s-au purtat cu mine atât de bine. E păcat să-şi piardă iluziile!”

Şi, cu toate că n-avea frică de cuţit, cu toate că în pesimismul lui, pe care am avut ocazia să-l cunoaştem, nu aştepta nimic bun de la viaţă, porcul se hotărî să trăiască, fiindcă nu se găsea vrednic de moarte.

Peste noapte, când toate vietăţile ogrăzii dormeau adânc, domnul Costică se ridică din paie şi începu să râme, cu încetineala lui de filosof, sub uşa cocinii. Nu era nevoie de multă muncă, să facă o trecere, pentru un trup nu mult mai înfiripat decât al unui purcel de lapte.

Cocoşii cântau a doua oară, de sus începuse să cadă o ninsoare domoală: când fugarul se strecură printre

scândurile gardului, scăpând din ogradă.

„Acum, cu Dumnezeu înainte!” zise, pornind peste câmp, în neştire.

De-aici abia încep întâmplările nemaipomenite.

CAPITOLUL II

Întâlnirea cu Sfântul Ignat

Spre ora prânzului, înotând până la piept prin zăpada pufoasă care se aşternea pe dealuri, domnul Costică ajunse la marginea pădurii. Guiţături pornite din toate ogrăzile îl urmăriseră o bucată de vreme la începutul drumului, pe urmă nu se mai auziră. În schimb, departe, aproape de zare, de pe linia satului se înălţau fumuri albe, de paie, şi domnul Costică le cunoştea rostul. Parcă venea până aici mirosul de şorici pârlit, de la porcii pe care gospodarii îi învârteau deasupra flăcărilor jucăuşe.

„Poate c-ar fi fost mai bine la căldură!” îşi zise fugarul, simţind cum gerul începea să-l pătrundă printre coastele slăbănoage. După atâta drum făcut în fugă, cu şoriciul asudat, aerul aspru al păduriinu-i putea face bine.

Domnul Costică îşi căută adăpost la picioarele unui trunchi gros, de care îşi rezemă spinarea îngheţată şi rămase cu ochii la satul din neguri.

„Ce bine era în cocină!” se gândi, străbătut de o înfiorare.

Pe urmă, el care nu fusese niciodată lacom, se pomeni cu mintea la lucruri de mâncare: „Ce bună era sfecla roşie!”

— Cracra! făcu, în batjocură, o cioară, aşezându-se deasupra lui, pe o ramură.

Fugarul ridică ochii, privind-o cu tristeţe.

— Ehei, surată! îi răspunse. Degeaba râzi de mine!

Să fi văzut măcar lăturile pe care mi le aducea Mutulică după fiecare masă.

— Cracra! râse cioara.

— Mă întrebi cine-i Mutulică?

Cioara însă nu-l luă în seamă; croncăni încă o dată, a batjocură, după care se duse, fluturându-şi aripile negre prin ninsoarea albă.

„Ce bine era acasă!” Domnul Costică începuse să scâncească. Frigul îi strângea din ce în ce mai tare şoriciul, şi abia acum simţea, întâia oară, stomacul chinuindu-l de foame.

Apoi începu să plângă, uitându-şi înţelepciunea, plânse amar şi deznădăjduit, până ce lacrimile, topind zăpada la picioare, începură să se ducă şiroi la vale. Nu avea putere să le oprească, îşi pierduse întreagă stăpânirea de sine.

Nu mai înţelegea nimic, aproape că nu mai simţea frigul, nici foamea… Până ce, pe negândite, căzu într-un fel de toropeală; câmpia începu să i se învârtească în faţă, copacii o luară la vale, ogoarele albite de zăpadă se făcură otova cu pădurea, şi el nu mai înţelese pe ce lumese află.

Într-un târziu, în vâjâitul nelimpede care-i apăsa urechile, desluşi o voce omenească, plină de bunătate, cum nu mai auzise vreodată.

— Cine eşti tu, nefericitule? îl întreba cineva, aplecat asupra lui, cu blândeţe.

Fugarul se scutură, să-şi alunge slăbiciunea şi, ridicând ochii, răspunse cu obidă:

— Sunt Costică, porcul lui Nea Grigore Inimă-Acră, care azi voia să mă taie.

Abia după aceea desluşi o lumină ciudată, care înconjura capul omului; inima începu să-i bată puternic.

— Iartă-mă, Sfinte! strigă, sărind în picioare.

Era pe vremea când sfinţii umblau pe pământ, ca să-i aducă lui Dumnezeu ştiri despre oameni.

Sfântul întinse mâna şi-l mângâie părinteşte pe domnul

Costică. Îndată, acesta nu mai simţi nici foamea, nici frigul, ci o mare fericire.

— Şezi jos! îl îmbie trimisul lui Dumnezeu, aşezându-se şi el în zăpadă.

Încă zăpăcit de întâmplare, domnul Costică se lăsă jos numai pe jumătate, şi la o distanţă respectuoasă.

— Tu ştii cine sunt eu? îl întrebă apoi sfântul, zâmbindu-i cu prietenie.

— Sfântu-Petru!

Sfântul începu să râdă în hohote; atât de tare râdea, încât lumina din jurul capului se bălăbănea, gata să cadă în zăpadă, ca o pălărie.

— Sunt tocmai cine nu te aştepţi. Sunt, adică... Sfântul Ignat!

Domnul Costică dădu să sară în picioare şi s-o ia la sănătoasa.

— Stai! îl opri Sfântul cu bunătate. Ştiu, voi credeţi că pentru mine vă taie oamenii!

— Da, încuviinţă porcul, cu sfială. Să mă ierţi, dar nici nu bănuieşti câţi s-au înjunghiat astăzi în satul nostru! ...

— Cum să nu ştiu? De aceea umblu pe pământ, să văd cât sânge porcesc se varsă în numele meu. În ceea ce mă priveşte, eu nu capăt nici măcar o bucăţică de şorici.

De altminteri, chiar dacă mi-ar da cineva, tot nu aş mânca.

Eu mă hrănesc cu grăunţele nestrânse de pe câmp, pe care mi le aduc păsările cerului.

— Eşti un sfânt cumsecade! găsi de cuviinţă să spună domnul Costică.

Sfântul Ignat începu să zâmbească, pesemne mulţumit de vorbele recunoscătoare. Deodată îl privi pe cel din faţă cu stăruinţă:

— Ce-ai vrea să fac pentru tine?

— Să-mi dai un leac, ca să prind carne! ceru domnul

Costică, după o scurtă gândire.

— Prostule! Aşa au să te înjunghie, cum au să te vadă! Cere-mi altceva, dar judecă mai bine!

Domnul Costică îşi lăsă capul în jos şi începu să se gândească. Alteori, când era vorba să-i judece pe alţii, îşi simţea creierul limpede; acum, fiindcă era în joc propria lui fiinţă, parcă nu-şi mai găsea în cap nicio idee.

— Ei? întrebă Sfântul Ignat, după o pauză.

— Păi, ştiu şi eu? Să-mi dai… să-mi dai… Ce să-mi dai? O găleată cu lături fierbinţi, să-mi încălzesc niţel sufletul.

— Nu ţi-a dat Mutulică lături o vară întreagă? Asta vrei tu de la mine? Ce, îţi închipui că ai să mă întâlneşti în fiecare zi? Cere-mi ceva, să ai pe toată viaţa!

— Atunci dă-mi o cocină bună!

Sfântul înţelese că neînsemnatele dorinţi ale porcului nu erau dovezi de prostie, ci de modestie şi bună-cuviinţă.

De aceea, începu să-l privească mai stăruitor, uimit că se găseau în neamul porcesc fiinţe în stare să nu piardă măsura.

— Am să te fac om! hotărî deodată.

Pe domnul Costică îl luă ameţeala.

— Vai de mine! icni, gata să cadă în zăpadă.

— Da! Vei fi fiinţă omenească şi te vei duce în lume!

O singură dată, când nu vei mai putea răzbate, vei avea dreptul să vii în locul unde suntem acum şi să mă chemi pe mine.

Zicând acestea, Sfântul ridică mâna, gata să facă un semn magic.

— Sfinte Ignate! îngână porcul, gata să leşine. Dacă trebuie să se întâmple aşa, atunci fă-mă cel puţin un om gras, că prea am fost slab în viaţa mea de până acuma!

— Facă-ţi-se voia! hotărî Sfântul, împlinind deasupra lui semnul de vrajă.

Câteva clipe, domnul Costică îşi pierdu cunoştinţa.

Când apoi deschise ochii, i se păru că vede lumea mai mică. E

de înţeles: ridicat în două picioare, mivind cu mult mai de sus ca până acuma, totul în jur îi apărea în altă perspectivă.

— Sfinte Ignate! Sfinte Ignate! începu să strige, nemaivăzându-şi binefăcătorul.

Apoi o luă la goană spre drum, gândindu-se că într-acolo s-o fi dus şi Sfântul, că doar n-avea ce să caute în pădure. După câţiva paşi simţi ceva care îi împiedica mersul; nu hainele, nici încălţămintea, acestea erau parcă făcute pe măsură, mai degrabă îl împiedica ceva rămas din vechea lui alcătuire. Se opri să-şi pipăie corpul, prin haine. Deodată înlemni, şi de spaimă şi de uimire.

— Sfinte Ignate! reîncepu să strige, luând-o iarăşi la goană spre drum, mai zorit decât înainte. Sfinte Ignate, stai, unde te-ai ascuns? Mi-ai uitat coada, sunt un om ca neoamenii!

Dar Sfântul se dusese, domnul Costică era sortit să rămână pentru totdeauna aşa, ascunzând sub hainele omeneşti codiţa îmbârligată, singurul semn care amintea vechea lui obârşie.

— Sfinte Ignate, Sfinte Ignate, mi-ai lăsat coada! continua să strige.

La marginea pădurii văzu, ca ieşită din pământ, o caretă lustruită, cu patru cai negri, bătând zăpada sub copite. La ivirea lui, vizitiul coborî de pe capră, cu căciula în mână.

— Sărut mâna, boierule! zise. Sunt cu trăsura poruncită pentru dumneavoastră!

CAPITOLUL III

Nea Grigore Immă-Acră, Mână-Lungă şi Mutulică rămân cu gurile căscate

Dar cum arăta, oare, domnul Costică, dacă îl saluta cu atâta respect vizitiul? Păi, fără îndoială, semăna a boier!

Sfântul Ignat scosese din el un domn din cei care câştigă încrederea şi respectul oamenilor, îndată ce se arată în lume. Obrazul, grăsuţ şi trandafiriu, proaspăt bărbierit, era al unui om curat, sănătos, prosper şi plin de voie bună.

Fără să vrea, domnul Costică îşi trase o mână din mănuşă, ca să-şi pipăie faţa, să vadă de n-o fi rămas şi aici cu vreo amintire. Din căldura moale a mănuşii, ieşi o mână albă, plinuţă, cu degetele rotunjoare, o mână de om civilizat, care nu îşi neglijează manichiura. Totodată descoperi cu uimire o sumedenie de inele groase, de aur, cu pietre sclipitoare, care-i împodobeau degetele. Apoi începu să-şi cerceteze obrazul orbeşte, fiindcă n-avea nicio oglindă la îndemână. Întâlnind moliciunea pielii, fără voie gândul i se duse la răzuitoarea cu care curăţă oamenii şoriciul, după ce pârlesc porcul pe paie. Numai când ajunse cu degetele la nas, inima i se mai strânse o dată, cu puţină teamă. Dar se temea zadarnic, nimeni n-ar fi putut să bănuiască de unde proveneau cele două mici cicatrice ale nărilor; erau urmele belciugului pe care îl purtase în nas o viaţă întreagă. Numai că belciugul căzuse, şi nasul n-avea un cusur vizibil.

Vizitiul deschise uşa cupeului, căci, am uitat să spun, nu era o trăsură obişnuită. Domnul Costică se văzu oglindit în cristalul ferestrei şi rămase ţeapăn de uimire şi încântare, nu-şi închipuise că putea să arate chiar atât de bine. O căciulă neagră, de lutru, pusă pe sprânceană, lăsa să i se vadă numai câteva şuviţe din părul castaniu, moale, frumos pieptănat pe frunte. Un miros de pomadă franţuzească se prelingea de sub căciulă; în primele cline îi făcuse rău, fireşte că în locul parfumului de trandafir i-ar fi plăcut unul de porumb stricat, mirosul acela umed şi încins, care produce nărilor desfătări greu de a fi depăşite.

Dar lăsă la o parte gândul parfumului, pentru a-şi cerceta mai departe înfăţişarea. În jurul gâtului, cam scurt

şi destul de plinuţ, avea înfăşurat un fular de mătase albă, peşte care venea gulerul paltonului, tot de lutru ca şi căciula. Paltonul, larg, bogat, de stofă englezească, gri-fer, căptuşit cu o blană gălbuie şi mătăsoasă, aruncat cu dezinvoltură pe umeri, nefiind ger mare. era în măsură să spună că stăpânu-su nu-i un oarecine. Hainele, la rândul lor, de o stofă cenuşie, puţin mai deschisă decât paltonul, cu ape albăstrii îi dădeau o eleganţă de om mare.

Un lanţ gros, de aur, îi împodobea pântecele, mergând de la un buzunar al vestei la altul. Cât priveşte picioarele, erau încălţate în şoşoni îmblăniţi, buni şi la ger, şi la zăpadă.

Sub braţul stâng, abia acum văzu că strângea un baston scump, de fildeş, cu măciulia de argint, fin cizelată.

Privindu-se în geam, când dintr-o parte, când din alta, aplecându-se să-şi vadă chipul, apoi ridicându-se pe vârfuri, până ce apărea strălucind lanţul de pe pântece, nu se mai sătura admirându-se.

„Trebuia să mi se întâmple una ca asta, ca să devin îngâmfat, eu care am vrut o viaţă întreagă să rămân modest şi la locul meu!” îşi zise, ferindu-şi ochii de luciul ameţitor al sticlei.

Dar în clipa când întorcea capul, înlemni, cu ochii pe câmpul plin de zăpadă. Trei oameni veneau în goană dinspre sat, cu ciomegele în mâini, furioşi nevoie mare.

„Atâta mi-a fost!” îl fulgeră gândul pe domnul Costică.

În cei trei oameni îi recunoscuse pe Inimă-Acră, cu fiu-su Mutulică şi cu Mână-Lungă, ginere-su. Genunchii începură să-i tremure, nu găsi putere nici să se mişte, nici să dea vreo poruncă vizitiului. Şi apoi ar fi fost prea târziu, cei trei urmăritori, cu ciomegele pe sus, se găseau la câţiva paşi de şanţul drumului. Bietul boier se făcu mic, prăpădit, rezemat în aripa cupelei, gata să se prăbuşească

în zăpadă.

— Sărut-mâna, boierule! zise Inimă-Acră.

— Sărut-mâna! zise şi Mână-Lungă.

Mutulică nu zise nimic; doar îşi săltă căciula, de o palmă. 11

Fugarul nu se îndoia să oamenii îl salutau pe birjar, fiindcă îl vedeau îmbrăcat în manta cu fireturi şi zorzoane.

Inimă-Acră sări şanţul, cu ciomagul sub braţ şi cu căciula în mână. Domnul Costică închise ochii, pregătindu-se să primească lovitura, care însă întârzia să vină.

Când îndrăzni să deschidă pleoapele, fostul lui stăpân stătea smerit, neîndrăznind să înceapă vorba. Abia după câteva clipe îşi luă inima în dinţi.

— Sărut-mâna, boierule, zise, tremurând de frică, nu vă fie cu supărare, ni s-a întâmplat un necaz, vrem să întrebăm pe vizitiul Domniei Voastre dacă n-a văzut cumva pe câmp…

Domnul Costică simţi inima venindu-i la loc. Trase aer în piept, îşi înfipse bine picioarele cu şoşonii în zăpadă, şi, cu o mână în buzunar, cu alta pe baston, cu pântecul împins semeţ înainte prin deschizătura paltonului, se stropşi, plin de mânie.

— Cum îndrăzneşti să te apropii de mine, nespălatule?

Dar, numaidecât, îl cuprinse teama că stăpânu-su îi va recunoaşte glasul, şi se căi că intrase în vorbă cu dânsul.

Inimă-Acră, speriat de semeţia boierului, se trăgea înapoi, să treacă şanţul.

Lui domnul Costică îi veni să râdă, deşi nu uita prin ce spaimă trecuse.

„Ia uite la el ce s-a zăpăcit! Sfinte Ignate, mare minune ai făcut!”

Inimă-Acră rămăsese supus, cu căciula în mâini,

dincolo de şanţ, neîndrăznind nici să plece, dar nici să vorbească.

— Ia spune, mă, ghiorlane, îl milostivi cu o vorbă boierul, după ce umblaţi pe câmp, cu ciomegele, ziua-n amiaza mare?

— Sărut mâna, boierule, ne-a scăpat un porc din cocină şi vrem să-l prindem…

— Trei inşi pentru un porc? Nu puteaţi să ridicaţi tot satul?

— Era soi rău! zise Mână-Lungă.

— Pe tine cine te-a întrebat? Ia, măi creştine (asta către Inimă-Acră), arde-i netotului două palme, din partea mea!

Omul se supuse, fără să aştepte a doua poruncă.

— Da’ de ce, boierule? Ce greşeală am făcut? începu să se văicărească ginerele, pipăindu-şi obrazul ars de palme.

— Ca să nu mai vorbeşti de rău fiinţele care nu sunt de faţă!

Norocul lui Mutulică, dacă ar fi putut să vorbească păţea şi el una.

Domnul Costică puse mulţumit piciorul pe scara cupelei.

— Zi, azi aţi tăiat porci în sat?

— Au tăiat ăi care au avut! se văcări Inimă-Acră.

Că al nostru a fugit…

Vizitiul luă hăţurile.

— La oraş, boierule?

— La oraş, se înţelege!

Trăsura porni în trapul bătut al cailor, cu domnul Costică lăfăit în pernele de catifea roşie.

Cei trei ţărani rămaseră pe marginea drumului.

— Ce fu asta, tăicuţă! întrebă Mână-Lungă.

— Necazuri, ce să fie? zise socră-su, cu obidă.

Mutulică dădu să deschidă gura, să spună şi el ceva;

glasul boierului i se părea cunoscut. Dar mutul mut rămâne!

CAPITOLUL IV

Domnul Costică se instalează la hotel

Drumul până la oraş era lung, trecea peste mai multe dealuri, prin mai multe păduri şi prin câteva sate. Preţu

tindeni pe unde erau aşezări de oameni, domnul Costică simţea miros de şorici pârlit.

„Mulţi porci s-au tăiat!” se gândea, cu pielea înfioratã.

Pe la cârciumi, ţăranii, după obiceiurile locului, frigeau laolaltă, pe grătar, măruntaiele aduse de acasă, în legături de pânză vârâte sub mintean. Toţi erau voioşi şi, ciocnind paharele de ţuică, cu gura plină de carne, îşi urau:

— Noroc, noroc! La anul mai gras şi mai frumos!

Era vorba de porc, se înţelege.

Domnul Costică se înfiora de fiecare dată, tremurând în paltonul îmblănit ca o şubă.

„Mai bine să fii om decât porc!” îşi zicea în gând.

Între sate întâlnea căruţe, întorcându-se de la oraş.

Unele erau goale, semn că oamenii luaseră pe marfă preţul cerut, altele aduceau porcul înapoi. Erau fel de fel de porci: şi mai tineri, şi mai bătrâni, şi mai graşi, şi mai slabi.

Toţi stăteau prăvăliţi pe o parte, cu picioarele legate, cu ritul înfipt în paiele murdare din codârlă. Domnul Costică simţi că i se rupe inima de milă, ochii începuseră să-i picure, cu toate că îşi dădea silinţa să nu plângă.

„Vai, sărmanii de ei! Sărmanii de ei!”

Dar această slăbiciune nu ţinu mult. În locul milei, aşa cum se întâmplă întotdeauna când îţi merge bine, în sufletul lui se născu un simţământ mai oportun şi mai energic. Nu folosea la nimic să se văicărească, altceva

trebuia să facă dacă voia să îndulcească soarta foştilor săi semeni! Aşa că îşi dădu căciula pe ceafă, îşi duse mâna la frunte şi, cu cotul rezemat în perne, începu să se gândească. Atât de greu şi de adânc se gândea, încât arcurile trăsurii se îndoiau din ce în ce mai tare, în timp ce caii, opintindu-se, abia mai puteau să ducă povara.

După o meditaţie covârşitoare, când trăsura intra pe bariera oraşului, domnul Costică avea planurile făcute.

Pe chipul lui prăpădit de milă mai înainte, acum apăruse siguranţa de sine a unui om hotărât şi energic.

— La cel mai bun hotel! îi porunci vizitiului.

În ultima parte a drumului, caii mergeau uşor, în trap întins şi lin, fiindcă, o dată ce domnul Costică luase hotărârea, se uşurase şi trăsura.

Oraşul era mare, cu străzi drepte şi curate. Zadarnic căuta din ochi noul venit vreun maidan de gunoaie ori vreun hârdău cu lături uitat pe la vreo poartă. Din loc în loc se vedeau măturători cu cărucioare pentru adunat gunoiul. „Asta nu-i a bună!” se gândi domnul Costică. În afară de clădirile monumentale, Primărie, Prefectură.

Tribunal, oraşul avea Episcopie şi Universitate. Apoi, pretutindeni erau case cu mai multe caturi. Neţinând seama de proporţii, acestea puteau fi asemuite cu coteţele găinilor, unde păsăretul dormea pe etaje, unele peste altele, pe prăjini puse dintr-un perete în altul. Era gata-gata să-l întrebe pe vizitiu unde or fi cocinile, când o lumină orbitoare îi luă ochii. Trăsura se oprise în faţa unei uşi, de două ori mai mare decât poarta lui Inimă-Acră, sub un felinar electric care lumina strada până la cele două capete.

Vizitiul coborî, cu căciula în mână, şi deschise uşa cupeului.

— Am ajuns, boierule!

— Bine, bine! mormăi boierul, cu o nepăsare

prefăcută, căutând să câştige vreme, ca să se mai dezmeticească.

Pe urmă, cu semeţia regăsită, coborî ca un adevărat boier şi, trecând pe sub felinarul orbitor, intră în holul hotelului, printre doi portari în livrele, care i se ploconiră până ce atinseră covorul cu fruntea. Odată ajuns înăuntru, merse întins drept la un fel de ţarc, dincolo de care un orăşean în haine negre împărţea camere călătorilor, şi îi porunci de sus, cu trufie:

— Am nevoie de o (cocină) [2]. De o cameră bună!

— Numaidecât, cucoane!

Vreo doi inşi, sosiţi mai înainte, aşteptau să li se înscrie numele. Domnul Costică îi văzu căutând în buzunarele dinlăuntrul hainelor „de unde scoteau portofele cu acte şi teancuri de bani, hârtii colorate.

— Numele dumneavoastră? îl întrebă funcţionarul.

La asta, noul sosit nu avusese timp să se gândească;

dar nici nu se zăpăci. Duse mâna la buzunar, cum făcuseră ceilalţi, şi trase afară un portofel nou-nouţ, de piele gălbuie… Sfântul a avut grijă de toate! 11 se gândi, uşurat.

Dar rămase cu ochii zgâiţi la portofel. Mirosul pielii îi amintea ceva; ba poate culoarea, gălbuie, şi găurelele caracteristice, rămase din rădăcina părului răzuit. Domnul Costică avu o clipă de silă, pe care însă o alungă repede. „Totuşi, socoti întinzând portofelul, ar fi putut fi din alt material! De ce tocmai piele de porc?” Portofelul era burduşit cu hârtii de bancă, de toate felurile, dar mai ales dolari americani şi lire sterline, şi bineînţeles nu lipseau nici actele de identitate. După ce le răsfoi, funcţionarul începu să scrie în registrul hotelului: „Domnul

(numele şi prenumele) – în călătorie de afaceri.

---

2 De aid înainte, cuvintele puse în paranteză sînt numai în gîndul domnului Costică, el se opreşte la timp şi nu le pronunţă (n.a.).

— Semnaţi, vă rog! spuse, la urmă.

Noul venit nu se zăpăci, se deprindea repede cu noua lui stare.

— Iscăleşte dumneata pentru mine! Mi-am lăsat ochelarii în geamantan.

Mare îndrăzneală: de unde geamantan, că nu avea nici măcar o desagă?! Dar chiar în clipa aceea, portarul intra pe uşă, târând după el o valiză pe rotile, mare, elegantă, din aceeaşi piele galbenă ca portofelul.

— Bagajul dumneavoastră, domnule!

Domnul Costică privi geamantanul, fără să se mire.

Avu numai un moment de supărare: „Prea multă piele de porc, frate!”

— Condu pe domnul în camera numărul 6, la etajul întâi! porunci funcţionarul unui băieţaş îmbrăcat caraghios, cu o haină roşie strânsă pe trup, cu mulţi nasturi de alamă.

Băieţaşul porni, trăgând geamantanul după el, spre scările largi de marmură, din fundul holului. Până acolo trecură printre măsuţe şi fotolii ocupate de boieri şi cucoane, precum şi domnişoare, care de care mai frumoase şi mai elegante.

„Hm! Hm!” tuşi domnul Costică, tulburat de atâta frumuseţe.

Mergea cu pântecele împins înainte, săltând pe vârfuri, îmbârligându-şi, mândru, codiţa, pe care bineînţeles n-o bănuia nimeni.

CAPITOLUL V

Liga pentru protejarea porcinelor îi trebuiră mai multe zile domnului Costică până să se deprindă, cât de cât, cu noua lui viaţă de orăşean ilustru.

Camera de la hotel era frumoasă, cu două ferestre mari spre bulevard, avea pat mare, cu baldachin, pe jos erau covoare moi, alături se găsea o cameră de baie, în

faianţă albă, dar…

Qomnul Costică ar fi vrut mai mult. Ar fi vrut, de pildă, ca odaia să fie undeva pe lângă bucătării, să simtă mirosul aromat de gunoaie şi de lături.

Uneori, seara, pornea pe furiş spre mahalalele oraşului, adulmecând pe la intrările de serviciu, băgându-şi capul prin curţi, dar numai atât; nu îndrăznea să cotrobăie prin lăzile de gunoaie, de teamă că l-ar vedea cineva şi s-ar face de râs.

Îi era tare dor de o fiertură de sfeclă roşie, cu mălai, îi mai era dor (de cocina) de casa lui, la care s-ar fi întors oricând, cu dragă inimă, dacă s-ar mai fi putut.

Însă nu se mai putea; fiindcă domnul Costică avea o misiune de îndeplinit şi se hotărâse să o ducă până la capăt.

Episcopul, Primarul, Prefectul, Rectorul Universităţii şi alte câteva persoane de vază primiră într-o zi această invitaţie, tipărită frumos, cu chenar de aur şi cu majuscule în două culori:

„Stimate Domn.

Urmărind să punem bazele unei Ligi care să lupte contra consumului cărnii de porc, care s-a dovedit neuman pe de o parte, pe de alta dăunător sănătăţii, vă rugăm să luaţi parte la întâlnirea de constituire, duminica viitoare, în sala restaurantului vegetarian.

Cu distinsă consideraţie, semnat (numele şi prenumele) împreună cu mai mulţi amiciu

În duminica hotărâtă, restaurantul se umplu de lume, până la ultimul loc, fiindcă invitaţii aduseseră cu ei şi pe membrii familiei, precum şi pe numeroşii lor prieteni.

Domnul Costică, îmbrăcat în redingotă, cu pantalonii dungaţi, se urcă pe un scaun, în lipsa tribunei, şi, fără nicio introducere, începu:

— Stimate doamne, stimaţi domni, consumul cărnii de porc e o ruşine a secolului.

— A cărnii în general! strigă Rectorul Universităţii, care, ca om de ştiinţă, se simţea dator să pună lucrurile la punct.

— A cărnii în general, consimţi vorbitorul, şi a celei de porc în special!

Adunarea aprobă:

— Bravo! Jos carnea de porc!

Domnul Costică aşteptă să se termine aplauzele, apoi urmă:

— Stimate doamne şi stimaţi domni, să nu credeţi că, lipsindu-ne de acest aliment, organismul nostru va avea ceva de pierdut! Dimpotrivă, va câştiga. Nu e o întâmplare că ne aflăm în acest local, al cărui patron a înţeles înaintea tuturor…

— Bravo! Trăiască patronul! Trăiască vegetarianismul!

Începură să strige ascultătorii, aplaudând.

Alături, într-o odăiţă, patronul tocmai mesteca în linişte un frumos antricot de porc, fript la grătar. Auzind zgomot, alergă în restaurant, cu dumicatul în gât. Lumea îi făcu o primire plină de entuziasm.

— Să-l luăm drept exemplu! tună domnul Costică.

— Miroase a ceva bun! observă Primarul, adulmecând.

Prefectul adulmecă şi el.

— Miroase a friptură! strigă, indignat.

Domnul Costică îl privi mustrător, apoi se întoarse spre mulţime:

— Mirosul de carne, doamnelor şi domnilor, nu e în aer, ci în conştiinţa noastră. Trebuie să scăpăm de el!

— Adevărat! întări Rectorul. Acesta este un caz care în ştiinţă se numeşte…

Patronul se retrase, pe nebăgate de seamă, în odăiţa lui, înghiţi dumicatul care i se răcise în gâţ, dădu de duşcă un păhărel de vin şi, întorcându-se spre bucătărie, porunci:

— Mariţo, ia mai pune la grătar un an tricot!

Dincolo, domnul Costică îşi continua discursul:

— Dumnezeu a lăsat atâtea altele, pentru hrana făpturilor lui. De ce carne? Oare decât un rasol, nu-i mai bună (fiertura de sfeclă cu mălai), supa de zarzavat? O supă de zarzavat, cu smântână şi cu unt.

În acest fel vorbi încă mult timp, smulgând aplauzele ascultătorilor. La urmă se votă statutul *Ligii pentru combaterea ca aliment a cărnii în general şi a cărnii de porc în special*, după care se alese comitetul şi domnul Costică fu declarat Preşedinte. Sediul Ligii se fixă la restaurantul vegetarian, prin bunăvoinţa patronului, care, chemat în timp ce înfuleca al treilea antricot, încuviinţă să pună la dispoziţie localul, duminicile dimineaţa. N-avea nimic de pierdut, dimpotrivă, membrii Ligii deveneau de la sine înţeles muşterii săi, şi după terminarea dezbaterilor fiecare era dornic de o mică gustare vegetariană. Li se serveau un fel de pateuri umplute cu spanac şi alte zarzavaturi. De la o duminică la alta, pateurile erau mai bune şi aveau mai multă căutare.

— Draga mea, spuneau cucoanele, spanacul este minunat! Nu mi-aş fi închipuit.

Adevărul este că în spanac bucătarul punea şi carne tocată. Însă în această blestemăţie nu trebuie să se vadă un insucces al Ligii. Dacă la restaurantul vegetarian se consumau câteva zeci de kilograme de carne pe săptămână, în restul oraşului, datorită intensei propagande, consumul ei scăzu constant, ca spre sfârşitul iernii să devină neînsemnat.

„Îţi mulţumesc, Doamne, că mi-ai ajutat să apropii de îndeplinire această nobilă misiune!” spunea seara, smerit, domnul Costică.

Dar nu la fel de mulţumită era toată lumea…

CAPITOLUL VI

Răpirea domnului Costică de către măcelari

Într-o după-amiază a primăverii care urmă, prăvălit în fotoliu, domnul Costică îşi bea tacticos cafeaua, trăgând din când în când dintr-o mare ţigară de foi, când sună telefonul.

— Alo! se auzi la capătul firului. Domnul… (numele şi prenumele)?

— Da, eu în persoană.

— Aici e recepţia. Un domn doreşte să vă vorbească numaidecât.

— În ce chestiune?

— În legătură cu Liga.

— Dacă-i aşa, trimite-l sus!

Peste câteva clipe, se auzi ciocănind la uşă. Vizitatorul era un om necunoscut, cu o figură care gazdei îi amintea parcă de ceva, cum ar fi amintit oricui; cu alte cuvinte, avea o figură foarte caracteristică. Un om voinic, cu umerii laţi, cu pumnii mari şi cu picioarele scurte, înfipte zdravăn în pământ.

— Vă salut cu respect! zise el, înclinându-se.

— Pofteşte! îl îmbie gazda, lăsându-se mai adânc în fotoliu.

Musafirul se apropie, sfios, deşi sfiala nu se potrivea deloc cu chipul lui. Avea o faţă rotundă, grasă, roşie, cu vreo două rânduri de guşi. Obrajii mai roşii decât restul feţei luceau de parcă ardeau pe dedesubt. Dacă n-ar fi fost îmbrăcat orăşeneşte şi nu s-ar fi mişcat ca oamenii, n-ar fi fost greu să-l iei drept un soi de căpcăun.

— Cu ce-ţi pot fi de folos? îl întrebă domnul Costică, după ce-i făcuse semn să stea jos, în fotoliul cel mai apropiat.

Rămăsese cu ochii la mâinile lui mari, păroase, care parcă abureau, trimiţând în aer un miros… un miros cam cunoscut.

— Prea stimate domnule Preşedinte! începu străinul,

fără să se aşeze, ca să se arate cât mai respectuos. În mahalaua noastră inaugurăm azi o filială a Ligii.

Chipul gazdei se lumină:

— Foarte frumos din partea dumneavoastră!

Străinul continuă:

— Mă numesc Ghiţă Bivolaru şi sunt trimis de comitet să vă invit la serbare. Cred că nu o să ne refuzaţi?

— Pentru aşa ceva, niciodată! Ai bunătatea şi aşteaptă-mă un minut!

Domnul Costică se ridică sprinten şi trecu în baie, pentru a-şi pune înfăţişarea la punct. Nu-şi mai încăpea în piele de mândrie, văzând cât ajunsese de cunoscut şi stimat. Curând avea să devină unul din fruntaşii oraşului, şi numai în câteva luni de când venise.

— Sunt la dispoziţia dumitale, zise, ieşind cu pardesiul primăvăratic strâns pe trup, cu o batistă albă, din cea mai subţire pânză de Olanda, fluturând în buzunarul de la piept, şi, bineînţeles, cu nelipsitul baston sub braţul stâng. (Pe braţ nu-l putea ţine, fiindcă era un baston cu măciulie, cum s-a spus de la început.)

Jos, în holul mare, oamenii se dădeau în lături, cu respect, ca să-i facă loc. Domnul Costică împărţea saluturi, cu degetele înmănuşate, când într-o parte, când în alta.

Aproape de uşă, directorul hotelului îi ţinu calea, plecându-se respectuos:

— Un grup vă roagă să luaţi parte duminică…

— Bine, bine! Dă dispoziţie să se noteze în agenda mea; sunt prea ocupat ca să le ţin minte pe toate.

— Ar trebui să vă luaţi un secretar! îşi dădu eu părerea Ghiţă Bivolaru, care îl însoţea, ţinându-se un pas în urma lui.

— Ieşi afară, porcule! se auzi în clipa aceea un glas mânios, răcnind.

Domnul Costică simţi că-i vine rău. Alb ca varul, se rezemă de tocul uşii. Sub portal, portarul îmbrâncea un

cerşetor:

— Pleacă! Marş de-aici, porcule!

Abia când înţelese ce se întâmplă, domnul Costică îşi reveni şi zâmbi strâmb către însoţitorul său:

— Un pic de ameţeală! Mi se întâmplă, când mă ridic îndată după dejun.

Între timp, portarul îl văzuse şi se repezise să ţină uşa, deşi era deschisă.

— Mă iertaţi, boierule! Am de lucru cu un porc de cerşetor.

— E şi el o făptură a lui Dumnezeu!

— Adevărat, dar cerşeşte ca să bea.

Domnul Costică îl întrerupse, nemulţumit:

— Eu îţi vorbeam de porc, nu de beţiv! Când cineva dintre (voi) dintre noi face vreo ispravă urâtă, îl numiţi porc, fără să vă gândiţi că bietul porc n-ar fi putut face aşa ceva!

— Foarte adevărat! zise Ghiţă Bivolaru. Mie porcii îmi sunt tare simpatici. De altfel, branşa mea…

Îl luase gura pe dinainte. Însă domnul Costică nu băgă de seamă încurcătura lui.

Afară aştepta un automobil, mare, ca un dric. Şoferul şi Ghiţă Bivolaru îşi făcură un semn de înţelegere, din ochi.

Când să plece automobilul, prin dreapta se mai urcă un ins, răsărit ca din pământ; la înfăţişare, nu se deosebea mult de celălalt. Fără să salute şi fără să ceară încuviinţare, se aşeză lângă domnul Costică, înghesuindu-l la mijloc.

— Scuzaţi! găsi totuşi de cuviinţă să intervină Ghiţă

Bivolaru. Dumnealui este vicepreşedintele filialei noastre, şi a ţinut să vă însoţim împreună.

— Încântat de cunoştinţă!

Noul venit nu dădu nicio atenţie acestui schimb de vorbe politicoase. Trântit pe pernele automobilului, cu

pălăria trasă pe ochi, mesteca întruna, fără să înghită, ceva ce nu se mai termina, pesemne gumă americană.

Domnul Costică văzu abia acum că nu avea nici cravată, nici guler; mai văzu că obrazul lui, nebărbierit, era parcă şi murdar, ca şi mâinile, ca şi îmbrăcămintea. Fără voie se trase în partea cealaltă, spre Ghiţă Bivolaru, dar atunci băgă de seamă că nici acesta nu avea o înfăţişare cu mult mai îngrijită. La început, în camera de la hotel, nu-şi dăduse seama.

„Sunt oameni săraci!” se gândi, cu îngăduinţă.

Şi le zâmbi binevoitor, întâi unuia, pe urmă celuilalt.

Dar zâmbetul era mai mult pentru sine, ca să-şi alunge un fel de teamă care începea să-l cuprindă. Căci automobilul părăsise străzile umblate şi gonea în lungul unei gârle murdare, de o parte şi de alta căreia se înşirau, la mare distanţă una de alta, case mici părăginite. Ici-colo se vedea câte o femeie, ori un copil, la o poartă. Şi apoi iarăşi urmau locuri virane.

— Cam departe mergem! spuse cu îndoială domnul Costică.

Ceilalţi, de data asta nu-i mai dădură nicio importanţă. Vreau să spun de Ghiţă Bivolaru, căci dacă e vorba de al doilea, acela nu-i dăduse importanţă de la început, îşi vedea de guma lui.

— Ce-ar fi să ne întoarcem?

Văzând că nici de data asta nu primeşte răspuns, domnul Costică, tot mai neliniştit, se săltă în perne, încercând să întindă mâna ca să ciocăne în geamul care îi despărţea de şofer.

— Stai jos! îi porunci Ghiţă Bivolaru, cu un glas schimbat.

În aceeaşi clipă, domnul Costică simţi între coaste o apăsare rece.

„Asta-i revolver!” se gândi, amintindu-şi de un film cu gangsteri.

I se păru ciudat să-i fie frică de revolver, când o viaţă întreagă nu se aşteptase să moară de altceva decât de cuţit.

— Ce-aveţi cu mine? întrebă, clănţănind din dinţi.

— O să vezi numaidecât!

— Dar n-am făcut nimic rău.

Însoţitorii se priviră cu coada ochiului.

— Hm! mormăi, în sfârşit, cel din, dreapta.

— Cum adică? Nu mă credeţi? Vă închipuiţi că pot să am o pată pe conştiinţă?

— Hm!

— Dacă nu m-am purtat cum se cuvine, vă rog să mă iertaţi!

— Ţine-ţi gura! îi porunci Ghiţă Bivolaru, împingându-i pistolul în coaste.

Acum automobilul părăsise malul râului şi, după ce străbătuse câteva uliţe strâmte, prăfuite, ajunsese la o cale ferată, de-a lungul căreia o luă, icnind, prin hârtoape.

Ceva mai departe, într-o gară de mărfuri, era un şir de vagoane, cu pereţii din zăbrele; înăuntru se vedeau vite, claie peste grămadă. Domnul Costică le auzi mugind şi se înfioră. Duse mâna la buzunarul vestei, de unde scoase ceasornicul de aur, cu lanţ gros cât degetul mare.

— Poate vrei să ţi-l fac cadou? începu, mieros, întorcându-se spre Ghiţă Bivolaru.

Drept răspuns, simţi ţeava revolverului împungându-l între coaste. Se suci spre celălalt.

— Poate ţi-ar plăcea dumitale.

Omul îşi văzu de mestecat guma americană.

— Nu vreţi cumva un inel cu briliante?

— Muuu! Muuu! făceau vitele înghesuite în vagoane.

— Sau unul cu safire? Dacă vreţi portofelul meu…

Nu e prea îndesat, dar mai am bani ta, bancă… Pot să vă iscălesc un cec…

Vorbea din ce în ce mai repede, pe măsură ce îi

creştea spaima. Şirul de vagoane nu se mai termina; printre gratii se vedeau vitele, zbătându-se. Aerul era plin de mugetele lor sfâşietoare.

— Vă dau toată averea mea!...

— Muuu! Muuu!

— Mă angajez să vă fiu servitor toată viaţa! Cereţi-mi orice, numai daţi-mi drumul!

Dacă spaima lui crescuse până la pierderea mândriei şi înlocuirea ei cu cea mai josnică slugărnicie, să nu-l judece nimeni prea aspru, căcă nu se ştie ce-ar fi făcut altul într-o împrejurare asemănătoare.

Împrejurimile deveneau tot mai sinistre, şirul de vagoane se terminase, dar acum, pe partea aceea se întindea un gard foarte înalt, de scânduri cenuşii, dincolo de care erai îndemnat să crezi că se întâmplă fapte îngrozitoare;

plutea în aer un miros de sânge şi de groază.

Lac de năduşeală din cap până în coadă, sfârşit, domnul Costică începu să plângă; fără să-şi dea seama ce spune:

— Vreau acasă! Daţi-mi drumul, că nu mai fac altă dată! Vă rog, fie-vă milă de mine!

Răpitorii lui aveau însă inima de piatră.

— Fie-vă milă! Daţi-mi drumul!...

În sfârşit, automobilul îşi încetini mersul şi, cotind încet la stânga, trecu pe sub o poartă de fier, ca să intre în curtea mărginită de gardul H9 mistra.

— E>află-Hap& a¥etochii plini de lacrimi, Hnnrmnit Pncurlă

şi atunci făcea infarct miocardic, că deasupra porţii era o firmă lungă, neagră, pe care scria, cu litere roşii:

ABATORUL COMUNAL

Spre norocul lui, nu-şi mai dădea seama ce i se întâmplă. Nu auzea nici loviturile înfundate de satâr care

veneau de la nişte hangare, din fund, nu vedea petele de sânge de pe ziduri, nici bălţoacele roşii prin care trecea automobilul, împroşcând noroiul însângerat în toate părţile.

— Vreau acasă! Vreau acasă! scâncea, ud de lacrimi.

În faţa unei clădiri de cărămidă netencuită, care părea şi ea plină de sânge, automobilul se opri, şi cei doi paznici coborâră, pe o parte şi pe alta.

— Hai, mişcă-te! porunci Ghiţă Bivolaru.

— Ar trebui să-l legăm la ochi! spuse celălalt. Să nu recunoască locul.

Ghiţă Bivolaru rânji fioros:

— Tu crezi că mai iese viu de aici?

— Doamne, Doamne! Dar ce v-am făcut, oameni buni?

Ce-aveţi cu mine?

— Mişcă înainte, şi-ai să vezi!

Domnul Costică urcă, împiedicându-se, câteva trepte de piatră roasă, străbătu un coridor lung, întunecos, apoi se pomeni într-o încăpere unde aşteptau vreo zece – cincisprezece oameni.

— Aha! exclamară aceştia. Va să zică, el este!

Semănau cu cei doi dinainte, atâta doar, că, neavând îmbrăcămintea de oraş, li se ghicea dintr-odată meseria.

— Măcelarii! îngăimă înspăimântat prizonierul.

Cei mai mulţi abia veniseră din hale. Erau în halate albe, pătate de sânge, cu şorţuri de piele în faţă; la brâu le atârna câte un lanţ gros, de care erau legate tot soiul de cuţite. Fără voie, domnul Costică îşi duse mâna la carotidă.

— Mişcă înainte! îi porunci Bivolaru.

În mijlocul încăperii se vedea o masă lungă. Şeful măcelarilor stătea la mijlocul ei, în faţa unor dosare. Numai privindu-l, prizonierul simţi că i se înmoaie picioarele. Era un om cât ceilalţi doi, răpitorii, cu un gât scurt şi gros, ca de taur, cu un cap rotund, din care nu se

vedea decât gura mare, ţinând de la o ureche la alta, cu dinţi rari, de metal, plantaţi în aşa fel încât cei de sus să se îmbuce cu cei de jos, putând să reteze orice dintr-o muşcătură...!

— Stimate domn! începu să se linguşească în faţa lui domnul Costică. Dacă şi inima vă e tot atât de bună pe cât vă arată chipul, aveţi îndurare, şi daţi poruncă acestor onoraţi prieteni ai domniei voastre, să mă elibereze.

Şeful măcelarilor râse în hohote şi toată adunarea făcu asemeni, până ce el îi linişti, pocnind de câteva ori, cu putere, din cele două rânduri de dinţi, care sunau ca nişte ciocane.

— Şedinţa este deschisă! spuse el, după aceea.

Măcelarii se aşezară repede pe scaune, în jurul mesei.

Domnul Costică rămase în picioare.

— Ştii pentru ce vină te-am adus aici? se răsti Şeful măcelarilor.

— Nu, onorate domn! Aveţi bunătatea să-mi spuneţi, şi îmi voi da silinţa să-mi repar greşeala.

Se stârniră iar râsete.

Maimarele adunării pocni din dinţi, să se facă linişte, apoi îşi pironi privirea în ochii înspăimântaţi ai prizonierului. şi răcni din fundul bojocilor:

— Fiindcă ne-ai lăsat muritori de foame!

— Scuzaţi, n-am înţeles bine! se bâlbâi domnul Costică, plimbându-şi ochii de la un cap la altul al mesei, pe trupurile bine hrănite. Nu am impresia că vă lipseşte mâncarea...

— Gura! Te-am adus să afli acuzaţiile noastre, nu să-ţi auzim părerea.

— Da, onorate domn! Vă ascult! îmi voi da toată silinţa să înţeleg bine!

— Numele dumitale?

— Eu sunt domnul Costică.

— Costică, şi mai cum?

— Râtulescu.

Până acum i-am ocolit numele, socotindu-l simplist şi neinspirat, o copilărie. Dar nu am încotro, aşa scrie în acte, naivitatea aparţine Sfântului Ignat, nu mie.

— Nu ştiu de ce-mi aduce aminte numele tău! zise, scărpinându-se în cap, unul dintre măcelari, acela numit

Ghiulea. Râtulescu!… Nu vine cumva de la rât?

— Nu, vai de mine! sări speriat domnul Costică. Nici pomeneală!

Ghiulea îl străpungea cu o privire bănuitoare.

Oare mi s-o fi văzând semnul belciugului?” se întrebă învinuitul.

Şeful adunării clănţăni din dinţi, apoi continuă interogatoriul:

— Ziua naşterii?

Domnul Costică simţi că se sufocă.

— Zi-zi-ua… Aţi întrebat ceva, vă rog?

— În ce zi eşti născut?

— La Sfântul Ignat!

— Unde locuieşti?

— Scuzaţi-mă, vă rog, Şefu’! se amestecă în vorbă măcelarul Ghiulea. Vreau să-i pun încă o întrebare. Ascultă, bă, eşti născut în ziua de Sfântul Ignat, am auzit bine?

— Chiar aşa!

Omul se ridică de pe scaun, cu pumnii proptiţi în marginea mesei, aplecat ameninţător înainte.

— De ce tocmai la Sfântul Ignat?

Domnul Costică se socoti pierdut. Făcu un pas înapoi şi îşi strânse cât putu mai bine codiţa, ca nu cumva să 5

se bănuiască pe sub haine.

— Nu văd ce importanţă are întrebarea, zise Şeful, grăbit să termine cât mai repede judecata.

— Nicio importanţă, onorate domn! întări domnul Costică. Absolut niciuna! Vă asigur pe cuvântul meu de onoare!

— Pretinzi că nu ştii pentru ce vină eşti adus aici? urmă interogatoriul.

— Nu; nu ştiu nimic. Dacă am făcut ceva rău, vă cer iertare.

— Eşti fondatorul şi Preşedintele Ligii care combate consumul cărnii de porc?

— Da.

— Asta-i vina!

Învinuitul rămase cu gura căscată.

— Asta-i vina! repetară măcelarii, în cor.

— Onorate domn, vă jur că nu înţeleg.

— E adevărat că îndemni lumea să nu mănânce carne de porc?

— Da!

— De ce?

Domnul Costică simţi privirea lui Ghiulea, străpungătoare.

— Răspunde! răcni Şeful.

— Pentru că nu este omeneşte…

Ghiulea întrebă, ameninţător:

— Dar să mănânci altfel de carne, nu-i la fel?

„Ăsta ştie ceva! se gândi domnul Costică. Gata! Acum nu mai am nicio scăpare11.

— Răspunde! tună măcelarul.

Nu avea ce răspunde. Plătea acum greşeala de-a fi căutat să apere neamul porcesc, lăsând pe planul al doilea celelalte animale; îşi aplecă fruntea spre pământ, lăsând să se înţeleagă că nu avea nimic de spus în apărare.

„Tuturor celor neîndreptăţiţi li se cuvine acelaşi sprijin! se gândi. O dreptate împărţită numai unora din cei ce-o aşteaptă, e mai rea decât o dreptate neîmpărţită

nimănui! Am greşit, îmi merit soarta! 14

— După cum vedeţi, acuzatul nu mai are nimic de spus! observă Şeful măcelarilor, răsfoind nişte dosare.

Apoi, găsind pesemne hârtiile căutate, le întinse pe masă şi ridică ochii.

— Avem în judeţ nouăsprezece mii de porci arvuniţi, zise. Ştii ce înseamnă asta?

— Nu, onorate domn!

— Înseamnă că dacă nu-i putem aduce la oraş, să-i tăiem, am pierdut arvuna, trei milioane.

— Îmi pare rău pentru dumneavoastră!

Şeful sări deodată în picioare.

— Dar noi nu vrem să pierdem nimic! răcni. M-ai înţeles?

— Da!

— Aşa încât, cei nouăsprezece mii de porci vor fi lunea viitoare, de dimineaţă, aici. Ne-am luat toate măsurile… Şi tocmai de aceea trebuie…

— Spuneţi, onorate, domn. Voi face orice trebuie.

— Trebuie ca Liga să nu mai existe. Ca orăşenii să cumpere în linişte carnea de porc.

— Foarte bine! Voi lua imediat măsuri pentru desfiinţarea Ligii.

— Ha-ha-ha! râse măcelarul. Cum o să te credem?

— Dar jur, pe tot ce-mi veţi cere. Pe deasupra, vă dau cuvântul meu…

— L-ai dat şi Ligii, o dată, iar acum eşti gata să-l calci.

Domnul Costică îşi lăsă capul în jos, ruşinat. Purtarea lui era nedemnă, merita dispreţul şi orice pedeapsă.

— De aceea, ca să fim siguri, urmă Şeful măcelarilor, noi am hotărât…

Aici făcu o pauză. Domnul Costică îl văzu umblând cu mâna la şold. Măcelarii ceilalţi făceau la fel.

— …Am hotărât să…

Cu un fâşâit scurt, de fier frecat în teacă, lamele cuţitelor ieşiră deasupra mesei, toate deodată.

— Să te omorâm! încheie, fioros, măcelarul.

— Ha, ha! rânji Ghiulea. Domnule Râtulescu, lasă-mi cinstea să încep eu primul!

Ocoli masa şi se apropie cu cuţitul.

— Domnilor, începu să se roage domnul Costică, disperat. Aveţi milă de un biet nenorocit; n-am avut nicio ambiţie; am crezut că fac bine. Iertaţi-mă, şi vă voi fi de ajutor. Vă rog, domnilor, cruţaţi-mi viaţa. Voi lupta alături de dumneavoastră. Voi înfiinţa Liga pentru mărirea consumului de carne…

Măcelarii însă nu-l ascultau. Prizonierul văzu o mulţime de cuţite îndreptându-se spre el şi înţelese că i-a venit sfârşitul. Avu deodată părerea de rău că nu ştiuse să moară demn; în loc să-şi dispreţuiască duşmanii, încercase să treacă de partea lor.

„Sunt un laş şi un trădător! Merit cu prisosinţă pedeapsa!”

— Domnule Râtulescu, rânji Ghiulea, punându-i lama cuţitului în gât, acum numai Sfântul Ignat mai poate să te scape!

Ceilalţi măcelari hohotiră de râs.

— Adevărat, fiii mei! se auzi atunci un glas, venit din cer.

Toţi se întoarseră, înspăimântaţi. Pe zidul dintre ferestre apăruse o lumină şi creştea, îmbrăcând conturul unui cap de sfânt desenat din ce în ce mai desluşit. Cuţitele începură să cadă, unul câte unul, pe duşumea. Măcelarii se trântiră cu fruntea la pământ.

— Eu sunt Sfântul Ignat! se auzi acelaşi glas. Mi-aţi pronunţat numele şi am venit.

„E timpul să mă cărăbănesc!” îşi zise domnul Costică, încă tremurând.

Folosindu-se de zăpăceala tuturor, se strecură pe lângă zid, deschise uşa, o luă pe coridor, şi dintr-o fugă fu afară, la automobil.

— Porneşte motorul! îi porunci cu îndrăzneală şoferului, care îl privea năuc.

Apoi domnul Costică smuci portiera şi se trânti pe canapeaua automobilului, ca un adevărat boier.

— Înapoi la hotel! ordonă. Să mâi repede, dacă vrei să capeţi bacşiş.

Abia după ce automobilul ieşi pe poarta abatorului, începu domnul Costică să se dezmeticească şi să-şi dea seama de la ce soartă îngrozitoare scăpase. Acum însă, fiindcă era teafăr, uitase felul josnic cum se purtase.

„Ce bine este să trăieşti!” se bucura, trăgând adânc aer în piept.

În ceea ce îl privea pe Sfântul Ignat, care îl scăpase, nu i se simţea deloc îndatorat.

„La urma urmei, a venit singur, nu l-am chemat eu!

A, când o fi să-l chem, atunci desigur am să-i mulţumesc!…”

CAPITOLUL VII

Cel maâjiubit cetăţean al oraşului

Prefectul Poliţiei citea ziarul, cu pipa în colţul gurii, pufăind arar, într-un nor albăstrui de fum, când şeful de cabinet îi aduse cartea de vizită a domnului Costică.

— Pofteşte-l numaidecât! zise, ridicându-se emoţionat, ca să aranjeze un fotoliu pentru musafir, în faţa biroului său uriaş.

Îndată, uşile se dădură în lături şi prietenul nostru înaintă, plin de măreţia pe care i-o dădea situaţia lui de

Preşedinte al Ligii.

— Cu tot respectul, domnule Preşedinte! îl salută

Prefectul, frângându-se de mijloc.

— Bună ziua! răspunse domnul Costică, întinzându-i numai două degete.

Apoi se aşeză în fotoliu şi începu:

— Ieri, în plină zi, s-a săvârşit asupra mea un atentat; am fost răpit într-un automobil.

— Vai de mine, cum s-a putut?! Asta-i ca la cinematograf!

— Exact. Am fost târât într-un loc rău famat, unde au încercat să smulgă din gura mea secretele Ligii noastre.

— Extraordinar!

— Bineînţeles că n-au aflat nimic, deşi au folosit tot felul de torturi.

Prefectul îşi frângea mâinile.

— Sunt dezolat, domnule Preşedinte! Şi noi, care veghem de dimineaţa până seara pentru siguranţa cetăţenilor!

— În sfârşit, după cum vezi, am scăpat.

— Ce noroc!

— Am scăpat nu datorită norocului, ci iscusinţei mele.

— Nu mă îndoiesc.

— Acum iată pentru ce am venit, domnule Prefect.

— La dispoziţia dumneavoastră, domnule Preşedinte.

— Am nevoie de o sută de agenţi care să mă păzească.

Prefectul îşi ascunse surprinderea.

— Bineînţeles!… Totuşi, o sută, nu e cumva prea mult?

Domnul Costică îl privi urât.

— O sută, aşa socotesc eu!

— Credeam că vreo nouăzeci, nouăzeci şi cinci ar putea fi de ajuns! zise Prefectul repede, ca să alunge reaua impresie făcută o clipă mai înainte.

— Fie! Nouăzeci şi cinci! acceptă domnul Costică.

După câte îşi amintea, măcelarii erau vreo cincisprezece. Ar fi vrut să aibă pentru fiecare dintre ei

câte zece agenţi; poate însă că într-adevăr era prea mult.

— Nouăzeci şi cinci! Dar să fie din cei mai buni, domnule Prefect. Îţi atrag atenţia că persoana mea se află în mare pericol.

Prefectul puse mâna pe telefon şi începu să dea ordine:

— Alo, brigada a cincea, a şaptea şi a unsprezecea, împreună cu cinci oameni de la a şaisprezecea, vor face, începând de astăzi înainte, paza personală a ilustrului nostru concetăţean, domnul... (numele şi prenumele).

În acest timp, domnul Costică se plimba dintr-o parte în alta a biroului vast, aprobând satisfăcut ordinele Prefectului, îmbârligându-şi codiţa la fiecare cuvânt.

— Altceva, cu ce vă mai pot fi de folos? întrebă Prefectul, după ce puse jos receptorul.

— Altceva? Ah, da! Ascultă! S-a pus la cale un complot.

— Un complot!... Nemaipomenit. Cine v-a informat?

— Am mijloace personale, nu le pot dezvălui. Aşadar, ia notă că luni de dimineaţă nouăsprezece mii de porci vor fi aduşi în oraş, încercându-se astfel distrugerea

Ligii.

— Nouăsprezece mii de porci? Colosal! făcu Prefectul, înghiţind în sec. Fiindcă îi plăcea foarte mult carnea de porc, muşchiul şi antricoatele mai ales, fripte la grătar şi însoţite de cartofi prăjiţi, cu salată de varză roşie sau de andive.

— Sigur că-i colosal! reîncepu domnul Costică, indignat. Avem datoria să luăm măsuri.

— Sigur că-i colosal! reîncepu domnul Costică, în

— Foarte bine! Uite ce este de făcut! Luni de dimineaţă, toţi agenţii pe care/ îi ai, întăriţi cu regimentul de infanterie, vor păzi barierele oraşului, să nu intre niciun porc.

„Măcar unul dacă aş putea să-l fac scăpat, pentru sufletul meu!” se gândea Prefectul.

— Eu personal, continuă domnul Costică, voi fi în fruntea apără ţarilor, la bariera mare!

„Atunci, eu să mă duc la altă barieră! se gândea Prefectul. Poate izbutesc să trec un godac pe ascuns!”

După ce totul fu pus la cale în amănunţime, domnul Costică îşi luă rămas bun şi plecă, satisfăcut.

Cum ieşi în stradă, îşi dădu seama că popularitatea îi crescuse în mod simţitor într-o singură oră. Fireşte, în oraş se aflase aventura extraordinară, al cărei erou fusese; secretarul Prefectului de Poliţie trăsese cu urechea şi bătuse toba; acum fiecare cetăţean se socotea dator să-l ovaţioneze pe Preşedintele Ligii. Răsturnat în pernele trăsurii, acesta le făcea semne cu mâna şi le trimitea bezele.

Dar, primele semne de admiraţie erau nimic faţă de ce se pregătea la hotel, unde se adunase o mare mulţime de oameni. Când trăsura apăru în colţul bulevardului, toţi aceştia izbucniră în urale.

— Trăiască veneratul nostru Preşedinte al Ligii! strigă

Primarul, din balconul Primăriei, aflată chiar în faţa hotelului.

— Uraaa, uraaa! răspunse mulţimea, ca un tunet.

De la ferestre, femeile aruncau flori care acopereau pavajul, ţesând un covor în toate culorile şi înăbuşind tropotul cailor. Cu greu îşi făcea trăsura loc prin mulţimea entuziasmată, care nu contenea cu uralele.

— Ce se întâmplă aici? întrebă un străin, venit chiar atunci de la gară.

Cei din jur îl priviră cu indignare.

— Dar cum, dumneata nu ştii? îl admonestă cineva din mulţime.

— Iertaţi-mă, vin prima oară în oraşul

dumneavoastră!

— Atunci se schimbă treaba. Află că sărbătorim pe ilustrul nostru concetăţean… (numele şi prenumele).

— Şi, dacă sunteţi amabili să-mi spuneţi, pentru ce fapte?

— Fapte? Asta-i bună! Ce face el pentru oraşul nostru întrece orice fapte de pe lume!

Cineva adăugă, venind în ajutorul primului:

— Domnul (numele şi prenumele) e făcător de minuni, mândria noastră!

— A descoperit o doctorie nouă?

— Glumeşti, domnule!

— O fi inventat o maşinărie care scuteşte pe oameni de muncă! o

— Aşi! N-ai nimerit-o!

Străinul continuă să întrebe, intrigat tot mai tare:

construise sărbătoritul catedrala, sau cele două licee, de băieţi şi de fete (pe atunci tineretul nu învăţa împreună, ei cu ele)?

— Dar ce atunci, domnilor? A fost primit în Academie, a luat premiul Nobel?

— Degeaba, domnule, nu se compară! A fondat Liga care combate consumul cărnii de porc, foarte dăunătoare pentru sănătatea omului.

Străinul izbucni în râs:

— Cum, pentru asta îl purtaţi în triumf?

— Vezi că te snopesc! îl ameninţă un vlăjgan.

— Trăiască, trăiască! striga în continuare Primarul.

— Tu de ce nu aclami? îl întrebă vlăjganul pe străin.

Acesta nu era un scandalagiu, de felul lui, încât, ca să curme discuţia şi să nu se aleagă cu vreo scatoalcă, începu să strige odată cu ceilalţi:

— Trăiască, uraaa, trăiască!

Fierbinţeala creştea întruna. Când domnul Costică fu

să coboare din trăsură, mulţimea îl luă pe braţe şi îl duseră aşa până în uşa hotelului. Înăuntru îl aşteptau alte dovezi de admiraţie: zeci şi zeci de coşuri cu flori, sute de telegrame de felicitare, sute de invitaţii la diferite serbări şi congrese. Câteva delegaţii de doamne, câteva de domnişoare, câteva de bătrâni, de la diferite Societăţi şi

Asociaţii, veneau să-i ofere – sărbătoritului preşedinţia de onoare.

Tot restul săptămânii se scurse în banchete, cu şampanie, cu discursuri, cu flori şi cu aplauze. Niciodată oraşul nu sărbătorise pe cineva cu atâta elan şi fierbinţeală.

Doar câte un străin se mai mira uneori şi întreba cu nevinovăţie:

— Este un mare poet?... Un artist?... Un om de ştiinţă?

— Ia ascultă, prietene! se stropşeau la el. Ai venit aici să faci pe prostul? Ori să-ţi baţi joc de lume?

Ce mai la deal, la vale! Când e să-ţi meargă bine în viaţă, îţi merge peste orice îţi trece prin minte. îmbătat de glorie, în zilele acelea domnul Costică nu-şi mai amintea nimic din ce lăsase în urmă; îşi vedea de petreceri, îşi consuma triumful cu lingura mare, bucurându-se ca de icre negre, ungându-se cu grăsime până la ceafă.

Acum, spre a vorbi drept, multe cusururi o fi avut domnul Costică, însă datoria nu putea să şi-o uite! Petrecu până duminică seara, apoi îşi luă rămas bun de la admiratori, şi, cu toată stăruinţa acestora de a mai rămâne, nu se lăsă ademenit, cum nu l-ar fi ademenit nici chiar sirenele. (Asta-i doar o vorbă; altminteri, domnul Costică nu văzuse în viaţa lui o sirenă.)

— Mâine am de jucat un rol greu! le spuse, cu gravitate.

Lumea înţelese, şi domnul Costică, dus cu alai până la hotel, fu lăsat să se odihnească, aşa că a doua zi să fie la

înălţime.

Când luminile de la odaia lui se stinseră, în tot oraşul se lăsă o linişte adâncă. Oamenii mergeau pe vârfuri şi îşi vorbeau numai prin semne, ca surdo-muţii. Curând, această tăcere neobişnuită făcu să adoarmă toată lumea.

Numai cei nouăzeci şi cinci de agenţi ai Poliţiei, ascunşi care prin hotel, care prin împrejurimi, pe sub garduri, prin copaci şi pe acoperişuri, vegheau să nu i se întâmple ceva rău eroului.

CAPITOLUL VIII

Înfruntarea poliţiştilor cu măcelarii

Aflând că agenţii Poliţiei erau răspândiţi de jur-împrejurul oraşului, măcelarii hotărâră să-şi strângă forţele la o singură barieră, şi anume la bariera mare, ca să poată trece cu toţi porcii într-o singură coloană, masivă, greu să fie oprită.

Încă din timpul nopţii, în urma ordinelor primite, porcarii se puseră în mişcare, pe drumurile mărginaşe. Înaintea zorilor, erau adunaţi, împreună cu porcii pe care-i mânau din urmă, în faţa oraşului, o masă enormă, gata să năvălească pe bariera mare, toţi grămadă, mai mulţi decât un corp de armată. Şeful măcelarilor, călare pe un cal murg, însoţit de aghiotanţii săi, de asemeni călări, făcu la trap înconjurul uriaşei turme de porci, îmbărbătându-şi porcarii. Fiind mulţumit de înfăţişarea tuturor, porunci să se desfăşoare în vânt steagurile breslei, roşii, cu un cap de bou la mijloc şi cu un cuţit deasupra.

— Ascultaaaţi! strigă, ridicându-se în scări.

Avea glasul atât de puternic, că se auzea la un kilometru. Porcii începură să guiţe înfricoşător, pe nouăsprezece mii de glasuri. După ce porcarii izbutiră să-i liniştească, Şeful măcelarilor vorbi astfel:

— Ascultaţi, porcari şi măcelari, şi toţi care faceţi parte din breaslă! De peste un an de zile, oraşul a pornit război împotriva noastră; nefiind pregătiţi de luptă, a

trebuit să ne retragem de pe poziţii. Trei sferturi din măcelării au fost închise, abatorul nu mai lucrează decât o zi pe săptămână, fiecare dintre noi am slăbit cu zece până la douăzeci de kilograme.

— Aoleu, ce minciună! necheză calul murg, scuturându-şi frâul.

Calul aghiotantului din dreapta întoarse capul:

— Ai spus ceva?

— Tu nu-l auzi cum minte? După părerea mea (şi să ştii că spinarea nu mă înşală niciodată), şmecherul ăsta a mai prins vreo şapte-opt kilograme.

— Te cred, fiindcă şi al meu e mult mai greu ca înainte.

Calul din stânga intră şi el în vorbă:

— Cât despre al meu, dacă nu descalecă într-o jumătate de oră, mi-am pus în gând să-l trântesc în ţărână. Nu de alta (căci, după cum ştiţi, nu sunt nărăvaş), dar, pur şi simplu, îmi rupe spinarea! Au, au, auuu! drace! Greu se mai lasă!

— Ascultaţi, porcari şi voi, parlagii, şi restul de mă

celari! Ora atacului a sosit. Cu Dumnezeu înainte! Uraaa!

— Înainte, marş! se auziră comenzi, pe batalioane şi regimente.

Armata de porci porni toată odată, într-un marş măsurat şi sigur, spre bariera care se găsea la o depărtare de câteva sute de metri. Cum negurile dimineţii tocmai se ridicau, nu trebuiră să meargă mult, pentru a vedea şirurile de agenţi şi de infanterişti închizând drumul. În mijlocul lor, pe un cal uriaş de Normandia, era Prefectul

Poliţiei, care se răzgândise şi venise la bariera mare, fiind informat că la celelalte bariere nu se simţea nicio mişcare. Domnul Costică se afla alături, în trăsura de gală a Prefecturii. Fusese hotărât să vină şi el tot călare, fiindcă

se potrivea mai bine cu împrejurarea. Însă, când se suise în şa, nu putuse să stea ca oamenii, îl incomoda codiţa, bat-o vina!

— Au pornit, domnule Preşedinte, spuse Prefectul, privind prin binoclu.

— Lasă-i să se apropie.

Glasurile porcarilor, amestecându-se cu grohăiturile porcilor, se auzeau din ce în ce mai limpede. Un nor de praf cenuşiu se ridica în urma turmei, făcând un impresionant decor de bătălie.

Prefectul deveni palid.

— Ce facem?

— Ai răbdare! răspunse domnul Costică, ridicându-se în picioare şi arătându-se curajos, deşi tremura de frică.

De altminteri, tremurau de frică şi comisarii, şi agenţii şi chiar infanteriştii. Dar şi dincolo, teamă nu era de loc mai mică. Dinţii de fier ai Şefului clănţăneau atât de tare, că se auzeau până la ultimii porci din coloană.

— Ce faci? îl întrebă aghiotantul.

— Le bat cadenţa!

— Aşa? Să te ajut şi eu! făcu uşurat aghiotantul, lăsându-şi libere fălcile, pe care până atunci le ţinuse încleştate din toate puterile.

Tot atâta frică simţea al doilea aghiotant, ca şi măcelarii care încadrau turma, ca şi porcarii. Numai porcii nu se temeau de nimic, dimpotrivă, mergeau voioşi înainte, cu codiţele îmbârligate, grăbiţi să ajungă la oraş, unde li se spusese că pe străzi curge lapte şi miere, adică, pe limba lor, borhot şi lături grase.

Câte unul, mai lacom, se oprea pe alocurea, încercând să rime la repezeală.

— Haide, calicule! îl împingeau ceilalţi, cu riturile.

De ce nu ai răbdare? Ai uitat ce plăceri ne aşteaptă?

Într-adevăr, li se promiseseră atâtea bunătăţi, încât abia aşteptau să ajungă.

— Ce ne facem, domnule Preşedinte? întrebă Prefectul, ţinându-se cu amândouă mâinile pe sub fălci, ca să nu-şi spargă dinţii de clănţăneală.

— Lasă pe mine!

Când turma ajunse la o sută de paşi, domnul Costică sări în picioare pe capra trăsurii.

— Staaaţi! poruncii, cu o voce de tunet.

Turma însă mergea înainte, porcii erau atât de grăbiţi, că porcarii nici nu mai trebuiau să-i mâne.

Domnul Costică se ridică pe vârfuri, trase aer în piept, adânc, şi răcni la şeful măcelarilor:

— În numele Ligii, te somez, opreşte!

— Daţi-vă la o parte! fu răspunsul măcelarului.

— Vin peste noi! făcu Prefectul, galben la faţă. Să fugim, domnule Preşedinte!

O parte dintre agenţi se şi trăgeau înapoi; armata măcelarilor era cu mult mai mare decât se aşteptaseră. Ar fi trebuit să cheme ajutoare, de la celelalte bariere, dar nu mai aveau când şi nici nu cunoşteau legile strategiei.

— Domnule Preşedinte, se rugă Prefectul, hai, zău, să dăm ordin de retragere! Altfel îi facem pe oameni să fugă din faţa inamicului. Şi, oricum, tot am pierdut bătălia!…

Domnul Costică nu răspundea nimic. Stătea în picioare, pe capra trăsurii, încordat din creştet până în vârful cozii, urmărind înaintarea turmei. Când porcii ajunseră la treizeci de paşi, Prefectul îl văzu trăgând aer în piept.

— Guiţ-guiţ! strigă deodată domnul Costică.

Porcii se opriră ca la o comandă. Apoi ridicară miraţi ochii spre omul de pe capra trăsurii. Acesta le vorbea în limba porcească:

— Guiţ, guiţ, guiţ-guiiiţ, guiţ, guiţ, guniţ-guiţ…

— Ce-i asta? făcu Şeful măcelarilor, parcă lovit în creştet.

Ceilalţi, şi dintr-o tabără şi din alta, nu putură zice nici măcar atâta, rămăseseră prostiţi, cu gura căscată la domnul Costică, care continuă: guiţ-uiţ-uiţ, ceea ce se traducea cam astfel:

— Credeţi c-au să vă dea sfeclă şi uruială de ovăz, cum v-au făgăduit? Proştilor! Şi că o să aveţi fiecare cocină separată, cu troacă de bălăcit personală? Guiţ-Guiiţ!

Vai de capul – vostru!…

— Înainte! porunci Şeful măcelarilor.

Porcarii ridicară ciomegele… Dar niciun porc nu vru să se mişte. Cu picioarele înţepenite în ţărână, tremurând de spaimă, îl ascultau pe domnul Costică:

— La abator au să vă ducă! Am fost săptămâna trecută în vizită acolo, şi am văzut ce loc aveţi rezervat fiecare. Spinarea au să v-o topească, s-o pună în garniţă pentru la iarnă. Untură, asta au să facă din spinarea voastră!

Un grohăit de groază se ridică din grămadă.

— Burta au să v-o taie fâşii-fâşii, au s-o pună la sare, au s-o afume, pe urmă au s-o agaţe în cârlige, în ferestrele mezelăriilor. Costiţă au să facă din burta voastră!

— Guiţ-guiţ! Vai nouă! Vai nouă! plângeau înfricoşaţi porcii.

— Picioarele au să vi le fiarbă, iar fiertura au s-o pună în farfurii, să se închege, ca pe urmă s-o mănânce fără milă! Piftie au să vă facă!

— Guiţ-guiţ! Ajunge! Ne apucă groaza!

— Din măruntaie, amestecate cu sânge, au să facă tobă. Din pulpe, jambon, din coaste şi din muşchi, friptură la grătar, din cap…

— Guiţ! Guiţ! Ajunge, cruţă-ne! se rugă un porc mai bătrân, făcând un pas înainte. N-am ştiut nimic, ne-am lăsat amăgiţi, ca proştii. Învaţă-ne ce să facem, fii salvatorul nostru!

— Bine! Ascultaţi aici: eu sunt Costică, porcul lui Nea Grigore Inimă-Acră. Aţi auzit de mine?

— Cum să nu! Se poate? Suntem mândri să te cunoaştem!

— Bine! Şi acum iată ce trebuie să faceţi: voi sunteţi nouăsprezece mii, şi ei nici măcar o mie; rupeţi rândurile, luaţi-o la fugă înapoi, pe câmp, care încotro veţi vedea cu ochii. N-au să vă mai poată prinde.

— Guiţ-Guiţ! Aşa o să facem. Aţi auzit, fraţilor? înapoi, toată lumea! înapoi, înapoi, fuga!

Nouăsprezece mii de grohăituri izbucniră în aceeaşi clipă. Într-o singură mişcare, porcii se răsuciră, unde le era coada veniră cu capul, îşi trântiră paznicii la pământ şi porniră în galop pe câmp, fiecare spre satul lui.

Până să se dezmeticească porcarii, în barieră nu mai era urmă de porc. Înapoia lor, unde pieriseră fugarii, praful ridicat de cele nouăsprezece mii de rituri, care răscoleau pământul în fugă, şi de cele aproape optzeci de mii de picioare alergând deznădăjduite, făcea cu neputinţă orice urmărire.

— Am pierdut bătălia! scrâşni Şeful măcelarilor. Strângeţi steagurile şi retrageţi-vă la abator!

Domnul Costică îşi scoase batista de olandă fină din buzunarul de la piept, ca să-şi şteargă faţa de năduşeală.

— Uf! făcu, dându-se jo» de pe capră.

— Aţi fost admirabil! exclamă Prefectul.

Agenţii, care se îndepărtaseră, reveniră la locurile lor, cu pieptul bombat, aşteptând să fie felicitaţi şi propuşi pentru decoraţie.

— Să ne întoarcem! hotărî domnul Costică. Mă simt foarte obosit.

— Vă înţeleg foarte bine! încuviinţă Prefectul.

Trăsura porni spre oraş; Prefectul călărea în stânga, făcând gardă de onoare. Cum vestea victoriei ajunsese înaintea lor, pe unde treceau oamenii deschideau

ferestrele, ori ieşeau în balcoane, aruncând flori şi aclamând.

Domnul Costică răspundea tuturor, cu un zâmbet obosit, dar plin de mulţumire.

— La toate m-aş fi aşteptat, dar la asta nu! izbucni deodată Prefectul, cu o admiraţie întârziată. Am văzut mulţi poligloţi, din cei mai renumiţi, însă cel mai învăţat dintre ei nu ajunge până la călcâiele dumneavoastră. Să înveţi limba porcilor, înseamnă ani îndelungaţi de studiu, nu-i aşa?

— Bineînţeles! Ani, nu glumă!

— Ei bine, vă admir! Vă admir fără nicio rezervă.

La atâta iscusinţă nu mă aşteptam. Până şi accentul, mă înţelegeţi, până şi accentul, n-avea niciun cusur! N-o să mă credeţi, dar, în timp ce guiţaţi, am avut impresia că, nu ştiu cum să vă spun, că…

— Că vorbeşte un porc adevărat!

— Exact! Oh! Pardon, mă scuzaţi! Voiam să spun că…

Domnul Costică zâmbi, cu acelaşi zâmbet obosit şi puţin trist. Acolo, la barieră, i se făcuse dintr-odată dor de semenii lui; dacă ar fi fost cu putinţă, ar fi fugit odată cu ei.

„Am muncit prea mult în ultimul timp! se gândi. De aceea sunt atât de melancolic. Mi-ar trebui câteva zile de odihnă şi o supă bună de sfeclă, cu uruială de ovăz…”

— Să trăiască! striga din loc în loc câte un om de la balcon.

Şi cu toate că era foarte de dimineaţă, se găseau pe străzi destui trecători care să răspundă în cor:

— Ura! Să trăiască! Ura!

Iar Prefectul, tot se mai minuna:

„Ce accent, domnule! Ce accent!…”

CAPITOLUL IX

Prima dezamăgire

Nici nu apucase domnul Costică să-şi refacă puţin

înfăţişarea, când în cameră năvăliră ziarişti, neanunţaţi. Nu erau numai cei din oraş, ci foarte mulţi din Capitala ţării, precum şi câţiva corespondenţi din străinătate. Abia sosiseră cu avionul şi nu aveau timp de pierdut.

— Domnilor, vă rog, şedeţi! îi pofti gazda.

Ziarişti se aşezară, care pe scaune, care pe fotolii şi pe canapele, care pe mese sau pe glafurile ferestrelor, fiindcă erau mulţi.

Domnul Costică rămase în picioare, în mijlocul lor, cu mâinile la spate, gata să răspundă la întrebări.

— Am venit să vă luăm un interviu! începu unul dintre ei, pregătindu-se să pună întrebări.

— Bineînţeles! Mi-am închipuit. Sunt la dispoziţia dumneavoastră, domnilor!

În clipa aceea, flacăra scurtă şi strălucitoare a unui bliţ brăzdă încăperea. Mai multe aparate fotografice erau îndreptate spre amfitrion.

— Vă rog, fotografiaţi-mă şi din profil! zise acesta, schimbându-şi poziţia.

Încă un fulger lumină încăperea.

— Acum din trei sferturi! propuse el, rotindu-se în faţa aparatelor.

I se făcură fotografii în nenumărate poziţii; numai după aceea izbutiră să-i pună întrebări.

— Povestiţi-ne cum a decurs lupta dumneavoastră cu gangsterii! propuse unul dintre ziarişti.

— A fost înfiorător! Zece înşi mă ţineau de mâna dreaptă, zece inşi de cea stângă, tot atâţia de mijloc, în vreme ce vreo duzină mă pândeau cu mitralierele…

— Extraordinar! exclamau ziarişti, stenografiind.

— Atunci mi-am smucit mâna dreaptă; cei zece au căzut la pământ. Le-am pus piciorul în ceafă, şi mi-am smucit mijlocul: ceilalţi zece au căzut pe spate. Tot aşa mi-am eliberat şi mâna stângă!

— Dar cei cu mitralierele?

— Care mitraliere?

— Aţi spus adineaori că eraţi încercuit de mitraliere.

— A, da! Fireşte, fireşte! Nici nu mă mai gândeam la ei, fiindcă au fugit!

Exclamaţii admirative.

— Ce decoraţii vi s-au dat pentru faptele dumneavoastră? întrebă alt ziarist.

— Niciuna! făcu domnul Costică, obidit.

— Cum? Nicio decoraţie? izbucniră cei de faţă, într-un glas. Este absolut scandalos.

— Am să scriu un articol de protest! zise unul, înfuriat.

— Eu am să consacru acestui caz pagina întâi a ziarului!

— Eu voi porni o campanie! Asemenea procedee nu se mai pot tolera.

— Domnule, anunţă solemn decanul ziariştilor, puteţi fi siguri că în curând veţi obţine decoraţia cea mai înaltă care se poate da unui civil!

— La urma-urmei, mi s-ar cuveni chiar una militară!

(fu de părere domnul Costică. Sunt un om foarte modest, dar ţineţi seama că, în definitiv, m-am luptat şi cu nişte oameni înarmaţi…

— Adevărat. Şi încă înarmaţi cu mitraliere! aprobară cei mai mulţi.

Domnul Costică urmă, cu acelaşi ton modest:

— Poate în spate erau şi câteva tunuri.

— Da! Da! aprobară cu toţii. Trebuie să cerem o decoraţie de război!

— Eu vorbesc telefon azi director al meu pentru ca guvern nostru dai şi el decoraţii! declară unul dintre ziariştii străini.

— E tocmai ce voiam să vă rog pe confraţii din alte ţări! spuse decanul ziariştilor. Cred că este datoria

dumneavoastră să preamăriţi faptele unui asemenea om!

— Povestiţi-ne acum, interveni un altul, cum aţi izbutit azi-dimineaţă să alungaţi măcelarii care asediau oraşul?

— A fost o bătălie demnă de ţinut minte!… îşi începu domnul Costică povestirea.

Şi povesti, povesti, înflăcărându-se, gesticulând, asudând, gâfâind, fără să mai ştie nici el ce este adevăr şi ce născocire.

— Este adevărat că în momentul critic v-aţi adresat porcilor în limba lor?

Gazda se înroşi până la urechi; era singurul subiect pe care ar fi vrut să-l ocolească. Totuşi, din moment ce întrebarea era pusă, trebuia să răspundă, nu mai avea încotro.

— Într-adevăr! La un moment dat, situaţia devenise disperată pentru noi. Atunci mi-am adus aminte că în tinereţe studiasem limba porcilor.

— La ce universitate, vă rog?

— A, nu există universitate. Am învăţat… la abatoarele din Cicago.

— Este o limbă grea?

— Hm! Depinde de talent.

— Nu vreţi să spuneţi câteva cuvinte, să auzim şi noi?

Domnul Costică se codi:

— Vedeţi, sunt cam răguşit…

Ziariştii stăruiră:

— Vă rugăm foarte mult! Vă daţi seama cât suntem de curioşi; este o ocazie unică.

— Bine! Am să spun câteva cuvinte.

După ce-şi potrivi glasul, grohăind încetişor din fundul gâtului, gazda scoase deodată un guiţat prelung, urmat de câteva guiţături scurte, dar pe un ton mai sus:

— Guiiiţ-guiţ-guiţ-guiţ!

— Vreţi să ne traduceţi?

— Desigur. Ceea ce am spus acum ar fi un fel de salut. Ar însemna: „Fraţilor, aici sunt”. Este cuvântul de unire pe care şi-l trimit porcii, de la o cocină la alta, în ziua de Ignat.

În clipa aceea, pe ferestrele larg deschise pătrunse, îndepărtat dar foarte limpede, acelaşi guiţat:

— Guiiiţ-guiţ-guiţ-guiţ!…

Domnul Costică se îngălbeni.

— Ce-i asta? se miră cineva. Parcă a fost un ecou.

— E un guiţat de porc, pur şi simplu! zise altcineva.

— Bine, dar de unde? După câte ştiu, în oraş nu sunt porci. Nu-i aşa, domnule… (numele şi prenumele).

Domnul Costică nu era însă în stare să răspundă; surpriza îl strangula. Fiindcă urechea lui, mai deprinsă, prinsese încă un semnal, asemănător:

— Guiiiţ-guiţ-guiţ!

Era un strigăt înăbuşit, care venea parcă dintr-un loc ascuns, dintr-o cocină bine închisă, sau poate dintr-un beci. împleticindu-se, se îndreptă spre fereastră, cu mâinile înfipte în guler, încercând să se descheie la gât.

— Aer! Aer! gemu.

Afară, lumea se oprise în stradă şi asculta, cu un fel de mirare şi de nelinişte. Fiindcă unul după altul, guiţăturile porcilor se înmulţeau.

— Guiiiţ-guiţ-guiţ! se auzea când mai aproape, când mai departe, când mai limpede, când mai înăbuşit.

— Bine, dar ăştia sunt porci adevăraţi! observă unul dintre ziarişti. Dumneavoastră, ca specialist, puteţi să ne confirmaţi.

Domnul Costică rămăsese cu ochii peste drum, în curtea Primăriei. Uşa unei magazii din fund se zgâlţâia, în timp ce dinăuntru se auzea chemarea deznădăjduită:

— Guiiiţ-guiţ-guiţ! Fraţilor, şi eu sunt aici, în grajd, mă ţine ascuns domnul Primar!

Mai departe, pe strada cealaltă, un alt porc guiţa:

— Şi eu sunt aici, sub stiva de lemne, la Prefect!

— Guiiiţ-guiţ-guiţ! Şi eu, fraţilor, la Rectorul Universităţii!

Dar era peste putinţă să urmăreşti din câte părţi veneau asemenea strigări. Oameni care se opriseră jos, în stradă, o luaseră deodată la fugă, zicându-şi „Repede, repede, acasă! Să vedem ce face al nostru. Doamne fereşte, să nu fi scăpat!”

— Guiiiţ-guiţ-guiţ! se auzea de jur-împrejur.

— Porci, nu-i aşa? repetă ziaristul, gata să noteze răspunsul.

Palid, domnul Costică se rezemă de zid.

— Porci adevăraţi! Şi Primarul, şi Prefectul, şi Rectorul Universităţii, şi ceilalţi!… răspunse, înainte de a leşina.

CAPITOLUL X

Uimitoarea intervenţie a medicului veterinar în urma acestei urâte întâmplări, dezamăgit şi descurajat, domnul Costică zăcu mult timp în camera lui de la hotel, refuzând să primească pe cineva. Orăşenii, ruşinaţi, îşi dădeau silinţa să-şi îndrepte greşelile şi să-i fie pe plac. Din ordinul Primarului, cât timp bolnavul zăcu, se interzise circulaţia pe strada hotelului. (Care era de fapt principalul bulevard.) Fură oprite, de asemenea, petrecerile şi muzica de lăutari, pe o rază de cinci sute de metri în jurul punctului delicat. Domnul Costică zăcea într-o linişte desăvârşită, ca de pe altă lume. Din când în când intra în vârful picioarelor câte un lacheu, încălţat în pantofi cu talpă de pâslă.

— Domnul Primar vă roagă să-l primiţi măcar pentru un minut! îi şoptea la căpătâi.

Domnul Costică făcea semn din cap că nu, şi cu ochii închişi se străduia să nu-şi mai aducă aminte de acel individ.

Aşa veniră, pe rând, Prefectul, Episcopul, Rectorul

Universităţii şi alţii, tot atât de însemnaţi, dar bolnavul nu primea pe nimeni. Trecură lunile, una după alta, se împlini anul, apoi încă unul, şi bolnavul zăcea mereu.

— Dar ce are? Ce are? Cum se cheamă boala? erau întrebaţi medicii renumiţi care veneau să-l vadă.

Aceştia ridicau din umeri. O boală ciudată! Erau nevoiţi să mărturisească, toţi pe rând, că n-o găsesc în niciuna din cărţile lor groase, unde sunt trecute mii de boli.

— Să încercăm cu farmece! îşi dete cu părerea unul dintre oamenii care se simţeau mai răspunzători.

Nu se împotrivi nimeni, nici chiar Rectorul Universităţii, cu toate că datoria lui ar fi fost să apere ştiinţa de vrăjitori; dar cazul era prea de neînţeles…

Într-o zi, cea mai renumită babă descântătoare din judeţ fu adusă la hotel. După ce privi bolnavul, vrăjitoarea ceru să i se dea două labe de gâscă, sau de pisică turbată, şi o găleată cu apă neîncepută. Făcu din acestea un amestec pe care îl puse la foc, pe un fierbător electric. Apoi, în timp ce leacurile clocoteau, se apropie de pat şi începu să descânte:

Na, necuratule.
Şi ingratule!
Na, spurcatule.
Blestematule.
Ştiu cine eşti.
Că te cuibăreşti
Unde pofteşti
Şi pe domând Costică
Fără de frică
Mi-l jigăreşti…

Dar nu spusese bine primele vorbe ale descântecului, şi bolnavul deschise ochii mari.

— Eşti baba Floarea! gemu.

Vrăjitoarea rămase cu gura căscată, cu descântecul la jumătate.

— Da’ de unde mă cunoşti?

Domnul Costică gemu iarăşi, prelung; recunoscuse vocea babei, de la început.

— Ei, uite că te cunosc!

— Ptiu! Piei, drace, că n-ăi fi ăl împieliţat!

Parcă era cineva în sat care să n-o ştie? De dimineaţa până seara, cât e ziua de mare, n-auzeai altceva decât vorba ei, dădea fuga din casă în casă şi peste tot trăncănea:

— Şa-şa-şa-şa-şa…

— Ce mai e prin sat? întrebă domnul Costică.

— Prin care sat?

— Prin satul tău.

— Şi p-ăla fi ştii? o

— Îl ştiu.

— Apăi dacă-l ştii, suntem bine cu toţii.

— Nea Grigore Inimă-Acră ce face?

— Ce-a învăţat.

— Mai… mai are porci?

— Porci? Nu mai avea niciunul, dar acum a prăsit vreo şapte.

— Tot în cocina veche îi ţine?

— Cocina a veche? Mi se pare c-a dărâmat-o.

Domnul Costică oftă.

— Ţi-e rău, maică?

— Tare rău! Mână-Lungă ce face?

— Ce apucă şi el.

— Dar Mutulică?

— Mutulică? Apoi, ce să facă?! Tace!

Bolnavul închise ochii, şi nu vru să-i mai deschidă, cu toate descântecele babei.

Trecu ziua, trecu seara, trecură alte zile, alte seri, trecură săptămâni, luni, şi domnul Costică bolea.

Îi aduceau doctori din toate părţile ţării, după cartea de telefoane, iar când ajungeau la litera Z o luau de la început.

— Trebuie să-l facem bine! zicea Primarul. Altfel, pe capul nostru cade răspunderea.

— Să mai căutăm în listă! Poate dăm peste unul mai norocos!

După ce terminară cu medicii, luară moaşele, la rând, întâi pe cele cu diplomă, pe urmă pe celelalte, dar nici ele nu fură de folos.

— A mai rămas doar medicul veterinar!

— Ei, asta-i! Ne pierdem vremea!

— Trebuie să încercăm tot ce este cu putinţă.

Fu adus şi veterinarul. Acesta se numea doctor Calu (fără nicio glumă, chiar aşa îl chema, l-am cunoscut, scria şi în Buletin, şi pe firma de la poartă).

Însoţit de Consiliul Municipal, doctorul Calu se înfăţişă la hotel într-o sâmbătă, la prânz. Consiliul rămase jos, aşteptând nerăbdător, iar doctorul urcă în camera bolnavului. Acolo zăbovi mai bine de un ceas, în care timp ceilalţi fierbeau de nelinişte. Când, în sfârşit, îl văzură coborând scările, săriră de pe scaune şi îl întrebară într-un glas:

— Ei, ce este?

Doctorul era schimbat; parcă băuse sau i se întâmplase ceva ieşit din comun; năucise, cobora scările ţopăind, râzând prosteşte, cu gura până la urechi şi gesticulând ca un manechin tras cu sforile.

— Hi-hi-hi! Mă aflu în posesia unui mare secret profesional. Hi-hi-hi!…

— Cum îi e bolnavului? întrebă Primarul, nervos.

— Bolnavul e în afară de orice pericol. Peste două zile poate să se dea jos din (coci…) din pat. Hi-hi-hi!…

Şi îi privi pe toţi cu un ochi ciudat, când batjocoritor,

când rătăcit.

— Îţi mulţumim din tot sufletul, doctore! strigă Primarul. Vei avea recunoştinţa întregului Consiliu Municipal! Ce spun eu? A întregului oraş!…

— Hi-hi-hi! Vă salut, vă salut! Mă aflu în posesia unui mare secret profesional. Hi-hi-hi!… chicoti doctorul, plecând cu mersul lui ţopăit.

Asta fusese, cum am spus, sâmbătă după prânz. Luni dimineaţă, domnul Costică părăsi patul, iar luni după masă pe doctorul Calu îl internară la balamuc. N-avea altceva decât că râdea tot timpul, de nu se mai putea înţelege nimeni cu el. Medicii fură de părere că şi-a pierdut minţile pentru totdeauna. Mulţi socoteau că şi-a ruinat sănătatea ca să salveze viaţa domnului Costică, doar n-ar fi fost prima oară în lume când se întâmplă un asemenea caz.

Se vorbi despre recunoştinţa oraşului, despre o decoraţie, despre un monument, despre o listă de subscripţie.

Până la urmă nu ştiu ce s-a făcut. Poate că astăzi doctorul Calu o fi având bustul în grădina publică sau pe bulevard. Dar, la ce folos? încă de pe atunci puţin îi păsa de toate şi de toţi.

— Hi-hi-hi! chicotea. Mă aflu în posesia unui mare secret profesional!…

Şi fiindcă mai sus veni vorba de decoraţii, trebuie să povestesc cum a fost sărbătorit domnul Costică, după ce îi trecuse boala ciudată!

În timpul cât bolise, începuseră să vină decoraţiile. Veneau, care prin poştă, care cu avionul, care cu automobilul. Dacă oraşul ar fi fost port la mare, fără îndoială că ar fi venit şi cu vaporul. La Primărie, aproape că nu mai aveau sertare unde să păstreze atâtea medalii cu brevetele lor. În total, una peste alta, cele mari cu cele mici, cântăreau vreo patruzeci de kilograme.

Îndată ce bolnavul îşi sfârşi convalescenţa, cu toată supărarea pricinuită de autorităţi şi de cetăţenii oraşului care creşteau porci, călcând prevederile Ligii, domnul Costică se învoi să ia parte la solemnitatea înmânării decoraţiilor.

În vederea evenimentului, îşi comandă un frac special, cu patru revere suprapuse, ca să-şi poată atârna medaliile pe mai multe rânduri, una peste alta. Îşi mai comandă, de asemenea, un dulap de bibliotecă, în care să păstreze brevetele, precum şi un cufăr mare, cu zeci de mici despărţituri, pentru depozitarea decoraţiilor, căci nu le purta tot timpul. Când toate fură gata, îl anunţă pe Primar că este dispus să ia parte la ceremonie.

CAPITOLUL XI

În culmea gloriei pământeşti

Ce vremuri fericite! Azi toate se fac mai la repezeală, cum dă Dumnezeu, şi, îndată ce se fac, se uită. Despre sărbătorirea domnului Costică avea să vorbească ani de zile oraşul!

În ziua aceea, cetăţenii fură treziţi de bubuitul a douăzeci şi una de lovituri de tun, care vesteau începerea festivităţii. Pretutindeni erau atârnate drapele şi ghirlande de flori. Muzicile militare cântau prin toate pieţele publice.

Afişele, cât pereţii, chemau lumea să iasă pe stradă, în întâmpinarea cu exclamaţii a sărbătoritului. La orele unsprezece, Episcopul, înconjurat de întreg clerul, de la toate parohiile, oficie un „Te Deum” la Episcopie. La aceeaşi oră se oficiau servicii religioase asemănătoare de către reprezentanţii tuturor cultelor cunoscute în oraş.

La unsprezece şi jumătate, trăsura de gală a Primăriei, pe care o cunoaştem de la războiul cu măcelarii, numai că de astă dată avea înhămaţi şase cai albi, fu trasă în faţa hotelului. Vizitiul era împodobit cu galoane de argint în jurul pălăriei, pe haină şi pe pantaloni; la fel şi lacheul care stătea pe capra de la spate, nemişcat, ca o

plăsmuire de ceară.

Îndată ce veni trăsura, directorul hotelului, îmbrăcat cu redingota lui cea mai bună, bătu la uşa sărbătoritului.

— Trăsura înălţimii Voastre e la scară!

Domnul Costică coborî scările, mândru, în frac, cu joben şi cu mănuşi albe, de ai fi crezut că merge să se însoare.

— Camionul a venit? se interesă la portar.

— Bineînţeles!

Câţiva oameni de încredere tocmai scoteau pe scara de serviciu cufărul pentru decoraţii, ca să-l urce în camioneta anume comandată. Domnul Costică aşteptă să se termine treaba, apoi se urcă în trăsură, se tolăni pe perne, şi trăsura porni la trap, spre Teatrul Mare Municipal.

Ehei! Unde sunt acele vremuri? Unde se mai pomenesc asemenea serbări? Dar cine a mai putut să vadă de atunci o sală măcar pe jumătate strălucitoare? Numai fracuri şi rochii de mătase, numai aur şi briliante, numai blănuri, numai oameni subţiri şi femei frumoase. Un tunet de aplauze izbucni, când uşile de onoare se dădură în lături şi domnul Costică apăru, ca un astru. Muzica începu să cânte marşul triumfal, scris anume de compozitorul oraşului, pe versuri datorate marelui poet Hypolit Ionescu, premiat de Academie.

În sunetele orchestrei şi-n aplauzele lumii, cu jobenul în mâna dreaptă, cu mâna stângă în şold şi cu condiţia răsucită sub coada fracului, domnul Costică înaintă până în faţă, la loja de onoare, împodobită cu goblenuri, cu drapele şi cu frunze de laur.

După ce se aşeză, lumea făcu la fel şi îndată se lăsă o linişte adâncă. Atunci, Primarul, care se urcase pe scenă, îşi începu discursul apologetic, cu o elocinţă strălucită, despre care s-a vorbit mulţi ani şi n-a fost uitat nici până astăzi:

— Dragi concetăţeni, mort a fost şi a înviat, pierdut a fost şi s-a aflat. Să ne aplecăm fruntea în ţărână şi să mulţumim Domnului că-l avem iarăşi printre noi, mai al nostru ca niciodată.

Apoi vorbitorul povesti cum a bolit domnul Costică, şi cât a suferit, şi cum numai printr-o minune a scăpat de o suferinţă venită doar de acOlo că într-o vreme oraşul nu s-a învrednicit să-l înţeleagă şi să-l preţuiască la marea lui valoare, ce-i drept greu de a fi atinsă de oameni.

Vorbea cu atâta căinţă şi mâhnire, încât oamenii începură să plângă. Pe măsură ce plângeau mai mulţi şi mai dureros, Primarul era mai emoţionat, până se pomeni el însuşi plângând cu şiroaie.

Atunci, cu toată hotărârea de a nu se lăsa în voia sentimentelor, domnul Costică nu mai putu să se abţină pentru că, în fundul sufletului, era o fiinţă simţitoare. Gata să izbucnească el însuşi în lacrimi, strigă emoţionat:

— Destul! Destul, nu mai plângeţi, mi se sfâşie inima!

Fiţi liniştiţi! V-am iertat pe toţi de tot ce aţi păcătuit în viaţă, nu doar faţă de mine.

Dar vorba lui supracreştinească dezlănţui un nou val de lacrimi.

— Nu meritătm! Nu meritătm! hohoti cineva de la galerie.

— Suntem nişte netrebnici! strigau alţii, din staluri, continuând să plângă cu sughiţuri.

De astă dată nu se mai putu stăpâni nici domnul Costică, se pomeni plângând şi el, plângea în hohote, zgâlţâit de suspine adânci, cum, de la întâlnirea cu Sfântul Ignat, nu-şi amintea să mai fi plâns vreodată.

Dar ce deosebire între vremea de atunci şi cea de astăzi! Atunci era un biet porc fugar, speriat şi nenorocit, iar acum un boier, în frac, cu decoraţii, ridicat la rangul cel mai înalt din societate. Şi cu toate acestea, plângea amarnic.

— Jurăm să nu mai mâncăm niciodată carne de porc! strigă Prefectul.

— Jurăm! răspunse într-un glas asistenţa.

Emoţia încercată în acest moment îl făcu pe domnul Costică să hohotească mai tare.

— Trăiască Liga! strigă Episcopul.

— Jos măcelarii! strigă Rectorul.

— Jos măcelarii! urlă mulţimea. Jos! E vreunul măcelar pe aici? Să se arate, dacă-i dă mâna!

Dar măcelarii care se aflau în sală, veniţi să spioneze, nu îndrăzniră să se arate. Tremurau de frică şi se udau la ochi cu degetele muiate în gură, ca să simuleze că plâng ca toată lumea.

Şeful muzicii se apropie de marginea scenei şi-i şopti Primarului:

— Dacă mai ţine mult aşa, întârziem serbarea şi n-o să mai avem când face retragerea cu torţe.

— Adevărat! aprobă Primarul, înăbuşindu-şi tristeţea şi remuşcările, ca să se poată adresa publicului cu o figură zâmbitoare: Dar acum, iubiţi concetăţeni, timpul lacrimilor a trecut. Ce a fost trist trebuie lăsat la o parte.

El este iarăşi printre noi, şi credem că pentru totdeauna, îmi iau îngăduinţa de a întări jurământul făcut adineauri de dumneavoastră, în toiul lacrimilor. Prea onorate sărbătorit, te asigurăm că de azi înainte vom şti să respectăm hotărârile Ligii. De mâine dimineaţă voi începe personal sigilarea tuturor cocinilor din oraş, de la centru până la mahalale!

Publicul izbucni în aplauze:

— Bravo! Frumoasă măsură!

Măcelarii, ascunşi prin colţuri, se îngălbeniră. „Nu-i a bună! Nu-i a bună!” îşi şopteau unii altora.

Iar Primarul continuă:

— Îndată, afară se vor încinge mari serbări populare. Vreau ca în această zi, când El îşi primeşte

decoraţiile şi recunoştinţa noastră, toată lumea să petreacă!

Izbucniră iar aplauze şi strigăte de bucurie, floarea poporului, adunată acolo, era în culmea entuziasmului.

Parcă nici nu se mai vedeau pe jos urmele lacrimilor care curgeau gârlă ceva mai înainte.

Domnul Costică fu proclamat cetăţean de onoare al oraşului, în sunetele muzicii care cânta „Mulţi ani trăiască şi înflorească!”

„E prea mult!” îşi zicea sărbătoritul, văzându-se ridicat pe culmea gloriei. Şi, în timp ce bucuria mulţimii continua să crească, el se gândea că trebuise să se nască porc, ca să aibă un noroc atât de mare…

Dar cu tot norocul lui cel mare, cu toate onorurile, cu toate decoraţiile, în curând domnul Costică avea să dorească mai mult decât atâta. Căci, dacă nu şi-ar fi dorit, povestea se termina aici, iar eroul n-ar fi avut cum dovedi, după numeroase avataruri, că tot în ograda lui Nea

Grigore Inimă-Acră îi fusese mai bine decât între oameni;

ceea ce îi este dat să afle oricui se leapădă de semenii săi şi de sine însuşi.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL XII

Apare un personaj nou, invizibil oamenilor într-o zi, o gânganie mică, o aia cât o muscă, o drăcovenie nedescrisă prin cărţi, de n-ai fi ştiut nici cum o cheamă, nici din ce se trage, zbută pe deasupra oraşului, atât de sfioasă că nu i se auzea nici măcar bâzâitul.

După ce zbură pretutindeni, cercetând curioasă clădirile mai mari, parcurile şi monumentele, gângania coborî deasupra hotelului, îi dădu vreo două ocoluri, apoi se duse glonţ, drept la fereastra domnului Costică, unde se aşează pe pervaz, privind cuminte înăuntru.

Era cam după prânz, în zi de vară şi, ca mai toată

lumea, domnul Costică dormea pe canapea, cu faţa în sus, cu capul sub gazeta desfăcută. Câteva muşte se luptau din zbor să tragă la o parte această apărătoare, ca să-şi poată face mendrele, dar nu izbuteau, fiind prea firave.

Gângania privi ce privi, pe urmă îşi deschise aripioarele şi, de pe fereastră, zbură drept pe gazetă, unde se apucă să-şi lingă lăbuţele, cu multă răbdare.

— Iacă aşa! zise.

Muştele aşteptară o bucată de vreme, zburând în jur furioase, apoi, văzând că musafirul nepoftit nu pleacă, ieşiră pe fereastră şi se duseră în alte camere.

Atunci gângania scoase de sub aripă un instrument muzical, un fel de alăută cu o singură coardă, pe care o ciupi numai o dată, încetişor, făcând să se răspândească în încăpere o vibraţie slabă şi subţire, dar pătrunzătoare.

Domnul Costică tresări. Gângania îşi puse alăuta la loc, sub subţioară, apoi, foarte încet, se apropie de urechea lui, abia atingând ziarul cu vârful picioruşelor.

— Primarul are cinci case pe strada principală şi o mulţime de milioane la bănci! îi şopti, ademenitoare.

— Ha? strigă domnul Costică, sărind din somn cu o bătaie de inimă, dar gângania se făcuse nevăzută.

Omul se întoarse pe o parte, îşi puse la loc gazeta pe cap, şi aţipi iarăşi.

„Iu-iu-iuuu-u-u!” se auzr sunetul alăutei în odaie.

Ca un pui de drac, gângania era la urechea domnului Costică:

— Toate morile din judeţ sunt ale Prefectului!

— Piei, drace!

Nu apucase să adoarmă bine; nu ştia dacă visase, sau îi vorbise cineva aievea. Cine să-i vorbească? În odaie, nimeni.

Domnul Costică se scărpină în cap, căscă, se uită la ceas, apoi sună şi porunci să i se aducă o dulceaţă cu apă rece.

„Oare cinci case să aibă Primarul?” se gândea fără voie.

— Cinci case! Cinci case! suna alăuta în ureche.

— Treaba lui! zise tare, apărându-se de ispită.

Lacheul tocmai intrase cu dulceaţa.

— Vorbeaţi cu cineva?

— Eu! Aşi! Cu… cu cine să fi… fi vorbit?

Dar după plecarea lacheului, domnul Costică se simţi foarte anapoda.

— O să mă fac de râs, pentru nişte gânduri afurisite.

Ia, lasă-i în plata lor, şi pe Primar, şi pe Prefect şi pe ceilalţi.

Aşa s-ar fi întâmplat, dacă gângania aceea mică, zburătoare, n-ar fi venit în fiecare după-amiază să-i ţiuie cu alăuta la ureche:

— Iuuu-uuu-u-u… Episcopul are şapte vii la Valea însorită.

Asta odată. Iar altă dată:

— Iuuu-uuu-u-u… Rectorul Universităţii e putred de bogat, pe lângă altele are un sac cu cocoşei de aur, greu că nu-l poate duce!

Domnul Costică sărea din somn, în luptă cu gândurile tot mai sâcâitoare.

— Treaba lor! zicea cu tărie, împotrivindu-se ispitelor.

În altă zi:

— Iuuu-uuu-u-u-u… Tu ce-ai agonisit, păgubosule?

— Decoraţiile!

— Hiu-hiu-hiu! râdea gângania, cu un glas ţiuitor, ca sunetul micei alăute. Decoraţii?! Ce sunt decoraţiile? Nişte tinichele! Dintre toţi, eşti singurul care n-ai făcut avere!

La avere, ce-i drept, nu se gândise niciodată, onorurile îi fuseseră de ajuns, nu dorea altceva.

— Iuuu-uuu-u-u-u… Onorurile!? Deşertăciuni! într-o

zi au să te uite, şi-ai să rămâi muritor de foame…

Pune ceva deoparte, nu mai pierde vremea!

— Fugi de-aici, ispită!

Tocmai atunci sună telefonul.

— Alo! Iar au venit domnii aceia care vor să vă vorbească.

— În ce chestiune? mormăi domnul Costică, abia trezit din somn şi din lupta lui cu gândurile.

— În chestiunea fabricii.

Până acum respinsese orice convorbire de afaceri, şi veneau numeroşi oameni, cu fel de fel de propuneri. Refuza să se amestece în asemenea treburi, voia să rămână un erou, veşnic în admiraţia mulţimii.

— Spune-le să intre! zise de astă dată, dar cu oarecare îndoială, căci încă mai lupta cu ispita.

Nu după mult timp, se auzi ciocănind la uşă şi se iviră trei inşi, ducând tustrei câte un ghiozdan mare.

— Vă salutăm cu plecăciune!

— Luaţi loc! îi pofti gazda, aşezându-se în spatele biroului.

Cei trei se aşezară pe trei scaune, la rând, şi îşi lăsară ghiozdanele pe genunchi.

— Cu ce v-aş putea fi de folos?

— Prea stimate domnule, vorbi omul din mijloc, am venit să vă rugăm…

— Pe dumneata parcă te-aş cunoaşte!

— E greu să mă mai recunoaşteţi. Eram mai gras pe vremea aceea…

Abia acum îi văzu domnul Costică dinţii rari, de metal, care se îmbucau unii în alţii. Cu un strigăt de spaimă, dădu să apese pe sonerie.

— Eşti Şeful măcelarilor!

— O, domnule, nu vă temeţi că am venit să vă facem vreun rău! Uitaţi-vă bine la mine. Ce deosebire între omul care a fost, şi cel de astăzi! Am rămas ca o umbră… Ia

uitaţi-vă şi la ăsta! îl mai recunoaşteţi?

— Nu.

— E Ghiţă Bivolaru, care v-a răpit. Adică umbra lui Ghiţă Bivolaru; numai piele şi oase.

De la spaimă, domnul Costică trecu la înduioşare:

— Dar de ce-aţi slăbit aşa?

Cei trei oftară toţi deodată:

— Din cauza vremurilor grele! Nu mai merg afacerile! zise Şeful măcelarilor.

— Ne mor copilaşii de foame! adăugă Ghiţă Bivolaru.

— Oh! Bieţii oameni!

— O să vină iarna şi n-avem un lemn în curte! vorbi al treilea.

— Pe dumneata nu te-am cunoscut?

— Ba da. Eu am avut cinstea să vă însoţesc atunci, în automobil.

— Era cu mine, lămuri Ghiţă Bivolaru.

— Băieţi buni, amândoi! încheie Şeful măcelarilor.

— Da, da! aprobă, gânditor, domnul Costică. Şi-acum, spuneţi-mi, ce-aş putea face pentru dumneavoastră?

— Daţi-ne o mână de ajutor, să nu murim de foame!

— Gândiţi-vă la copiii noştri!

— S-au închis toate măcelăriile!

— Abatorul nu lucrează de ani de zile. A început să se dărâme.

— Ştiu ce urmăriţi, dar îmi pare rău! Chiar dacă aş vrea să vă ajut nu mi-ar sta în putinţă. Oamenii de aici s-au jurat să nu mai mănânce niciodată carne.

Şeful măcelarilor se ridică şi scoase nişte hârtii din geantă.

— Nu-i vorba de locuitorii oraşului. Treaba lor! Noi ne-am hotărât să facem o fabrică de conserve şi o societate pentru exportul lor.

— Ce fel de conserve? De legume?

— Nu.

— De fructe?

— Nu… să vedeţi… Conserve de… carne!

— Atunci nu se poate!

— Dar oamenii de aici nici măcar n-au să le vadă!

— Ce-are a face? E vorba numai de ei?

Şeful măcelarilor deschise larg ghiozdanul, din care se revărsară pe birou o mulţime de pachete cu hârtii de bancă.

— Vă rugăm să fiţi Preşedintele societăţii şi să primiţi acum o parte din drepturile dumneavoastră.

— Spuneaţi că sunteţi săraci.

— Săraci lipiţi pământului! Ăştia nu sunt banii noştri, ci ai societăţii.

— Societate pe acţiuni! zise şi Ghiţă Bivolaru.

— Nu pot să primesc!

Ghiţă Bivolaru se apropie de birou, deschise ghiozdanul şi lăsă şi el să curgă pachetele cu bani dinăuntru.

„Iiiuuu-uuu-u-u” se auzi alăuta, prin încăpere. Iar gângania, la ureche: „Primarul are…”

— Şi… ce fel de carne vreţi să puneţi în conserve?

Întrebă domnul Costică, stând în cumpănă.

— De care o fi! săriră măcelarii. De porc, de vită…

O să mai punem şi de cal, dar asta să rămână între noi.

— Aş primi, dacă v-aţi lipsi de porci. Carnea de porc e cea mai indigestă, şi în statutele Ligii…

— Coane, dă-o naibii! îl întrerupse Ghiţă Bivolaru, devenind dintr-odată liber la vorbă, ca la el acasă. Tocmai carnea de porc e mai bună în conserve.

Domnul Costică simţi un fior trecându-l pe spinare, din ceafă până în vârful codiţei, şi nu-şi putu ascunde tremurul. Şeful măcelarilor sări să închidă fereastra.

— V-a luat un curent! Trebuie să vă păziţi sănătatea.

— Mulţumesc. O să am grijă.

— Ei, coane, ce zici, facem treaba? stărui Ghiţă Bivolaru, care, văzându-l că stă la îndoială, făcu un semn cu ochiul celui de-al treilea.

Acesta se apropie de birou cu geanta deschisă.

— Iacă şi partea mea! zise, răsturnând banii.

„Iiuuu-u-u-u!” ţiui alăuta.

Domnul Costică răsuflă greu; văzând atât bănet îi venea ameţeală.

— Renunţaţi la porci, zise, şi batem palma.

Măcelarii se priviră cu coada ochiului, îşi făcură un semn, după care, toţi trei într-un pas, înaintară şi îşi luară banii de pe masă.

— Aşa n-am făcut nimic, coane!

„Iiuuu-uuu-u-u-u!” se auzi alăuta.

Gazda rămase cu ochii holbaţi la mâinile mari ale măcelarilor, care greblau hârtiile de bancă.

— Staţi! Ce faceţi?

Oamenii se opriră, dar rămaseră cu mâinile deasupra banilor, gata să-i grebleze mai departe.

— Nu se poate să vă lipsiţi de porci? gâfâi domnul Costică.

— Nu se poate! Haidem!

— Staţi, staţi! Nici aşa, măcar… pe jumătate?

— Cum adică?

— Adică, să puneţi în cutii mai multă vită şi mai puţin porc.

— De, ştim noi?!

— Domnilor, vă rog din suflet! mai puţin porc! Cât mai puţin porc!

Începură tocmeala: la zece vaci, un porc! spunea domnul Costică. Fie chiar un porc mare.

— Nu se poate! Ce vorbeşti dumneata? Păi ce gust au să aibă conservele?

— Doi porci!

— Cincizeci!

— Câţi aţi spus? Ia plecaţi de aici, cu tot cu banii!

— Bine! Rămâi sănătos, coane!

„Iiuuu-iuuu-u-u-u!” făcea alăuta prin aer. Iar gângania, la urechea domnului Costică: „Episcopul are…”

— Staţi, zece porci! E bine?

— Patruzeci!

— Hai la jumătate: douăzeci!

— Imposibil. Cinci, am mai lăsa, dar mai mult, niciunul.

— Haide cu treizeci, măi oameni buni!

— Treizeci şi cinci!

Domnul Costică oftă adânc, apoi întinse mâinile şi trase în sertar toată grămada de bani de pe masă.

— Fie! zise, sufocându-se. Treizeci şi cinci de porci.

Dar numai atât! Acum ce trebuie să fac?

— Să semnăm hârtiile.

Slavă Domnului că între timp învăţase să se iscălească! Era de altfel prima oară când se ivea ocazia să-şi folosească ştiinţa de carte. Cu atâta emoţie puse mâna pe condei, încât nici nu se mai gândi să întrebe ce scria în acte. Pentru el, important acum era să nu-şi greşească semnătura.

Cu limba în colţul gurii, cu codiţa îmbârligată, cu capul aplecat pe un umăr, domnul Costică iscăli, mare, silabisindu-şi numele. Linia de la urmă o răsuci de două ori în sus, ca pe propria-i codiţă, după care lăsă condeiul şi, răsuflând din adânc, îşi privi vesel asociaţii:

— Aţi văzut ce iscălitură?!

— Al nostru eşti, coane, să ne trăieşti! Şi acum să pornim la treabă!

Şeful măcelarilor trecu la birou, alături de domnul

Costică, aşezându-se fără să mai ceară voie. Ceilalţi doi se aşezară, ca la ei acasă, de o parte şi de alta.

— Acum, mai întâi şi mai întâi, coane, ai să te duci Ia Primar, să-i ceri aprobarea pentru fabrică. Pe urmă, ai să te duci la administratorul financiar, să ne scutească de taxe; pe urmă ai să te duci...

Dar domnul Costică era prea fericit, ca să-i asculte.

Aplecat cu pieptul peste birou, cu teancurile de bani în sertar, nu se gândea la altceva decât la îmbogăţire.

Iar gângania afurisită îi ţiuia, încântată, la ureche:

„Văzuşi? Ce adică, numai alţii să aibă? Parcă sunt ei mai deştepţi ca tine?"

CAPITOLUL XIII

Primele mustrări de conştiinţă

Aşa încât, domnul Costică ajunse şi om de afaceri, situaţie care îi schimba complet felul de viaţă. Rămase tot la hotel, dar se mută într-un apartament luxos şi spaţios (de fapt rezervat pentru marile personalităţi venite în vizită oficială), cu dormitor, birou cu anticameră, sufragerie şi salon de recepţie. Pe urmă îşi luă secretar şi îl instală în anticameră, să primească vizitatorii şi să răspundă la telefon, având datoria să-l scutească de convorbirile inoportune; de pildă:

— Alo! Da, aici e casa domnului... (numele şi prenumele). Aţi vrea să vorbiţi cu domnul? în ce chestiune?

Da, e neapărat nevoie să-mi spuneţi mie; eu sunt secretarul, altfel nu vă putem primi... Nu vă supăraţi, domnule, dar lucrez după instrucţiunile primite. Dacă vreţi puteţi să-mi lăsaţi numele dumneavoastră şi numărul de telefon. Am să-l întreb pe domnul, apoi vă chem eu.

Bineînţeles că secretarul nu se ţinea de cuvânt, trebuia să simtă de ce soi sunt solicitanţii şi să nu-l deranjeze pe domnul Costică aducându-i pe cap fel de fel de încurcă lume. Fiindcă domnul Costică nu mai avea timp de pierdut, ca înainte. Se scula foarte de dimineaţă, îşi lua cafeaua cu lapte în pat, pe urmă cobora şi, în mijlocul dormitorului, făcea câteva mişcări de gimnastică, pentru a-

şi păstra vigoarea.

Judecând după vârsta omenească, avea acum peste patruzeci şi cinci de ani, deci era timpul să-şi îngrijească sănătatea. Atât vârsta, cât şi traiul bun făcuseră să prindă cam prea multă grăsime. Dacă l-ar fi transformat cineva iarăşi în porc, nu ştiu câte zile ar fi putut să rămână viu pe lângă casa omului.

Ţin minte o vorbă, de la un prieten foarte deştept, care a murit, săracul, poate de prea multă deşteptăciune.

Două lucruri spunea el că nu-i plac pe lume: omul prost şi porcul slab! mai târziu, această vorbă înţeleaptă s-a mai îmbogăţit cu un caz, dar nu-i timpul să-l spun astăzi.

Domnul Costică, nemaifiind porc, n-avea voie să crească prea mult în greutate.

— Ar fi bine să chemăm un maseur! îşi dădu părerea secretarul, într-o dimineaţă când îi ţinea blana.

Blana, larg croită, abia toamna trecută, mai-mai să nu-l încapă.

— Bine! Să vină maseurul!

Apoi, deodată, domnul Costică îşi aduse aminte de ceva şi se făcu roşu; din roşu se făcu alb ca laptele.

— Ia să mă laşi în pace cu mofturile astea! Nu-mi trebuie maseur, n-am nevoie!

Poate v-aţi închipuit de ce nu voia dânsul să aibă de-a face cu maseurul. Dacă nu, mai gândiţi-vă!

Dar, cum începusem să spun mai înainte, acum domnul

Costică îşi schimbase obiceiurile, nu mai avea timp de pierdut. Îşi luase o geantă mare, din piele de… din piele de viţel. O geantă cu trei despărţituri, fiecare îndesată cu acte şi hârtii, burduf. La uşa hotelului îl aştepta un automobil de cel mai nou model, proprietatea fabricii, lung cât o casă de om sărac şi lucios ca o oglindă de boier. Înăuntru, dacă te tolăneai pe perne, intrai în puf până la subţiori. Şi domnul Costică ştia să se tolănească, parcă

neam de neamul lui trăise numai pe moale!

Îndată ce se urca în automobil, acesta pornea lin şi îl ducea la Primar, la Prefect, la administratorul financiar, pe unde îl trimiteau asociaţii săi. În acest timp, fabrica lucra cu spor. Se punea ciment, cărămidă, fier, lemn şi zidurile creşteau. Dar încă nu era gata, nu începuse să scoată conserve. Nu, s-o fi văzut în funcţiune, n-ar mai fi fost domnul Costică chiar atât de fericit.

După ce-şi termina treburile pe la autorităţi, unde era mereu bine primit, se ducea pe şantier, ca să vadă ce se mai construise. Când automobilul se oprea în drum, şeful arhitecţilor striga:

— Drepţi!

Lucrătorii înlemneau, cu uneltele în mâini, în poziţie „Pentru onor”, în timp ce domnul Costică se dădea jos, gâfâind de plăcere şi de prea multă grăsime.

Apoi începea plimbarea printre lucrările noi.

— Aici sunt birourile, îi explica arhitectul. Camera aceasta, cea mai frumoasă dintre toate, e rezervată pentru dumneavoastră, domnule Preşedinte.

— Foarte bine. Aşa şi trebuie.

— Aici are să stea secretarul, aici directorul, colo subdirectorul, în camerele următoare contabilitatea…

Şi aşa mai departe.

— Vreţi să vedeţi şi restul?

— Care rest?

— Restul fabricii.

— Nu! Nu! se opunea repede domnul Costică, speriat ca dracul de tămâie.

Nu voia să ştie cum are să fie fabrica, pe unde au să intre vitele vii, mugind, şi pe unde au să iasă moarte, în cutii de tablă. I se încreţea pielea de pe acum.

— Dar unde sunt asociaţii mei? întrebă într-o zi, nevăzând pe niciunul dintre ei.

— Sunt după marfă, în judeţ.

— După cărămidă?

— Nuu! Cu cărămida am terminat.

— Aha! După cherestea?

— Nu. O avem.

— Atunci după ţiglă?

— Nu, sunt plecaţi după vaci şi porci.

Domnul Costică îşi duse mâna la inimă.

Într-o zi, când fabrica era gata, asociaţii se întoarseră.

Dar nu singuri.

Şeful măcelarilor aducea boi, Ghiţă Bivolaru vaci. Iar al treilea – mai bine nu s-ar fi întors! – aducea porci.

Era într-o sâmbătă de dimineaţă, când cei trei asociaţi, cu marfa lor, intrară în curtea fabricii, pe cele trei porţi mari, unul pe poarta de la răsărit, altul pe cea de la apus, altul pe la miazăzi. Pe poarta de la miazănoapte, cea dinspre oraş, tocmai intra şi domnul Costică, în automobil.

— Mu-mu? se întrebau boii, privind miraţi zidurile fabricii.

— Muu! răspundeau vacile, mai isteţe. Ce vă miraţi aşa, mă, boilor?

— Guiţ-guiţ! făceau porcii, fără să se mire şi fără să întrebe, căci, abia intraţi în curte, ei se şi repeziseră cu riturile prin ţărână, să scurme.

— Bine te-am găsit! strigă Şeful măcelarilor, apropiindu-se de domnul Costică, vesel şi gălăgios. Ei, cum merge treaba?

Domnul Costică se uita bietul de el la porci, cum râmau, şi de ce se uita mai mult, mai mult creştea jalea în el.

— O să-i tăiaţi pe toţi? întrebă după un timp, cu glasul strangulat.

— Cum ne-a fost înţelegerea! Treizeci şi cinci de porci la şaizeci şi cinci de boi şi de vaci.

— Vai, sărmanii de ei! Şi până atunci unde o să-i

ţineţi?

— Unde? Ei asta-i! Doar avem magazii! îmi închipui că sunt gata până azi, d-aia te-am lăsat pe dumneata aici!

Domnul Costică era tare amărât.

„Cum de nu m-am gândit până acum la nişte cocini?

se întreba în gând. În magazii n-o să le placă, e aer prea mult, nu se mai simte mirosul baligii. Ar fi trebuit să am grijă, măcar atât să fac pentru ei, bieţii porci!”

După ce vitele fură îndreptate spre locurile lor, se duse la birou şi dictă mai multe dispoziţii, între care:

pe cheltuiala sa personală, porcilor să li se dea, dimineaţa, la prânz şi seara, supă de sfeclă cu uruială de porumb şi grâu, cât or vrea, pe săturate. Celor mai plăpânzi să li se adauge lături, legume şi fructe mucegăite…

Ar fi vrut să facă mai multe, dar îi era teamă să nu-l ia la ochi asociaţii. Se gândea la nişte cocini, să aibă pe scândura pereţilor desene frumoase, în culori, reprezentând smârcuri, bălţi, troace cu nămol, câmpuri de cartofi, bune de rimat, precum şi alte peisagii care i-ar fi distrat pe porci, ca să n-aibă timp pentru gânduri, să nu ghicească soarta ce li se pregăteşte.

Ar fi vrut, dar îi lipsea curajul.

„Sunt un trădător! Merit să fiu pârlit de viu!” îşi spuse, când fu acasă, între patru pereţi, singur cu conştiinţa lui.

„Iiuuu-iiuuu-u-u!” ţiui în clipa aceea, alăuta. Iar gângania drăcească îi şopti, la ureche: „Nu fi prost! Ce-ţi pasă ţie de soarta a o mie de porci? în războaie, mor oameni de sute de mii de ori mai mulţi. Şi cine-i trimite la moarte, oare? Nu tot unii de-ai lor, adică tot oameni?”

„Iiuuu-iuuu-u-u-u.

Ce muzică liniştitoare, sunetul alăutei ciudate! Domnul Costică se întinse pe canapea, cu jurnalul pe

obraz, să se odihnească.

Din birou se auzea glasul secretarului:

— Alo! da! Cu domnul… Scuzaţi, dar domnul Preşedinte nu vă poate primi astăzi.

CAPITOLUL XIV

Doi purcei amărâţi îşi povestesc necazurile

Peste câteva zile, fabrica îşi începu activitatea. Cu acest prilej se făcu o sfeştanie, la care luară parte, pe lângă autorităţi, mai toţi oamenii însemnaţi din oraş. Slujba fu oficiată chiar de Episcop, care voia să-şi arate, în felul acesta, stima pe care i-o purta domnului Costică. După slujbă ţinu o predică, făcând o foarte iscusită legătură între conserve şi iubirea de Dumnezeu. După Episcop vorbi Primarul, după el Prefectul şi apoi Rectorul Universităţii. Toţi arătară marile merite ale Preşedintelui, datorită străduinţei căruia oraşul avea să se îmbogăţească.

După discursuri, trecură cu toţii să asiste la punerea fabricii în funcţiune.

— Putem începe! strigă Şeful măcelarilor.

Atunci Ghiţă Bivolaru făcu un semn din uşă, spre hala maşinilor, şi mecanicul trase de ţignal, vestind pe lucrători să-şi ocupe fiecare locul.

— Domnul Preşedinte să dea prima lovitură! propuse apoi Şeful măcelarilor, apropiindu-se cu un satâr de argint.

Satârul fusese comandat anume pentru această festivitate şi avea să fie păstrat ca amintire în biroul fabricii, la loc de onoare.

— Adevărat! aplaudară oaspeţii. Domnul Preşedinte să dea prima lovitură de satâr! Este cinstea care i se cuvine.

Dar domnul Costică o luase la goană numai cum văzuse satârul. Aşa trecu glonţ pe lângă birouri, ieşi pe poartă şi fugi, fugi, aşa, în neştire, cu mâinile la urechi, să nu audă mugetele şi guiţăturile care se ridicau în urmă.

Fabrica începuse să lucreze şi numai el era de vină!

„Acum ştiu ce-mi rămâne de făcut! „Îşi zise.

Conştiinţa îl râcâia atât de tare, încât nu mai auzea ţiuitul alăutei şi glasul gângăniei care zbura pe lângă el, să-i alunge gândurile negre.

Aşa merse domnul Costică, depărtându-se de oraş, până ce ajunse pe malul unui râu, lângă nişte arbori tocmai buni pentru spânzurătoare.

„Sunt un mare porc!" îşi spuse, căutând cu ochii copacul cel mai nimerit, de care să-şi lege cureaua pantalonilor ca să şi-o pună de gât, să termine cu o viaţă atât de rău murdărită.

„Dumnezeu să mă judece! se gândi. Şi Sfântul Ignat să răspundă de păcatele pe care le-am făcut!"

Aici ar fi de aşteptat ca Sfântul Ignat să apară, cum apar sfinţii, ca din pământ, cum apăruse atunci, la abator, şi mai demult, în pădure. Dar Sfântul Ignat nu se ivi, minuni nu se fac în toate zilele. Iar domnul Costică, tot cu ochii pe sus, îşi trecu cureaua pe după gât. Totul era gata, numai o cracă nimerită mai trebuia.

„Guiţ-guiţ", auzi atunci, de dincolo de râu.

Dincolo de râu era un cătun, acoperit de copaci. Doi porci veneau dintr-acolo, prin bălării, plimbându-se abătuţi şi vorbind încetişor: „Guţâî-guiţ-guiţ…"

Domnul Costică se opri şi ascultă.

— Oamenii au început să-şi facă de cap! vorbea unul dintre ei.

— He! De când vă spun eu!

— Au început să ne taie, aşa, netam, nesam, în mijlocul verii…

— He!

— Înainte, ştiam! Ignatul era Ignat, n-aveam nimic de zis. Dar aşa? Să nu mai fi sigur pe viaţa ta măcar un an?

— Care va să zică, e adevărat că la Grigore Stan s-a tăiat ieri?

— E adevărat, cum mă vezi şi cum te văd!

— Pe care l-au tăiat? niv io

— Pe Ghiţişor; ăl mai mic.

— Vai de mine, săracul! Tocmai pe el? Şi era cel mai grăsuţ!

— Da; cel mai grăsuţ şi cel mai deştept dintre toţi.

— Acum, de! Dumnezeu să-l ierte!

— Dumnezeu să-l ierte, că mult a suferit!

— A suferit? De ce?

Domnul Costică îşi slăbi cureaua din jurul gâtului şi ascultă, din ce în ce mai mâhnit.

— Păi dacă ologul ăla de stăpână-su nu l-a nimerit cum trebuie!

— Ce vorbeşti? L-a împuns de mai multe ori?

— De cinci ori la rând!

— Bietul Ghiţişor!

Porcii o luară la stânga, pe lângă râu; deşi locul era prielnic, nu le ardea de râmat; mergeau cu capul în pământ, abătuţi, ca după dric.

— O viaţă întreagă m-am rugat lui Dumnezeu, zicea unul, să mor la cocina mea. Acolo m-am născut, acolo am trăit, acolo am suferit. Dar acum, ce să-ţi spun, mai bine să mori la oraş!

— O fi!

— Nu o fi! Că este! Acolo, încaltea te omoară cum trebuie, la abator. Nu te chinuieşti, nici nu apuci să simţi.

Şi cei doi porci amărâţi se duseră pe malul apei în jos, tot vorbind. În curând, ultimele cuvinte li se stinseră, după copaci.

Domnul Costică îşi pipăi cureaua de la gât, se uită la craca de sus, se uită la cer, care era frumos acum, spre amurg... 5 *j*”.

„Poate că n-am făcut un rău! se gândi. Că dacă ei tot trebuie să moară, barem să moară de mâna cuiva priceput. Păi nu zău, bine zicea fârtatele ăsta care trecea pe aici!

Cât despre conştiinţa lui, prea îl râcâise mult până

acum, era obosită şi cu ghearele tocite, nu mai avea putere să facă nimic. Încât domnul Costică se întoarse la oraş, porunci să i se pregătească baia, se spălă, îşi schimbă hainele şi, proaspăt bărbierit, avu timp să sosească fără întârziere la restaurantul vegetarian, unde Şeful măcelarilor organizase renumitul banchet, cu ocazia punerii fabricii în funcţiune…

Ce repede uităm! Ce amărâţi erau porcii de pe malul râului!

Şi ce frumos arăta domnul Costică, în frac, cu decoraţiile pe piept!…

CAPITOLUL XV

Domnul Costică iscăleşte maldăre de hârtii

Acum lucrurile mergeau iarăşi bine; domnul Costică găsise mijlocul să nu mai aibă mustrări de conştiinţă:

nu mai mergea niciodată la fabrică. De ce să se ducă?

Era-nevoie de el? Acolo conduceau treburile cei trei măcelari asociaţi, iar el, ca Preşedinte al Consiliului de Administraţie, semna hârtiile la domiciliu, şi atât!

Începuseră iarăşi zilele cele bune!

— Semnează şi aici, coane! zicea Şeful măcelarilor, întinzându-i teancul de hârtii.

Iar el semna bucuros, doar de aceea învăţase să semneze. Nu mai stătea să facă socoteala câţi porci urmau să moară cu fiecare semnătură, din moment ce el nu punea mâna pe cuţit, ci doar pe condei.

— Semnează şi p-asta, coane! îi cerea Ghiţă Bivolaru.

— Şi iată încă una! cerea al treilea asociat.

Dacă termina cu hârtiile, domnul Costică nu mai avea nimic de făcut. La fiecare zi întâi, măcelarii îi aduceau cinstit partea cuvenită, fiecare câte o geantă de bani. Preşedintele Consiliului îi strângea sub coate şi semna de primire.

— Trebuie să mărim fabrica! zise Şeful măcelarilor

într-o zi.

— S-o mărim! Adă încoa hârtia, că o iscălesc.

— Stai, nu merge aşa repede. Întâi să tipărim acţiuni noi, să le vindem şi p-ormă să începem lucrul. Că nu avem atât de mulţi bani.

— Foarte bine. Hai la tipograf.

Acţiunile setipăriră şi se vândură ca pâinea caldă.

Fabrica mergea bine, şi fiecare voia să fie, măcar puţintel, asociat. Primarul, Episcopul şi Rectorul Universităţii cumpărară cea mai mare parte. Abia dacă mai rămaseră vreo câteva, pentru Preşedintele tribunalului, pentru directorul liceului, pentru medicul şef şi pentru încă doi-trei cetăţeni.

— Trebuie să mai tragem! zise Bivolaru.

— Să tragem! Dă încoace să iscălesc!

De data asta se traseră atât de multe, încât toţi oamenii din oraş izbutiră să cumpere. Tot ce fusese bani puşi de o parte, pentru vreo zestre, pentru vreo bătrâneţe, pentru vreo nevoie de mai târziu, intrase la fabrica de conserve.

— Va fi cea mai mare din Europa! se spunea la cafenea.

— Halal de noi! O să ne îmbogăţim!

Care nu cumpărase destule acţiuni, acum se căia.

— Să mai tragem un rând! ziseră măcelarii.

Domnul Costică puse mâna pe condei.

— Să tragem! De ce nu, dacă e vorba să le facem oamenilor un bine? Iacă, semnez!

Oamenii aşteptau nerăbdători să vadă fabrica mărindu-se.

— Oare în ce parte s-o mări? se întrebau. Spre apus, sau spre răsărit? Ori poate înspre miazăzi.

— Ia auzi întrebare?! Are să se mărească în toate părţile. Căci doar bani sunt destui, s-au tipărit atâtea acţiuni!

Domnul Costică era prea ocupat cu iscăliturile, ca să se mai gândească la porci.

„Treaba lor! îşi zicea. Parcă îi taie fiindcă vreau eu?”

Acum, dacă-l sâcâia ceva, nu-l mai sâcâiau gândurile negre, ci acelea albe. Îşi făcea planuri, cum să-şi folosească banii mai bine, şi nu era uşor. Se gândea când la o moşie, când la nişte case cu apartamente de închiriat, când la o Bancă. Pe toate i-ar fi plăcut să le facă, dar cum nu se putea, trebuia să se hotărască într-un fel. Şi tare-i venea greu! mai bine să fii sărac!

— Ia semneaz-o şi pe asta, coane! zicea Şeful măcelarilor, băgându-i hârtiile sub nas.

Aşa merse treaba, până spre toamnă, când se întâmplă marele necaz.

Într-o dimineaţă. Şeful măcelarilor nu veni cu hârtiile la semnat; nu veni nici Ghiţă Bivolaru, nici măcelarul celălalt.

„Lasă că vin ei mâine!” îşi zise domnul Costică.

Şi se apucă să-şi facă iarăşi socoteli.

Dar nici a doua zi nu se iviră măcelarii. În schimb, aproape de prânz, secretarul se pomeni cu trei inşi necunoscuţi.

— Domnul (numele şi prenumele)? întrebă cel din mijloc, înaintând.

Ceilalţi doi rămaseră în uşă, parcă păzind-o cu umerii lor laţi.

Secretarul îşi începu discursul obişnuit:

— Scuzaţi, vă rog, dar domnul Preşedinte este foarte ocupat. Aveţi bunătatea să-mi spuneţi numele dumneavoastră, şi am să-i comunic că l-aţi căutat.

Omul nu venise însă pentru asemenea discursuri. Ocoli biroul şi-l apucă pe secretar de nasturele hainei!

— Ascultă, mă, linge talere, du-mă la stăpână-tu că n-am timp de pierdut!

Domnul Costică auzise zgomotul, de dincolo.

Deschise uşa, furios, să-l dea afară în brânci pe necioplitul care vorbea aşa în casa lui.

— Cum îţi permiţi dumneata, domnule...? începu, spumegând.

Celălalt înaintă un pas, fără să se sinchisească de furia lui.

— Domnul (cutare)? întrebă, scurt.

— Da! Ce doreşti?

— În numele legii, eşti arestat!

CAPITOLUL XVI

Pătimirile

Dar pentru ce? Oricine ştia că doar domnul Costică era un om cinstit! Dovada cea mai bună, el însuşi nu ştia pentru ce fusese arestat.

— Este o greşeală, domnule! îi spunea pe drum detectivului, care îl ţinea de cot. Să nu uiţi că Prefectul

Poliţiei mi-e foarte devotat. Să ştii de pe acum că s-ar putea să ai neplăceri.

— Bine, bine! O să vedem noi.

— Încotro mergem?

— Ai răbdare şi ai să afli!

Arestatul nu putea să-şi dea seama de drumul făcut, fiindcă duba în care-l băgaseră n-avea niciun geam. Stăteau orbeşte, pe întuneric, el cu detectivul pe o banchetă, cei doi agenţi pe cealaltă.

„Lasă, mai bine aşa! se gândea domnul Costică, în dubă nu mă vede nimeni".

Nu după mult timp, intrară într-o curte unde se opriră. Uşa se deschise.

— Hai, mişcă-te! mârâi detectivul.

Arestatul recunoscu palatul Prefecturii de Poliţie.

— Ah, ce bine, exclamă, coborând. Cred că am sosit la timp să-l mai găsesc pe amicul meu. Dar de ce aţi intrat pe poarta de din dos?

Tot vorbind, dădu s-o ia pe scări în sus, spre

cabinetul Prefectului.

— Hei. hei, încotro?

Detectivul îl apucă zdravăn de umeri şi-l îmbrânci în jos, pe scări. Domnul Costică se duse de-a rostogolul în beci, unde, la lumina tulbure a unui bec afumat, se mai vedeau vreo douăzeci de inşi.

— Iacă şi un boier! strigă unul dintre ei, amestecând o pereche de zaruri în pumn.

Ceilalţi îl înconjurară pe noul venit. Unul îi pipăi pardesiul.

— Pun prinsoare că-i nevinovat! zise altul, făcând cu ochiul.

Tot beciul izbucni în râs.

— Păi să ştiţi că sunt nevinovat!

— Gura, frumosule! i-o reteză cel cu zarurile, de care părea că ascultă toţi.

Domnul Costică îi privi, neliniştit.

— Dumneavoastră sunteţi… sunteţi… hoţi?

— Da!

— Vai de mine! Ce să mă fac? Am ceva bani la mine!

— Nu te-a percheziţionat sus?

— Nu.

— Ai avut noroc. Dă repede portofelul, să ţi-l păstrez eu. Hai, până nu vin să ţi-l ia.

— Poftim, păstrează-l! Şi-ţi mulţumesc foarte mult.

Care este numele dumitale?

— Mandache.

— Domnule Mandache, am încredere în dumneata.

Ceilalţi hoţi izbucniră încă o dată în râs. Mandache le făcu cu ochiul, apoi se prefăcu mânios:

— De ce râdeţi, mă?

Domnul Costică umblă cu ochii după un scaun, să stea jos; dar nu găsi niciunul. Dacă văzu că n-are încotro, dădu să se aşeze pe marginea priciului, patul comun, de scândură goală.

— Şefule, saltă de-acolo! E patul nostru! mârâi unul dintre hoţi.

— Scuzaţi-mă, n-am ştiut.

— Dacă vrei să stai, taxa e un pol.

— Cu plăcere; domnule Mandache, fiţi bun şi plătiţi-i dumneavoastră.

— Da’ ce, tu eşti frate cu mine, să plătesc eu?

— Am vrut să spun, din banii mei, domnule Mandache, nu vă supăraţi!

— Care bani, mă, belaliule? se răsti hoţul, venind spre el, ameninţător.

— Portofelul meu…

— Ce portofel? Pesemne ai visat. Ia auziţi, mă! Mi-a dat mie vreun portofel?

— Nu! strigară hoţii, într-un glas.

— Hai, şefule, întrebă hoţul de adineaori, dai polul, sau ce faci?

— Păi toţi banii mei au fost în portofel.

— Ia caută-te, vezi, poate găseşti ceva.

— N-am. i *a-i* Ifjbou

— Şi cum îndrăzneşti să vii la închisoare fără bani?

Domnul Costică simţi că-şi pierde judecata, nu mai înţelegea nimic. Îşi împreună mâinile pe piept şi zise, disperat:

— Domnilor hoţi, aveţi milă de mine. N-am făcut nimic rău… Aşteptaţi puţin şi au să mă scoată de aici.

Sunt bun prieten cu Prefectul Poliţiei. Am să vorbesc şi pentru dumneavoastră.

— Ha, ha, ha! Eşti prieten cu Prefectul? Ha, ha, ha!

Mai bun prieten sunt eu! zise, prăpădindu-se de râs, unul dintre hoţi.

— Zău că nu vă mint, domnilor! O să vedeţi. O să-l rog pe paznic să-l cheme pe domnul Prefect. Are să vină numaidecât şi are să fie nenorocit de cele ce s-au întâmplat.

— Ei nu, zău? Ia hai să vedem!

Domnul Costică se duse la uşă şi începu să ciocănească.

— Ce vrei? strigă paznicul, printr-o ferestruică.

— Domnule paznic, eu sunt cel mai bun prieten al domnului Prefect. Mă numesc domnul Costică, ştie el.

Fii bun şi anunţă-l că din greşeală am fost dus în beci şi închis.

— Pentru asta m-ai chemat? urlă paznicul. Ascultă, mă, dacă nu te linişteşti, viu la tine cu vâna de bou!

— Dar, domnule paznic, nu te supăra, se face noapte şi trebuie să mă duceţi acasă. Unde am să dorm?

— Ha, ha, ha! râseră hoţii.

Domnul Costică rămase în faţa uşii, prostit.

— Cu o sută de lei îţi dau locul meu în pat, zise

Mandache, mărind preţul fără ruşine. Hai, aruncă suta şi culcă-te. Poate eşti obosit.

— Fiţi bun, domnule hoţ, şi luaţi-o din portofel.

— Mă, tu n-auzi că n-ai avut portofel?

— Atunci de unde să vă dau?

— Ceas ai?

— Am! făcu domnul Costică.

— Îl primesc în locul sutei. Dă-l încoa, şi culcă-te!

Uite, locul dinspre geam e al meu.

Noul arestat îşi puse pardesiul sub cap şi se culcă pe scândura goală a patului de închisoare. Nu era chiar rău, îi amintea anii de cocină, ceea ce îl înduioşa.

„Numai o mână de paie dacă ar fi, şi n-aş mai dori nimic!” îşi zicea, furat de somn.

Apoi aţipi.

— Hei, şefule, scoală!

Cu aceste cuvinte în urechi, se trezi după un timp, buimac.

— A venit Prefectul? întrebă, frecându-se la ochi.

— Prefectul? A fost, dar te-a văzut dormind şi n-a vrut să-ţi strice somnul.

— Foarte frumos din partea lui!

— Hai, acum dă-te jos!

— S-a făcut ziuă?

— Nu; e miezul nopţii. Dar mă culc ei v

— Păi cum? V-am plătit!

— Şi dacă mi-ai plătit crezi că ai toată viaţa dreptul la pat? Hai, dă-te jos!

— Dar, fie-vă milă, domnule hoţ! Sunt foarte obosit.

— Mai dă o sută de lei.

— Ştiţi că nu am.

— Atunci, ce să-ţi fac?

Domnul Costică oftă.

— Am un inel; nu vă trebuie?

— Ce fel de inel?

— De aur.

— Şi piatra?

— Diamant.

— Bine. Culcă-te! Dar să nu-ţi închipui că ţi-am lăsat patul pe veci!)

Domnul Costică dădu să-şi pună capul jos; numai că se izbi în scândură tare; pardesiul nu mai era la căpătâi.

— Domnule, n-aţi văzut pardesiul meu? întrebă rugător.

Mandache întoarse capul şi-l privi plictisit.

— Se vede că nu eşti în toate minţile, mă zărghitule! Ce, ai venit cu pardesiu pă tine?

CAPITOLUL XVII

Ura populară

A doua zi veniră să-l ia pe domnul Costică la Judecător.

— În sfârşit, îmi dă drumul! le spuse hoţilor, bucuros; Vă mulţumesc că m-aţi găzduit.

În faţa arestului aştepta duba.

— Urcă! porunci detectivul.

— Puteaţi să chemaţi automobilul meu. Dar dacă v-aţi deranjat şi aţi venit cu al dumneavoastră, vă mulţumesc!

În faţa dubei, aşteptau cei doi agenţi.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră că mă conduceţi! le spuse domnul Costică, politicos.

Apoi se urcară, şi duba porni.

— Îmi pare rău că n-am poruncit la hotel să-mi pregătească baia. Dar nu-i nimic; o să aştept. Poate urcaţi şi dumneavoastră cu mine, la un păhăruţ cu lichior. Mi-ar plăcea să fiţi oaspeţii mei.

— Ia mai tacă-ţi gura! îl repezi detectivul, plictisit.

— O! Scuzaţi!

Şi domnul Costică nu mai zise nimic.

Pe urmă, ceea ce urmă fu de neînţeles. În locul hotelului, când coborî, văzu Palatul de Justiţie. Pe scări, aştepta o mare mulţime de oameni.

— Mai este vreo formalitate de făcut? întrebă domnul Costică.

Apoi, fiindcă nu primi niciun răspuns, se gândi: „Preşedintele tribunalului ţine probabil să-mi ceară scuze.

Foarte frumos din partea lui, dar n-ar fi trebuit neapărat”.

În clipa când puse piciorul pe prima treaptă a scării, mulţimea izbucni în strigăte:

— Uite-l! Uite tâlharul care ne-a sărăcit! La puşcărie cu el! Hoţule! Huo!

— Huo! La spânzurătoare! strigau alţii, mai furioşi.

— M-ai lăsat pe drumuri, tâlharule! răcni un bătrân, repezindu-se la el.

Cu greu izbutiră agenţii să-l dea înapoi. Domnul Costică nu înţelegea nimic… Pesemne că visez”, se gândi.

— La spânzurătoare, banditul! Huo! strigau oamenii, ridicând pumnii.

— De mine e vorba? îl întrebă domnul Costică pe

detectiv.

Acesta îl smuci de braţ, pe scări în sus, fără să-i răspundă.

— Am să-ţi scot ochii, banditule! îl ameninţă o bătrână doamnă, cu faţa udă de lacrimi. Mi-ai mâncat zestrea fetiţei.

— N-am… n-am mâncat nimic, stimată doamnă…

— Hai, mişcă! îl smuci detectivul.

Cei doi agenţi mergeau înainte, ca să deschidă drumul. Văzând că nu pot ajunge la vinovat, oamenii începură să arunce în el cu mere stricate, cu cartofi şi cu bulgări de pământ.

— Nemernicule! Uite-l cum s-a îngrăşat, sugându-ne pe noi! urla mulţimea.

Domnul Costică se uită cu jind după cartofii şi merele stricate de pe jos. I-ar fi plăcut să poată aduna câteva în buzunare, merele stricate îi plăcuseră de când era mic. Şi oamenii aruncau mereu; era de mirare cum putuseră găsi atâtea.

— Banditule! Tâlharule! Netrebnicule! Ai să plăteşti tot ce-ai făcut!

Ce ciudat i se părea totul! Acum câţiva ani, tot oamenii aceştia aruncau cu flori şi-l aclamau! „Păcat de mere!” se gândi. Ar fi putut să i le arunce rândul trecut, în loc de flori. I-ar fi făcut mai multă plăcere.

— La spânzurătoare! urla mulţimea.

Domnul Costică urcă scările, cu codiţa între picioare, speriat, tremurând, de parcă l-ar fi dus la tăiere. Când să intre pe uşă, sus, câţiva inşi mai furioşi trecură peste agenţi şi îi scăpară nişte pumni în spinare.

— Oameni buni, de ce daţi? Ce v-am făcut? îi întrebă, buimăcit, gata să izbucnească în plâns.

Fără să ştie cum, tras într-o parte, smucit în alta, îmbrâncit, stâlcit, se pomeni la Judecătorul de instrucţie.

Judecătorul fusese într-o vreme vicepreşedintele

Ligii.

„Slavă Domnului! îşi zise domnul Costică. Am dat, în sfârşit, peste un prieten! 14 Şi înaintă spre birou, cu mâna întinsă, zâmbind:

— Dragul meu, ce întâmplare neplăcută! Bine că te-am întâlnit!

Dar ameţi, năuc şi ţeapăn. Judecătorul îi aruncă o privire în stare să-l străpungă, întocmai ca un cuţit bine ascuţit.

— Scuzaţi… începu să se bâlbâie. Nu ştiu ce s-a întâmplat. Cred că e vorba de o greşeală. Nu ştiu pentru ce am fost adus aici.

— Vorba! strigă, tăios, Judecătorul. O să afli numaidecât. Cunoşti asta?

Şi-i arătă o hârtie din dosar.

— O cunosc! zise domnul Costică, îmbârligându-şi codiţa. E semnătura mea.

— Dar asta?

— Tot a mea!

— Şi asta?

— Şi!

— Recunoşti toate aceste semnături?

— Cum să nu!

— Nu mai am nimic de întrebat. Luaţi-l de aici!

— Dar n-am aflat nimic, onorate domnule Judecător!

— Nici nu e nevoie. O să afli la proces.

Şi iarăşi îl scoaseră printre oameni. Şi iarăşi îl îmbrânciră, îl înghiontiră, îl bătură cu mere stricate. Şi iarăşi strigară:

— Uite nemernicul care ne-a nenorocit! La spânzurătoare cu el!

Acum, fiindcă se aflase de venirea lui, se strânsese mai multă lume, era acolo poate peste jumătate din oraş, adică mai toţi care cumpăraseră acţiuni.

Cu multă greutate îl urcară agenţii în dubă.

Automobilul puşcăriei porni în goană, pe străzi, ca să nu mai stârnească huiduieli. Însă oamenii care veneau la tribunal, recunoscând duba de departe, se opreau în stradă

Şi aruncau după ea cu mere stricate şi cu cartofi.

Tabla răsuna înăuntru de parcă ar fi tras cu tunul.

Domnul Costică îşi ţinea mâinile la urechi, dar degeaba, tot auzea strigătele oamenilor furioşi:

— La spânzurătoare, banditul! Nu-l lăsaţi să scape!

„Lasă c-o să vină procesul! îşi zicea, ca să se liniştească. La proces o să aflu ce am făcut!”

CAPITOLUL XVIII

La Curtea cu Juraţi

Hoţii din arestul Prefecturii erau zece, cu Mandache cu tot, deşi acesta făcea el singur cât o sută de hoţi. În fiecare seară, domnul Costică trebuia să cureţe douăzeci de pantofi, să perie zece pantaloni şi zece haine, să cârpească toate rupturile care se iveau în coate, să coasă la loc nasturii pe care ziua hoţii şi-i rupeau ca să-i joace la noroc. Pe deasupra trebuia să mătură arestul, să aducă apă, să care gunoiul, să facă, într-un cuvânt, toate corvezile.

— Costică, vino aici!… Costică, du-te dincolo!…

Costică, fă asta!… Costică, fă p-ailaltă!…

Toată ziua nu auzea altceva. După masa de prânz, când hoţii se odihneau, trebuia să-i apere de muşte, iar seara îl scărpina pe Mandache la tălpi, până ce şeful hoţilor adormea.

Atunci avea voie şi el să se culce, însă nu în pat, ci într-un colţ, pe ciment. „Numai de-aş ajunge odată la proces…” Nimeni nu-i spunea cum o să fie procesul şi când. *i.*

Într-o zi, intră pe uşă un tinerel, îmbrăcat foarte sclivisit. Părul, la ceafă, îl purta retezat drept, ca un breton, care de felul lui se face pe frunte, nu la spate, şi li se potriveşte doar fetelor. Cămaşa se termina cu un guler

înalt, ieşind vreo patru degete din haină, ca un bandaj ghipsat, pus să-i ţină capul pe umeri, nu care cumva să-l piardă. Un curmei de cravată, o cârpă îngustă, ca un limbric, cu un nodişor cât bobul de porumb, se scurgea de sub guler între reverele hainei, iar acestea se prelungeau în jos până spre poate, care şi ele erau atât de lungi, că ajungeau la două palme de genunchi. Ce loc rămânea în jos, pentru pantaloni, nu era mare lucru, căci aceştia se terminau mai sus de glezne, lăsând să se vadă ciorapii albi, vârâţi în pantofii cu patru rânduri de talpă.

— Aoliu! făcu Mandache, văzându-l. Mâncate-ar neică de malagambist!

Domnul Costică nu înţelese vorba, dar nici nu avu timp să se gândească la ea.

— Cine-i escrocul? întrebă tânărul, dându-şi ifose.

Răspunsul veni de la Mandache: „Uite-l!” învinuitul n-avea cum înţelege că era vorba de el, nu cunoştea Cuvântul „escroc”, după cum nu-şi cunoştea nici vina.

— Va să zică, tu eşti! Vino aici să stăm de vorbă.

Sunt avocatul tău.

Domnul Costică se bucură.

— Ghiţă Bivolaru te-a trimis?

— Întâi vorbeşte cu mine cum se cuvine, se răţoi tânărul avocat, că n-am păzit porcii împreună! Pe urmă, află că nu m-a trimis Ghiţă Bivolaru, ci Tribunalul, fiindcă n-ai alt apărător. Nimeni din oraş n-a vrut să fie avocatul tău! Ai înţeles? A căzut beleaua pe mine!

— Am să vă plătesc, onorate domnule avocat. Am bani. S 3V

Hoţii ciuliră urechile.

— Am la hotel două geamantane pline cu bani.

— Banii de la hotel s-au ridicat, odată cu hârtiile tale. Două geamantane, cât spui, şi n-ajung să despăgubească măcar un sfert din cei escrocaţi.

— Dar asociaţii mei trebuie să aibă destul, fiindcă

abia au încasat banii pe acţiuni.

— Nu cumva ştii tu unde pot fi găsiţi?!

— Cum să nu?! Adresele lor sunt la birou.

Tânărul avocat îşi pierdu răbdarea:

— Ascultă, mă, vrei să faci pe prostul?

— Vai de mine?!

— Atunci trebuie să-ţi spun că asociaţii tăi au fugit.

— Unde?

— Asta poate ştii tu.

— Eu? Zău că nu!

— O fi şi-aşa! Până una-alta, ai rămas singur să dai socoteală de faptele voastre.

— Păi eu n-am nicio vină!

— Ai iscălit.

— Asta da! îmi place să iscălesc! se bucură domnul Costică.

— Atunci ai să plăteşti.

Şi iată-l pe domnul Costică la Curtea cu Juri, într-o zi, la începutul lui ianuarie.

— Să intre acuzatul! auzi un glas, aspru, răzbind din sala cea mare a Palatului de Justiţie.

Jandarmii îl împinseră de la spate şi el se pomeni în boxa (el i-ar fi spus ţarc) în boxa acuzaţilor, în faţa unei mulţimi uriaşă, care-l primi huiduind:

— La ocnă, tâlharul! Huo!…

Preşedintele sună din clopoţel, să se facă linişte.

— Şedinţa e deschisă!

Un om în haine negre, sărăcăcioase, se ridică în picioare şi începu să citească dintr-un dosar. Domnul Costică nu înţelegea nimic, îşi plimba nevinovat ochii prin sală, căutându-şi cunoscuţii. În ţarcul unde stăteau Juraţii, la rând, drept în faţa lui, îl zări pe Rectorul Universităţii.

— Salutare, salutare, prietene! Ce mai faci? îl strigă, vesel, făcându-i semn cu mâna.

Rectorul se încruntă.

— Linişte! strigă mânios Preşedintele, sunând din clopoţel.

În stângă Rectorului stătea Primarul, iar în dreapta lui, Prefectul. Episcopul stătea în rândul al doilea, la mijloc.

„Ia uite ce de prieteni s-au adunat la un loc! Apăi dacă e să mă judece ăştia, la sigur am scăpat!…”

După ce omul în haine negre termină de citit, începură să-l întrebe pe acuzat: cum îl cheamă, de câţi ani e, ce carte a învăţat, ce meserie are.

Pe urmă, Preşedintele ridică nişte hârtii în sus şi i le arătă:

— Cunoşti iscăliturile astea?

— Cum să nu! Eu cu mâna mea am iscălit.

— Prin urmare, recunoşti?

— I-auzi vorbă!

— Domnilor Juraţi, sări avocatul tinerel, sinceritatea acuzatului trebuie să vă dea de gândit! Un om vinovat nu vorbeşte aşa.

Procurorul sări din partea cealaltă:

— Nici dumneata nu crezi ce spui. Mărturiseşte!

— E adevărat! Domnilor Juraţi, am fost numit să apăr pe acest criminal, şi am datoria să-l apăr, ceea ce vedeţi că am încercat să fac. Trebuie să vă mărturisesc însă că sunt îngrozit de faptele lui!…

După aceste vorbe atât de bine simţite, şedinţa se întrerupse o jumătate de oră, pentru ca Juraţii să bea o cafea şi să se înţeleagă între dânşii dacă acuzatul este sau nu vinovat. Când se înapoiară în sală, lumea începu să strige:

— La ocnă cu nelegiuitul! Să nu fiţi miloşi!

Preşedintele sună din clopoţel, apoi întrebă:

— Domnii Juraţi ce au de spus?

Aceştia se ridicară în picioare şi, la semnul Episcopului, vorbiră toţi într-un glas:

— LI socotim vinovat!

Preşedintele îşi băgă nasul în nişte cărţi mari, cu legi, apoi, după câteva clipe, puse mâna pe clopoţel.

— Având în vedere părerea Juraţilor, începu, şi în conformitate cu legile, acuzatul este condamnat la douăzeci de ani ocnă!

O parte din oamenii aflaţi în sală începură să aplaude:

— Bravo! La ocnă, nemernicul!

Alţii însă nu erau mulţumiţi:

— Ce-i aia douăzeci de ani? Pe viaţă, pe viaţă! La sare! Să simtă ocna, ticălosul!

Preşedintele sună din clopoţel.

— Acuzat, mai ai ceva de spus?

— Eu? Nimic, dom Judecător. Aş vrea numai să-mi spună cineva de ce-am fost adus aici…

— Face pe prostul! La ocnă, nelegiuitule! striga mulţimea.

— Lasă că ştii tu de ce!

— Când ai să tai sare, o să-ţi aduci aminte tot ce ai uitat!

„Cum adică să tai sare? se mira domnul Costică, în timp ce-l împingeau spre dubă. Că eu am văzut sarea bulgări, în ieslea vacilor, nu era tăiată deloc!”

CAPITOLUL XIX

Viaţa la ocnă

Dacă n-ar fi avut lanţuri la mâini şi la picioare, domnul Costică ar fi fost tare bucuros de drumul început.

Mai întâi, mersul cu trenul! Era foarte bine să se uite pe fereastră, odihnit, nesupărat de nimeni, să vadă câmpii, dealuri şi munţi, sate, oraşe, fabrici. Nici nu visase vreodată că o să ajungă prin atâtea locuri! mai erau sute de gări, de poduri peste ape albastre, de cantoane. În depărtare se vedeau alte sate, cu acoperişurile vesele,

roşii, printre pomii în floare. Căci tocmai venise primăvara, cu aerul ei călduţ şi molatec.

Frumoase zile!

Domnul Costică ar fi vrut să nu se termine drumul niciodată. Câmpiile erau pline de semănători; îi cunoştea, fiindcă trăise printre ei. Şi-i era dor! Pe alocuri, zărea, din depărtare, porcii ieşiţi la râmat pe marginea satelor.

„Ce rău de ei că nu merg cu trenul!” se gândea.

Pe urmă mai era mândru şi de hainele noi pe care i le dăduseră, nişte haine cum nu mai văzuse la nimeni în oraş: cenuşii, cu dungi albe, late. În cap avea un fel de scufie, vărgată ca hainele.

„Ia te uită, ce modă frumoasă!” se minuna, încântat de noua lui îmbrăcăminte, atât de originală.

Trenul merse zile întregi, apoi, într-un revărsat de zori, la sfârşitul săptămânii, se opri într-o gară mai răsărită, la poalele munţilor.

— Ocnele-Adânci, zece minute oprire! strigă conductorul.

Uşile vagonului se deschiseră:

— Hai, jos, mişcă!

Domnul Costică se mişca anevoie, cu atâtea fiare pe el.

— Săracul! îl căinară nişte femei.

Una îi întinse o bucată de pâine şi câte va ouă fierte.

Domnul Costică le luă, deşi nu-i era foame.

— Automobilul n-a venit? se miră, când ajunseră în spatele gării.

Paznicul îl luă în râs:

— Da’ pe jos nu poţi să mergi? Mă, mare boier trebuie că eşti tu!… /

Nu că era boier, dar de când cir închisoarea, nu avusese prilejul să umble pe jos; tot cu duba îl duceau, cu duba îl întorceau…

Aici însă, nefiind dubă, străbătură oraşul cu piciorul.

Lumea se oprea pe trotuare şi-l privea cu milă, cum îşi târa lanţurile.

— Vai de capul lui! ziceau oamenii, în neputinţă să-l ajute.

Pe la ferestre se vedea câte o femeie, ştergându-se la ochi.

„Aici e lumea mai bună!” se gândi domnul Costică, emoţionat de această primire binevoitoare.

La urma-urmei, se putea spune că prea trăise zgomotos până acum, găsise un prilej binevenit să se odihnească;

oraşul acesta mic era tocmai nimerit pentru vacanţă.

Nu ştia ce-l aşteaptă!

Abia ajuns la închisoare, îl puseră în viteză, tuns, bărbierit, îmbăiat, uns cu gaz de sus până jos.

— Gata? Duceţi-l!

Curtea închisorii era mare, dar nu se vedeau nicăieri ocnaşii.

„Poate le-o fi dat vacanţă de Paştii” se gândi domnul

Costică. E drept, Pastele bătea la uşă.

În mijlocul curţii se vedeau nişte magazii, de unde se auzea zgomot de motor. Acolo îl duseră.

— Ţine astea, şi ai grijă cum le păstrezi! 31 întâmpină un gardian, întinzându-i o lopată şi un târnăcop.

În peretele magaziei era un fel de dulap mare.

— Hai, intră! îi porunciră.

Domnul Costică se supuse, fără să înţeleagă. Paznicii închiseră uşile cu gratii ale dulapului, apoi făcură semn omului de la motor. Îndată, dulapul porni în jos, cu mare viteză, spre fundul pământului.

„Arm înţeles! se gândi noul ocnaş. Vor să mă ducă în iad. Nu-i nimic! Cu sfinţii am avut de-a face! Să-l văd acum şi pe Scaraoschi!”

După câteva clipe, în puţul pe care cobora ascensorul

se făcu întuneric şi frig. Un miros umed, sărat, pătrundea în dulapul mişcător.

„Ori poate vor să mă facă saramură*a*

Drumul în jos ţinu mult timp. Într-un târziu, dulapul îşi încetini mersul, apoi, izbindu-se de ceva, se opri în faţa unei deschideri luminată nelimpede de făclii. Un paznic deschise uşa.

— Numărul 5005? Bravo! Bine ai venit! zise, aplecându-se să vadă cifrele scrise la piept, pe haina vărgată.

— Bine te-am găsit! se grăbi să răspundă vesel domnul Costică, întinzându-i mâna.

Paznicul se încruntă:

— Aşa vorbeşti cu mine, mă? Vrei să te bag la gherlă din prima zi? Mâna pe târnăcop! Marş la lucru!

Domnul Costică învăţase să nu se mai mire de nimic, înşfăcă târnăcopul din ascensor şi porni să-şi ia lucrul în primire.

Ocna era o hrubă nemărginită, cu pereţii suri, brăzdaţi de linii vinete, care arătau aşezarea diferitelor straturi de sare. Deasupra, bolta nu se vedea, fiindcă lumina făcliilor nu ajungea aşa de sus; numai din când în când, câte un colţ de sare sticlea, ca o stea, şi atunci îţi venea să te crezi nu în ocnă, ci sub cerul deschis al lui Dumnezeu.

Undeva mai în fund, se auzeau târnăcoapele lovind sarea; din când în când se mai auzea, şi câte un paznic, strigând. Ocnaşii: nu aveau voie să vorbească, ci numai să gâfâie, dar nu prea mult.

— Bună ziua, domnule paznic! salută domnul Costică. Bine te-am găsit sănătos! Merge treaba, merge?

— Mă, cine te-a învăţat să vorbeşti aşa? Ia uite-te la el! se minună paznicul.

Apoi, deodată, se încruntă.

Bagă târnăcopul în sare, tâlharule, şi să nu mai scoţi un cuvânt, că te snopesc! Mie să-mi spui: „Să trăiţi.

Măria Ta!”, nu cum mi-ai spus tu!

— Am înţeles, Măria Ta! Să trăiţi!

Omul se îmbună:

— Ei bravo! Aşa vezi! Acum pune mâna pe târnăcop!

Domnul Costică se uită întâi să vadă ce făceau ceilalţi. Ocnaşii, goi până la brâu, aşezaţi pe un rând, spărgeau sarea în bulgări mari, pe care îi strângeau grămezi.

Alţii o urcau în vagonete, iar alţii împingeau vagonetele până la un ascensor mare din fundul ocnei.

— Hai, pune mâna, pune mâna! strigă paznicul.

Noul ocnaş se apucă să sape cu sârg. Curând, năduşeala îl acoperi de sus până jos, dar el nu se lăsă. Lovi înainte, gâfâind, gemând, icnind, desprinzând bulgări mari din stâncă…

Seara, când se sună sfârşitul lucrului, era frânt de oboseală, dar spărsese mai multă sare decât toţi.

Paznicul îl lăudă:

— Bravo! Ai să ajungi un ocnaş bun!

— Mulţumesc! zise domnul Costică, modest.

Apoi fură scoşi sus, unde li se dădu de mâncare, dintr-un cazan uriaş.

— Ciorba asta este o porcărie! mormăi unul. Miroase alături!

— Dă-mi-o mie, dacă nu-ţi place! se repezi domnul Costică.

Nu mirosea chiar alături, dar avea, oricum, ceva asemănător. Cum muncise de zor şi era foarte flămând, mâncă vreo cinci-şase castroane, de la toţi vecinii săi care strâmbau din nas.

„A trebuit să viu la ocnă, se gândea, ca să găsesc şi eu o mâncare mai ca lumea!”

După masă, ocnaşii fură lăsaţi să se plimbe o

jumătate de oră prin curte, apoi merseră la culcare, în nişte dormitoare mari. Odată ajunşi înăuntru, în jurul domnului

Costică se strânseră mai mulţi.

— Ascultă, mă, grozavule! mârâi unul. Să nu mai faci pe viteazul la lucru, că naiba te ia!

— Da’ de ce?

— Fiindcă dacă tu sapi mai mult, o să ne pună şi pe noi să facem la fel!

— Aşa are să fie bine! O să scoatem sare pentru toată lumea. La noi în sat nu se găsea destulă. Nea Grigore

Inimă-Acră se plângea mereu că-i scumpă!

— Şi-ai s-o ieftineşti tu?

— Sigur!

— Mai bine bagă-ţi minţile în cap!

După aceste cuvinte se culcară şi în curând începură cu toţii să sforăie.

Domnul Costică dormi neîntors, de frânt ce era, şi nu se trezi până ce nu veniră la el paznicii, cu răcnete.

„Ce bine că nu mai trebuie să te îmbăiezi!”

Îndată coborâră în curte, unde li se dădu cafeaua, de orz prăjit. Bău pe puţin vreo zece castroane, fiindcă foarte mulţi ocnaşi n-o puteau suferi, pretinzând, ca şi despre ciorbă, că miroase alături.

„Parcă ştiu ei ce-i bun!”

Apoi ascensorul îi coborî în ocnă, unde lucrul reîncepu ca în ajun.

— Bravo, 5005! făcea paznicul, din când în când, văzându-l cu câtă tragere de inimă lucra.

Duminică dimineaţa, după ce se făcu slujba religioasă, directorul ocnei îl lăudă pe domnul Costică pentru sârguinţă. Domnul Costică era foarte fericit, nu credea că la ocnă o să fie aşa de frumos.

— Drept răsplată pentru purtarea ta, spuse directorul, la sfârşit, o să-ţi dăm mâncare separată, din cratiţă.

Noul ocnaş se îngălbeni.

— Domnule director, vă rog cu respect, nu vă supăraţi, dar lăsaţi-mă să mănânc mai departe, de la cazan.

Toate capetele se întoarseră mirate spre el.

— Şi de ce? Nu te bucuri de hatârul pe care ţi-l fac?

— Ba da, să trăiţi! Vă sunt recunoscător. Dar…

dar…

— Hai, spune!

Deodată, chipul domnului Costică se lumină:

— Nu vreau să trăiesc mai bine decât ceilalţi ocnaşi.

Ca să ispăşesc greşelile!

Bravo! Pentru acest răspuns, am să-ţi dau din mâncarea mea!

Domnul Costică era nenorocit, în timp ce toţi ocnaşii, ba chiar şi paznicii, îl pizmuiau. Curând însă îi trecu prin gând că ar putea schimba mâncarea cu ceilalţi, pe ascuns, căpătând în locul ei fiertură de la cazan. Ceea ce şi făcu.

Din ziua aceea, ocnaşii începură să ţină la el.

— Eşti un camarad bun! spuneau.

Şi nu se mai supărau dacă-l vedeau că munceşte prea mult. Ba, dimpotrivă, se luau după el. În câteva săptămâni, ocna începu să scoată de două ori mai multă sare ca până atunci.

Toată lumea, începând cu directorul şi terminând cu ultimul ocnaş, era foarte fericită. Iar domnul Costică mai mult decât toţi.

CAPITOLUL XX

Banda Cârneluî-Roşii

Erau între ocnaşi câţiva, unul poreclit Câinele-Roşu, altul Cantalup, altul Cuţit-Ascuţit, alţii în fel şi chip, care

de la un timp se adunau prin colţuri şi vorbeau pe furiş. Când vedeau venind paznicii, se prefăceau că spun poveşti:

— Şi aşa, băiatul babei şi al moşneagului merse prin pădure, merse, merse, până ce întâlni…

După ce paznicii treceau, reîncepeau să şuşqteascâ.

Într-o noapte, domnul Costică nu putea dormi, îi bătea luna în fereastră. Se zice de câini că latră la lună. Lui îi1

venea să guiţe, măcar o dată, prelung, cu alean, să-şi mai audă glasul de porc.

Cum spun, în noaptea aceea nu putea dormi, când auzi pe ocnaşii cu pricina, strânşi toţi sub un pat, făcând planuri.

— Mâine, în timpul prânzului, când paznicii îşi fumează ţigările!… zicea unul.

— Atunci, nu mai amânăm încă o dată!

— Nu! De data asta, e hotărât!

După o pauză, cel ce vorbise primul începu să împartă rolurile:

— Tu, Cantalup, stingi făcliile, ca să se facă întuneric în toată ocna!

— Bine!

— Tu, Cuţit-Ascuţit, răstorni vagonetul, să nu ne poată urmări. Ceilalţi, o luaţi la goană prin galeria părăsită.

— S-a înţeles.

De frică, domnul Costică nu mai putu să doarmă toată noaptea. Înţelesese că ocnaşii aveau de gând să evadeze şi nu ştia ce trebuie să facă: să-şi ţină gura, sau să-i dea de gol?

Şi într-un fel, şi în altul, i se părea urât.

În zorii zilei, când goarnele sunau deşteptarea, avea un plan bine ticluit…

În timpul lucrului, cătă să fie lângă Câinele-Roşu. Cuţit-Ascuţit şi Cantalup nu erau însă nici ei prea departe.

— Ce mai faceţi, domnule Câine-Roşu? Sănătos, voinic? întrebă politicos.

— Mulţumesc, bine! Dumneavoastră?

— Ei, şi eu, ceac-pac! Ce pot face?

— Vă prieşte sarea, domnule Costică?

— Mulţumesc dumneavoastră, domnule Câine-Roşu, n-aş putea să mă plâng!

— Atunci îmi pare bine!

După acest schimb de vorbe politicoase, îşi văzură fiecare de târnăcopul lui, un timp. *r*!

— Credeţi în vise, domnule Câine-Roşu? întrebă domnul Costică, mai târziu.

— Aşi! n-am crezut niciodată. Fleacuri! Numai proştii pot să creadă.

— Foarte adevărat. Şi eu sunt de aceeaşi părere. Dacă ar fi să mă iau după ce am visat astă-noapte, în clipa asta ar trebui să mor de frică.

— Dar ce aţi visat astă-noapte? se amestecă în vorbă ocnaşul Cantalup.

— Oh! mai bine să nu-mi aduc aminte! Am visat că, pe când săpam la sare, s-a surpat galeria părăsită. Noi suntem destul de departe, dar oricum…

— Galeria părăsită? făcu Câinele-Roşu, speriat. Aţi visat că se prăbuşea? ţ – Da. Se făcea că eram cu toţii în repausul de la prânz, când deodată, nu ştiu de ce, făcliile s-au stins.

— Vai de mine! murmură Cuţit-Ascuţit.

fe – „Şi, şi, pe urmă? Pe urmă? întrebă Cantalup, tremurând.

— Pe urmă s-a auzit un bubuit înspăimântător şi am văzut cu ochii mei cum bolta a crăpat şi galeria s-a prăbuşit… *v.l*… u „– Cum aţi văzut, dacă era întuneric? se; arnestecă;

bănuitor, Cantalup. – *r*. –.*r.r*

— Ce-aţi spus? Că era întuneric? Fireşte! Dar în clipa

aceea s-a făcut o lumină mare. Nu vă aduceţi aminte că şi în Noul Testament spune ce lumină a fost când s-a frânt catapeteasma?

— Spune aşa în Noul Testament? întrebă, mai puţin bănuitor, şi mai înfricoşat, Cantalup.

— Fireşte că dai Duminică, dacă vă duceţi la bibliotecă, puteţi să cereţi cartea şi să vedeţi.

— Asta este o carte sfântă, nu-i aşa?

— Foarte sfântă!

— Atunci nu poate minţi!!

— Niciun cuvânt!

Cantalup şi cu ceilalţi rămaseră împietriţi.

— Şi mai departe ce-aţi visat? întrebă Cuţit-Ascuţit, după un timp.

— N-am mai visat nimic, că de groază m-am trezit.

Dar tremură carnea pe mine şi acum, numai când îmi amintesc.

În clipa aceea, primul paznic începu să bată cu ciocanul în toaca de fier, vestind repausul de prânz.

Domnul Costică se aşează pe un bulgăre de sare, urmărindu-i cu ochii pe cei trei; toţi stăteau pleoştiţi. Alţi câţiva ocnaşi le dădeau târcoale, aşteptând, fără îndoială, ordinele Câinelui-Roşu.

Paznicii se adunaseră într-o margine a ocnei, după obiceiul lor, şi fumau tutun.

— Ce facem, nene Câine-Roşu? întrebă un ocnaş, rotindu-se pe lângă cei trei. Haide, nu începem? Acuma e momentul cel mai bun!

— Nu facem nimic! Sunt semne proaste. Duceţi-vă la locul vostru!

„Am nimerit-o! Am izbutit! se gândi domnul Costică, bucuros. Trebuie să-i mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat…”

Dar se opri, speriat. Pământul începuse să-i tremure sub picioare. Dinspre fundul ocnei ţâşni un curent de aer,

ca o vijelie, şi făcliile se stinseră. În întunericul de iad care urmă, izbucniră strigătele speriate ale ocnaşilor, ca şi ale paznicilor. Dar totul nu dură decât frânturi de secundă. Apoi, trosnind, peretele de sare, în fundul ocnei, se prăbuşi. Bolta, deasupra, crăpă, şi prin crăpătură pătrunse lumina zilei. Tot atunci, zgomotul se linişti. Nu mai rămase în aer decât praful de sare, plutind ca un norişor.

Încetul cu încetul, ocnaşii se dezmeticeau. Paznicii se dezmeticeau mai greu, fiindcă spaima lor fusese mai mare decât a celorlalţi. Nu-i greu de înţeles, un ocnaş se poate lipsi de viaţă mai uşor!

— Sfinte Doamne! Ce minune! Ce minune, Sfinte

Doamne! se cruceau Câinele-Roşu, Cantalup şi Cuţit-Ascuţit.

După ce se cruceau, se loveau cu fruntea de pământ.

— Sfinte Doamne, Sfinte Doamne!…

Şi iar se cruceau, şi iar se dădeau cu fruntea de pământ.

Însă cel mai nedumerit, mai speriat şi mai năuc era domnul Costică. Dintre toţi, el singur nu putea să-şi dea seama ce se petrecuse. Fiindcă întâmplarea se amesteca în capul lui cu scornelile de la început. Nu mai ştia ce-i minciună şi ce-i adevărat. Nu mai ştia dacă nu cumva visase aievea ceea ce prevestise în ajun sau dacă nu abia acum visa.

După câteva clipe, cei trei ocnaşi, revenindu-şi din spaimă, se ridicară, tremurând. Atunci îl văzură, nu departe, pe domnul Costică, rătăcit. Se repeziră spre el, căzură1 în genunchi, îi luară mâinile şi începură să i le sărute, bâiguind:

— Eşti salvatorul nostru! Ne-ai scăpat de la moarte.

Toată viaţa o să-ţi fim recunoscători! Orice dorinţă vei avea, ţi-o vom îndeplini!…

Din ziua aceea, domnul Costică deveni cel mai mare om printre ocnaşi. Era mai puţin decât fusese în trecut,

când un oraş întreg îl venera, dar el nu făcea nicio diferenţă şi se simţea fericit!

CAPITOLUL XXI

Întoarcerea în oraş

La ziua Regelui, directorul ocnei îl chemă pe domnul Costică şi-i spuse:

— În urma bunelor tale purtări, Regele ţi-a redus pedeapsa la jumătate. Dacă scădem anul pe care l-ai făcut, mai rămân numai nouă. Ai grijă să te porţi şi de aici înainte la fel, ca să scapi mai curând.

Domnul Costică n-avea de ce să se grăbească; nu-l aştepta nimeni afară, iar aici n-o ducea rău. Dar nu era un motiv să nu asculte îndemnurile directorului, încât îşi văzu de lucru, cu mai mult sârg.

Acum fusese numit şef de echipă. Câinele-Roşu, Cantalup şi Cuţit-Ascuţit ceruseră cu stăruinţă să lucreze sub ordinele lui, şi-l ascultau ca pe un Dumnezeu. Ceea ce spunea domnul Costică era sfânt. Iar treaba în ocnă mergea ca pe roate.

Aşa trecură zilele, săptămânile, anii. Când se împliniră cinci, Directorul îl chemă în biroul lui.

— Am o veste mare pentru tine! îi spuse, zâmbitor.

Eşti cel mai bun dintre ocnaşii care au trecut vreodată pe aici. Am făcut o cerere, şi Regele te-a graţiat.

— Şi acum trebuie să plec? întrebă domnul Costică, dezamăgit.

— Da! Nu te bucuri?

— Păi mie-mi plăcea aici!

— Ce-are a face? Aici e locul celor nelegiuiţi. Când îşi ispăşesc greşelile, noi suntem bucuroşi să-i vedem că se întorc la treburile lor.

În sfârşit, ce să mai înşir aici tot ce-a spus directorul?

A spus şi el ce trebuie să spună directorii de închisori.

Când a ieşit de acolo şi s-a dus să-şi adune lucrurile, domnul Costică era foarte amărât.

— Pleci? îl întrebă Câinele-Roşu.

— Da. Îmi pare rău!

— Şi mie.

— Şi mie! spuse Cuţit-Ascuţit.

— Mie îmi vine să plâng, adăugă Cantalup.

Domnul Costică îi împăcă pe cât putu:

— Lasă că o să ieşiţi şi voi!

— Când o să fim bătrâni!

— Eu am vrut să vă aştept, dar directorul nu m-a lăsat.

— A făcut foarte bine! Nu trebuie să-ţi strici viaţa pentru noi!

— Vă mulţumesc! Sunteţi nişte ocnaşi foarte cumsecade!

După o pauză, Cantalup întrebă:

— Acum, dacă ieşi, îi jugăneşti?

— Ce înseamnă acest cuvânt?

— Le faci de petrecanie?

— Nici asta nu ştiu.

— Vreau să spun, îi lichidezi?

— Nu înţeleg.

— Ei, Doamne! Cum să-ţi mai spun? îi cureţi? Adică le pui cuţitul în coaste?

— Cui?

— Ălor care te-au vârât aici? Pentru ce ai fost condamnat?

— Nu ştiu. Zice, fiindcă, am iscălit nişte hârtii.

— Şi cu hârtiile ce ai făcut?

— Eu? Nimic! Că le-au luat Ghiţă Bivolaru şi ceilalţi.

— Ăştia cine sunt?

— Asociaţii mei.

— Ei n-au intrat la gros?

— La ce?

— La închisoare.
— N-au intrat.
— Atunci de ce nu te-au scăpat?
— Păi cum să mă scape?
— Avocaţi ţi-au pus?
— Nu.
— Dar de spus, ce au spus la proces? Nu i-a întrebat unde sunt hârtiile?
— Nu i-a întrebat, că ei n-au fost. >fit
— Nuuu? Dar unde erau?
— Nu ştiu. Că nu i-a găsit nimeni.
— Atunci, au fugit, raft* Ba*, / Mi
— Aha! Am înţeles.
— Ce-ai înţeles?
— Că trebuie să le pui laţul de gât!
— De ce?
— Fiindcă ai făcut ocnă pentru ei.
— Păi aici n-a fost rău. Mai ales că v-am cunoscut pe voi!…

Domnul Costică părăsi ocna într-o joi la prânz. Era primăvară, întocmai ca la venire, şi munţii, dealurile, cerul deasupra păreau că n-au îmbătrânit deloc în aceşti ani.

Ocnaşii se adunară în curte, la prânz, şi, în faţa tuturor, directorul ridică în slavă pe cel ce se elibera. Mulţi plângeau, atât de mişcătoare era cuvântarea. Cât despre domnul Costică, el se simţea foarte amărât. Mai întâi că-i luaseră hainele frumoase, în dungi, ca să i le dea înapoi pe ale lui. Acum abia se vedea că, oricât o dusese de bine la ocnă, bietul de el slăbise tare mult! Unde erau umerii lui semeţi? Şi gâtul grăsuţ, şi pântecele rotund?

Umerii începuseră să i se cocârjeze, gâtul i se subţiase, iar pântecele peste putinţă să-l mai ghiceşti sub îmbrăcăminte. Începuse să îmbătrânească, săracul! Pe la tâmple îi apăruseră multe fire albe, iar în jurul ochilor făcuse încreţituri.

— Acum îţi dorim drum bun în lume! îi ură directorul, încheindu-şi cuvântarea. Să te porţi acolo aşa cum te-ai purtat aici, ca să contribui la mărirea renumelui acestei închisori!

Ce să spun, la aceste cuvinte ocnaşii izbucniră în lacrimi, atât era momentul de impresionant! apoi domnul

Costică trecu printre rândurile lor şi le strânse mâna la toţi. Cu cei trei, Câinele-Roşu, Cantalup şi Cuţit-Ascuţit, se îmbrăţişă. Toţi trei plângeau aşa de tare încât li se udaseră hainele, de nu se mai deosebeau dungile albe de cele cenuşii.

Apoi domnul Costică fu chemat la casierie, unde i se dete o mână de bani, cât i se cuvenea pe munca lui de cinci ani. Avea, cum s-ar zice, destul ca să înceapă o viaţă cinstită. De la închisoare, se duse drept la gară, întrebă de tren şi cumpără bilet. Apoi zile întregi călători prin locurile pe unde venise ca ocnaş, printre munţi şi dealuri, pe câmpii, peste ape, prin gări. Văzu iarăşi satele înverzite şi porcii râmând pe lângă garduri. Îi venea să sară jos din tren, să râme alături de ei. Tare îi era dor să mai simtă mirosul reavăn al pământului, după ce cinci ani nu mirosise nimic decât sarea.

Tocmai la începutul săptămânii următoare, sosi domnul Costică în oraşul său. Înainte de a coborî din tren, scoase din geamantan câteva decoraţii, pe cele mai mari, şi le agăţă pe piept. Pe urmă îşi potrivi cravata în oglindă, îşi puse pălăria pe o sprânceană şi coborî cu bastonul sub braţul stâng.

În gară nu văzu niciun obraz cunoscut. Bineînţeles că, dacă s-ar fi ştiut, vechii lui admiratori l-ar fi întâmpinat cu flori. Poate ar fi adus chiar muzica militară şi şcolile cu drapele.

„Nu-i nimic, mai bine aşa! Prea eram obosit!” se gândi, împăcat.

Apoi ieşi în dosul gării şi se urcă într-o trăsură, cu

care porni spre hotel. În cinci ani oraşul se schimbase.

Pe strada Gării se ridicaseră nişte case mari, ca nişte cutii, drepte, fără înfloriturі, cu multe etaje. Ferestrele erau aşa de multe şi de dese, încât casele semănau cu nişte faguri de albine.

Apăruseră, de asemenea, o sumedenie de prăvălii, toate pline până peste cap de cumpărători. Treburile oraşului mergeau bine, după câte se vedea.

„E rost de zile bune!” se gândi domnul Costică, frecându-şi mâinile, ca negustorii.

După câte putea să-şi dea seama, oamenii nu-l recunoşteau. În forfota de pe strada Gării, nimeni nu urmărea cu ochii trăsura care aducea un călător nou. E adevărat că şi călătorul se schimbase tare mult. Altfel, poate l-ar fi recunoscut cineva, şi dacă l-ar fi recunoscut…

Mai bine să nu vorbim!

Numai la hotel nu se schimbase nimic. Era acelaşi portar, care salută, înclinându-se până la pământ. Înăuntru, acelaşi funcţionar în haine negre împărţea odăile.

— Mai este liber apartamentul meu? întrebă domnul Costică.

— Aţi avut un apartament la noi?

— Fireşte, numărul unu, la etajul întâi.

Funcţionarul rămase cu gura căscată.

— Dumneata eşti, eşti… se bâlbâi.

— Eu sunt domnul Costică.

— Îmi pare rău, dar nu avem nimic pentru dumneata. Portar, ia geamantanul domnului şi du-l la trăsură!

„Nu-i nimic, tot nu-mi plăcea la hotel! se gândi domnul Costică. O să mă duc la Primar. Cred că o să mă găzduiască foarte bucuros”.

Primarul tocmai îşi stropea florile din grădină.

— Pe cine căutaţi? întrebă.

— Pe dumneata, domnule Primar. Nu mă recunoşti?

— Nu

— Eu sunt. domnul Costică.

Primarul scăpă furtunul din mâini.

— Ai evadat?

— Doamne fereşte! Mi-au dat drumul. Am hârtiile în buzunar.

— Şi ce vrei acum?

— M-am gândit că ţi-ar face plăcere să mă găzduieşti la dumneata. N-am găsit cameră la hotel.

— Peste putinţă! Grigore, du geamantanul domnului la trăsură!

În timp ce trăsura pornea „călătorul îşi spuse:

„O fi având mulţi musafiri. Ei, dar nu-i nimic. O să găsim noi”.

Şi porunci:

— Du-mă la Prefect!

Prefectul nu stătea departe. Întâmplarea făcu să-l întâlnească în poartă, tocmai când cobora din automobilul cel nou al Prefecturii, întorcându-se din inspecţie.

— Bună ziua, bună ziua, domnule Prefect! Ce mai faci? Nu mă recunoşti? Eu sunt domnul Costică. Domnul Costică, frate! Ce, m-ai uitat?

— Ce cauţi aici?

— Mă, mă, mă! Dar încruntat mai eşti! Am venit să te văd.

— N-am timp pentru dumneata! Bună ziua!

Domnul Costică se urcă în trăsură.

„Du-mă la Rectorul Universităţii!”

Rectorul se aşezase la masă, în chioşcul din grădină, când se deschise poarta şi călătorul, cu geamantanul în mână, năvăli peste el.

— Salutare, domnule Rector! Aşa-i că nu te aşteptai să mă vezi?

— Dar cine eşti dumneata?

— Ia ghici!

— N-am timp de ghicit. Spune, că mi se răceşte supa!

— Ei, atunci să-ţi spun! Eu sunt domnul Costică.

— Cine?

— Domnul Costică! Ai uitat?

— Ieşi afară, ieşi!

„Ce au astăzi, frate, toţi, de sunt aşa de necăjiţi?!” se mira domnul Costică, în timp ce trăsura îl ducea, spre

Episcop.

Am pomenit de atâtea ori despre Sfinţia Sa, dar niciodată n-am spus ce fel de om era şi cum arăta. Era un om înalt, slab, cu trupul subţire şi uscat, ca de pustnic.

Nu fiindcă s-ar fi hrănit cu rădăcini, ca Daniil Sihastru, ci fiindcă suferea de vreo şase-şapte boli, toate la stomac sau primprejur. Oamenii care suferă de stomac sunt recunoscuţi ca haini. Acum, să zicem că legătura zilnică cu

Dumnezeu, pe care o are un Episcop, îl va îndulci puţin.

— Prea Sfinte, mă cunoşti?

— Mi se pare că da, fiule!

— Eu sunt domnul Costică.

— Atunci nu te cunosc!

— Prea Sfinte, m-au alungat de peste tot. De ce oare?

— Nu ştiu, fiul meu. Dar ai face bine să pleci şi de aici!

— Prea Sfinte, la ocnă, într-o duminică, mi-a citit cineva o întâmplare, dintr-o carte groasă, uite aşa. Era în carte un ocnaş.

— Ştiu! Nu-l chema Jean Valjean?

— Întocmai, Sfinţite Episcop! Şi dacă i-au dat drumul lui Jean Valjean din ocnă, el a nimerit la unul care avea aceeaşi meserie cu Sfinţia Ta.

— Şi ocnaşul, peste noapte, l-a prădat! îl întrerupse

Episcopul. Recunoaşte că-i aşa!

— E foarte adevărat. Pe urmă l-au prins jandarmii pe

ocnaş cu sfeşnicele Episcopului în desagi, şi l-au adus legat. Păgubaşul însă a spus: „Lăsaţi-l liber, fiii mei! Eu i le-am dat. Ba i-am dat toată argintăria din casă; numai că a uitat s-o ia!”

— Ce vrei să spui cu, asta? se încruntă Episcopul.

— Nimic, Prea Sfinte!

— Ei bine, atunci cară-te! Eu n-am argintărie de dat.

Şi nu te mai lua după ce scrie în cărţi!

Unde să se mai ducă bietul domnul Costică, dacă la hotel şi la cei mai buni prieteni ai săi nu-l primeau?

Desigur că trebuia să înceapă o viaţă nouă, în alt oraş.

Se îndreptă deci spre gară, îşi cumpără bilet, se urcă în tren şi aşteptă ora plecării. Pe linia a doua se vedea un tren de marfă: inima călătorului nostru se strânse. Era unul din trenurile acelea cunoscute de el, care duceau vite la abator.

Deşi vederea animalelor închise după gratii îi făcea rău, se aplecă pe fereastra vagonului, să-şi dea seama cât era convoiul de lung. Atunci rămase cu ochii mari, holbaţi, la adresa care era scrisă cu creta pe vagonul din faţa lui. Căci uitasem să vă spun, la ocnă învăţase să citească binişor.

— Asociaţii mei! strigă, beat de bucurie. Acum ştiu unde să mă duc!

Şi coborî repede ca să-şi cumpere supliment de bilet, fiindcă el voise să meargă undeva mai aproape, iar oraşul asociaţilor săi erau tocmai în cealaltă parte a ţării.

„Dar de ce Dumnezeu s-or fi dus aşa de departe?” se întrebă domnul Costică, gândindu-se că va trebui să călătorească zile şi nopţi întregi.

CAPITOLUL XXII

Purtarea celor trei asociaţi

Abia la începutul săptămânii următoare ajunse în

oraşul căutat. Acolo era mai în sud, încât primăvara apucase să se arate din plin.

„Ah! Ce parfum! Ce parfum de zambile şi de tei!”

făcea domnul Costică, îmbătat, umblând cu nasul pe sus, în timp ce trăsura îl ducea pe bulevardul larg, spre oraş.

Acum, dacă se găsesc printre cititori unii care urmăresc cu atenţie tot ce se scrie într-o carte, doar – doar l-or prinde pe autor cu vreo minciună, apoi să le spun că o minciună s-a strecurat mai sus, chit că ei, pesemne, n-au văzut-o. Să ştie, deci, de la mine că teii înfloresc totdeauna mult mai târziu decât zambilele, şi că, îndeobşte, parfumurile lor nu se întâlnesc niciodată în acelaşi timp şi în acelaşi loc, afară doar de cazul când sunt strânse în sticluţe şi se vând cu gramul la parfumerii.

Ei bine, ce-are a face? În oraşul acela s-a întâmplat ca, în primăvara sosirii domnului Costică, zambilele să înflorească mai târziu, iar teii mai devreme. Şi s-a mai întâmplat ca, tocmai atunci, noul venit să dorească mirosul florilor, în loc de al lăturilor şi gunoaielor.

— Ah, ce parfum! Ce parfum! exclamă el, respirând adânc.

Nici nu-şi dădu seama cum făcuse drumul, străbătând oraşul până la cap, unde era noua fabrică a celor trei asociaţi.

Şeful măcelarilor, Ghiţă Bivolaru şi celălalt, tocmai se aflau în curte, cântărind din ochi o namilă de porc, dată jos din vagon, când porţile se deschiseră…

— Cum intră ăsta ca la el acasă? se mânie Bivolaru.

Ilei, portar, portar! Ce păzeşti?

Domnul Costică sări din trăsură şi alergă spre ei, cu braţele larg deschise.

— Iată-mă c-am sosit! Tare trebuie că m-aţi aşteptat!

— Cine-i ăsta? se întrebară cei trei.

— Parcă l-aş cunoaşte!

— Bine, fraţilor, dar eu sunt domnul Costică!

Măcelarii se îngălbeniră.

— Cum ai spus? se bâlbâi Ghiţă Bivolaru.

— Hai în birou! scrâşni printre dinţi Şeful măcelarilor, aruncând priviri bănuitoare în jur.

Când ajunseră, închiseră uşa cu grijă, cercetară dacă nu ascultă nimeni pe la ferestre, apoi îl încercuiră, furioşi:

— De ce ai venit?

— Ce întrebare e asta: de ce am venit? Păi nu suntem asociaţi?

— Noi n-avem asociaţi ocnaşi. Ia spune mai întâi, cum de-ai scăpat?

— Mi-au dat drumul!

— Păi aveai douăzeci de ani.

— Şi încă îţi dăduseră puţin!

Domnul Costică îşi lăsă ochii în jos:

— Nu vă supăraţi. Mi-au dat cât au crezut ei. Eu nu i-am rugat să-mi dea atât de puţin.

— Acum, de ce spui că te-au eliberat?

— Zice, fiindcă m-am purtat frumos!

— Foarte prost. Nu puteai să te porţi urât?

— N-am ştiut.

— Trebuia să dai cu pumnul în paznici!

— Vai de mine!

— Şi să-l înjuri pe directorul închisorii.

— N-aş fi îndrăznit! Era un om tare cumsecade!

— Rău! Şi dacă ţi-au dat drumul, ce vrei cu noi?

Domnul Costică făcu ochii mari, mirându-se cu nevinovăţie:

— Nu vreau nimic, fraţilor! Am venit să-mi iau postul în primire.

— Care post?

— Păi, nu sunt Preşedinte?

Cu toată supărarea, cei trei izbucniră în râs:

— Ha, ha, ha! Şi încă vrea să fie Preşedinte, nu mai puţin! Ascultă, mă ocnaşule, umbli să ne faci firma de râs?

Domnul Costică se simţi însufleţit deodată de un neaşteptat curaj. Nu ştia cum să explice lucrurile, dar îşi amintea convorbirea cu prietenii săi de la ocnă.

— Din cauza voastră am fost condamnat! scrâşni.

Acum ar trebui să vă jugănesc!

— Cum?

— Să vă fac de petrecanie!

— Ce-ai spus?

— Da. Să vă lichidez. Să vă curăţ. Aţi înţeles?

În timp ce domnul Costică vorbea aşa, pentru prima oară în viaţa lui furios, Ghiţă Bivolaru fugise în biroul alăturat şi chemase Poliţia la telefon:

— Alo, veniţi repede! Un ocnaş evadat. Foarte periculos. Ne ţine sub teroare. Alo, ce-aţi spus? Mitraliere?

Nu, mitraliere nu, da are două revolvere mari! Veniţi repede!

Peste câteva clipe, automobilele Poliţiei se auziră venind, vijelios, speriind oraşul cu sirenele lor. Porţile se dădură în lături; un grup de gardieni, cu pistoalele în mâini, se repeziră spre birouri, în timp ce alţii se postau de-a lungul zidului, ca să nu poată scăpa nimeni.

— Mâinile sus! Mâinile sus! striga comisarul, făcându-şi curaj.

Domnului Costică nu-i era de altceva, decât că, dacă au să-l ducă din nou la ocnă, directorul are să fie tare mâhnit.

— Trebuie să scap, fie ce-o fi!

Dintr-o săritură, fu la uşă, o smuci şi, ieşind pe coridor, o încuie de două ori, după care ascunse cheia în buzunar. Înăuntru, cei trei măcelari începură să urle.

Comisarul, cu gardienii după el, urcau scările în fugă.

— Aici, dom comisar! Săriţi! Aici! strigă domnul Costică, arătându-le uşa. Ocnaşul este înăuntru. Se

baricadează!

Poliţiştii se îngrămădiră în uşă, încercând s-o scoată din balamale. Fiind însă prea mulţi, nu izbuteau decât să se stâlcească unii pe alţii.

Fugarul ieşi în curte şi începu să strige:

— Aici, toată lumea, ajutor! Săriţi, că l-a prins pe dom comisar!

Poliţiştii de la poartă şi ceilalţi se repeziră spre birou.

Domnul Costică răsuflă adânc, îşi netezi hainele mototolite şi ieşi pe poartă, nestingherit, în timp ce dincolo, poliţiştii, din ce în ce mai mulţi, îşi spărgeau capetele între ei, încercând să scoată uşa din ţăţâni.

CAPITOLUL XXIII

A doua întâlnire cu Sfântul Ignat

Dar acum domnul Costică nu mai avea curajul să treacă prin oraş. Ştia că în curând păcăleala se va afla, şi atunci se vor lua după el; de aceea apucă în partea cealaltă, peste câmp.

Aşa merse el toată ziua, ocolind satele şi cătunele, ascunzându-se prin tufişuri la vederea vreunui trecător. Numai după ce se înnoptă, o cârmi la dreapta, pe unde îşi închipuia că trece calea ferată. Adevărat, nu trebui să meargă mult timp, ca să ajungă într-o gară mică, neluminată, de unde tocmai pleca un tren. Îşi luă la repezeală bilet până la oraşul cel mai îndepărtat şi se urcă repede în primul vagon.

Aşa merse fugarul nostru, iarăşi, zile şi nopţi întregi, până ce ajunse acolo unde voia. Acolo, Poliţia nu mai putea să dea peste el. Dar, abia puse piciorul pe peron, când rămase cu ochii holbaţi la un afiş lipit pe perete.

Era chiar chipul lui, nu-i venea să creadă, chipul lui, cu ochi şi cu sprâncene şi cu guler de lutru la gât, tipărit pe hârtie şi lipit în văzul lumii, pe zid. Deasupra scria „Premiu un milion”… Dedesubt mai scria şi altele, dar

domnul Costică nu se opri să privească.

Îşi strânse codiţa între picioare şi ieşi tiptil din gară, ocolind pe toţi gardienii întâlniţi. Numai că afişul fusese lipit peste tot: pe garduri, pe ziduri, pe stâlpi.

„Trebuie să fug!” se gândi.

Fireşte, în oraş n-avea ce căuta. O zi, două, trei poate s-ar fi strecurat, dar a patra zi, dacă i-ar fi venit poftă să meargă la frizer, să se bărbierească, să se ferchezuiască niţel, dacă şi-ar fi netezit hainele boţite pe drum, n-ar mai fi avut scăpare, ar fi semănat prea bine cu chipul de pe zid! …

De aici începu nefericitul nostru erou drumul său rătăcitor. Încotro? Undeva unde nu sunt jandarmi şi poliţişti! Dar unde nu sunt?

Drum greu şi lung! Şi mai ales, drum fără sfârşit.

Fiindcă domnul Costică nu ştia unde trebuie să ajungă, iar dacă ar fi ajuns undeva, nu ştia ce-ar fi căutat acolo.

Mergea şi nu ştia pentru ce, mergea, sărmanul, de la apus până în zori, pe întuneric, ca liliecii şi, cum albea la orizont, îşi căuta un tufiş, unde stătea ascuns ziua întreagă, până la asfinţit.

Erau nopţi frumoase, când mersul pe câmpul răcoros îl desfăta, făcându-l să uite de trecut. Dar erau nopţi de furtună, cu cerul întunecat, cu nori minaţi de vânt. Pe urmă începea să fulgere: la lumina albă, care se răspândea orbitoare peste tot, câmpul se vedea nemărginit şi pustiu;

Iar domnul Costică, tremurând lângă drum, părea un trunchi de copac trăsnit. Pe urmă veneau tunetele…

Doamne, câtă groază răspândeau pe pământ!

Fugarul se trântea în şanţul drumului, cu capul înfipt în pământ şi cu mâinile peste cap, căutând să nu vadă, să nu audă nimic. Dar tunetele se auzeau mereu, zgâlţâindu-i de groază trupul chinuit.

Pe urmă venea ploaia. Erau ploi de vară, repezi,

bogate, care în câteva clipe îl înmuiau ca pe un broscoi. La început îi părea bine, că nu mai fulgera şi nu mai tuna.

Dar mai târziu începea să-i fie frig…

Bietul fugar! Închipuiţi-vă cât de multe asemenea nopţi sunt într-o lună! Dar în două, dar în trei? Trecuse primăvara, vara era în toi şi el mergea!

Vara! Ah, zilele de arşiţă cumplită! Pitulat în vreun tufiş, departe de drum, domnul Costică aştepta să treacă ziua mai curând. Dar soarele se mişca încet pe cer şi parcă toată greutatea lui fierbinte se sprijinea în capul bietului fugar!

Apoi foamea! Şi setea! Uneori găsea pe câmp câte un cartof putred, rămas de anul trecut; atunci se repezea asupra lui. Nimic din recolta nouă nu era încă împlinit prin aceste părţi, unde oamenii cultivau cereale şi legume tomnatece! Să fi fost nişte tarlale de porumb!… Domnul

Costică înghiţea în sec şi, cu spinarea încovrigată, cu burta suptă, pornea iar la drum. Nicio pădure la orizont. Să fi zis că ar fi dat peste un pâlc de stejari! Atunci ar fi mâncat sămânţa copacului, ghinda căzută pe jos, şi s-ar mai fi întremat.

Aşa treceau săptămânile… Cu cât mergea mai departe domnul Costică, cu atât slăbea. Pielea şi oasele aveau să rămână de el, în curând! apoi veni toamna. Ce bine!

Acum, domnul Costică va găsi hrană pe câmp, din belşug.

Ei, nu!…

Când nenorocul urmăreşte pe cineva, îl urmăreşte până la sfârşit. Fiindcă în părţile acestea, unde ajunsese fugarul acum, oamenii cultivau cereale şi legume văratice, care fuseseră strânse de pe câmp de mult.

Suferinţa lui nu se sfârşise, avea să ţină iarăşi săptămâni şi săptămâni, luni. Până ce domnul Costică simţi că începe să-l strângă frigul la subţiori. Se sfârşise şi

toamna, fără să-şi dea seama cum.

Urmară zilele ploioase pe care le ştiţi; câmpul se prefăcu în mocirlă şi, ca să meargă un pas înainte, bietul fugar trebuia să facă zece în lături şi zece înapoi. În curând rămase fără ghete, cu piciorul gol în glodul rece şi duşmănos. Hainele, ude şi murdare, atârnau în zdrenţe;

nu mai păstra nimic din ceea ce fusese el în trecut. Numai cu numele mai putea fi socotit om sau porc viu.

Apoi veniră zilele de brumă şi ger. Cu picioarele îngheţate, domnul Costică se târa din hotar în hotar, ocolind drumurile şi satele, pitulându-se pe după desişuri.

Într-un revărsat de zori ajunse pe marginea unei păduri de stejar. Pe jos, sub frunzele uscate, era ghindă, dar nu mai avea putere să mestece nimic.

„Acum totul se va sfârşi! se gândi. Urât a trebuit să mor, Doamne, şi nu ştiu de ce!”

— Cum nu ştii de ce? auzi atunci o voce blândă, lângă el.

Nici nu deschise ochii, nici nu se miră.

— Dumneata eşti, Sfinte Ignat? şopti.

— Eu. Ai umblat mult?

— Mult, Sfinte Ignate, mult!

— Eşti obosit?

— Tare obosit!

Sfântul Ignat întinse mâna spre el.

— Să-ţi mai dau puţină putere de la mine! zise, făcând asupra lui un semn.

Domnul Costică se simţi îndată mai întremat, în ceea ce privea trupul. Sufletul, însă, parcă îl durea mai rău.

— De ce oftezi?

— Fiindcă nu ştiu ce am avut de ispăşit.

— Ai ispăşit pe ale altora. Se întâmplă uneori! însă Dumnezeu îţi va răsplăti înmiit!

— Sfinte Ignate, să nu te superi, dar, dar, mă tem

că… oamenii sunt nişte porci!

Sfântul îi duse repede mâna la gură.

— Ssst! făcu. Asta să rămână între noi!

De sus începu pe negândite să ningă uşor.

Era tocmai ca în ziua când fugise de acasă. Domnul

Costică se frecă la ochi. Şi locurile parcă semănau, pădurea, câmpul din faţă care începea să se albească, ninsoarea…

Tresări.

— Sfinte Ignat, ce zi e azi?

— E ziua mea. Credeam că ţi-ai închipuit.

— Aici nu-i cumva locul unde…

— Ba da! Aici ne-am întâlnit noi, atunci demult.

— Şi acum, acum, ce trebuie să fac?

— N-ai nimic să-mi ceri? Poate vrei să-ţi dau haine noi şi bani – şi o trăsură frumoasă, ca atunci, să te reîntorci la oraş. Ai mai vrea?

— Aş mai vrea, şi parcă nu! Sunt obosit. N-aş mai putea s-o iau încă o dată de la început.

Un timp tăcură amândoi. Apoi, domnul Costică urmă:

— Uite ce este, Sfinte Ignate. M-am născut porc, mă îndeamnă ceva să mor tot porc. Nu vrei să mă faci ce-am fost?

— Ba da! Dar mai aşteaptă măcar până mâine. Să treacă ziua asta, de Iignat.

— Mi-e totuna! Ori azi, ori peste un an, de soartă n-am să scap.

— Atunci, facă-se voia ta!

În clipa următoare, domnul Costică simţi locul rotindu-se şi ameţi, întocmai ca rândul trecut. Când îşi reveni, deschizând ochii, văzu pământul mai sus în faţa lui. Stătea în patru labe, de aceea avea altă privire asupra câmpului înzăpezit. Sfântul Ignat nu mai era alături.

„Iată-mă iar porc!” se gândi domnul Costică, împăcat cu soarta lui.

Nu-i părea rău după nimic ce avusese cât fusese om, plătise prea mult fiecare zi şi fiecare lucru.

„Şi acum?” se întrebă, rămas singur în faţa câmpului gol.

În depărtare, abia zărindu-se în lumina zorilor care veneau încet, era satul…

Ce dor i se făcuse! Niciodată nu-şi închipuise că va dori atât de mult să se vadă la Grigore Inimă-Acră, în ograda copilăriei lui.

Răscoli zăpada cu râtul, apuc-o gură de ghindă de jos, ca să-şi amăgească foamea puţin, şi-o luă întins la drum.

CAPITOLUL XXIV

Mutulică a vorbit

Nu se luminase bine când ajunse în sat. Ce ciudat că, după ce lipsise atât, recunoştea fiecare loc! De altminteri, nici nu se schimbaseră prea multe. În margine, la Lisandru Văcaru, rămăsese acelaşi gard de nuiele, scund; doar dacă mai intrase niţel în pământ. Într-un loc ştia de o deschizătură, pe unde putea tăia drumul. O căută şi o găsi.

„Leneşi oameni, se gândi. După atâţia ani, să nu repare o fărâmă de gard!”

Când să treacă mai departe, auzi dinspre cocină glas de godac. Porcii lui Lisandru Văcaru se sculau totdeauna primii în sat. Îşi amintea, fiindcă prin celelalte cocini se făcea totdeauna mult haz pe seama lor.

— Guiţ-guiţ! se auzea dinăuntru un glas, vorbind domol.

Domnul Costică nu se putu împotrivi ispitei de a trage cu urechea niţel. Se apropie tiptil şi aruncă o privire printr-o crăpătură a peretelui. Un porc mare, bătrân, care dacă ar fi fost om ar fi purtat barbă mare, albă, de Moş

Crăciun, stătea în mijloc, pe paie, aşezat pe picioarele de dindărăt şi povestea. În jurul lui, întinşi pe

jos, care într-o rână, care ghemuit cu râtul în burtă, care cu bărbia sprijinită în pumni, vreo zece godaci ascultau cuminţi.

— …şi voi să fiţi mândri, vorbea bătrânul, fiindcă în satul nostru s-a născut porcul cel mai de seamă pe care l-am avut noi.

— Domnul Costică, domnul Costică, nu-i aşa? săriră câţiva din cei mici, ca să-şi arate cunoştinţele.

— Adevărat, Costică îl chema. El a ajuns om mare la oraş şi a luptat o viaţă întreagă să facă bine neamului său!

Domnul Costică simţi că îi vin lacrimi în ochi, gâtul i se strânse de emoţie. Cu greu se stăpâni să nu izbucnească în plâns! Făcea să suferi cât suferise el, că să auzi asemenea cuvinte, de la un porc bătrân şi înţelept!

— Acum, vorbea în cocină porcul cel bătrân, fiindcă presimt că astăzi o să mă despart pentru totdeauna de voi…

Cei mici se prefăcură neştiutori şi mâhniţi:

— De ce, unchiule Niţă? Unde vrei să te duci, nu ţi-e bine aici? Noi eram aşa de fericiţi cu dumneata!

Se prefăceau, fiindcă nu mai era un secret pentru nimeni ceea ce i se pregătea bătrânului. În ajun, Lisandru

Văcaru venise cu vreo doi oameni şi îi dăduseră târcoale, privindu-l când dintr-o parte, când din alta, îi pipăiseră osânza din spinare, apoi se apucaseră de ascuţit cuţitele.

Iar, în sufletul lor, cei mici de-abia aşteptau să-l vadă plecat, ca să nu-i mai bată nimeni la cap cu istorisiri morale, care pe einu-i interesau.

— Lăsaţi, lăsaţi, copii! îi mângâie bătrânul. Nu trebuie să vă gândiţi unde mă duc eu; trebuie să mă uitaţi. Dar amintirea domnului Costică s-o purtaţi totdeauna cu voi!…

Domnul Costică se întoarse în loc şi porni repede, cu un nod cât pumnul în gât. Se strecură prin garduri, trecu

prin curţi, luând satul în lung, spre casa lui. La o altă cocină, unde auzi glas de porc, se opri o clipă şi ascultă, întinsă pe paie, o scroafă bătrână povestea nepoţilor ei:

— …„Plecaţi, fugiţi, daţi paznicii peste cap şi umpleţi câmpul, să nu vă mai poată prinde!” ne-a strigat, de pe capra trăsurii. Numai aşa am scăpat de la moarte…

— Mamă-mare, întrebă un godac, e adevărat că erai chiar acolo?

— Bineînţeles, dragii mei nepoţei! Eram în prima linie şi l-am văzut, cum mă vedeţi şi cum vă văd. Niciodată nu mi-am închipuit că o fiinţă a lui Dumnezeu poate avea atâta curaj. Închipuiţi-vă şi voi, un porc, fie el îmbrăcat chiar om, să înfrunte puzderie de măcelari şi de porcari, plus soldaţii cu puşcă.

— E de necrezut! E minunat! guiţară cei mici.

— De aceea, sfatul bătrânilor a hotărât atunci ca domnul Costică să fie trecut în istoria neamului porcesc drept cel mai mare erou.

Domnul Costică o luă la fugă spre casă, înecat de emoţie. Puţin îi pasa ce are să i se întâmple! Puteau să-l înjunghie, puteau să-l afume, să-l facă slănină, costiţă, jambon, sarmale şi orice altceva, el avea să rămână nemuritor!…

Trecu iarăşi pe sub garduri, prin curţi, pe lângă cocini.

Pretutindeni auzea glasuri de porci bătrâni, povestindu-le celor mici isprăvile lui.

— …Şi voi să nu aveţi alt scop în viaţă, scumpii mei fii, decât să nu-i faceţi amintirea de râs!

Se luminase de-a binelea şi ninsoarea se mai potolise puţin. Pe la unele case se auzeau uşi scârţâind. Oamenii începeau să se trezească. Domnul Costică se grăbi să nu-l prindă vreunul în curtea lui.

În sfârşit, ajunse şi la gardul lui Inimă-Acră. Inima-i stătu. Câte o lacrimă îi atârna din fiecare ochi. De aici

plecase! Da, totul rămăsese ca atunci! Nici cocina nu era nouă! Baba Floarea minţise, iar el fusese prost s-o creadă;

era doară ştiut că baba minţea de se prefăcea supa în piftie la vorbele ei!

Înăuntrul cocinii, un porc le vorbea celor mici:

— Iacă, aici e locul unde dormea el! Să nu uitaţi şi să fiţi mândri că v-aţi născut şi aţi crescut în cocina lui!

Domnul Costică îşi făcu loc pe sub gard. Dinspre casă auzi în clipa aceea sunetul cunoscut al cuţitului la ascuţit. Altă dată îl îngrozise acest sunet; acum însă nici măcar nu-l tulbura, îl lăsa cu desăvârşire nepăsător.

„Da! se gândi, liniştit, împăcat, poate chiar fericit.

Acum sunt mai presus de toate care m-au zbuciumat în trecut!

Eu, unul, ce să spun!? Merită să te zbuciumi o viaţă întreagă, ca să ajungi la seninătatea aceasta de patriarh!

Iată, nu mi-e ruşine de eroul meu. Mă temusem la un moment dat că până la sfârşit ar fi putut să mă facă de râs.

„Hârşt-hârşt!” se auzea cuţitul frecat pe piatră.

Şi cine îl ascuţea? Mutulică! Acelaşi Mutulică pe care îl ştiţi. Îmbătrânise un pic? Poate, dar nu se vedea. Fireşte, nu observăm ce semne pune viaţa pe chipurile celor ce îmbătrânesc odată cu noi.

Domnul Costică porni întins spre el. Nu ştiu cum, dar parcă pe buze avea un zâmbet prietenesc.

Întâi, când îl văzu, Mutulică nu înţelese ce se întâmplă, rotiţele îi mergeau greu în cap, încât mai dădu cuţitul pe piatră, de vreo două ori. Porcul se aşează în faţa lui, în zăpadă, pe picioarele de dinapoi, şi-i zâmbi. Îi zâmbi, pe cuvântul meu! Aşa cum ar fi zâmbit un om!

Deodată, Mutulică făcu ochii mari, cuţitul îi scăpă din mâini. Cine înţelege greu, înţelege mai vârtos.

Domnul Costică îi zâmbea înainte, liniştit, împăcat, cu gâtul întins spre el, şi numai că nu-i spunea:

— Haide, măi Mutulică! Ia cuţitul de jos şi propteşte-l colea. Uite, unde ţi-arăt eu!... Hai, fă şi tu o ispravă în viaţa ta!

Uşa tindei scârţâi şi Inimă-Acră ieşi din casă, cu Mână-Lungă după el. i

— Ei, ce făcuşi, băiete? L-ascuţişi?

Mutulică se întoarse spre ei, zgâlţâit de friguri. În gâtul lui înţepenit, începu să se mişte repede ceva, ca o rotiţă care scotea un gâjâit lung, şi, deodată, de spaimă şi de mirare, Mutulică vorbi:

— Ta-tată! Asta e dom-dom Co-Costică, ă-al dă s-s-s-a pierdut. Uiuite-l că s-s-s-a întors!

Taică-su făcu ochii mari, uitându-se la fiu-su, nu la porc.

— Nevastă, strigă, vino repede! Mutulică a vorbit!

— Ce spui, omule? Ai căpiat? se auzi femeia strigând din casă.

Dar nu striga numai ea: striga şi fii-sa, adică nevasta lui Mână-Lungă, se minunau şi dădeau să se repeadă afară, unii peste alţii.

— Unde eşti, Mutulică, dragul mamei? striga femeia, ieşind, plângând de bucurie şi de mirare. Ia mai vorbeşte o dată, să te aud şi eu!

Mutulică se încordă să spună ceva, dar în afară de ce spusese la început, nu era încă în stare, îi trebuia exerciţiu.

— Mă-mamă... dom Co-Costică a ve-venit i-i-înapoi...

— Uliu! că frumos vorbeşte, dragul de el!

Auzind hărmălaia, pe la garduri se iviră vecinii, curioşi, fiecare cu cuţitul în mână, căci toţi se pregăteau pentru aceeaşi treabă.

— Da' ce-i, măi, nea Grigore? Ce v-a apucat? întrebau.

— Mutulică a vorbit!

— Nu mai spune?! Asta e adevărată minune!

Femeia lui Inimă-Acră se aruncă spre poartă, ieşi în drum şi începu să strige:

— Oameni buni, oameeni buni! Mutulică a vorbit!

Apoi o luă la fugă prin sat, oprindu-se pe la răspântii, pe la puţuri, unde erau oameni adunaţi, şi strigând:

— Mutulică a vorbit!

Vorba se ducea din gură în gură, mai departe, din ogradă în ogradă, de la o casă la alta.

— Măi, vere, Mutulică a vorbit!

— Nu mă-nebuni!

Oamenii îşi luau fuga mintenele în spinare, femeile îşi puneau scurteicile pe umeri şi cu toţii porneau spre casa lui Inimă-Acră, să vadă minunea. Nimănui nu-i mai ardea de tăiat porcul.

— Haideţi, mă, strigau, să-l vedem pe Mutulică!

— Da’ de ce?

— Cică a vorbit!

Prin cocini, porcii începeau să se mire:

— Ce naiba s-o fi întâmplat de întârzie atât?

Fiindcă, într-adevăr, cât era satul de mare, nu se auzea de nicăieri, nici măcar un singur guiţat. Toţi oamenii erau strânşi la Inimă-Acră în ogradă.

— Ia vorbeşte, Mutulică, să te auzim şi noi! zicea fiecare nou venit.

Mutulică se opintea din gât şi repeta mereu:

— U-uite! Do-dom Co-Costică s-s-a i-i-întors!

Iar domnul Costică, în mijlocul mulţimii, aşezat pe picioarele de dindărăt, se uita când la unii, când la alţii, zâmbindu-le împăcat tuturor.

CAPITOLUL XXV

Happy-end

Trecuseră mulţi ani de atunci… Într-o după-amiază limpede, de toamnă, domnul Costică stătea la locul lui

obişnuit, pe grămada de paie din mijlocul ogrăzii…

Cum, după atâţia ani? Nu l-au tăiat?

Iată că nu! Şi nici măcar nu l-au certat pentru fuga lui de demult, acum uitată.

Dar cum aşa?

Uite cum: de când se întorsese el, toate îi mergeau în plin lui Inimă-Acră. Domnul Costică venise cu noroc. (De atunci a rămas, de altminteri, şi credinţa pe care o ştiţi).

Mai întâi, că Mutulică începuse să vorbească. Câte nu făcuseră bieţii oameni până atunci? La câţi doctori nu se căraseră cu el, câţi bani nu risipiseră pe doctorii şi, la ce folos?

Iar acum, mutul vorbea! Ba încă mult! Ziua întreagă, numai glasul lui se auzea.

— Măi Mutulică, nu te doare gura? Mai taci şi tu un pic!

— Nu, că s-s-sânt ho-hodinit! răspundea el, opintindu-se din gât.

Se mai bâlbâia câte puţin, dar decât nimic…

În afară de întâmplarea cu Mutulică, se brodiseră şi alte minuni, de când venise domnul Costică. Găinile lui

Inimă-Acră ouau de două sau de trei ori mai mult ca până atunci. În loc de un hârdău pe zi, ca de obicei, vacile dădeau acum două hârdaie cu lapte. Şi, să ne înţelegem: lapte atât de gras, că dacă la două hârdaie mai puneai unul cu apă, nici nu se simţea. Boii se îngrăşau, din te miri ce, de la o zi la alta erau mai frumoşi. Copacii din livadă rodeau, ca niciodată în trecut, iar bucatele de pe câmp, de multe ce se făceau, nu mai aveau loc în hambare, deşi cea mai mare parte o cumpărau pe loc negustorii de la oraş, pe preţ bun.

Cu însuşi stăpânul casei se întâmpla ceva, nu-şi mai simţea inima acră, ca până atunci. Se împlinise omul la faţă, obrazul i se făcuse mai alb… Nu mai căta mereu în pământ, ci învăţase să meargă cu capul sus, privind la cer,

zâmbind voios şi cântând.

— Ce facem, socrule? întreba Mană-Lungă, în fiecare an, când se apropiau de Ignat. Îl tăiem, ori îl mai lăsăm?

Mutulică sărea ars:

— P-p-pă d-dom Co-Costică n-n-n-ul taie nimeni! E p-p-porcul meu!

Inimă-Acră era de aceeaşi părere:

— Las să nu-l tăiem! Că ne-a adus noroc!

Dar nu doar lui Inimă-Acră îi mergea bine de când se întorsese fugarul, ci şi vecinilor; ba chiar satului întreg. De la venirea lui nu se mai pomenise nici secetă, nici grindină; nici molime, nici lăcuste, nici sărăcie. Drept urmare, pe domnul Costică îl iubeau toţi. Care cum avea

Ia casa lui o lătură mai bună, dădea fuga să i-o ducă.

— Na, coci-coci-coci! Na, Costică!... îl alintau mângâindu-l pe spinare, în timp ce porcul îşi clătea râtul în ceaun.

Că învăţase să facă nazuri, prea îl răsfăţa multă lume! Femeile, când amestecau mălai cu urzici, pentru raţe, îşi aduceau aminte şi de el.

— Na, Costică, na, mofturosule! în îmbiau, dând fuga cu strachina mare.

În sfârşit, ce atâta vorbă, nu era om în sat care să nu-i poarte de grijă.

Aşa încât, cu toată bătrâneţea, domnul Costică prinsese iarăşi carne. Nu mai semăna nici pe departe cu umbra care era când se întorsese. Ba, de bine ce-i mergea, luase şi fel de fel de tabieturi: se scula târziu, ultimul în toată ograda, ieşea în uşa cocinii, se uita pe cer, căsca, se întindea, pe urmă se ducea alene la troacă, unde îşi clătea cu încetineală râtul somnoros. Odată toaleta de dimineaţă sfârşită, se îndrepta tacticos spre bucătărie.

— Guiţ, guiţ! adică: Bună dimineaţa! zicea, băgându-şi capul pe uşă.

— Ai venit, Costică? Mânca-te-ar mama să te

mănânce!

se bucura stăpână-sa, grăbindu-se să-i pregătească gustarea de dimineaţă.

În timp ce el mesteca, Mutulică îl scărpina pe sub fălci sau pe după ureche. Apoi, sătul, domnul Costică dădea un ocol prin ogradă. Mergea agale ca un om nezorit de nimeni, care se plimbă cu mâinile la spate. Îşi vâra capul pe la coteţe, pe la grajduri, pe la magazii, de parcă ar fi vrut să vadă dacă toate sunt la locul lor. După ce termina aici, o lua către poartă, o deschidea cu ritul şi pornea în plimbare pe uliţă.

— Na, coci-coci-coci! Na, Costică! îl îmbiau gospodinele, ieşindu-i înainte cu străchinile pline.

Domnul Costică mirosea, îşi înmuia ritul, sorbea de două-trei ori, pe urmă pleca mai departe, fără să mulţumească. Asta, dacă-i plăcea mâncarea. Dacă nu, nu se oprea nici măcar s-o miroasă, lăsându-le pe bietele femei în drum, de batjocura vecinilor.

Aşa mergea, tot lungul uliţei; pe ici, pe colo, mai intra în câte-o ogradă, în inspecţie pe la cocini, mai certa porcii dacă nu-i găsea cum trebuie. De la capul satului o lua pe la moară, unde căpăta întotdeauna un căuş cu uruială proaspătă de ovăz, măcinat anume pentru el. Când îşi termina porţia, cobora dealul, la iaz, unde făcea o baie. După aceea, vreo oră stătea întins pe mal, să-l usuce soarele, pe o parte şi pe alta. Pe urmă, o apuca spre casă, tot atât de domol cum venise.

După una din aceste plimbări, tocmai când se întorcea mulţumit, răscolind praful uliţei, dădu peste un convoi de ocnaşi care se oprise la puţ, în mijlocul satului.

Am stat mult la îndoială dacă să mai povestesc această întâlnire, sau s-o fac uitată. Apoi m-am gândit că, oricât ar fi de nepotrivit să răscolesc amintiri triste, nu am dreptul să ascund niciuna din întâmplările adevărate.

La vederea ocnaşilor, inima domnului Costică începu

să bată altfel. Se opri să privească. Şi primii pe care îi văzu, în haine vărgate, cu lanţuri la picioare, erau Şeful măcelarilor, Ghiţă Bivolaru şi celălalt! Nu-i o născocire, erau chiar cei trei asociaţi, în carne şi oase. Iar paznicii convoiului se nimeriseră să fie… da, ei înşişi: Câinele-Roşu, Cuţit-Ascuţit şi Cantalup, vechile cunoştinţe. Însemna că se purtaseră bine…

Domnul Costică se aşeză pe picioarele de dindărăt, în mijlocul uliţei, să i se potolească bătăile inimii. Stătu aşa, nevenindu-i a crede, privindu-i când pe cei trei duşmani, când pe cei trei prieteni. „Oare m-or fi recunoscând?" Cum erau să-l recunoască?!

E drept că Ghiţă Bivolaru îi arunca o privire iscoditoare, dar nu că ar fi bănuit ceva, ci fiindcă nu-şi uitase meseria.

— Drepţi! se auzi deodată.

Câinele-Roşu, cu mâna pe revolver, dăduse semnalul de plecare. Hoţii se aşezară în rânduri şi porniră, zornăind din lanţuri.

Domnul Costică urmări convoiul cu privirea, până ce se pierdu în zări, pe drumul care ducea la oraşul îndepărtat unde erau ocnele…

Câteva zile, sufletul îi fu tulburat de această întâlnire;

apoi, încetul cu încetul, începu să uite. Îşi reluă unul câte unul vechile tabieturi: sculatul târziu, plimbarea prin sat, vizita la moară, baia, şi aşa mai departe. Tocmai la prânz se întorcea acasă, răscolind praful prin mijlocul drumului.

Acasă îşi găsea stăpânii pregătindu-i prânzul. Fiecare dintre cei ai curţii făcea ceva pentru el, domnul Costică primea totul de-a gata. După ce se ospăta boiereşte, luând bucatele numai pe alese, se retrăgea în fundul cocinii, unde, până pe la ceasurile patru, îşi făcea siesta. Apoi

primea vizita porcilor din sat. Aceştia îl aşteptau strânşi în cerc, în mijlocul ogrăzii. Trecea printre ei, cu paşii rari, cu ochii în pământ, ca un gânditor. Niciuna din mişcările lui nu erau pripite, nimic nu făcea înainte de a se gândi îndelung dacă e sau nu potrivit cu situaţia lui în sat.

Odată aşezat pe paie, între musafiri, îşi rotea domol capul de la o margine la alta a adunării, privind pe fiecare ins în parte. Numai după aceea le făcea semn să stea jos…

Aici l-am găsit, după ani şi ani, în după-amiaza aceea limpede de toamnă, cu care am început acest ultim capitol.

Adunarea tocmai aplauda pe un mic purcel care recitase o odă dedicată domnului Costică. După ce entuziasmul primului moment trecu, porcii întoarseră capul spre bătrân, aşteptând să audă părerea lui.

— Hâm, hâm! tuşi domnul Costică. Mda, ce să spun!

N-ar fi rău! Rima este bună… Ritmul lasă de dorit, pe ici, pe colea, însă asta se poate îndrepta. Iar simţămintele exprimate sunt destul de fierbinţi. Tânărul promite să ajungă ceva! Cine sunt părinţii lui?

Un porc mare, roşu de emoţie până în vârful urechilor, făcu un pas înainte.

— Tu eşti tatăl poetului?

— Da!

— Şi maică-sa?

Porcul lăsă râtul în jos.

— Micuţul e orfan de mamă! şopti cineva.

— Oh! îmi pare rău! Condoleanţele mele! De când?

— Acum un an, la Ignat! răspunse cu întristare văduvul.

— Nu-i nimic! Asta-i soarta, n-ai cum să i te împotriveşti. Să ai grijă de micuţ! Cred că e talentat, s-ar putea să iasă din el un bun poet!

— Dacă până atunci nu l-or băga la cuptor!… făcu părintele purcelului, fără curaj.

— Ei, nu aşa, nu aşa! Dacă am gândi toţi la fel, ar

însemna să ne punem doliu la cocini şi să nu mai aşteptăm altceva decât moartea! Fiţi mai optimişti, ce Dumnezeu!

— Vorbeşte ca un înţelept! îşi şopteau porcii, între ei.

O tânără purcică înaintă doi paşi, făcu o reverenţă timidă în faţa domnului Costică şi, dându-şi ochii peste cap, începu să cânte o romanţă ieşită de curând, foarte la modă, un şlagăr:

De când te-ai duus.

Cocina-mi pare pust-le

Nimic nu-mi prieşte, *vai mi le*!

Şorici şi oase-am ajuu-uns…

— Cântecul e prea de duzină! îşi dădu părerea domnul

Costică la sfârşit. Sentimentele sunt exprimate prea pe deasupra, vreau să spun că le lipseşte adâncimea, nu au ceva durabil şi convingător. Din nenorocire, n-avem ce face, asta este muzica dorită astăzi de tineret. Fetiţa însă are un glas plăcut. Cu multă şcoală şi cu multă muncă, ar putea să ajungă o cântăreaţă de seamă.

— Vă mulţumim! Sunteţi foarte bun! îngânară emoţionaţi părinţii, apropiindu-se să-şi îmbrăţişeze odrasla…

Iată aşa îşi petrecea domnul Costică după-amiezile, şi poate că le-o mai fi petrecând şi azi, dacă n-o fi murit, că au trecut încă mulţi ani de atunci.

Soarele cobora încet spre apus. Pe drum începea să se audă scârţâitul carelor care se întorceau de la câmp.

— Mi se pare că este timpul să ne retragem! zicea unul dintre porci, încercând să se ridice, dar neîndurându-se. Astăzi v-am deranjat cam mult.

— Nicidecum, nicidecum. Puteţi să mai staţi!

— Vă mulţumim!

Un purceluş îndrăzneţ, cu glasul subţire, ieşea în faţă:

— Mai povestiţi-ne o dată, dacă nu vă supăraţi, cum

v-aţi luptat cu bandiţii!

Adunarea aplauda:

— Oh! Da! Povestiţi-ne! Vă rugăm frumos!

Domnul Costică se înroşea de plăcere.

— Dacă ţineţi chiar aşa de mult, iacă, am să vă povestesc. Dar ultima dată. Să nu mai insistaţi!…

Şi începea iarăşi povestea pe care toţi porcii o ştiau pe de rost…

— Tată, ia întreabă-l tu! şoptea un purcel, pe undeva prin spatele adunării. E adevărat că a fost şi la ocnă?

Părintele îl apuca de ureche.

— Ssst! Ţine-ţi gura! îl certa, printre dinţi. Nu ţi-am spus că despre asta nu trebuie să vorbeşti?

Purcelul pedepsit scâncea încetişor…

Aşezat pe picioarele de dindărăt, în vârful paielor, ca pe un tron, domnul Costică povestea:

— …atunci bandiţii au rupt-o la fugă, lăsând toate armele jos!

— Ah! Ce minunat! Ce minunat! exclamau porcii, înfioraţi… – Şi seara… şi serile cădeau încet peste sat.

Noiembrie, 1945

CUPRINS

jonr/AXW >}? o-i *cu*

FERMA „COŢOFANA VESELA”.

Capitolul I *i* lui *„j*

Ferma „Coţofana, veselă” şi stăpânii ei… 7

Capitolul II.}…–, j, *n*. o. /.

Vi se prezintă eroul principal şi încă un personaj la fel de important, 1; *„wukvS, în*: 10

Capitolul III; j

Cum a început idila între Elvira juncana şi taurul Pamfil 13

Capitolul IV în *nim*

Cristofor dă dovadă că este un mare măgar… – 15

Capitolul V.
Cristofor se proclamă împărat.
Capitolul VI…!
Părintele Pomană din satul Ghiftuiţi, la slujba de Paşti 27
Capitolul VII
Animalele se duc la biserică, 31
Capitolul VIII;
Se mărită vaca, şi plătesc găinile 38
Capitolul IX
Petreceri şi iar petreceri
Capitolul X.1
Noaptea când au venit hoţii la găini 48
Capitolul XI
Hoţii cer despăgubiri… 54
Capitolul XII
Pregătiri de luptă… 57
Capitolul XIII.
Atacul bo
Capitolul XIV
Vaca Elvira trimite veşti… 71
Capitolul XV
Înmormântarea lui Azor. v… >». 80

Capitolul XVI
Sfârşitul împărăţiei 83
Capitolul XVII
…şi porcul se dovedeşte a fi un mare muzicant… 88
Capitolul XVIII
Încheiere fericită 92
WiflWJ")
UN PORC MIZANTROP
„Alt-i3Y *hW'*10T03., *RWH3. i*
PARTEA ÎNTÂI
Capitolul I

Câteva date despre copilăria şi tinereţea domnului Costică, din care se vor vedea motivele fugii sale... 97
Capitolul II
Întâlnirea cu Sfântul Ignat.: 103
Capitolul III
Nea Grigore Inimă-Acră, Mână-Lungă şi Mutulică rămân cu gurile căscate 107
Capitolul IV
Domnul Costică se instalează la hotel 111
Capitolul V
Liga pentru protejarea porcinelor 114
Capitolul VI
Răpirea domnului Costică de către măcelari... 117
II Capitolul VII
Cel mai iubit cetăţean al oraşului... 127
...1: n
Capitolul VIII
Înfruntarea poliţiştilor cu măcelarii... t, / 132
Capitolul IX
Prima dezamăgire. 137
Capitolul X
Uimitoarea intervenţie a medicului veterinar... 141
Capitolul XI
În culmea gloriei pământeşti... 145
PARTEA A DOUA
Capitolul XII.
Apare un personaj nou, invizibil oamenilor... i.»". 150
Capitolul XIII
Primele mustrări de conştiinţă... 150
Capitolul XIV
Doi purcei amărâţi îşi povestesc necazurile... ICO
Capitolul XV
Domnul Costică iscăleşte maldăre de hârtii 163
Capitolul XVI
Pătimirile 166

Capitolul XVII
Ura populară 170
Capitolul XVIII
La Curtea cu Juraţi 173
Capitolul XIX
Viaţa la ocnă 177
Capitolul XX
Banda Câinelui-Itoşu 182
Capitolul XXI
Întoarcerea în oraş 185
Capitolul XXII
Purtarea celor trei asociaţi 192
Capitolul XXIII
A doua întâlnire cu Sfântul Ignat 195
Capitolul XXIV
Mutulică a vorbit 199
Capitolul XXV
Happy-end 204